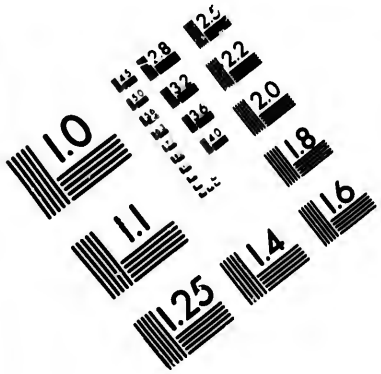

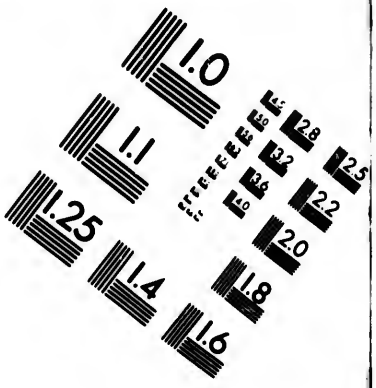

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

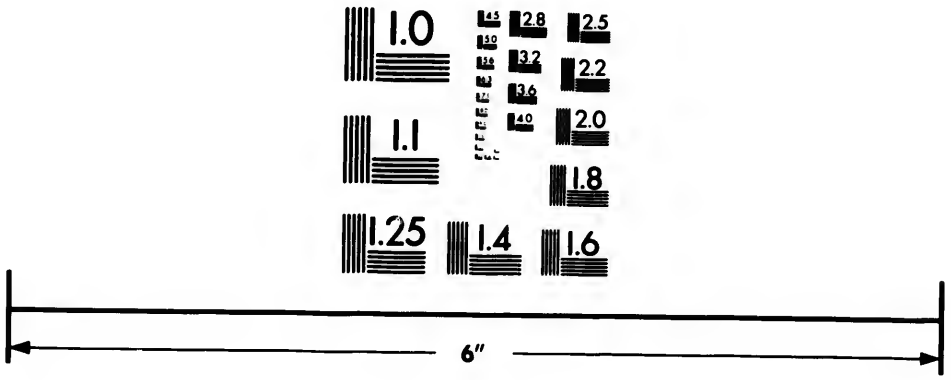

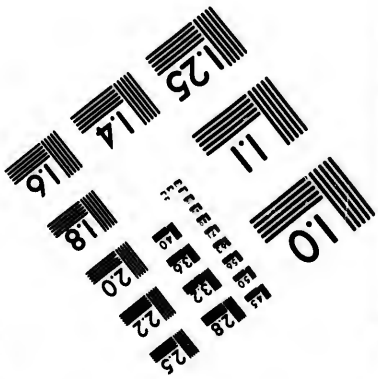

Photographic Sciences Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

CIHM/ICMH
Microfiche
Series.

CIHM/ICMH
Collection de
microfiches.

Canadian Institute for Historical Microreproductions / Institut canadien de microreproductions historiques

© 1983

Technical and Bibliographic Notes/Notes techniques et bibliographiques

The Institute has attempted to obtain the best original copy available for filming. Features of this copy which may be bibliographically unique, which may alter any of the images in the reproduction, or which may significantly change the usual method of filming, are checked below.

- ☐ Coloured covers/ Couverture de couleur
- ☐ Covers damaged/ Couverture endommagée
- ☐ Covers restored and/or laminated/ Couverture restaurée et/ou pelliculée
- ☐ Cover title missing/ Le titre de couverture manque
- ☐ Coloured maps/ Cartes géographiques en couleur
- ☐ Coloured ink (i.e. other than blue or black)/ Encre de couleur (i.e. autre que bleue ou noire)
- ☐ Coloured plates and/or illustrations/ Planches et/ou illustrations en couleur
- ☐ Bound with other material/ Relié avec d'autres documents
- ☐ Tight binding may cause shadows or distortion along interior margin/ La reliure serrée peut causer de l'ombre ou de la distortion le long de la marge intérieure
- ☐ Blank leaves added during restoration may appear within the text. Whenever possible, these have been omitted from filming/ Il se peut que certaines pages blanches ajoutées lors d'une restauration apparaissent dans le texte, mais, lorsque cela était possible, ces pages n'ont pas été filmées.
- ☐ Additional comments:/ Commentaires supplémentaires:

L'Institut a microfilmé le meilleur exemplaire qu'il lui a été possible de se procurer. Les détails de cet exemplaire qui sont peut-être uniques du point de vue bibliographique, qui peuvent modifier une image reproduite, ou qui peuvent exiger une modification dans la méthode normale de filmage sont indiqués ci-dessous.

- ☐ Coloured pages/ Pages de couleur
- ☐ Pages damaged/ Pages endommagées
- ☐ Pages restored and/or laminated/ Pages restaurées et/ou pelliculées
- ☑ Pages discoloured, stained or foxed/ Pages décolorées, tachetées ou piquées
- ☐ Pages detached/ Pages détachées
- ☑ Showthrough/ Transparence
- ☐ Quality of print varies/ Qualité inégale de l'impression
- ☐ Includes supplementary material/ Comprend du matériel supplémentaire
- ☐ Only edition available/ Seule édition disponible
- ☐ Pages wholly or partially obscured by errata slips, tissues, etc., have been refilmed to ensure the best possible image/ Les pages totalement ou partiellement obscurcies par un feuillet d'errata, une pelure, etc., ont été filmées à nouveau de façon à obtenir la meilleure image possible.

This item is filmed at the reduction ratio checked below/
Ce document est filmé au taux de réduction indiqué ci-dessous.

10X	14X	18X	22X	26X	30X
		✓			

12X 16X 20X 24X 28X 32X

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

Library Division
Provincial Archives of British Columbia

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol → (meaning "CONTINUED"), or the symbol ∇ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

Library Division
Provincial Archives of British Columbia

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole → signifie "A SUIVRE", le symbole ∇ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

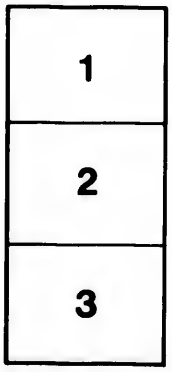

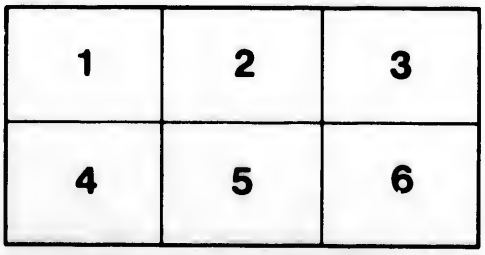

KRUSENSTERN'S

REIZE OM DE WERELD.

Les Marins écrivent mal, mais avec asſez de candeur.

DE BROSSES.

REIZE OM DE WERELD,

GEDAAN IN DE JAREN

1803, 1804, 1805 en 1806,

OP BEVEL VAN

ALEXANDER DEN EERSTEN,

KEIZER VAN RUSLAND,

DOOR

den Kapitein der Keizerlijke Marine,

A. J. VON KRUSENSTERN.

EERSTE DEEL.

Uit het Hoogduitsch vertaald.

TE HAARLEM

bij A. LOOSJES Pz.

MDCCCXI.

NW
910.4R
K94ro
v.1-2

AAN

ZIJNE KEIZERLIJKE MAJESTEIT

ALEXANDER DEN EERSTEN.

ALLERGENADIGSTE KEIZER!

De eerſte Reis der Ruſſen om den Aardkloot, bij welke ik, op bevel van UWE KEIZERLIJKE MAJESTEIT, het geluk had, het Opperbevel te voeren, verdient wel in de Jaarboeken van *Ruslands* Geſchiedenis ter Zee met name vermeld te worden. Het heeft UWE MAJESTEIT behaagd, aan mij te vergunnen, om de Geſchiedenis van deze gelukkig volbragte onderneming der wereld medetedeelen. Thans waag ik het, dezelve voor UWEN ALLERHOOGSTEN TROON nederteleggen. Mogt nu het eenvoudig verhaal van eenen Zeeman den naam van ZIJNEN DOORLUCHTIGEN MONARCH, dien hem vergund

206901

is aan deszelfs hoofd te plaatſen, niet geheel onwaardig zijn! Deze vergunning ſtrekt mij op nieuw ten bewijze, dat ik, van het begin der reize tot derzelver voleindiging, het geluk had, van verwaardigd te worden met UWER KEIZERLIJKE MAJESTEITS goedkeuring.

Met gewaarwordingen van den diepſten eerbied en doordrongen van de warmſte dankerkentenis voor de menigvuldige bewijzen UWER KEIZERLIJKE genade, blijf ik

ALLERGENADIGSTE KEIZER!

Uwer Keizerlijke Majesteits alleronderdanigſte en gehoorzaamſte

KRUSENSTERN.

IN-

INHOUD

DES

EERSTEN DEELS.

Voorloopige aanmerkingen. . Bladz. 1

INLEIDING.

Algemeene aanmerkingen over het beloop van den Rusſiſchen Handel gedurende de laatſte Eeuw — Schets van de Rusſiſche Zeereizen en Ontdekkingen in den Grooten Noordelijken Oceaan — Reizen van de Kapiteins BEHRING, TSCHERIKOFF, SPANGBERG, WALTON, SCHELTING, SYND, KRENITZIN, LEWATSCHEFF, LAXMANN, BILLINGS en SARYTSCHEFF — Oorſprong van den Rusſiſchen Pels-handel — Korte Geſchiedenis van denzelven — Opkomst van de Amerikaanſche Compagnie — Derzelver volkomene Inrigting en Bevestiging van de zijde der Regering — Eerſte aanleiding tot deze Reis 9

EERSTE HOOFDDEEL.

Toerustingen tot de Reis.

Benoeming van den Opperbevelhebber der Expeditie — Het koopen der Schepen in *Engeland* — Besluit tot het zenden van een' Gezant naar *Japan* — Aankomst der Schepen te *Cronstadt* — Uitrusting derzelve — Bezoek van Zijne Keizerlijke Majesteit op de Schepen — Dezelve gaan op de Reede — Lijst der Sterrekundige en Natuurkundige werktuigen — Namen der Officieren — Keuze van levensmiddelen en kleederen — Bezoek van den Minister van Koophandel en van dien der Marine, kort vóór het vertrek — De Naamlijst der Officieren der beide schepen . . . Bladz. 41

TWEEDE HOOFDDEEL.

Vertrek uit Rusland en Aankomst in Engeland.

De *Nadeshda* en *Newa* zeilen uit *Cronstadt* — Derzelver aankomst op de Reede van *Koppenhagen* — Derzelver verblijf aldaar wordt verlengd — Deensche Verzameling van Kaarten — De Admiraliteit te *Koppenhagen* — Vertrek der *Nadeshda* en *Newa* naar *Falmouth* — Storm in het *Skagerrak* — De schepen worden gescheiden — De Gezant gaat op een Engelsch Fregat naar *Londen* — Aan-

Aankomst der *Nadeshda* te *Falmouth* — Aankomst der *Newa* aldaar — Verblijf te *Falmouth*. . . . Bladz. 65

DERDE HOOFDDEEL.

Vaart naar de Canarifche Eilanden en Brafiliën.

De fchepen verlaten *Falmouth* — Waarnemingen van eene buitengemeene Sterverfchieting — Aankomst te *Teneriffa* — Het verblijf aldaar — Aanmerkingen over *Santa-Cruz* — Inquifitie — Onbepaalde magt van den Gouverneur der *Canarifche* eilanden — Sterrekundige en Scheeps-waarnemingen te *Santa-Cruz* — De *Nadeshda* en *Newa* zeilen naar *Brafilien* — Het Eiland *St. Antonio* — Aanmerkingen over de Vaart naar den *Evenaar* — Vergeefsch zoeken van het Eiland *Ascenfio* — Gevoelens over het beftaan van dat Eiland — Het zien van Kaap *Frio* — Over de ligging van dit Voorgebergte — Storm in de nabijheid van *St. Catharina* — Ankeren tusfchen het Eiland *St. Catharina* en de kust van *Brafiliën* . . . 88

VIERDE HOOFDDEEL.

Verblijf te Santa Catharina.

Ontvangst te *St. Catharina* en omftandigheden, die daarbij plaats hadden — Oprigting

ting van het Obſervatorium op het eiland *Atomery* — De Masten der *Newa* worden ſlecht bevonden — Verlengd verblijf te *St. Catharina* — Aanmerkingen over de Vestingen bij de Reede gelegen, over de Stad *Nuestra Senhora del Destero* en over de zich aldaar bevindende Krijgsmagt — Algemeene bedenkingen over den tegenwoordigen toeſtand dezer Bezitting, over derzelver Handel en Voortbrengſels — Ververſchingen, die de Zeevarenden aldaar vinden, en de Prijs van dezelve — Engelſche Kaper — Scheeps- en Sterrekundige waarnemingen Bladz. 129

VIJFDE HOOFDDEEL.

Vertrek van Braſiliën, en Aankomst in den Grooten Oceaan.

De *Nadeshda* en *Newa* zeilen van *St. Catharina* — Nieuwe bevelen, naar welke de Kapitein van de *Newa* zich te gedragen heeft — Karakter van de Japannezen, die zich aan boord bevinden — Sterke ſtroomen bij *Rio de la Plata* — Men ziet het *Staten-Land* — Omzeilen van Kaap *San Juan* — Lengte van deze Kaap — Men bereikt den Meridiaan van Kaap *Horn* . . 147

ZESDE HOOFDDEEL.

Van den Meridiaan van Kaap Horn tot onze Aankomst te Nukahiwa.

De *Nadeshda* en *Newa* zeilen om het *Vuurland* — Ongewoon lage ſtand van den Barometer op dezen tijd — De ſchepen geraken door ſtorm van elkander geſcheiden — Voortzetting der vaart naar de *Washington*-eilanden — Veranderd plan van de reis — Wij doorſnijden den zuidelijken Keerkring — Zesdaagſche reeks van Maans-waarnemingen — Aanmerkelijke fout van onze Chronometers — Wij zien eenige van de *Mendoza*-eilanden — Zeilen langs de kust van *Uahuga* — Aankomst op het eiland *Nukahiwa* — Wij werpen het anker in *Port Anna Maria* . . . . . Bladz. 166

ZEVENDE HOOFDDEEL.

Verblijf te Nukahiwa.

Ruil-handel met de Inboorlingen — Volſtrekt gebrek aan voorraad van dierlijk voedſel — Bezoek van den Koning — Aankomst der *Newa* — Misverſtand tuſſchen ons en de Inboorlingen — De laatſte vatten de wapenen op — Tweede bezoek bij den Koning — Alles wordt in vrede bijgelegd — Wij bezien eene *Morai* — Ontdekking van eene nieu-

nieuwe haven, die *Port Tſchitſchagoff* door ons wordt genoemd — Beſchrijving van het Dal *Schegua* — De *Nadeshda* en *Newa* zeilen uit *Port Anna Maria* en nemen den koers naar de *Sandwich*-eilanden Bladz. 189

ACHTSTE HOOFDDEEL.

Aardrijkskundige Beſchrijving van de Washington-eilanden.

Eerſte ontdekking van de *Washington*-eilanden — Redenen, waarom zij dezen naam behooren te behouden — Beſchrijving van de eilanden *Nukahiwa*, *Uapoa*, *Uahuga*, *Mottuaity*, *Hiau*, *Fattuuhu* — Geringe voordeelen, welke de *Washington*- en de *Mendoza*-eilanden aan den Zeeman ter verkwikking van zijn volk opleveren — Beſchrijving van de Zuidelijke kust van *Nukahiwa* en van de Baai *Anna Maria* — Aanwijzing, hoe men moet binnen zeilen — Weêr en Klimaat — Winden en vloeden — Sterrekundige en ſcheeps-waarnemingen te *Port Anna Maria* 219

NEGENDE HOOFDDEEL.

Schets van de Bewoners van Nukahiwa.

Beſchrijving der Bewoners — Ligchamelijke ſchoonheid der Mannen — Derzelver

ras

ras en gezond geſtel — Beſchrijving der Vrouwen — Tatueren — Kleeding en ſieraadjen van beiderlei geſlacht — Woningen — Geſlotene gezelſchappen — Werktuigen en Huisraad — Levensmiddelen en Kookkunst — Vischvangst — Kanoos — Akkerbouw — Bezigheid der Mannen en Vrouwen — Regeringsvorm en uitoefening van het regt — Huisſelijke betrekkingen — Krijgskunst — Wapenſtilſtand en het geen daartoe aanleiding geeft — Godsdienst en Rouwplegtigheden — *Tahbu* — Tooverij — De Engelschman ROBERTS — Muzijk — Bevolking — Algemeene aanmerkingen over de Eilanders van deze Groep . . Bladz. 239

TIENDE HOOFDDEEL.

Vertrek van de Washington-Eilanden. Aankomst der Nadeshda te Kamtſchatka.

De *Nadeshda* en *Newa* zeilen naar de *Sandwich*-eilanden — Vergeefsch zoeken naar het eiland *Ohiwa-Porta* — Aankomst aan de kust van het eiland *Owaihi* — Aanmerkelijke fout der Chronometers op beide ſchepen — Volkomen gebrek aan verſche levensmiddelen — De berg *Mowna-Roa* — Schets van de *Sandwich*-eilanders — De *Nadeshda* ſcheidt van de *Newa*, en neemt haren koers naar *Kamtſchatka* — Proeven betrekkelijk de temperatuur van het Zeewater — Ver-

geef-

geeffche pogingen, om het land te vinden, dat de Spanjaarden ten Oosten van *Japan* ontdekten — Aankomst bij de kust van *Kamtſchatka* — Ligging van *Shipunskoy-Nosf* — De *Nadeshda* loopt de haven van *St. Pieter* en *Paul* binnen . Bladz. 286

VOOR-

VOORLOOPIGE AANMERKINGEN.

I. Zoowel in de Reisbeſchrijving zelve, als in het Dagboek der Tabellen, is altijd de *Gregoriaanſche* tijdrekening gevolgd. Schoon deze in *Rusland* nog niet is ingevoerd, heb ik echter gemeend, om de navolgende redenen, dezelve boven de *Juliaanſche* de voorkeur te moeten geven. De Sterrekundige Tafels, naar welke alle waarnemingen op het Schip berekend werden, waren Engelſche en Franſche. Eene gedurige *reductie* van den nieuwen tot den ouden Stijl zou dus aanleiding tot menigvuldige fouten hebben kunnen geven, in weerwil van de zorgvuldigſte naauwkeurigheid. Ik heb het daarom best geacht, beſtendig naar den nieuwen Stijl te tellen.

II. In de Reisbeſchrijving zelve heb ik Burgerlijken tijd gebruikt, maar in het Dagboek der Tabellen daarentegen Astronomiſchen tijd; en ik heb van den eenen middag tot den anderen onafgebroken vierentwintig uren voortgeteld, zonder daarbij eene afdeeling te voegen van twaalf tot twaalf uren vóór en ná den middag. Dus is b. v. het tiende uur 10 uur des avonds, en het tweeëntwintigſte uur 10 uur

vóór den middag. Verſcheidene Engelſche Zeereizigers hebben den Astronomiſchen tijd in hunne Reisbeſchrijvingen gebezigd; ſchoon dezelve mij voorkomt geſchikter te zijn voor de Tabellen, dan voor een geſchiedkundig berigt eener reize; het gebruik toch van den Burgerlijken tijd is voor verre het grootſte deel der gewone lezers het best verſtaanbaar.

III. De Lengte is altijd van den Meridiaan van *Greenwich* berekend; en wel Oostwaarts van *Cronſtadt* tot den Greenwichſchen Meridiaan; dan westwaarts tot dat de geheele kring afgeloopen was; en daarna weder Oostwaarts tot op onze terugkomst te *Cronſtadt*. Men zou het mij niet kwalijk hebben kunnen nemen, indien ik op deze reize de Lengte berekend had van den Meridiaan van *Petersburg:* ik zou in dezen ſlechts het voorbeeld van verſcheidene Zeereizigers gevolgd zijn, die den Meridiaan van de Hoofdſtad, of van eene andere aanzienlijke plaats van hun Vaderland, als den Eerſten aannemen; maar men vindt reeds zoo vele Meridianen als de Eerſten gebruikt, dat ik het ten uiterſte verkeerd achtte, om bij de alreede gebezigde nog eenen nieuwen te voegen. Daar nu de Engelſche buiten twijfel de grootſte Zeevarende Natie is, hare Zeereizen de merkwaardigſte zijn, en zij tevens de belangrijk-

rijkſte werken in dit vak heeft uitgegeven, heb ik den Meridiaan, dien zij gebruikt, als den meest geſchikten beſchouwd, om door andere Zeereizigers ingevoerd te worden; en den Greenwichſchen Meridiaan boven dien van *Ferro* of van *Parijs* de voorkeur gegeven. De laatstgenoemde is meer voor Sterrekundigen geſchikt, en wel om dezelfde reden, waarom de Meridiaan van *Greenwich* voor de Zeelieden het meest paſsende moet geacht worden. Wat den Meridiaan van *Ferro* betreft, dezelve houdt eigenlijk dien van *Parijs* als onder zich verborgen. Het is anders van weinig belang, welken Meridiaan men voor den Eerſten aanneemt, indien men maar algemeen tot één' zich bepaalde. Gelijk 'er verſcheidene, voor de Zeevaart niet onbelangrijke, zaken zijn, waaromtrent het wenſchelijk ware, dat men zich vereenigde; zoo is het inzonderheid te wenſchen, dat alle Zeevarende Natien overeenkwamen omtrent de bepaling van eenen algemeenen Eerſten Meridiaan. De Engelſchen berekenen hunne Lengte van *Greenwich*, de Franſchen van *Parijs*, de Spanjaards nu van *Kadix*, dan van de Piek van *Teneriffa;* van den laatſten bedienen zich ook de Portugezen; de Sterrekundige Tafels, welke zij gebruiken, zijn daarentegen naar den Meridiaan van *Coimbra* berekend. De Denen

rekenen van *Koppenhagen*, de Zweden van *Upſala* en *Stockholm*, de Duitſchers doorgaans van *Ferro*, de Hollanders van *Ferro* en ook van de Piek van *Teneriffa*, de Amerikanen van *Philadelphia* en *Washington*. In *Rusland* rekent men nu eens van *Greenwich*, dan weder van *Ferro* of van *Parijs*. Het is zeer moeijelijk, om bij de gedurige *reductie* der Meridianen alle fouten te vermijden; en de ondervinding toont, dat dezelve menigvuldig begaan worden. Ik ken Kaarten van de grootſte waarde, op welke, door de gedurige *reductie* der Meridianen, zulke fouten gekomen zijn, die voor den Zeeman ten uiterſte gevaarlijk kunnen worden; ook weet ik bij eigene ondervinding, welk een moeijelijk werk het gedurig reduceren der Meridianen is, en hoe ligtelijk men daarin fouten begaan kan. Desgelijks geeft ook de wijze, waarop men de Lengte telt, aanleiding tot fouten. Sommige tellen de Lengte Oostwaarts of Westwaarts tot 180 graden, en laten dezelve dan weder afnemen. De ligging van Eilanden en Rotſen in de nabijheid van dit keerpunt kan daardoor zeer gemakkelijk eenige graden verſchoven worden. — Reeds dikwijls zijn ſoortgelijke wenſchen tot het aannemen van eenen vasten Meridiaan, en van eene bepaalde wijze, om de Lengte te tellen, geuit. Van wei-

weinig belang mogen deze zaken aan de meeste lezers voorkomen, zij zijn dit zekerlijk niet voor den Zeeman.

IV. De in dit Werk vermelde Streken van het Kompas zijn reeds alle door de waargenomene afwijkingen van de Magneet-naald verbeterd, behalve dezulke, welke uitdrukkelijk als Streken van het Kompas zelf worden opgegeven.

V. De Mijlen, zoowel die in de Reisbeſchrijving als in het Dagboek der Tabellen voorkomen, zijn kleine Zeemijlen, van welke zestig op een' Graad gaan.

VI. De Vademen, met welke de diepte der Zee opgegeven wordt, zijn die, welke men gewoonlijk ter Zee gebruikt, en de lengte hebben van zes Engelſche voeten.

VII. De hoogte van den Barometer is in Engelſche Duimen, en in derzelver tien- en honderdſte-deelen opgegeven.

VIII. De Thermometer is die van REAUMUR met Kwik, welke tusſchen het Vriespunt en dat van de hitte van kokend water, tachtig graden houdt.

IX. De Afwijking van de Magneet-naald is uit de waarnemingen van de *Amplitudo* en van de *Azimuth* der Zon, des morgens en des avonds bepaald geworden, ſchoon in het Dagboek der

Tabellen, de Afwijking van de Magneet-naald en de overige middags-waarnemingen bijeenſtaan. Men kan ook zeer wel, zonder eene merkelijke fout te begaan, de afwijking van de Magneet-naald, die des morgens of des avonds gevonden is, als het punt aannemen, hetwelk door de Middags-breedte en lengte van het Schip wordt opgegeven.

X. Door de *Werking van den Stroom*, waarover in het Dagboek eene bijzondere Kolom voorkomt, verſta ik het dagelijksch onderſcheid tusſchen de Breedte en Lengte volgens de Scheepsberekeningen, en die volgens onze waarnemingen. Dit onderſcheid kan, wel is waar, wanneer het ſlechts weinige mijlen bedraagt, niet op rekening van den ſtroom geſteld worden (daar dit zeer ligtelijk door kleine onvermijdbare fouten ontſtaan kan) inzonderheid wanneer de waarnemingen van twee achtereenvolgende dagen, in geheel tegengeſtelde rigtingen, van de Scheepsberekeningen verſchillen. Den dag derhalve, op welken ik, in weerwil van het verſchil tusſchen de Waarnemingen en de Scheepsberekeningen, geen' ſtroom durf aannemen, heb ik in de Kolom door eene ſtreep aangeduid. Wanneer echter, gedurende verſcheidene achtereenvolgende dagen, het onderſcheid tusſchen de Waarnemingen en de Scheepsbe-

berekeningen gedurig dezelfde rigting hield, meende ik hetzelve, ſchoon het al niet meer dan vier of vijf mijlen bedragen mogt, minder aan het onnaauwkeurige der Scheepsberekeningen, dan wel aan de werking van den ſtroom te moeten toeſchrijven. In het Derde Deel zal een bijzonder Stuk voorkomen, dat het hoofdzakelijke der waarnemingen, die ten opzigte van den ſtroom gedaan zijn, bevat.

XI. Over de *Ware Lengte*, van welke in het Dagboek der Tabellen insgelijks eene bijzondere Kolom gevonden wordt, zal ik in het Derde Deel eene opzettelijke opheldering geven.

XII. De Kaarten, welke bij deze Reisbeſchrijving gevonden worden, zijn door den Sterrekundige HORNER en de Luitenants LÖWENSTERN en BILLINGSHAUSEN, onder mijn opzigt, vervaardigd. Het Sterrekundige gedeelte van de opneming der Kusten is bepaaldelijk het werk van den Heer HORNER geweest, die ook niet nagelaten heeft, mede te werken aan de driehoeksmetingen van de Heeren VAN LÖWENSTERN en BILLINGSHAUSEN. Alle de Kaarten zijn door den laatstgenoemden geteekend. Door dezen Officier, die uitmuntende talenten bezit, en in wien men eenen bekwamen Zeekundigen Schrijver verwachten mag, is tevens de Algemeene Kaart vervaardigd. De geographiſche Gezig-

ten zijn door den Heer Hofraad TILESIUS geteekend.

XIII. De Afbeeldingen van Voorwerpen, tot de Natuurlijke Historie betrekkelijk, zijn alle vervaardigd door den Heer Hofraad TILESIUS; die als Natuurkundige bij de Expeditie was geplaatst, en in het Derde Deel eene opgave van gezegde Voorwerpen gegeven heeft. Ook de historieſche Afbeeldingen zijn van den Heer TILESIUS; ſchoon hij niet als Teekenaar aangenomen was (*). Welk eene waarde het Wetenſchappelijke, en inzonderheid het Aardrijkskundige gedeelte van deze Reize in het oog van het Publiek hebben moge, dezelve verdient voorzeker tevens niet weinig lof ten opzigte van het kunstmatige, om den welvoorzienen en belangrijken Atlas, die haar vergezelt, en dien ik eeniglijk aan de vriendelijke bemoeijingen van den Heer TILESIUS te danken heb.

(*) Tot Teekenaar was H. KURLANDZOFF door de Akademie der Kunsten aangenomen; maar deze verliet het Schip, bij onze eerſte aankomst te *Kamtſchatka*, en keerde te land naar *Petersburg* terug.

IN-

INLEIDING.

Onder de menigvuldige belangrijke gebeurtenisſen, welke ſedert de regering van PETER den Grooten, in *Rusland* hebben plaats gehad, komen de ontdekking van *Kamtſchatka* in het jaar 1698, en die van de *Aleutiſche* Eilanden in het jaar 1741, niet weinig in aanmerking. Beide werden belangrijk, zoowel door den invloed, dien zij, ſchoon in lateren tijd, op *Ruslands* Koophandel hadden, als door de rigting, die zij gaven aan den Koopmans-geest van deszelfs Bewoners. Het bezit van *Kamtſchatka* en van de *Aleutiſche* Eilanden werkt misſchien niet weinig mede, om *Rusland*, ten opzigte van deszelfs Koophandel, uit die ſluimering te wekken, waarin de Staatkunde van *Europa's* handeldrijvende Natiën, met een al te gelukkig gevolg, hetzelve altijd trachtte te houden. Misſchien zien deze niet zonder ongerustheid de poging der Ruſſen, om het juk van hunne Meesters afteſchudden, en een veld te bearbeiden, waarvan zij, ſchoon het hun eigendom is, nooit de rijke vruchten hebben mogen inoogſten. De bronnen en hulpmiddelen, welke *Rusland* tot eenen dadelijken Koophandel heeft, kunnen aan niemand onbekend zijn. Schoon 'er hinderpalen zijn, die het voor de Ruſſen moeijelijk maken, om eene handeldrijvende Natie te worden — hinderpalen,

welke door ſommige Schrijvers onverzettelijk worden beſchouwd — zijn deze nogtans niet van dien aard, dat men zou moeten wanhopen, om dezelve uit den weg te ruimen. De Monarch geve ſlechts zijnen Wil te kennen, en de meeste zijn opgeheven.

Het was ongetwijfeld eene der ſchranderſte maatregelen van den onſterfelijken PETER, wiens verrigtingen doorgaans den ſtempel eener wijze Staatkunde dragen, en den ſcherpen en alles doorzienden blik van *Ruslands* Schepper verraden, dat hij vreemde Kooplieden in zijne Staten lokte, om den koophandel aan den gang te brengen. Schoon de Koopmansſtand in de oudſte tijden zeer aanzienlijk was (*), door den belangrijken handel, welken *Rusland* dreef, had hij echter bij den aanvang der vorige eeuw zeer veel van zijn aanzien verloren. De grootſte Kooplieden waren destijds met de zaken, tot den buitenlandſchen handel behoorende, welken PETER, tegelijk met de oprigting van eene Marine, in zijne Staten

(*) De Ruſſiſche Handelaars in het groot — *Gosti* — genoten voorheen zeer groote voorregten, die zij van tijd tot tijd verloren hebben. Zij werden tot Gezantſchappen gebruikt; aan vorstelijke tafels genoodigd; als ſchuldeiſchers hadden zij den voorrang voor alle andere; van bijna alle lasten waren zij bevrijd; zij hadden geene inkwartiering; behoefden zelve niet te zweren, maar konden den eed door hunne Bedienden laten doen; niemand durfde hen vonnisſen, dan de Czaar en een daartoe benoemde Bojaar enz.

ten wilde invoeren, ten eenenmale onbekend. Zij hadden dus Onderwijzers noodig, om door dezen kennis te verkrijgen in het wetenſchappelijke van eenen hun geheel ongewonen handel. Zonder zulk eene kennis toch, konden zelfs aanhoudend voortgezette ondernemingen nimmer voorſpoedig gelukken. Het was ook noodig, om de vooroordeelen, welke bij den Adel tegen den Koopmansſtand heerschten, uitterooijen, dat 'er Buitenlanders in *Rusland* kwamen, die, ſchoon niet van Adel, nogtans de opmerkzaamheid van den Monarch tot zich trokken, en dikwijls deszelfs achting verwierven. Met één woord, de Koopmans-ſtand moest in het oog der Natie als het ware weder veradeld worden. PETER de Groote maakte daarmede een begin. Zijne Opvolgers hebben alle, de een meer, de ander min, daartoe bijgedragen. Verſcheidene omſtandigheden hebben zekerlijk, ondanks de vurigſte wenſchen van *Ruslands* Alleenheerſchers, om den buitenlandſchen handel uittebreiden, het volkomen welgelukken van dit edel oogmerk zeer vertraagd; ondertusſchen ſteeg evenwel de Koopmans-ſtand meer en meer in aanzien. Het is voor de tegenwoordige wijze Regering bewaard gebleven, om de laatſte hand te leggen aan deze Hervorming van *Rusland*, welke PETER de Groote begon. Thans is de tijd daar, om het juk der Vreemdelingen, die onzen handel drukken, afteſchudden. Zij toch, na zich ten koste van *Rusland* ſchatten te hebben verzameld, verlaten het Rijk, om dezelve in hun Vaderland

te

te verteren; en dragen op deze wijze gelden uit den Staat, welke daarin blijven zouden, indien den Inboorling zelven middelen ten dienſte ſtonden, waardoor de nijverheid en gemeenebestgezindheid verlevendigd en ten voordeele van den Staat aangewend konden worden. Deze nijverheid en gemeenebestgezindheid kunnen, in een' Staat als *Rusland*, waarin alles van den wil eens eenigen afhangt, alleen door dezen als ingeblazen worden, en de Regering van onzen tegenwoordigen voortreffelijken Monarch, die zijne magt eeniglijk ten beste van zijne Onderdanen aanwendt, en dagelijks de ſchoonſte blijken van menſchelijkheid en van ijver voor het welzijn en den roem der Natie geeft, munt in dezen voortreffelijk uit.

Eeuwen lang zijn Uitlanders in het bezit van *Ruslands* werkelijken handel geweest, en 'er zou nog een geruime tijd vereischt worden, vóór dat men, zelfs bij de beste maatregelen, het zoo verre zou kunnen brengen, dat men denzelven ſlechts gedeeltelijk hun uit de handen ſpeelde, indien niet het bezit van *Kamtſchatka* en van de daaraan grenzende Eilanden, welke, benevens een groot gedeelte van *Amerika's* noordwestelijke Kusten, van tijd tot tijd zich aan *Rusland* onderworpen hebben, en in het ongeſtoord bezit van wier handel de noordoostelijke bewoners van *Rusland* bij uitſluiting van alle anderen geweest zijn, thans aan de westelijke Ruſſen de middelen aan de hand gave, om dit vroeger, dan te voren waarſchijnlijk ſcheen, ten uitvoer te brengen:

gen: middelen, die te belangrijk geworden zijn, dan dat de tegenwoordige Regering dezelve niet bezigen zou, om haar groot oogmerk te bereiken.

Schoon ik niet onderſtellen durf, dat iemand van mijne Lezers geheel onbekend is met de Geſchiedenis van *Ruslands* Ontdekkingen en Zeetogten in den grooten noordelijken Oceaan, meen ik echter, dat eene beknopte ſchets van dezelve hier niet ongepast zal zijn.

Reeds in het jaar 1716 zeilde, op bevel van PETER den Grooten, een Schip van *Ochotzk* naar *Kamtſchatka*, en beproefde voor de eerſtemaal, om eene regelregte gemeenſchap te water tusſchen het vaste land en dit Schiereiland daar te ſtellen; welke men ſedert altijd de voorkeur gegeven heeft boven de zoo moeijelijke gemeenſchap te lande. Op PETERS bevel werd ook, van het jaar 1711 tot 1720, onderzoek gedaan naar de *Kuriliſche* Eilanden; en kort voor zijn' dood, die in het jaar 1726 plaats had, maakte hij toebereidſelen voor de zoogenaamde Eerſte Expeditie naar *Kamtſchatka*, tot welke BEHRING als Bevelhebber werd benoemd. Het kon zijn ſcherpziend oog niet ontgaan, dat deze verafgelegene gewesten ten eenigen dage van veel nut voor zijn Rijk moesten worden; waarom hij dan ook wenschte, dezelve naauwkeurig te leeren kennen. De ſtellige beantwoording van de destijds nog onbeſliste vraag: of, en hoe verre *Amerika* van *Azië* was verwijderd? om hetwelk te onderzoeken, men den Keizer reeds gedu-

durende deszelfs verblijf in *Holland* in het jaar 1717, aangezocht had, en waaromtrent de Akademie der Wetenſchappen te *Parijs*, waarvan hij een Medelid was, hem een voorſtel had gedaan, lag hem ook na aan het hart. BEHRING, wien de Luitenants TSCHIRIKOFF en SPANGBERG vergezelden, deed twee reizen: de eerſte in 1728 naar het Noorden tot aan het Voorgebergte *Serdze Kamen* op 67° 18′ noorder breedte, dat hij te onregte voor den uiterſten hoek van *Azië* hield; de tweede in het volgende jaar naar het Oosten, ten einde *Amerika* te ontdekken, hetwelk hem echter niet mogt gelukken. Men miste alzoo het voorname doel van beide reizen. De Keizerin ANNA gaf bevel, om eene foortgelijke reis te ondernemen; en deze werd, door het ontdekken van de *Aleutiſche* Eilanden en van de Kust van *Amerika*, zeer gewigtig voor den toekomenden handel van *Rusland*, ſchoon men tevens iets grooters van haar had mogen verwachten, daar de toebereidſelen tot dezen togt bijna negen jaren duurden, en ongehoorde kosten veroorzaakten; ik zwijg zelfs, dat door het overbrengen van de noodige bouwſtoffen voor de ſchepen naar *Ochotzk*, geheele Volkplantingen in *Siberie* zijn te gronde gegaan. BEHRING werd wederom tot Opperbevelhebber van deze Ontdekkings-reize benoemd, en TSCHIRIKOFF voerde het bevel over het tweede Schip. In het jaar 1740 ondernamen deze twee Zeereizigers hunnen togt. STELLER vergezelde BEHRING als Natuurkenner en DELISLE DE LA CROYERE ging

als

als Sterrekundige met TSCHIRIKOFF. De laatstgenoemde ontdekte de kust van *Amerika* op de breedte van 56 graden. BEHRING, die in een' ſtorm van zijne togtgenooten was verwijderd geraakt, zag dezelve op de breedte van 58° 28′. Op de terugreize naar *Kamtſchatka*, werd het ſchip van BEHRING tegen een Eiland geworpen, dat thans zijn' naam draagt, en waarop hij kort daarna geſtorven is.

In de jaren 1738 en 1739 ſtevenden de Luitenants SPANGBERG, WALTON en SCHELTING naar de *Kuriliſche* Eilanden en naar *Japan*. Door een' ſtorm werden zij op hunne tweede reis in 1739 van elkander geſcheiden. Op verſcheidene plaatſen deden zij de kust van *Japan* aan: SPANGBERG met SCHELTING op 38° 41′ en 38° 25′ breedte; WALTON op 38° 17′ en deze ſtevende langs de kust tot op 38° 48′. SPANGBERG onderzocht de *Kuriliſche* Eilanden tot *Jeſo* of *Matmay*, en hij gaf bij zijne terugkomst eene kaart van dezelve uit, waarop twee-entwintig Eilanden gevonden worden, van welke men echter thans, door de onnaauwkeurige teekening, weinige meer herkennen kan. In de jaren 1741 en 1742 zeilden SPANGBERG en SCHELTING wederom af, om te onderzoeken of *Japan* met *Kamtſchatka* onder éénen Meridiaan lag; want men twijfelde, of SPANGBERG en WALTON waarlijk *Japan* gezien hadden, en meende zich overtuigd te mogen houden, dat zij de kusten van *Corea* voor die van *Japan* hadden aangezien. Deze tweede reis voldeed echter aan het oog-

oogmerk niet; want het ſchip van SPANGBERG werd lek, en keerde terſtond terug. Zijn togtgenoot SCHELTING onderzocht intuſſchen den mond van de *Amur*. Daar men naderhand bevonden heeft, dat SPANGBERG en WALTON het onderſcheid der lengte tuſſchen *Kamtſchatka* en *Japan* naauwkeurig hadden opgegeven, bleek ook hieruit, dat zij op hunne eerſte reize werkelijk de kusten van *Japan* bereikt hadden. Sedert den tijd van SPANGBERG tot aan de terugzending van den Japanees KODOJU, die door den jongen LAXMANN, op bevel van de Keizerin CATHARINA, naar deszelfs Vaderland werd gebragt, zijn de *Kuriliſche* eilanden en het eiland *Jeſſo* door verſcheidene Rusſiſche Kooplieden bezocht; zonder dat echter daaruit eenig wezenlijk gewin voor de wetenſchappen, of zelfs voor den handel ontſtaan is.

In de jaren 1743 en 1744 werden de kusten van *Ochotsk* tot *Kamtſchatka* door den Luitenant CHMITEFFSKOY onderzocht.

In het jaar 1764 werd de Luitenant SYND, op bevel van de Keizerin CATHARINA, van *Ochotsk* uit de vloot gezonden, om eene ontdekkingsreize te doen tuſſchen *Azië* en *Amerika*. In het jaar 1768 keerde hij terug. Op dezen togt ontdekte hij het eiland der heilige *Matwei* (*), en

(*) Hetgeen COOK genoemd heeft *Caap Upright* op 60° 17′ breedte en 187° 30′ ooster lengte behoort waarſchijnlijk tot het eiland *Matwei*, hetwelk COOK *Gore Island* noemde.

en het groote eiland *St. Laurentius*, dat Cook *Clerkes* eiland genoemd heeft (*).

In het jaar 1768 zeilden de Kapitein Krenitzin en de Luitenant Lewascheff van *Nischney Kamtschatsk*, om de *Aleutische* eilanden naauwkeuriger te onderzoeken, en derzelver ligging op sterrekundige gronden te bepalen. Beide deze Bevelhebbers voerden dezen last; in de jaren 1768 en 1769, met alle zorgvuldigheid uit. Krenitzin had het ongeluk, om bij zijne terugkomst te *Kamtschatka* te verdrinken.

Men maakte in 1785 toebereidselen tot eene nieuwe Expeditie, en gaf het bevel over dezelve aan den Engelsman Billings. Van deze reize, welke in het jaar 1796 geëindigd werd, zijn onlangs twee beschrijvingen in druk uitgekomen; van welke de eerste, in de Engelsche taal geschreven, door Sauer, den Secretaris van den Ka-

(*) Op eene kaart van Synd's reize, die in het bekende werk van Coxe over de ontdekkingen der Russen, gevonden wordt, is tusschen den 61sten en 64sten graad, juist in het Zuiden van de Straat *Behring*, eene groep van eilanden geteekend, welke Synd zou hebben ontdekt; wiens gehouden koers ook tusschen die eilanden aangestipt is. De togten van Cook en Sarytscheff bewijzen echter, dat in dien omtrek deze groep van eilanden niet liggen kan, en dat dezelve met de eilanden *St. Macarius*, *St. Stephanus*, *St. Theodorus* en *St. Abraham*, welke men sedert lange niet meer op de Kaarten heeft aangeteekend, wel van éénen oorsprong zijn. Waarschijnlijk zijn deze eilanden wel het eiland *St. Laurentius* zelf, dat Synd voor verscheidene eilanden gehouden heeft.

Kapitein BILLINGS, de laatſte, in het Ruſſisch opgeſteld, door den tegenwoordige Vice-Admiraal SARYTSCHEFF is vervaardigd. De laatſte behelst eigenlijk het wezenlijke, en zeer gewigtige verhaal dezer Expeditie, wat het zeevaartkundige betreft. Naardien deze beſchrijvingen openlijk uitgegeven zijn, zoo wil ik de ondernemingen niet beoordeelen, die daarin vermeld worden. Evenwel komt het mij voor, dat zij niet hebben beantwoord aan de verwachtingen, die men van haar koesterde, en in geenen deele geëvenredigd zijn aan de moeite en kosten, welke de Regering ten behoeve van deze Expeditie, die tien jaren duurde, heeft aangewend. 'Er waren zekerlijk onder de Ruſſiſche Officieren zeer vele, die deze Expeditie met meer roem zouden beſtuurd en volbragt hebben, dan aan dezen Engelsman mogt gebeuren. Al het nuttige, dat op deze reize gedaan is, moet eeniglijk aan den Kapitein SARYTSCHEFF worden toegekend, die alleen uitſtekende wetenſchappelijke kundigheden in zijn vak bezat; zonder zijne zorg en pogingen, die zich inzonderheid tot ſterrekundige waarnemingen omtrent de ligging van plaatſen, en tot het opnemen en beſchrijven van eilanden, kusten en havens, enz. bepaalden, zou misſchien *Rusland* geene kaart, door den Bevelhebber dezer reize vervaardigd, hebben kunnen vertoonen.

Dezelfde werking, welke de derde reis van Kapitein COOK op den ondernemings-geest der Engelſche Kooplieden had, — die terſtond na de te-

terugkomst van zijne schepen, de noordwest-kust van *Amerika* begonnen te bezoeken, om de kostbare vellen der Zee-otters van daar te halen, wier waarde men door de Chinezen, gedurende het verblijf te *Macao*, had leeren kennen, — dezelfde werking had veertig jaren vroeger de ontdekking van de *Aleutische* eilanden en van de noordwest-kust van *Amerika* op de Russische Kooplieden. Sedert dien tijd namelijk, deden de laatstgenoemden, op eigene kosten, verscheidene reizen derwaarts, om allerlei pelswerk, en inzonderheid Zeeottervellen van daar te halen; welke zij met groot gewin, op de Chinesche grenzen, voor andere waren verruilden. Zij deden hierdoor een' tak van handel ontstaan, die, in weerwil van de weinige zorg, waarmede men hem kweekte, en van de ongeloofelijke zwarigheden, welke een' ieder, behalve den ondernemenden en vasten geest der Russen, van het voortzetten dezes handels zou hebben afgeschrikt, zoo voordeelig werd, dat het getal der schepen, die derwaarts vertrokken, van jaar tot jaar toenam. Ik zal van deze reizen niet meer gewagen, omdat dezelve in PALLAS Nieuwe Bijdragen over het Noorden, en in COXE's Beschrijving van de Ontdekkingen der Russen zeer omstandig worden vermeld; alleen wil ik nog aanmerken, dat zij sedert het jaar 1745 onafgebroken zijn voortgezet, en altijd aan de Ondernemers een groot gewin hebben opgeleverd. Elke soort van Pelswerk, en inzonderheid de schoone vellen der Zeeotters, zijn voor de vertroetelde

Chinezen volſtrekt onontbeerlijk geworden. Bij elke verandering van lucht en weder, verwisſelen zij hunne kleeding, en zelfs in *Canton*, dat tusſchen de Keerkringen ligt, dragen zij in den winter pelskleêren. Deze handel zou aan de Rusſiſche Kooplieden nog veel grooter voordeel hebben opgeleverd, indien dezelve door de Regering ware ondersteund geworden, en men hun behulpzaam ware geweest, in het bouwen van betere ſchepen, en in het bemannen van dezelve met kundiger zeelieden. Daar het hun namelijk aan ervarene ſchippers ontbrak, ging 'er doorgaans jaarlijks van de drie ſchepen één verloren. Met dit alles, nam het getal der ſchepen, waarmede men uitging, om pelzen te bekomen, van jaar tot jaar zoodanig toe, dat, ſchoon andere volken, als de Engelſchen en de Amerikanen, ja zelfs de Spanjaarden, dezen voordeeligen handel mede ondernamen, 'er nogtans dikwijls jaarlijks bij de twintig ſchepen in de Rusſiſche havens werden uitgerust. Deze buitengemeene aanwas had menigerlei nadeelige gevolgen, èn het is zeer waarſchijnlijk, dat, zonder de tusſchenkomst van den Koopman SCHELICHOFF, die men als den Grondlegger van de tegenwoordige Amerikaanſche Compagnie beſchouwen mag, deze handel binnen zeer korten tijd zoude verloopen zijn, door de ſlechte maatregelen van hun, die in denzelven deelden. Elk ſchip, dat uitgerust werd, had bijzondere eigenaars, die zonder de bewoners der *Aleutiſche* eilanden, die doorgaans zeer hard behandeld werden, of zelfs de dieren, op wel-

welke men jagt maakte, eenigzins te verſchoonen, met één woord, zonder op de toekomst te denken, zich eeniglijk haastten, om eene lading vellen te bekomen, en daarmede naar *Ochotsk* terug te keeren. De kostbare Zee-otters en andere wilde dieren, wier vellen aan deze roofgierige jagers een groot gewin opleverden, moesten door zulk eene algemeene verwoesting ſpoedig uitgerooid worden. De handel zou dan van zelfs opgehouden hebben, of ten minſte voor een' langen tijd geſtremd geworden zijn. SCHELICHOFF, die de noodzakelijkheid gevoelde, om aan deze algemeene verwoesting paal en perk te ſtellen, deed zijn best, om alle de deelnemers in dezen handel tot één Gezelſchap te vereenigen; ten einde denzelven dan voor algemeene rekening, naar een daartoe ontworpen plan, met ſchranderheid en voorzigtigheid te drijven. Lange waren zijne pogingen daartoe te vergeefsch, tot dat het in het jaar 1785 hem eindelijk gelukte, zich met de Gebroeders GOLIKOFF te vereenigen. Zij bragten hunne kapitalen te zamen; rusteden daarmede verſcheidene ſchepen uit, die door den ondernemenden SCHELICHOFF in eigen' perſoon werden aangevoerd; rigtteden een Etablisſement op het eiland *Kodiak* op, hetwelk nog tot de voorname Stapelplaats van den Amerikaanſchen handel dient, daar het door zijne ligging in het midden van de *Aleutiſche* eilanden en *Kamtſchatka* ten westen, en van de Amerikaanſche kust ten oosten, daartoe bijzonder geſchikt is. Zij dreven verſcheidene jaren in gemeenſchap

dezen voordeeligen handel, die hun' rijkdom verbazend deed toenemen. De gelukkige gevolgen van deze verbindtenis bewogen verſcheidene Kooplieden, om zich met SCHELICHOFF en de GOLIKOFFS te vereenigen; en op deze wijze werd de grond gelegd van de tegenwoordige Amerikaanſche Compagnie; want dien naam had het Gezelſchap, reeds bij de eerſte verbindtenis van SCHELICHOFF met de GOLIKOFFS, aangenomen. Nu werd de handel onder opzigt van den eerstgenoemden voor algemeene rekening gedreven, en op alle de *Aleutiſche* eilanden werden Kantoren aangelegd, die door kleine Forten werden beſchut. Het voornaamſte Kantoor van dit Gezelſchap was te *Irkutsk*, naardien deze Stad, door derzelver ligging, het oostelijke *Rusland* met het westelijke als vereenigt. Dit reeds vrij aanzienlijk Gezelſchap had intusſchen tot dus verre nog geen het minſte blijk van de opmerkzaamheid of genegenheid van de zijde der Regering ondervonden, en deszelfs handel ſcheen meer blootelijk toegelaten, dan wel dadelijk gewettigd te zijn. Zulk een beſtaan van hetzelve rustte derhalve op geenen vasten grondſlag. Naardien de ongeregelde wijze, waarop deze handel gedreven werd, en het onregtvaardig, ſomwijlen gruwzaam gedrag der Rusſiſche Kooplieden omtrent de bewoners der Amerikaanſche eilanden — waaromtrent zich een algemeen gerucht verſpreid had — hem gewigtige en gevaarlijke vijanden berokkende, beſloot de toenmaals regerende Keizer PAUL, om aan het gezelſchap en daarmede tevens

aan

aan den handel een einde te maken. Zonder de bemiddeling van den Heer VAN RESANOFF, die naderhand beſtemd werd, om als gezant naar *Japan* te vertrekken, zou de wil van den Keizer zekerlijk uitgevoerd zijn. RESANOFF had de Dochter van den Koopman SCHELICHOFF getrouwd, en met dezelve een aanzienlijk vermogen bekomen, dat geheel in Actiën beſtond, wier waarde eeniglijk afhing van den gelukkigen of ongelukkigen uitſlag des Amerikaanſchen handels. Door nadrukkelijke betoogen en aanbiedingen, gelukte het hem, den Keizer zoo geheel voor de nieuwelings opgerigte Compagnie in te nemen, dat deze de voorſlagen, volgens welke dezelve zou vernietigd worden, ganſchelijk verwierp; en haar in het jaar 1790 plegtig erkende, en met aanzienlijke voorregten begiftigde. Het voorname Kantoor, of de Zetel der Compagnie werd in datzelfde jaar van *Irkutsk* naar *Petersburg* verplaatst; en nu begon deze handel eindelijk een gunſtig aanzien te verkrijgen. Men kwam omtrent maatregelen overeen, wier nuttig gevolg derzelver doelmatigheid bewees. Zoo zond de Compagnie b. v. een' Engelsman naar *Amerika*, die Scheepstimmerman en tevens Schipper was. Zij begon hare Officieren van de beste Zeekaarten, Reisbeſchrijvingen en van de noodwendigſte Inſtrumenten voor de Zeevaart en de Sterrekunde, benevens van velerlei boeken, die tot deze vakken betrekking hadden, te voorzien.

De tegenwoordige Keizer toonde, terſtond na zijne troonsbeklimming, dat hij in de Compagnie

grootelijks belang ſtelde. Hij zelf nam deel in dezelve, en bewoog door zijn voorbeeld vele Grooten des Rijks, om deelnemers te worden. Het is dus ſedert zijne regering, dat de Beſtuurders der Compagnie, thans van de voortduring van 's Keizers beſcherming volkomen verzekerd, onder de leiding van den Minister, den Graaf ROMANZOFF, met ijver en met 'er daad werkzaam zijn, om aan dezen zoo lang verwaarloosden handel eene andere gedaante te geven. Eigenaardig moest hunne eerſte zorg daarin gelegen zijn, dat zij aan hunne Kolonien, wier beſtaan nog zoo nieuw en onzeker was, daar zij in een ter woning zoo ongeſchikt, en van alle noodwendigheden gansch ontbloot gewest, bij gemis van onderſtand en toevoer, ligtelijk zouden hebben kunnen te gronde gaan, op de goedkoopſte en zekerſte wijze, het noodige deden toekomen. Tot dit noodige behoorde zelfs het brood; want noch op de *Aleutiſche* eilanden, noch op de kusten van *Amerika* wordt koren gebouwd. De Etablisſementen moesten in een' beteren ſtaat van verdediging gebragt worden, en het was van belang, dat men zorgde, om betere ſchepen te bouwen, dezelve met goed wand en touwwerk, met goede ankers en kabels, van welke het behoud van een ſchip zoo dikwijls eenigſlijk afhangt, wel te voorzien, en met bekwame en ervarene Schippers en Matrozen te bemannen. Dit alles kon echter alleen, door eene regtſtreekſche gemeenſchap ter zee tusſchen het Europeesch *Rusland* en de Kolonien, tot ſtand ge-

gebragt worden. Tot hiertoe had men de Kolonien ſlechts over *Irkutsk* en *Ochotsk* van noodwendigheden voorzien. De groote afſtand en het buitengemeen moeijelijke van het vervoeren der waren en levensmiddelen, waartoe jaarlijks meer dan vier duizend paarden gebruikt werden, deden den prijs der waren reeds in *Ochotsk* verbazend ſtijgen. Zoo werd bij voorbeeld, in de goedkoopſte tijden, een *Pud* Roggenmeel, welke in de oostelijke Provincien van het Europeesch *Rusland* gewoonlijk ſlechts eenen halven Roebel kostte, voor acht Roebels; een *Stof* Brandewijn voor twintig, dikwijls zelfs voor veertig en vijftig Roebels, en andere noodwendigheden voor eenen geëvenredigden prijs verkocht. Dikwijls werden deze waren weggeroofd, wanneer zij reeds het grootſte gedeelte van den weg waren vervoerd, en ſlechts een klein gedeelte derzelve kwam te *Ochotsk* aan. Het vervoeren van Ankers en Kabels ſcheen volſtrekt onmogelijk; en daar dezelve nogtans onontbeerlijk waren, moest men dikwijls toevlugt nemen tot middelen, die de ſchadelijkſte gevolgen hadden. De Ankertouwen werden in kleine ſtukken van zeven tot acht vademen doorgehouwen, en te *Ochotsk* weder aan een gehecht. Ook de Ankers voerde men in ſtukken derwaarts, en ſmeedde dezelve aldaar te zamen. Zoo bezwaarlijk en kostbaar dit vervoeren naar *Ochotsk* was, even zoo moeijelijk en nog onzekerder was het van *Ochotsk* naar de eilanden en naar de kusten van *Amerika*. De ellendige bouworde der ſchepen, de onkun-

de van de meeste ſchippers, en de voor dergelijk ſoort van Vaartuigen, gedurende ſchier het ganſche jaar, gevaarvolle togt over den ſtormachtigen oostelijken Oceaan veroorzaakten, dat 'er jaarlijks altijd ſchepen en met dezelve de zoo noodzakelijke en kostbaar gewordene ladingen verongelukten. Het ſcheen van daar onverwijld noodig, wilde men dezen handel met grooter voordeel en uitgebreider drijven, dat 'er ſchepen uit de Oostzee, langs Kaap *Horn*, of langs de Kaap de *Goede Hoop*, naar de noordwestelijke kust van *Amerika* gezonden werden. In het jaar 1803 werd ten dien einde de eerſte proef genomen.

Het kan, wel is waar, voor het algemeen van weinig belang zijn, te weten, wie den eerſten voorſlag tot deze reize gedaan heeft; evenwel zij het mij vergund, met weinige woorden eenige daadzaken optegeven, die het beſluit tot deze Expeditie voorafgingen.

Reeds ſedert verſcheidene jaren, was de zeer beperkte toeſtand van *Ruslands* werkelijken handel een voorwerp van mijn nadenken geweest; de wensch, om iets tot deszelfs volmaking bij te dragen, was bij mij zeer natuurlijk, ſchoon ik ook terſtond de hoop moest opgeven van denzelven vervuld te zullen zien; want noch mijne kunde noch mijne betrekking gaf mij eenigen grond, om mij daarmede te vleijen. Gedurende den tijd, welken ik op de Engelſche vloot in de Revolutie-Oorlog van 1793 tot 1799 diende, had het belangerijke van *Engelands* Oost-Indiſchen en Chineſchen handel mijne opmerkzaam-

heid

heid tot zich getrokken. Dat ook *Rusland* aan den handel ter Zee op *China* en *Indiën* deel nemen konde, ſcheen mij geheel niet onmogelijk. De meeste Europeeſche volken, die Zeehandel drijven, hebben meer of minder deel aan den handel op deze, in allerlei voorbrengſels der natuur, zoo rijke Gewesten; en dezulke, die zich bijzonder op denzelven hebben toegelegd, zijn ook altijd tot eenen hoogen trap van welvaart geklommen. Dit was het geval eerst met de Portugezen, daarna met de Hollanders en thans met de Engelſchen. Het is buiten twijfel, dat ook *Rusland* door eenen handel naar *China* en naar de *Oost-Indiën* voordeel trekken zoude, zonder juist Etablisſementen in die landen te bezitten. Een hoofdbeletſel van dezen handel is het gebrek aan manſchappen, geſchikt om ter Koopvaardij te varen. De Officieren van de keizerlijke Oorlogsvloot zijn de eenigſte, die men daartoe zoude kunnen gebruiken, en zelfs van deze had geene, behalve eenige Engelſchen, de Oost-Indiſche wateren nog ooit bezocht. Ik beſloot derhalve, om naar de *Indiën* te gaan. De Graaf Woronzoff, Rusſisch Gezant in *Engeland*, verſchafte mij daartoe terſtond gelegenheid, en in het begin van het jaar 1797 zeilde ik met een Engelsch Linieſchip naar de Kaap de *Goede Hoop*, en van daar met een Fregat naar de *Indiën*. Een jaar bragt ik hier door, en ging toen met een Koopvaardijſchip, omdat ik met een Oorlogſchip niet gaan konde, van daar naar *China*, om de zoo gevaarlijke Chineeſche zee te leeren kennen.

Tot

Tot hiertoe waren mijne gedachten alleenlijk op den handel van het Europeesch *Rusland* op *China* gevestigd. Eene toevalligheid gaf aan mijne beſchouwing van dit onderwerp eene andere rigting; en deze toevalligheid mag ik als de oorzaak beſchouwen der tweede reize, die ik ondernomen heb. Gedurende mijn verblijf in *Canton* in het jaar 1798 en 1799, kwam een klein vaartuig van omtrent 100 tonnen, dat door eenen Engelsman gevoerd werd, van de noordweſtkust van *Amerika* te *Canton* aan. Het was te *Macao* uitgerust, en ſlechts vijf maanden afwezig geweest. De lading, welke het medebragt, en eeniglijk uit Pelterijen beſtond, werd voor 60000 Piasters verkocht. Ik wist, dat mijne Landslieden eenen gewigtigen handel in pelswerk, van de oostelijke eilanden des oostelijken Oceaans, en van de Amerikaanſche kusten, met *China* dreven, en dat zij die waren eerst naar *Ochotsk* moesten brengen, om dezelve van daar naar *Kiachta* te verzenden; waartoe een tijd van twee jaren, en dikwijls nog langer vereischt werd. Het was mij tevens bekend, dat 'er jaarlijks verſcheidene ſchepen met rijke ladingen op den oostelijken Oceaan verongelukten. Hierom ſcheen het mij toe, dat het oneindig voordeeliger zoude zijn, indien de Ruſſen hunne pelterijen, van hunne bezittingen, op de eilanden, of op de Amerikaanſche kust gelegen, regelregt naar *Canton* konden brengen. Deze gedachte, hoe weinig beduidende op zich zelve, kwam mij echter klaar en gewigtig voor, indien zij bij de deelne-

nemers aan den Pelshandel in *Rusland* nog niet was opgekomen; en ik nam voor, om bij mijne terugkomst in mijn Vaderland, betrekkelijk deze zaak aanstonds de noodige voorslagen te doen. Gedurende mijne terugreize van *China*, stelde ik eene Memorie op, die ik aan den toenmaligen Minister van Koophandel, den Heer VAN SOIMONOFF wilde overgeven, van wiens kunde in zaken den handel betreffende, en goede genegenheid, om alle ondernemingen te begunstigen, die den Staat voordeel konden aanbrengen, ik veel gehoord had. In deze Memorie stelde ik met nadruk de voordeelen voor oogen, waarvan *Rusland*, als het ware afstand doet, indien het de Buitenlanders in het gerust bezit van zijn dadelijken handel laat blijven; en ik trachtte de gewone tegenwerpingen, te wederleggen. Daarenboven uitte ik mijne gedachten, om op de beste wijze de zwarigheden uit den weg te ruimen, die in het bekomen van Officieren en Matrozen voor de Koopvaardijvaart gelegen zijn. Ik stelde voor, om bij de 600 jongelieden, die in het Kadetten-school voor de Zeevaart worden onderwezen, en die alle van adel zijn, nog 100 te voegen, die niet tot den adel behooren, en die wel eeniglijk voor de Koopvaardijvaart, maar nogtans op gelijken voet met de Adelijke, fatsoenlijk moesten opgevoed en behoorlijk onderwezen worden. Naar het mij voorkomt, zou het niet kunnen misſen, of uit jongelieden, die in het wetenschappelijke van hun vak onderwezen waren, moesten, bij de ondervinding, die zij op

op hunne reizen met de Koopvaardijſchepen zouden opdoen, zeer goede Zeelieden gevormd worden. Met name gaf ik den raad, om de Kapiteins van de Oorlogſchepen op de Scheepsjongens opmerkzaam te maken, en hun aantemanen, om dezelve ter verdere opvoeding in dit Korps aantebevelen. Op deze wijze zouden welligt de verdienſtelijkſte mannen voor hun Vaderland worden opgekweekt. Een COOK, een BOUGAINVILLE, een NELSON zouden nooit dat voor hun Vaderland geworden zijn, wat zij met 'er daad waren, had men alleen hunne afkomst in aanmerking genomen. Ik gaf dan eene korte ſchetſe van den Rusſiſchen Pelshandel; ſtelde alle de hinderniſſen voor, welke de ondernemende lieden, die denzelven drijven, en die door geene gevaren afgeſchrikt worden, hadden te overwinnen; en toonde tevens aan, welke voordeelen 'er voor *Rusland* zouden ontſtaan, indien deze handel ſlechts eenigermate door de Regering onderſteund wierd. Om dit oogmerk te bereiken, ſloeg ik voor, dat men twee ſchepen, met alle de noodige zaken tot het bouwen en uitrusten van ſchepen beladen, van *Cronſtadt* naar de *Aleutiſche* eilanden en naar *Amerika* zoude zenden, en dat men deze ſchepen met bekwame Scheepstimmerlieden, Handwerkslieden van allerlei ſoort en met eenen Leermeester in de Stuurmanskunst, gelijk mede met Zeekaarten, Boeken en Werktuigen voor de Zeevaart en Sterrekundige waarnemingen behoorlijk zoude voorzien. Met één woord, dat men die Kooplieden zou in ſtaat ſtel-

ſtellen, om in hunne Kolonien goede ſchepen te bouwen, welke zij met geſchikte perſonen konden bemannen (*). Op deze, aldaar te bouwene ſchepen, moesten zij hunne Pelterijen terſtond naar

(*) De zwarigheden, om in *Amerika*, op de Eilanden of te *Ochotsk* ſchepen te bouwen, zijn evenwel te groot, gelijk ik door latere ondervinding geleerd heb, zelfs wanneer men de noodige bouwſtoffen regelregt uit *Rusland* te ſcheep derwaarts voert, dan dat ik het niet geſchikter en voordeeliger zou achten, om kleine ſchepen, ten behoeve van den Handel in die wateren, onmiddelijk uit de havens der Oostzee derwaarts te zenden. De vracht van de waren, welke in die ſchepen konden geladen worden, zou de kosten ter uitrusting van dezelve rijkelijk vergoeden. Deze Expeditien zouden te gelijk dit groote voordeel aanbrengen, dat de Zeelieden, die zich op deze lange reize oefenen konden, voor de zekerheid van de Compagnies-ſchepen van uitſtekenden dienst zouden zijn, op eene plaats, waar men aan goede Matrozen zooveel gebrek heeft, en onwetende Pelsjagers, of volk van allerlei ſoort zee bouwen. In het algemeem komt het mij voor, dat eene onafgebrokene gemeenſchap tuſchen de Europeeſche havens van *Rusland* en de Amerikaanſche Kolonien, alsmede de handel op *Canton*, de eenige middelen zijn, om den handel der Amerikaanſche Compagnie in *Rusland* in bloei te brengen, indien de Regering het voor noodzakelijk mogt achten, om de Etablisſementen aan de Noordwestelijke kust van *Amerika* te bewaren, en het ſtelſel van eenen dadelijken handel in het algemeen zal ſtaande gehouden worden. Bij elke onderneming van de zijde der Amerikaanſche Compagnie, moest evenwel noodzakelijk eene nieuwe organiſatie van dit Gezelſchap vooraf plaats hebben.

naar *Canton* verzenden, zonder nogtans den handel met de Chinezen over *Kiachta* geheel afte breken. Het geld, dat door het verkoopen der Pelterijen in *Canton* gemaakt werd, moest besteed worden, om Chineesche waren intekoopen; die men met schepen, welke eeniglijk tot dit oogmerk uit de havens der Oostzee naar *Canton* waren uitgerust, of ook met dezelfde vaartuigen, welke met Pelterijen uit de Kolonien aldaar gekomen waren, naar *Rusland* konde vervoeren. In gevalle, dat deze schepen geene volkomene lading hadden, zouden zij op hunne terugreize te *Manilla*, of te *Batavia*, of aan de kusten van de *Indiën* kunnen binnen loopen, om daar verder waren intenemen, die zekerlijk in *Rusland* met groot gewin zouden verkocht worden. Op deze wijze zou de noodzakelijkheid ophouden, om jaarlijks groote sommen aan *Engeland*, *Zweden* en *Denemarken* voor Oost-Indische en Chineesche waren te betalen; en men zou eerlang zelfs in staat zijn, om het noordelijk *Duitschland* met deze waren, voor eenen veel lageren prijs, te voorzien, dan de Engelschen, Denen of Zweden, dit vermogen; omdat derzelver uitrustingen veel kostbaarder dan die der Russen zijn, en zij dezen handel, voor het grootste gedeelte, alleen met baren gelde kunnen drijven. Het konde niet missen, of de Amerikaansche Compagnie in *Rusland* zou, binnen weinig jaren, zoo gewigtig worden, dat de kleine Oost-Indische Compagnieschappen in *Europa* spoedig voor haar zouden moeten onderdoen. — Dit

was

was zoo hoofdzakelijk de inhoud van mijne Memorie.

Naauwelijks was ik in *Rusland* aangekomen, of ik wilde dezelve, in eigen' perſoon, aan den Voorzitter van het Collegie van Koophandel, den Heer VAN SOIMONOFF overgeven. Het verlof, om naar *Petersburg* te komen, kon mij echter niet verleend worden. Intusſchen kreeg de Heer VAN SOIMONOFF, de kundigſte Minister van Koophandel, dien *Rusland* tot dus verre ooit gezien had, zijn ontſlag, en de Vorst GAGARIN volgde hem op. Desniettegenſtaande was ik voornemens, om aan den Heer VAN SOIMONOFF mijne Memorie overtegeven, daar ik mij overtuigd hield, dat hij nog invloed genoeg zoude hebben, om krachtdadig medetewerken, dat mijne voorſlagen ter uitvoer werden gebragt; indien dezelve namelijk met zijne denkbeelden overeenkwamen. Maar hij verliet *Petersburg* en ſtierf kort daarna te *Moskau*. De Graaf KUSCHELEFF was des tijds Minister van de Zeezaken; ik beſloot, om aan hem mijne Memorie overtegeven; daar ik echter niet perſoonlijk aan hem kon voorgeſteld worden, liet ik een kort uittrekſel van dezelve hem ter hand komen. Maar het antwoord, dat hij mij deed geven, benam mij alle hoop op de uitvoering van mijn plan. De moeite, welke ik aanwendde, om particulieren voor zulk eene onderneming belangſtelling inteboezemen, was al mede vruchteloos. Mogelijk echter zou zij het niet gebleven zijn, indien ik verlof had kunnen bekomen, om mij

eenigen tijd te *Petersburg* optehouden. Eindelijk kwam de tegenwoordige Keizer op den troon. De Admiraal MORDWINOFF kreeg kort daarop de Portefeuille van het Ministerie van Zeezaken. Bij deze verandering begon mijne hoop op nieuw te herleven; ik verzuimde geen' tijd, om mijne Memorie in orde te brengen, en geheel omtewerken. Een tweejarig verblijf in *Rusland* had mij omtrent vele dingen meer licht gegeven; nogtans bleef het wezenlijke onveranderd. In Januarij 1802 zond ik dezelve naar den Admiraal. In het begin was ik omtrent derzelver lot onzeker; in de maand Mei kreeg ik evenwel tot antwoord, dat mijn opſtel volkomen zijne goedkeuring wegdroeg, en dat hij van de eerſte gelegenheid gebruik zou maken, om de voorſlagen, in hetzelve vervat, ter uitvoer te brengen. Hij had het geſchrift aan den Graaf ROMANZOFF, den tegenwoordigen Kanſelier van het Rijk, die den Vorst GAGARIN als Minister van Koophandel was opgevolgd, medegedeeld. Ook deze keurde het goed, en de voorgeſlagene maatregelen, die het behelsde, ter bevordering van onzen Amerikaanſchen Koophandel, wekten bij hem eene levendige deelneming. En waarlijk, het was ook door zulk een' ijver, als de Graaf ROMANZOFF en de Admiraal MORDWINOFF in dezen betoond hebben, alleen mogelijk, om eene onderneming van dien aard zoo ſpoedig ten uitvoer te brengen; daar dezelve toch, van wege hare nieuwheid, veel tegenſpraak en vele hinderniſſen moest ontmoeten. Ik acht het pligtma-

tig,

tig, om hier met name van Zijne Doorluchtigheid, den Graaf ROMANZOFF gewag te maken, naardien het hoofdzakelijk aan hem moet toegeschreven worden, dat, toen men tot de voorgeslagene reis besloten had, dezelve nu ook met 'er daad werd volbragt; ook verslaauwden zijn ijver en zijne deelneming van het begin tot het einde derzelve niet. Bij onze terugkomst was hij het, die bij Zijne Keizerlijke Majesteit de belooningen bewerkte, welke op eene, onzen Monarch alleen eigene wijze, zoo grootmoedig aan allen werden toegedeeld, die aan deze reis deel genomen hadden (*). Het zij mij vergund, om hier uit mijn' naam en uit naam van alle mijne onderhoorigen, hem daarvoor openlijk te danken; gelijk ik ook met geene mindere dankerkentenis het gunstige bevel van den Keizer vermeld, om de Geschiedenis dezer Reize op kosten van het Hooge Kabinet te laten drukken.

Na-

(*) Alle de Officieren aan boord van beide schepen werden een' graad in rang verhoogd. De Kapiteinen van de *Nadeshda* en *Newa* kregen de *Wolodimer-Orde* van de 3de klasse en voor hun geheele leven een jaarlijksch pensioen van 3000 Rbl. De Luitenants en de eerste Geneesheeren een van 1000 Rbl. De pensioenen der overige Officieren waren naar hunne soldij geëvenredigd. De Geleerden, die de Expeditie hadden medegedaan, kregen voor hun geheele leven een jaarlijksch inkomen van 300 Dukaten. De Gemeenen bekwamen, behalve een jaarlijksch pensioen van 50–75 Rbl., het verlof, indien zij het verkozen, den dienst te verlaten.

Nadat nu de beide Ministers, de Graaf VAN ROMANZOFF en de Admiraal MORDWINOFF, tot de uitvoering van mijn plan besloten hadden, werd een berigt daarvan aan Zijne Keizerlijke Majesteit overhandigd, en Hij verzocht, om mij naar *Petersburg* te laten komen. Dit gebeurde in Julij, wanneer de Admiraal MORDWINOFF mij terstond te kennen gaf, dat de Keizer mij bestemd had, om het door mij ontworpene plan zelf uittevoeren (*). Ik stond niet weinig verbaasd, toen ik dit hoorde; want in der daad, ik had reeds bijna de hoop opgegeven, dat mijne voor-

(*) In den Zomer van ditzelfde jaar, was een Engelsman, die te *Hamburg* zich gevestigd li[illegible]et name M'MEISTER, te *Petersburg* gekomen, om zijn' dienst aan de Amerikaansche Compagnie aantebieden. Hij bood zich aan, om een Schip met Waren voor hare Kolonien naar *Amerika* te brengen; hij begeerde, daar hij ook Scheepstimmerman was, dat het bouwen der Compagnie-schepen in *Amerika* aan hem zou worden toevertrouwd; ook maakte hij een plan, om op het *Kurilische* Eiland *Urup* een Etablissement aanteleggen, hetwelk hij beloofde verscheidene jaren zelf te zullen besturen, om aldaar den Walvisch-vangst intevoeren: een voorslag, welke des tijds de Amerikaansche Compagnie zeer bezig hield. Na lange onderhandelingen met de Directeuren der Compagnie, keerde hij in den herfst, onverrigter zake, naar *Hamburg* terug. Het lijdt geen twijfel, of deze Engelsman zou voor de Compagnie zeer nuttig geworden zijn. Hij scheen een' ondernemenden geest te bezitten, een bekwaam Zeevaarder en een Man van goede beginselen te zijn.

voorſlagen ten uitvoer zouden gebragt worden, en ik verwachtte niets minder, dan dat men mij daartoe verkiezen zoude. Ook was het thans bezwaarlijk voor mij geworden, om aan die keuze te voldoen. Eene beminnelijke Echtgenoote had mij eerst ſedert eenige maanden tot den gelukkigſten Man gemaakt, en ik hoopte eerlang Vader te zullen worden. De vervulling van alle andere wenſchen had mij niet gelukkiger kunnen maken. Mijn toeſtand was onafhankelijk, en ik was juis voornemens, om den dienst geheel te verlaten, om ſtil en gerust, onder het genot van ongeſtoord huisſelijk geluk, mijne dagen doortebrengen. Dit geluk zoude ik vaarwel zeggen! Mijn gevoel hield mij terug, om het voor mij zoo eervol bevel, dat mij opgedragen werd, aantenemen. Doch de Minister verklaarde mij, dat men 'er op rekende, dat ik het niet afſlaan zoude, en dat mijn plan onuitgevoerd zou blijven, indien ik weigeren mogt, de door mij voorgeſtelde reis te ondernemen. Ik was aan mijn Vaderland een offer ſchuldig, en ik bragt hetzelve. Ik beſloot tot de reis, en ſtortte daardoor een' jarenlangen kommer en lijden over het leven van mijne ongelukkige Echtgenoote. Duizendmalen heb ik daarover mij verwijtingen gedaan. Konde ik ongevoelig blijven bij de tranen van eene teeder beminde Wederhelft, die ik twaalf maanden lang dagelijks zag vloeijen? De bewustheid, van voor mijn Vaderland nuttig te kunnen zijn, dat altijd het doel mijner wenſchen geweest was, deed mij ſtandvastig bij mijn

besluit volharden. De hoop, van de reis gelukkig te zullen voleindigen, beurde mij op, en ik maakte een begin, om de toebereidselen tot dezelve in gereedheid te brengen.

REI-

REIZE OM DE WERELD.

EERSTE HOOFDDEEL.

Toerustingen tot de Reis.

Het was op den zevenden van Augustus 1802, dat ik tot Bevelhebber benoemd werd van de beide ſchepen, welke naar de Noordwest-kust van *Amerika* zouden gezonden worden. Zoo aangenaam de geestdrift voor mij was, met welke men voor deze Expeditie ſcheen bezield te zijn, zoo groot was mijne verbaasdheid, toen ik vernam, dat ik nog in dat zelfde jaar zou moeten vertrekken. Ik achtte dit onmogelijk, daar zelfs de ſchepen nog ontbraken, ten minſte in *Rusland* niet voor handen waren. Men wilde de lading naar *Hamburg* zenden, aldaar de ſchepen koopen, en de lve in October van daar laten vertrekken. Deze ſpoed, bij [illegible]ne uitrusting, waarbij de voorzigtigſte keuze in het aankoopen van de ſchepen zoowel, als het gebruik maken van de gunſtigſte jaargetijden voor alle de klimaten, die wij moesten doorreizen, van het hoogſte belang was, ſcheen mij toe, geenszins geſchikt te zijn, om zich van eenen gelukkigen uitſlag dezer onderneming verzekerd te mogen houden. Op een ſchriftelijk voorſtel, in hetwelk ik de nadeelen van deze overhaasting uit een zette, werd het vertrek tot den volgenden zomer verſchoven.

De keuze van den Kapitein, die onder mij over

het andere ſchip het bevel zoude voeren, had men aan mij overgelaten. Onze reis zou van eenen langen duur zijn, en had eene gemengde beſtemming; en ſchoon zij door Militairen zou volbragt worden, en tot een wetenſchappelijk doel was verordend, moest zij echter voornamelijk den Koophandel dienſtig zijn; zij vereischte ook, behalve de gewone waarneming van den dienst, eene verhevene wijze van denken en eene verloochening van perſoonlijk belang; en het was om dit alles, dat ik mijne keuze op eenen Man moest laten vallen, wiens genegenheid, buigzaamheid en onbaatzuchtigheid in alle omſtandigheden aan zich zelve gelijk bleven. Zulk eenen Man meende ik in den Kapitein-Luitenant LISIANSKOY gevonden te hebben, die, gedurende den laatſten Omwentelings-oorlog, met mij op de Engelſche Vloot in *Amerika* en in de *Oost-Indiën* gediend, en getoond had, dat hij een bekwaam Zee-Officier was.

Daar het gelukkig ſlagen van deze reize voornamelijk van de deugdelijkheid der ſchepen zoude afhangen, was het noodzakelijk, om bij derzelver inkoop met de grootſte voorzigtigheid te werk te gaan. De Kapitein-Luitenant LISIANSKOY, en met hem de Scheepstimmerman RASUMOFF, een Jongman van goede bekwaamheden, reisden in September met dit oogmerk naar *Hamburg*. Zij vonden daar, ondanks de ſtellige verzekering van 'er te zullen klaar raken, geene ſchepen, die voor deze reize geſchikt en deugdelijk genoeg waren; en zonder dus veel tijd te ver-

verliezen, reisden zij terstond naar *Londen*, de eenige plaats, waar men met grond verwachten mogt, goede schepen te zullen kunnen koopen. Ook daar maakte de voorzigtigheid, om geene te onbedachten handel te doen, de zaak niet zeer gemakkelijk; en eerst in Februarij van het jaar 1803, kwam het berigt in *Petersburg*, dat twee schepen, het een van 450 tonnen, drie jaren oud, en het ander 370 tonnen, 15 maanden oud, voor 17000 Ponden Sterling waren gekocht. De reparatie van beide schepen zou nog 5000 ponden bedragen. Het eerste van deze vaartuigen werd *Nadeshda* of de Hoop, het tweede *Newa* genoemd.

In Januarij 1803 verliet ik *Reval*, de gewone plaats mijns verblijfs, en reisde naar *Petersburg*, om bij de uitrusting en het aanschaffen van de noodwendigste zaken tegenwoordig te zijn. Mijne Vrouw vergezelde mij; maar het achterlaten van onzen jongen Zoon was voor haar een bittere voorsmaak van eene aanstaande nog smartelijker scheiding. Ik was niet lang in de Hoofdstad geweest, toen aan het plan mijner reize, een geheel nieuw ontwerp werd verbonden; namelijk een Gezantschap naar *Japan*. Reeds in het jaar 1792, was onder de Regering van CATHARINA II zulk een Gezantschap ondernomen, dat door den Keizer van *Japan*, tegen verwachting, wel onthaald werd, en de schriftelijke vergunning terugbragt, dat jaarlijksch één Russisch schip naar *Nangasaky* komen mogt, om aldaar Koophandel te doen; maar alleen naar *Nanga-*

sa-

saky, en ongewapend, indien het niet als vijandig wilde beschouwd worden. Het niet volkomen slagen van deze zending schreef men toe aan eenige misslagen, en wel voornamelijk aan de weinige pracht, waarmede het Gezantschap was uitgevoerd. De brief aan den Keizer van *Japan*, was niet door de Keizerin zelve, maar door haren Stedehouder in *Siberien* geschreven geweest, dat den trotschen Monarch van *Japan* zeer gestooten had. Men was niet te *Nangasaky* binnengeloopen, hetwelk nogtans de eenige plaats in het Japansche rijk is, die voor buitenlandsche schepen openstaat; maar in een' haven aan de kust van *Jesso*. De Gezant LAXMAN was geen Hoveling, daarbij van te lagen rang en van te eenvoudige manieren, om bij eene achterdochtige natie, die naar het oordeel der Europeërs meer op uitwendige vertooning, dan op innerlijke waarde ziet, een' levendigen indruk te maken. Tien jaren waren 'er verloopen, zonder dat men van de vergunning des Japanschen Keizers gebruik gemaakt had. De uitbreiding van den Russischen handel onder de Regering van ALEXANDER I, scheen eene nadere verbindtenis met de Oostelijke Rijken noodzakelijk te maken, en men besloot, om een nieuw Gezantschap naar *Japan* te zenden, bij hetwelk de voorgaande misslagen zouden vermijd worden. Daar men in eene bijeenkomst (*), welke over dit onder-

(*) Deze bijeenkomst woonden bij: de Minister van Koophandel Graaf ROMANZOFF, de Minister der Marine,

derwerp gehouden werd, de aanmerking maakte, dat de terugkomst van de ſchepen, door dat Gezantſchap, wel een geheel jaar zoude vertraagd worden, waardoor natuurlijk de voordeelen van den Handel moesten verminderen, beſloot de Keizer, het ſchip, dat voor het Gezantſchap beſtemd zou worden, geheel voor zijne rekening te nemen; terwijl hij tevens aan de Amerikaanſche Compagnie de vrijheid gaf, om in dat ſchip zoo vele waren te laden, als het gevoegelijk bergen konde; eene vergunning, welke de Compagnie voor elk ander verlies rijkelijk ſchadeloos ſtelde. Naardien 'er nu ſlechts één ſchip te *Nangaſaky* komen mogt, zouden de ſchepen bij de *Sandwich-Eilanden* van elkander ſcheiden: de *Nadeshda* zou met het Gezantſchap, dat men meende, binnen een paar maanden te zullen afloopen, naar *Japan*, en van daar tegen den winter naar *Kamtſchatka* of naar *Kodiak* vertrekken; maar de *Newa* moest zich regtſtreeks naar de Koloniën in *Amerika* begeven en in *Kodiak* overwinteren. In den zomer van het volgende jaar, zouden dan de beide ſchepen, ingevolge het eerſte plan, na de lading te hebben ingenomen, naar *Canton* zeilen, en van daar naar *Rusland* terugkeeren.

Tot Buitengewonen Gezant aan het Japanſche Hof

ne, de Admiraal TSCHITSCHAGOFF, die ſedert eenige maanden den Admiraal MORDWINOFF was opgevolgd; de Heer VAN RESANOFF en de Directeuren der Amerikaanſche Compagnie.

Hof werd nu de Heer VAN RESANOFF, van wien ik in de Inleiding reeds melding maakte, verkoren, en terſtond daarna door den Keizer met de *St. Andries-Orde* en met den titel van Kamerheer vereerd. Prachtige geſchenken werden in gereedheid gebragt, om de gunst van den Monarch en van deszelfs Minister te winnen; en om dit des te zekerder te bewerken, zouden van de Japanneezen, die in het jaar 1796 op de *Aleutiſche* Eilanden geſtrand waren, en ſedert 1797 zich te *Irkutsk* bevonden, dezulke naar *Japan* teruggebragt worden, die den Christelijken godsdienst niet hadden omhelsd, en hun Vaderland verlangden wedertezien. Ook werd aan den Gezant vergund, om eenige Jongelieden van deftigen ſtande als Cavaliers van het Gezantſchap medetenemen, ter vergrooting van zijn gevolg. Het aannemen van eene menigte Jongelingen, die alleenlijk tot vermaak, op kosten van de Regering, de reis zouden mededoen, deed bij mij den wensch geboren worden, om de bekrompene ruimte van mijn ſchip liever met de zoodanige te vullen, die iets konden bijdragen ter vermeerdering en uitbreiding der wetenſchappen. Daar wij ons het meest op het Zuidelijk halfrond zouden ophouden, en de Algemeene Natuurkunde een belangrijk voorwerp van onderzoek was, zoo ſcheen een Sterrekundige op onze reize zeer nuttige werkzaamheden te zullen kunnen vinden. Reeds in den voorgaanden herfst, was een Man, die door vroegere ſchriften als Geleerde met roem bekend is, de Hofraad TILESIUS van *Leipzig*,

zig, voor het vak der Natuurlijke Historie door den Graaf VAN MANTEUFEL, die zich toen te *Berlijn* bevond, tot deze Expeditie beroepen. Twee Schilders van de Akademie der Kunsten te *Petersburg* zouden ons vergezellen; de een moest evenwel, uit gebrek van ruimte op het ſchip, achterblijven. Ik waagde het derhalve, om 'er op te dringen, dat 'er ook een Sterrekundige zoude aangeſteld worden. De Graaf ROMANZOFF, die met een' loffelijken ijver voor de wetenſchappen is bezield, ſchreef daarom terſtond aan den beroemden Directeur van het Seebergſche Obſervatorium, den Baron VAN ZACH, die kort daarna een' van zijne leerlingen, Dr. HORNER, een' Zwitſer van geboorte, tot het waarnemen van den post van Sterrekundige voorſloeg. Het zij mij vergund, den waardigen Leermeester van dien bekwamen Sterrekundige hier openlijk mijnen dank te betuigen, omdat hij eenen zoo uitmuntenden man, wiens vriendſchap ik altijd op den hoogſten prijs zal ſtellen, mij tot gezelſchap en reisgenoot uitgekozen heeft.

Op den 5 Julij kwamen de ſchepen, die voor de reis beſtemd waren, te *Cronſtadt* aan; ik haastte mij, om ze te bezigtigen, en ik vond, dat beide, zoowel wat derzelver bouw, als inwendige inrigting betreft, zeer goed waren. Naardien de Gezant met zijn vrij talrijk gevolg de reis op mijn ſchip doen wilde, verkoos ik de *Nadeshda*, dat het grootſte der beide ſchepen was. In weerwil van de reparatie, die in *Engeland* had plaats gehad, vond ik mij genoodzaakt,

zaakt, om twee der oude masten, alsmede al het touwwerk van het schip te laten vernieuwen. Dit kostte ons veel tijd en arbeid; en zonder de vriendelijke ondersteuning, welke mij door den Admiraal MÄSOEDOFF, den toenmaligen Kapitein VAN PORT, en diens medehulp, den Kapitein BÜTSCHENSKOY, met aanhoudende opmerkzaamheid bewezen werd, zouden wij niet in staat geweest zijn, om zelfs gedurende den langen tijd, dien wij te *Cronstadt* moesten doorbrengen, onzen arbeid geheel aftedoen. Het is niet meer dan pligt, dat ik aan beide deze Mannen hier openlijk mijnen dank betuige.

Op den 6 Julij kon ik bevel geven, om beide schepen op de reede te brengen, in de verwachting van binnen weinige dagen te zullen kunnen afzeilen; te voren hadden wij evenwel nog het geluk, van Zijne Majesteit, den Keizer in *Cronstadt* te zien. Het oogmerk van des Vorsten komste was alleen, het in oogenschouw nemen van de twee schepen, die voor de eerstemaal de Russische vlag rondsom de wereld zouden voeren: eene gebeurtenis, welke na honderd jaren van *Ruslands* beschaving voor de Regering van ALEXANDER bewaard gebleven was. De Keizer begaf zich terstond aan boord van beide schepen, zoodra hij uit de sloep aan land gestapt was. Hij bezag alles met de grootste opmerkzaamheid, en betuigde zijne tevredenheid zoowel over de schepen, als over de voorwerpen van verschillenden aard, die voor de reize uit *Engeland* waren medegebragt, hij sprak met de Bevel-

velhebbers van beide ſchepen, en aanſchouwde eenigen tijd, met veel genoegen, den arbeid, die op de ſchepen voortgezet werd. Ik achtte mij bijzonder gelukkig, gelegenheid te hebben, om mijn dankbaar hart uittestorten, en den Keizer die gewaarwordingen te openbaren, welke bij mij, die zoo buitengemeen door hem begunſtigd was, niet dan natuurlijk konden zijn. Hij was namelijk zoo gunſtig geweest, om aan mijne Vrouw de inkomſten van een Landgoed, die jaarlijksch 1500 Roebels bedroegen, voor den tijd van twaalf jaren toetewijzen, ten einde mij — dus was de uitdrukking van den gevoeligen Vorst — gedurende mijne afwezigheid, ten aanzien van mijne Familie volkomen gerust te ſtellen: eene gunst, die mij verraste, en daarom te meer waarde voor mij had, omdat zij ten bewijze diende, dat de Keizer gevoelde, dat eene weldaad aan mijne Vrouw bewezen, mij oneindig aangenamer zijn moest, dan die aan mijzelven was geſchied.

De Kapitein-Luitenant Lisianskoy, die, gelijk reeds gezegd is, het koopen der ſchepen had bezorgd, had tevens beide voorzien van die noodwendigheden, welke op eene zoo lange reize volſtrekt onontbeerlijk mogen geacht worden. Hiertoe behoorde, onder andere zaken, een aanzienlijke voorraad van de beste middelen tegen het Scorbut (*) en velerlei geneesmiddelen, van wel-

(*) Als Bouillon-Kockjes, Moutwijn, Tinctuur van Dennenknoppen, gedroogde Wijnmoer en Mostert.

welke de Arts van mijn ſchip, de Heer ESPENBERG, eene lijst naar *Engeland* aan hem gezonden had. Ik had zes Zee-Horologies, benevens een' genoegzamen voorraad van Sterrekundige Werktuigen beſteld. Vier van de Horologies waren van ARNOLD en twee van PENNINGTON, die ik terſtond naar *Petersburg* bragt, en aan mijnen waardigen Vriend SCHUBERT, Lid van de Akademie aldaar, overgaf. Deze nam het regelen van derzelver gang met de grootſte bereidwilligheid op zich. De moeite, die hij daaraan beſteedde, verdient te meer mijne dankerkentenis, daar de tijd van eenen Man zeer kostbaar is, die de wereld met zulke uitmuntende ſchriften over eene der voortreffelijkſte wetenſchappen verrijkt heeft. De Sterrekundige werktuigen waren alle van TROUGHTON. Voor ieder ſchip beſtonden: zij in een' Cirkel van BORDA (*circle de reflexion*) van twaalf duimen middellijns, met een' Mendozaſchen Flijing-Nonius, benevens een voetſtuk; twee Sextanten van tien duimen, twee Artificiële Horizonten, eene Theodolit, twee Azimuths-Kompaſſen, een' Zee-Barometer, een' Hygrometer, eenige Thermometers, en een' Artificiële Magneet. Een Inclinatorium en een' Achromatiſchen Kijker van drie voeten, om aan land de conjuncties der Planeeten en de verduisterling der Wachters waartenemen, had TROUGHTON mij niet gezonden, hoewel ik beide ontboden had; dit gebrek werd evenwel in *Engeland* vergoed. De Werktuigen, die Dr. HORNER uit *Hamburg* medebragt, en die hij naderhand nog

in

in *Engeland* kocht, waren de volgende. Een draagbaar Tranſit-Inſtrument, verbonden met een' Cirkel, om de hoogte te meten. Een Spiegel-Sextant van tien duimen van TROUGHTON. Een Sekondeteller. Een Slinger-apparatus van den Heer VAN ZACH, loopende op twee zilveren kegels, met een Micrometriſchen Stangpaſſer. Een andere Apparatus met een' Slinger, wiens beweging bij elke luchtsgeſteldheid dezelfde blijft. Een Quadrant van ADAMS van 1½ voet Radius, met 90 en 96 verdeelingen die horizontaal en verticaal geſteld kon worden. Een Paſſagie-Inſtrument van 3 voeten brandpunt, van TROUGHTON. Een Slinger-Horologie van BROOKBANKS, met een' houten Slinger. Een Thermometer volgens de uitvinding van SIX, die een' verloopen graad van hitte en koude aanwijst, als een bijvoegſel tot een werktuig, om de Temperatuur van het zeewater in de diepte te onderzoeken, dat mij door den Admiraal TSCITSCHAGOFF bezorgd werd, en door een' Ruſſiſchen Kunstenaar SCHESCHURIN gemaakt was. Een draagbare Barometer van TROUGHTON. Een Electrometer volgens DE SAUSSURE. Een Hygrometer volgens DE LUC. Een Araëometer van TROUGHTON. Twee Meettafeltjes. Eene voortreffelijke verzameling van Zeekaarten en eene zeer uitgezochte Bibliotheek. Dit alles vervulde, ten dezen opzigte, mijne wenſchen. Maar de grootſte ſchat, dien wij bezaten, en dien wij aan den zeer lofwaardigen ijver voor het algemeene nut van den Baron VAN ZACH te danken

hadden, beſtond in een net en zuiver affchrift van de Maanstafelen van BURG, die den, door den Eerſten Conſul verdubbelden prijs van het Nationaal Inſtituut van *Frankrijk* hadden weggedragen. Het viel onze Expeditie ten deel, om het eerſte gebruik van deze Tafelen te maken, die tot April dezes jaars verbeterd waren. Derzelver verwonderlijke naauwkeurigheid ſtelde ons in ſtaat, om onze Lengte tot op weinige minuten na zonder fout te vinden, terwijl de Ephemeriden, die volgens de Maans-tafelen van MASON bij de beste waarnemingen berekend waren, ons dikwijls een' halven graad deden misſen.

Ik acht het niet geheel overbodig, om hier ook het een en ander omtrent de uitrusting van onze ſchepen te zeggen; omdat zij de eerſte was, welke van deze ſoort in *Rusland* werd gereed gemaakt: daarom ook verdient menige bijzonderheid, ſchoon voor alle lezers niet even belangrijk, nogtans gemeld te worden.

Men had de keus der Manſchappen geheel aan mij overgelaten; en het was mij daarom niet moeijelijk dezelve, volkomen naar mijnen wensch te bepalen. Tot mijn' Eerſten Luitenant verkoos ik den Ridder RATMANOFF. Tien jaren lang had hij in dezen rang gediend, en gedurende dien tijd was hij doorgaans zelf Bevelhebber van een Oorlogſchip geweest. In den laatſten oorlog met *Frankrijk* had hij, door zijn' moed en werkzamen ijver, zich zoo voordeelig doen kennen, dat hij met de *St. Anna*-Orde van den tweeden rang vereerd werd. Mijn Tweede Luitenant was de

de Heer VAN ROMBERG, met wien ik in het jaar 1801, op het Fregat *Narva*, van hetwelk ik Bevelhebber was, had gediend, en wiens bekwaamheid ik kende. De naam van mijn' Derden Luitenant was GOLOWATSCHEFF, wien ik voor de reis beſtemd had, zonder hem vooraf gezien te hebben. Hij werd algemeen geprezen, en tot op het ongelukkige voorval, dat op onze terugreize te *St. Helena* plaatſe vond, had ik geene reden, om mij over mijne keuze te beklagen. Een zeker Heer VAN LÖWENSTERN was de Vierde Luitenant. Deze had ſedert korten tijd onzen dienst verlaten, nadat hij zes jaren, in *Engeland* en in de Middellandſche Zee, onder het bevel van de Admiraals CHANNIKOFF, KARTZOFF en USCHAKOFF gediend had. Na het einde van den oorlog, kon het eenzelvige van den dienst in tijd van vrede voor zijnen werkzamen geest niets aantrekkelijks meer opleveren. Hij ging naar *Frankrijk*, om aldaar in dienst te gaan. Spoedig evenwel kwam hij van daar terug, zoodra hij het berigt van mijne reis vernam. Reeds in *Berlijn* vond hij mijn' voorſlag, om mij te vergezellen. Met een beminnelijk en beſchaafd karakter vereenigt hij uitgebreide en grondige kundigheden, die zijn vak betreffen. De keus van den Baron BILLINGSHAUSEN tot mijnen Vijfden Luitenant deed ik, gelijk die van den Luitenant GOLOWATSCHEFF, zonder hem perſoonlijk te kennen. De roem, dien hij had, als een bekwaam en in vele takken van de Zeevaartkunde zeer bedreven Officier, dien ik ook volkomen gegrond bevonden

heb, deed mij beſluiten, om hem te verzoeken, dat hij de reis mede ondernemen wilde. Tot Geneesheer van mijn Schip verkoos ik Dr. ESPENBERG. Reeds ſedert lange waren wij Vrienden, en ik heb het misſchien alleen aan onze vriendſchap te danken, dat hij tot het doen der reis beſloot. Zijne bekwaamheid als Geneesheer was mij bekend, en hij is mij ten uiterſte behulpzaam geweest in de zoo gelukkig geſlaagde pogingen, om de gezondheid der Manſchappen te bewaren. Ik verkoos Dr. LABAND tot Geneesheer van het tweede Schip. Hij was mij, als een Man van kunde, en inzonderheid van een beminnelijk karakter, door een' van mijne Vrienden aanbevolen; en ik heb beide deze eigenſchappen, gedurende de reis, altijd in hem ontdekt, zoodat het mij dikwijls bedroefde, dat onze ſchepen zoo vaak van elkander geſcheiden waren. De Collegie-raad VAN KOTZEBUE wenschte, dat zijne twee Zonen, die in het Kadetten-Korps werden opgevoed, de reis op mijn ſchip zouden mededoen. Zijn verzoek dienaangaande bij den Keizer werd terſtond toegeſtaan. Hoezeer het beſluit, om hen in den ouderdom van 14 en 15 jaren zoo eene gevaarlijke reis te laten ondernemen, den Vader zeer moeijelijk moest vallen, heeft nogtans de uitkomst hem rijkelijk ſchadeloos geſteld voor dit offer der vaderlijke teederheid. Zij hebben met veel nut en voordeel de reis gedaan, en zijn als kundige en bedrevene Jongelingen teruggekomen.

Mijn ſchip was bemand met 52 Koppen, onder

der welke 30 Matrozen waren: alle frisſche jongelieden, die reeds bij het begin der Expeditie zich hadden aangemeld. Kort voor ons vertrek moest ik twee van hun teruglaten. Bij den eenen hadden zich verſchijnſelen van Scorbut geopenbaard; de andere was ſedert vier maanden getrouwd, en door de gedachte aan de aanſtaande ſcheiding in eene diepe zwaarmoedigheid vervallen. Schoon ik reeds een jaarlijksch inkomen voor zijne Vrouw, dat uit 120 Roebels beſtond, hem voorgeſchoten had, en hij zich overigens welvarende bevond, liet ik hem echter terug; daar, mijns achtens, op eene reis als de onze, een onbezorgd en opgeruimd gemoed ruim zoo noodzakelijk is, als eene aanhoudende gezondheid. Ik wilde ook bij deze onderneming niemand dwingen.

Met kleederen en linnen was ieder Matroos rijkelijk voorzien. Het meeste had ik uit *Engeland* ontboden. Daarenboven had ik voor elken Man matraſſen, kusſens, lakens en dekens laten maken; gelijk 'er ook tot meerdere zekerheid nog daarenboven een ruime voorraad van kleederen en linnen medegenomen werd. De ſcheeps-proviſie was over het geheel zeer goed. De Beſchuit, die in *Petersburg* van tarwenmeel gebakken was, bleef langer dan twee jaren volkomen onbedorven. Het Vleesch werd gedeeltelijk te *Hamburg*, gedeeltelijk te *Petersburg* gezouten. Het Petersburgſche was bijzonder goed. Het bleef gedurende de geheele reis onbedorven. Naardien dit het eerſte voorbeeld is, dat vleesch,

met Ruſſisch zout gezouten, drie jaren lang, in alle klimaten onbedorven is gebleven, verdient wel de Man, aan wien men dit te danken heeft, dat zijn naam genoemd worde; dezelve is OBLOMKOFF. Ik nam ſlechts eene kleine hoeveelheid Boters mede, omdat dezelve tusſchen de keerkringen niet goed kan blijven, en zij zeer ſchadelijk is voor de gezondheid, zoodra zij begint te bederven. In plaats van Boter, had ik een' zeer aanzienlijken voorraad van Suiker en Thee medegenomen. Aan dezen gezonden en tegen het Scorbut zoo bij uitſtek heilzamen drank wilde ik mijne Manſchappen van tijd tot tijd gewennen. Ik beloofde mij eene zeer goede werking ter behoud van hunne gezondheid, van de Zuurkool en van het ſap van de Aalbesſen. Ten opzigte van deze ſoort van zaken, had ik redenen, om me[illegible]ebereidſelen tot de reis volkomen te vreden te zijn; maar ik ontdekte evenwel, met geene geringe ontſteltenis, bij het omladen der goederen op de reize, dat men voor de keuze van het vaatwerk niet behoorlijk gezorgd had. Het gevolg hiervan was, dat veel van den voorraad zeer ſpoedig bedierf. Zeer beklaagde ik mij over het verlies van het grootſte gedeelte van de Zuurkool: bijna twee derde gedeelten moesten wij over boord werpen. Ik was genoodzaakt, eene menigte van de Beſchuit in zakken te doen, omdat ik eindelijk geene ruimte had voor de vaten, waarin zij gepakt was. Het was niet mogelijk, dat zij, op deze wijze, lang goed kon blijven.

Bij

Bij de uitrusting van mijn ſchip, diende men acht te geven op de verſchillende oogmerken van de reis; en het vereenigen van dezelve veroorzaakte vele ongelegenheden. Het ſchip was, wel is waar, een eigendom van den Keizer, en voor den Gezant beſtemd; maar de Amerikaanſche Compagnie was evenwel ook geregtigd, om hetzelve met hare waren te beladen. Ten aanzien van deze waren zoowel, als van de menigte voor *Japan* beſtemde geſchenken, kon ik niet naauwkeurig onderrigt worden, en ten opzigte van de geſchenken bleef ik tot op het laatſte oogenblik volſtrekt onkundig. Ik was reeds op de Reede, toen 'er nog goederen aankwamen, die ik niet wist te bergen. Ik zag mij derhalve gedwongen, om maatregelen bij de hand te nemen, die in de gevolgen ſchadelijk konden worden, en om voor negen maanden gezouten vleesch en beſchuit, benevens een' aanzienlijken voorraad van touwwerk achter te laten. Niettegenſtaande dit alles, was het ſchip zoo vol geladen, dat niet alleen de Manſchappen zeer bekrompen en ongezond waren geplaatst, maar dat ook het ſchip bij eenen ſtorm veel zou hebben moeten lijden. Indien de geheele lading en de voorraad voor de ſchepen, benevens de voor *Japan* beſtemde Geſchenken, vroeger naar *Cronſtadt* waren gezonden, zoude men ligtelijk hebben kunnen berekenen, hoeveel men op eene gevoegelijke wijze zou durven innemen. Maar nu werd alles eerst na de aankomst der ſchepen uit *Petersburg* gezonden. De beſtendige weſtewind vertraagde daar-

enboven het vervoeren der goederen van *Petersburg* naar *Cronſtadt*. Het kwaad liet zich, wel is waar, terſtond verhelpen, indien ik het ſchip had laten omladen, waartoe, gelijk naderhand bleek, nog overvloedig tijd was, daar ik nog drie weken op de Reede moest blijven; maar naardien de Gezant dagelijks verwacht werd, dacht mij, dat ik meer tijd zou winnen, indien ik het omladen tot voor *Koppenhagen* uitſtelde, alwaar ik toch ſchikking moest maken, om 80 Okshoofden Brandewijn intenemen.

Gedurende den tijd, dien wij op de Reede lagen, ontvingen wij zeer dikwijls bezoek uit *Petersburg*. Vele zagen met verbazing, dat wij zoo diep geladen, en daardoor weinig geſchikt waren, om eene zoo verre reis te ondernemen, zonder grootelijks gevaar te loopen van de helft der Manſchappen te zullen verliezen. Het kon niet misſen, dat ook de Keizer ſpoedig van onzen toeſtand onderrigt werd. De Ministers van Koophandel en van Zeevaart kregen van zijne Majesteit bevel, om zich aan boord van de ſchepen te begeven, en middelen daarteſtellen, waardoor wij meer gemak en veiligheid zouden bekomen. Op den 2den Augustus kwamen deze Heeren aan boord, en beſloten: daar het ſchip zoo zwaar beladen was, dat ik te *Koppenhagen* zooveel van den last zou mogen uitzetten, als ik noodig mogt achten. Verder werd beſloten, dat vijf van de Vrijwilligers, die in het gevolg van den Gezant de reis zouden doen, moesten terugblijven, omdat 'er aan boord zoo weinig ruim-

ruimte was; want het getal der Officieren was gezamenlijk meer dan vijfentwintig. De geestdrift van deze Heeren, om de reis te ondernemen, was zoo groot, dat zij alle gemak en gerijfelijkheden wilden ontberen, en zich geheel met de Matrozen wilden gelijk ſtellen; doch het was zelfs voor ons hard geweest, om Jongelieden van beſchaafdheid en goede zeden van ons te verwijderen. De Matrozen waren evenwel aan boord zoo ſlecht geplaatst, dat ik zeker gaarne eenige zou hebben achtergelaten, om aan de overigen meer gemak te bezorgen, indien niet het getal van mijne Manſchappen reeds zoo klein geweest was. Na deze veranderingen door de Heeren Ministers daargeſteld, kon ik eindelijk alle toebereidſelen tot de reis als afgedaan beſchouwen. Ik gaf dan aan den Kapitein-Luitenant LISIANSKOY mijne Seinen en mijne ſchriftelijke bevelen voor de reis over, en beſtemde de plaats, waar wij elkander, in geval van ſcheiding, weder zouden ontmoeten; en nu wachtte ik op eenen gunſtigen wind, om in zee te gaan.

Op den 20 Julij had ik mijne Horologies aan boord genomen. Zij waren vier weken op het Obſervatorium geweest, waar de Staatsraad, de Heer SCHUBERT derzelver dagelijkſchen gang naar de hoogte der Zon en naar andere Starren vergeleken had.

Op den 18 Julij, op den middag, was N° 128, een groot Horologie (*Box Time-keeper*) van ARNOLD, later dan de gemiddelde tijd te *Petersburg* 2 uren

uren 9′40″ en het verloor naar deszelfs toenmalige vertraging + 9″376.

N° 1856, een Zak-Chronometer van ARNOLD, was later dan de gemiddelde tijd te *Petersburg* 1 uur 55′42″97, en het won dagelijks — 7″513.

Het derde Horologie, een Zak-Chronometer van PENNINGTON, was vroeger dan de gemiddelde tijd te *Petersburg* 0 u. 0′22″63, en het verloor dagelijks + 5″215.

Het Obſervatorium ligt Oostelijk tegen *Greenwich* 2 u. 01′1.

De gang van deze Horologies was gedurende twee maanden zeer veranderd; want toen zij te *Londen* aan den Kapitein LISIANSKOY werden ter hand geſteld, was dezelve de volgende:

N° 128 . . .	+ 4″88.
N° 1856 . . .	— 2″60.
PENNINGTON . . .	+ 0″79.

Ik acht het mijn' pligt te zijn, de namen der perſonen hier te melden, die het voor de eerſtemaal waagden, om onder Rusſiſche vlag, eene zoo groote reis te ondernemen. In *Rusland*, alwaar ſoortgelijke togten nog nimmer gedaan waren, moest zulk eene onderneming wel meer geestdrift, doch tevens meer ſchroom en vrees verwekken, dan in andere landen, waar men aan reizen om de wereld en aan een afzijn van verſcheidene jaren, reeds gewoon geworden is. De uiterſte grenzen van de Rusſiſche ſcheepvaart in de Atlantiſche zee hadden zich nooit tot de keerkringen uitgeſtrekt. Nu waren wij voornemens, om van den 60ſten graad noorder breedte van het

eene

eene halfrond, tot een' gelijken graad zuider breedte van het andere te zeilen. De ſtormachtige Kaap *Horn*, en de brandende hitte van den Evenaar waren wel geſchikt, om menſchen afteſchrikken, die zich daarvan geen behoorlijk denkbeeld kunnen vormen; en evenwel waren 'er nog zoo vele liefhebbers tot deze reis, dat het mij gemakkelijk zou gevallen zijn, om meer en grootere ſchepen met de uitgezochtſte Matrozen der Rusſiſche Vloot te bemannen. Men had mij wel geraden, om ook eenige Buitenlanders onder mijn volk te nemen; maar ik kende te goed den geest der Rusſiſche Matrozen, die ik boven alle buitenlandſche, zelfs boven de Engelſche de voorkeur geef, dan dat ik aan dezen raad het oor konde leenen. Op beide de ſchepen was, behalve de Heeren HORNER, TILESIUS, LANGSDORFF en LABAND, geen Buitenlander aan boord.

Nadeshda.

Kapitein-Luitenant VAN KRUSENSTERN, Chef van de Expeditie.

MAKARY RATMANOFF, Eerſte Luitenant.

FEDOR VAN ROMBERG, Tweede Luitenant.

PETER GOLOWATSCHEFF, Derde Luitenant.

HERMANN v. LÖWENSTERN, Vierde Luitenant.

Baron BILLINGSHAUSEN, Vijfde Luitenant.

PHILIPP KAMENSCHTCHIKOFF, Eerſte Stuurman.

WASILEY SPOLOCHOFF, Tweede Stuurman.

Dr. CARL ESPENBERG, Eerſte Geneesheer.

Jo-

JOHAM SYDHAM, Heelmeester.
Dr. HORNER, Sterrekundige.
Dr. TILESIUS, Dr. LANGSDORFF, } Natuurkundigen. De laatſte verliet het ſchip op den 26 Junij 1805, om eene reis naar de Noordwest-kusten van *Amerika* te ondernemen.
OTTO VAN KOTZEBUE, MORITZ VAN KOTZEBUE, } Kadetten.
ALEXEY RAEFFSKOY, Sergeant der Artillerie.

Scheepsſchrijver	1
Zeilmaker	1
Timmerlieden	2
Een Man om te Kalfateren	1
Kuiper	1
Geweermaker	1
Bootsman	1
Kwartiermeesters	4
Kanoniers	2
Matrozen	30
Scheepskok	1
Bedienden	2
Te zamen	64 Perſonen.

Newa.

Kapitein-Luitenant LISIANSKOY.
PAWEL ARBUSOFF, Eerſte Luitenant.
PETER POWALISCHIN, Tweede Luitenant.
FEDOR KOWEDÄEFF, Derde Luitenant.

WAS-

WASILEY BERG, Vierde Luitenant.

DANILA KALININ, Eerſte Stuurman.

Dr. LABAND, Eerſte Geneesheer.

PETER KORABITZIN, Commis van de Amerikaanſche Compagnie.

De Manſchap van de *Newa* beſtond, uit 26 Perſonen, behalve de genoemde Officieren.

Als Gevolg van den Gezant, die naar *Japan* beſtemd was, Zijne Excell. den Heer Staatsraad en Kamerheer RESANOFF, bevonden zich aan boord van de *Nadeshda* de volgende Perſonen:

HERMANN VAN FRIEDERICI, Majoor van den Generaals-Staf.

De Graaf FEDOR TOLSTOY, Luitenant bij de Garde.

FEDOR FOSSE, Hofraad.

STEPAN KURLANDZOFF, Schilder bij de Akademie.

Dr. BRINKIN, Geneesheer en Kruidkenner.

FEDOR SCHEMELIN, Commis der Amerikaanſche Compagnie.

Een Jager, een Kok en een Bediende. Behalve deze, nog vijf Japannezen, en zes pasſagiers voor de Kolonien van de Noordwest-kusten van *Amerika*.

'Er waren dan in het geheel aan boord van de *Nadeshda* . . . . . 85 Perſonen
van de *Newa* . . . . 54 ———

Behalve den Heer Majoor FRIEDERICI, keerden alle de Perſonen, die tot het Gevolg van den Gezant behoorden, te land naar *Petersburg* terug.

rug. Zij verlieten het ſchip te *Kamtſchatká* in het jaar 1804 en 1805.

Op den 4 Augustus, nieuwe Stijl, — dien ik vervolgens altijd zal gebruiken — was de wind Oostelijk. Ik gaf terſtond het Sein, om de ankers te ligten; maar vóór dat twee uren verloopen waren, liep de wind naar het Westen, en waaide uit dien hoek zeer hevig tot den 7 Augustus, wanneer hij ons eindelijk gelegenheid gaf om *Cronſtadt* te kunnen verlaten.

Een grievend tooneel ſtond mij nog te wachten: het affcheid van mijne teeder beminde Echtgenoote. Ik liet haar in de armen der Vriendſchap. Nooit zal ik in ſtaat zijn, om aan de voortreffelijke Familie, door welke wij, gedurende ons verblijf te *Cronſtadt*, op de vriendelijkſte en liefderijkſte wijze ontvangen werden, dat gene te vergelden, wat zij voor mij en voor mijne troosteloze Vrouw gedaan heeft.

TWEE-

TWEEDE HOOFDDEEL.

Vertrek uit Rusland, en Aankomst in Engeland.

Op den 7 Augustus des morgens te 9 uren, draaide de wind van het Z. W. naar het Z. t. O. Om tien uren waren wij onder zeil. De Admiraal CHANNIKOFF kwam aan boord, om ons eene gelukkige reis te wenſchen, en vergezelde ons tot bij het Wachtſchip, dat op den afſtand van vier mijlen van *Cronſtadt* ligt. De dag was zeer ſchoon en warm; de Thermometer ſtond op 17 Graden. Wij hadden echter, naar het ſcheen, ſlecht weder te wachten; want de Barometer was binnen eenige uren 4 lijnen gevallen, namelijk van 29 duimen 90 tot 29 duimen 50. Op den middag lag de Vuurtoren van *Tolbuchin* 74° N. O. van ons, op den afſtand van eene mijl; en te 8 uren des avonds zagen wij dien van het eiland *Seskar* 20° graden Z. W. Te 10 uren des avonds draaide de wind met een' rukwind naar het Z. W.; waardoor wij genoodzaakt waren, om gedurende den geheelen nacht te laveren. De wind werd heviger en blies den volgenden dag, waarop het weder zeer donker was, uit het Z. W. en uit het W., zoodat wij ſlechts weinig vorderden, en in het gezigt bleven van het Eiland *Hochland* — dat bij onze Matrozen zulk een' kwaden naam heeft — zonder hetzelve te kunnen omzeilen.

Op den 10 Augustus ging de wind leggen, en wij kregen weder ſchoon weêr, hetwelk aan onze nieuwe *Argonauten* bij uitſtek te ſtade kwam. Op den middag was onze Breedte, volgens de gedane waarneming, 60° 03′ 39″ N.; de Lengte, volgens de Horologies, 26° 58′ 15″ Oostelijk gerekend naar den Meridiaan van *Greenwich*. Te 2 uren des namiddags zeilden wij om *Hochland*. Te 11 uren nam ik verſcheidene Maans-afſtanden waar, om de Lengte te berekenen. Volgens deze waarneming was de Lengte tot den Middag gereduceerd = 26° 48′ 00″ Oostelijk. Volgens de Horologies was dezelve 26° 41′ 12″. De Middags-breedte was = 59° 56′ 00″. Eindelijk liep de wind tot onze groote vreugde naar het Z. O. Des avonds te 9 uren zagen wij den Vuurtoren op het eiland *Kockſchar*, op eenen afſtand van 8 mijlen Z. t. W. De Lengte van denzelven berekende ik volgens onze Horologies = 25° 27′ 25″ Oostelijk. Te 12 uren in den nacht waren wij, naar onze berekening, *Reval* reeds voorbij, en te 6 uren des volgenden morgens tevens den Vuurtoren *Packerort* en het eiland *Ottesholm*. Te 10 uren zagen wij den Vuurtoren van het eiland *Dagen;* omtrent den middag lag hij 14° Z. O. van ons af, en des namiddags hadden wij hem alreede uit het gezigt verloren. De Lengte van dezen Vuurtoren is naar mijne berekening 22° 07′ 10″ O. en die van *Packerort* = 23° 51′ 18″ O. Den 13 Augustus vonden wij, op de Breedte van 57° 44′ 30″ en op de Lengte 20° 00′ 45″, dat de Magneetnaald, volgens verſchei-

ſcheidene waarnemingen met twee Kompaſſen gedaan, 13° 15′ 10″ Noordwestering had. Op den 14 zagen wij des morgens te 5 uren het eiland *Gothland*. Wij zeilden den geheelen dag, op een afſtand van omtrent 10 of 12 mijlen, langs deszelfs kusten, die ons een aangenaam gezigt opleverden. Op den morgen van dezen dag viel een Matroos van de *Newa* buiten boord. Schoon 'er bijna op hetzelfde oogenblik eene boot afgelaten werd, om hem te redden, was nogtans alle poging, om hem te helpen, te vergeefsch. Hij was anders een zeer goed zwemmer en ſterk van geſtel, en had dus waarſchijnlijk bij het vallen zich zoodanig bezeerd, dat het zwemmen hem onmogelijk was. Te 4 uren in den namiddag zagen wij, op een' afſtand van 12 mijlen N. W. t. W., de Spits *Hoburg* op het eiland *Gothland*. Wij vonden des avonds te 5 uren, dat de Magneet-naald 14° 45′ 00″ Noordwestering had. Onze Breedte was toen 57° 02′ 50″ N. Te 12 uren van den volgenden dag zagen wij uit de mars het eiland *Oland*, en te 4 uren des middags den Vuurtoren, die op de zuidelijke punt van dit eiland ſtaat. Dezelve was voor ons op den afſtand van 15 mijlen 39° in het N. W. De Lengte van deze punt is volgens onze Horologies door mij berekend, = 16° 28′ 30″ Oostelijk. Naardien wij, naar mijne berekening het eiland *Bornholm* te 2 uren in den nacht zouden moeten voorbijkomen, en de wind frisch uit het O. Z. O. waaide, bij eene betrokkene lucht, achtte ik het voorzigtig te zijn, om gedurende

eenige uren van den nacht bijteliggen. Op den 16 Augustus zagen wij, met het aanbreken van den dag, dat eiland, welks noordelijke hoek, te 6 uren, Z. Z. O. op den afstand van 6 mijlen, van ons verwijderd was. De ligging van dezen spitsen hoek, op welken een uitmuntende Vuurtoren staat, die onlangs door den Commodore LÖWENÖRN gebouwd is, is door mij gevonden te zijn = 14° 42′ 20″ Oostelijk. Te half drie uren zagen wij het eiland *Mön*. De wind, die tamelijk sterk gewaaid had, verminderde nu zoodanig, dat wij genoodzaakt waren, om op den afstand van 21 mijlen van *Koppenhagen* de ankers uittewerpen. Den volgenden morgen ligteden wij dezelve al zeer vroeg, en eerst te half zes des avonds kwamen wij op de buiten-reede van *Koppenhagen*, op 7¼ vademen diepte, in een' leemachtigen grond ten anker. De Kroon-batterij lag 65° in het Z. W. van ons; de ronde Stads toren 50° in het Z. W.

Zoodra wij geankerd waren kwam een Officier van de Kroon-batterij bij ons aan boord, om ons te verwelkommen, en ons, uit naam van de Regering, alle hulp aan te bieden, die wij, ter bevordering van het gene wij hier te verrigten hadden, mogten noodig hebben. Daar wij het geheele schip moesten verladen, verzocht ik de vrijheid, om dit op de binnen-reede te mogen doen. Reeds den volgenden morgen verkreeg ik dezelve van het Admiraliteits-Collegie. Het kruid werd terstond van het schip gebragt, en den 20 Augustus kwamen beide schepen de *Nadeshda*

en

en de *Newa* op de binnen-reede; alwaar wij, ter meerdere zekerheid, voor twee ankers gingen leggen. De Admiraliteit had ons ook met booten tot het uitladen voorzien. Wij begonnen dan zonder uitſtel met dezen arbeid, waaraan meer moeite verbonden was, dan ik mij had voorgeſteld; en hadden denzelven ook binnen tien dagen geheel afgedaan, toen wij door eenen brief van onzen Conſul uit *Hamburg* in de onaangename noodzakelijkheid werden gebragt, om denzelven andermaal op nieuw te beginnen. Men gaf mij namelijk daarin den raad, om al het vleesch, dat te *Hamburg* gekocht was, te laten verzouten, omdat het anders niet lang goed zoude blijven. Deze zoo ſpade gegeven raad, was van te veel gewigts, dan dat wij denzelven niet zouden hebben opgevolgd, ſchoon wij genoodzaakt waren, ten dien einde het geheele ſchip te verladen; want men had te *Cronſtadt* de voortreffelijkheid van dat vleesch zoo geroemd, dat ik hetzelve in het benedenſte ruim van het ſchip had doen plaatſen. Ik was voornemens, om eerst na verloop van twee jaren hetzelve te gebruiken. Toen het verzouten werd, ontdekte men ook duidelijk, dat wij het grootſte gedeelte, binnen twee maanden, buiten boord zouden hebben moeten werpen; want reeds toen waren verſcheidene tonnen bedorven. Ik liet nu ook onderzoek doen naar een groot gedeelte van het vleesch, dat te *Petersburg* gezouten was, hetwelk algemeen veel beter was dan het Hamburgſche; de vaten evenwel werden meest alle

zeer slecht bevonden, welke wij daarom met nieuwe verwisselden. Ik houd mij overtuigd, dat de helft van den voorraad zou verloren geweest zijn, indien ik deze voorzorgen niet gebruikt, en het in *Hamburg* gekochte vleesch niet had laten verzouten.

Ons lang verblijf te *Koppenhagen* moest mij natuurlijk zeer onaangenaam zijn, zoowel om het verdrietelijke van het werk, dat wij moesten verrigten, als om den tijd, dien wij daardoor verloren. Ik vond evenwel daarvoor eene rijke vergoeding in den omgang met den Heer BUGGE, die Opziener is van het Observatorium te *Koppenhagen*, en met den Heer van LÖWENÖRN, Kapitein op de Deensche Vloot. De vriendschappelijke wijze, waarop ik door hun onthaald werd, en de voor mij zoo leerzame gesprekken, welke wij te zamen hielden, maakten voor mij, inzonderheid in mijne toenmalige omstandigheden, den omgang met hun te aangenamer. Met de grootste bereidvaardigheid vergunde Professor BUGGE aan mij, om onze Chronometers op het Observatorium te brengen, en hij bood zich zelven aan, om, gedurende ons verblijf, derzelver loop waartenemen; hetwelk hij ook met alle naauwkeurigheid gedaan heeft. De Heer BUGGE bezit een uitmuntend Kabinet van Physische Instrumenten, van welke hij bij zijne lessen, die hij dagelijks ten zijnen huize houdt, en die door de aanzienlijkste Personen uit *Koppenhagen* bezocht worden, een bestendig gebruik maakt. Zijne Bibliotheek is aanzienlijk, en

moet

moet zekerlijk zeer uitgelezen zijn. De ſterrekundige boeken zijn in eene bijzondere kleine kamer, die aan de groote Bibliotheek grenst, geplaatst; en dit vertrek is tevens zijne ſtudeerkamer (*).

Het Obſervatorium te *Koppenhagen* is, gelijk men weet, eeniglijk het werk van deszelfs tegenwoordigen Opziener; te voren beſtond het ſlechts in naam. Deszelfs ligging op den zoogenaamden Ronden Toren, die 120 voeten hoogte heeft, is voortreffelijk. Het gezigt van dezen toren is zeer ſchoon: men ziet over de geheele Stad, over den Haven en over de Reede. De tegenoverliggende Zweedſche Kusten kan men duidelijk ontdekken, en met een' middelmatigen verrekijker kan men in *Malmoe* en *Landskrone* de huizen tellen. De toren werd onder CHRISTIAAN IV gebouwd, en door CHRISTIAAN LONGOMONTANUS, een' leerling van TYCHO DE BRAHE, in het jaar 1656, tot een Obſervatorium ingerigt. De voornaamſte werktuigen van dit Obſervatorium zijn: een Steenen-Quadrant van 6 voeten radius, door AHL; een Zenith-Sector van 12 voeten; een Paſſagie-Inſtrument en een Heele Cirkel, welke de eerſte is, die ooit gebruikt werd; een Teleskoop van HERSCHEL van 7 voeten;

(*) Door het Bombardement van *Koppenhagen* in September 1807 heeft Profeſſor BUGGE zijne geheele Bibliotheek, zijn Phyſiſch Kabinet en eene zeer kostbare verzameling van Kaarten verloren.

ten; een Achromatiſche Kijker van 10 voeten; een van drie voeten door NACONE en BLUNT, en eenige Quadranten. Bij het Obſervatorium zijn vier goede kamers, waarin SYÖBERG en diens Zonen, die den Heer BUGGE behulpzaam zijn, hun verblijf houden. Ik zag hier ook verſcheidene Horologies, om de Lengte te berekenen, welke door eenen kunstenaar ARMAND, die te *Koppenhagen* woont, gemaakt waren, en behalve een enkel, zeer weinig waarde moeten hebben. Reeds voor verſcheidene jaren werd de Kapitein LÖWENÖRN naar de *West-Indiën* gezonden, om deze Horologies te beproeven. Zijn oordeel over dezelve was ongunſtig, en waarſchijnlijk zullen zij nooit in gebruik komen.

In *Denemarken* is met den post van Opperloots het opzigt over het onderhouden en aanleggen der Vuurtorens verbonden. De Heer van LÖWENÖRN, die, ſedert den dood van den Admiraal LOUS, dezen post bekleedt, werkte met een' rusteloozen ijver, om het laatstgenoemde gedeelte van denzelven, dat zoo bijzonder gewigtig is van wege het gevaarlijke der Deenſche en Zweedſche kusten, tot veiligheid van de Zeevarenden op de beste wijze te vervullen. 'Er is zeker geen Vuurtoren, die niet verbouwd is, of niet eenige verbetering heeft ondergaan, ſedert dat hij het opzigt over dezelve gehad heeft. Sedert het jaar 1797, heeft hij reeds vier geheel nieuwe laten bouwen. Het bouwen van eenen nieuwen Vuurtoren op het eiland *Christiaans-*

öe bij *Bornholm* hield hem toen inzonderheid bezig. Naardien het noodzakelijk was, dat van wege de nabijheid van den Vuurtoren op den noordelijken hoek van *Bornholm*, welke door Koolvuur verlicht wordt, de Vuurtoren op *Christiaans-öe* een ander, dadelijk te onderſcheiden, licht gaf; had hij beſloten den laatſten door paraboliſche reflectors te verlichten, welke door een konſtig werktuig rondgedreven worden. Hij had de goedheid, om mij zoowel de Reflectors, als het uurwerk te laten zien. 'Er zijn negen Reflectors, die van geel koper, met walſteen geſlepen en tweemalen in het vuur verguld zijn. De zes Zijſpiegels hebben eene middellijn van vier voeten, en de drie middelſte zijn een weinig ſmaller dan de overige. Zij zijn weinig hol. Het brandpunt is op een afſtand van 4½ voeten. Eene belangrijke verbetering in dezelve, waarvan de eer der uitvinding alleen aan den Heer van Löwenörn toekomt, beſtaat daarin, dat voor elke lamp, tegen over den grooten ſpiegel, een kleine reflector van 2½ duim op den afſtand van 4½ duim is geplaatst, welke de ſtralen van het licht opvangt, die anders zouden verloren gaan. De reflectors worden binnen zes minuten door een groot uurwerk in het rond gedreven, dat uitmuntend moet bewerkt zijn, zoodat Dr. Horner, die nog onlangs ſoortgelijke werktuigen in *Engeland* gezien had, dat van *Christiaans-öe* boven de Engelſche de voorkeur gaf.

De Heer van Löwenörn is ook ſedert het jaar 1784 Opziener van de Bewaarplaats der Ko-

ninklijke Zeekaarten. De belangrijke kaarten, welke onder zijn opzigt uitgekomen zijn, bezit elk Zeeman. Zij hebben juist daarom eene bijzondere waarde, omdat bij de meeste een zeer onderrigtend verflag gevonden wordt. Men is ledert eenige jaren bezig, om de kusten van *Noorwegen* door fterrekundige en door driehoeks-metingen optenemen. Van deze opneming zien reeds zes kaarten het licht, die bij uitftek goed moeten zijn, omdat de bekwaamfte Officieren, onder opzigt van den Sterrekundigen BUGGE, daarmede bezig geweest zijn (*). De Bewaarplaats van de Zeekaarten is op den *Ouden Holm*, en fchoon men daartoe geen prachtig gebouw beftemd heeft, is nogtans de inrigting van dezelve zeer gefchikt en doelmatig. Men vind hier eene verzameling van volftrekt alle Europeefche Zeekaarten en Zeereizen. De Heer VAN LÖWENÖRN is voornemens, om ook hier met 'er tijd een Obfervatorium opterigten, waartoe het huis eene zeer goede gelegenheid aanbiedt. Het is bekend, dat op zijn voorftel eene Commisfie voor de Lengten op Zee te *Koppenhagen* is benoemd, van welke hij zelf en de Profesfor BUGGE Beftuurders zijn. Het hoofdoogmerk van deze Commisfie is, om de berekende afftanden der Maan van de Planeten in het licht te geven.

In

(*) Toen ik in 1806 te *Koppenhagen* terug kwam, was de opneming van de Noorweegfche Kusten geheel volbragt, en alle de Kaarten gegraveerd.

In het jaar 1804 zouden de eerſte van deze Deenſche Ephemeriden uitkomen (*).

Door de goedheid van den Kamerheer STENBILLE, die tevens Kapitein van de Vloot en Medelid van het Admiraliteits-Collegie is, werd het ons vergund, om de toenmalige Admiraliteit te zien. Reeds ſedert lange droeg zij den roem van de voortreffelijkſte orde, en doelmatigſte inrigting, en niemand kan' haar dien lof weigeren. In verſcheidene Magazijnen, die met ſmaak gebouwd zijn, heeft ieder ſchip van de Koninklijke vloot eene bijzondere plaats ter berging van de goederen, welke tot derzelver uitrusting behooren. In het eerſte ligt al het touwwerk, in het tweede het kabeltouw, in het derde de zeilen, in het vierde al de artillerij; voor de ſtengen en raën zijn insgelijks bijzondere ſchuren; zoodat de geheele vloot binnen korten tijd kan uitgerust worden, zonder dat daarbij eenige verwarring, waaruit noodzakelijk verlies van tijd ontſtaan moet, plaats kan vinden. In het ſcheepstuighuis heerscht inzonderheid eene voorbeeldige orde. De voorraad van hout, voor het bouwen van ſchepen, dat niet in de opene lucht, maar in Magazijnen bewaard wordt, was zeer aanzienlijk. Wij bezagen een geheel nieuw ſchip van 84 ſtukken, CHRISTIAAN VII genoemd, dat het ſchoonſte was, dat ik ooit gezien heb. De Bouwmeester, Kapitein HOHLENBERG, die ver-

(*) Gewigtige hindernisſen hebben deze, voor de Zeevaart zoo belangrijke, onderneming doen afbreken.

verſcheidene ſchepen gebouwd heeft, welke algemeene goedkeuring wegdragen, had juist den dienst verlaten, om naar de *West-Indiën* te gaan, alwaar hij op het eiland *Santa Cruz* een Scheepstimmerwerf wil aanleggen (*).

Op den 23 Augustus kwamen twee Deensche China-Vaarders te *Koppenhagen* aan. De een, die 1400 tonnen groot was, was twee maanden vroeger dan de andere van *Canton* gezeild, maar had een zwaar lek gekregen, waardoor het grootste gedeelte der lading, die uit Thee, Nankin, Koffij, Sago, Rhabarber en eenig Porcelein beſtond, bedorven en hij genoodzaakt geweest was, om in *Engeland* binnen te loopen. Men ſprak ook van een oproer, dat onder de Matrozen zou plaats gehad hebben. Het ſchip was met 160 koppen bemand, waaronder zich 30 *Lascars* of Oost-Indiſche Matrozen en 10 Chinezen bevonden, die men aan boord genomen had, omdat meer dan 40 Matrozen van de Equipagie op *Batavia* geſtorven waren, hetwelk men op de terugreize had aangedaan. Op het ſchip heerschte zulk eene verregaande morſigheid, als ik immer ergens op eenig vaartuig gezien heb. Dezelve was echter eenigermate het gevolg van het gedurig pompen en van de daaraan verbondene vuile uitwaſemingen.

Van de beide Geleerden, die ons op de reis zouden vergezellen, de Sterrekundige Dr. Horner en de Natuurkundige Dr. Tilesius, aan wel-

(*) Hier is hij in het jaar 1805 geſtorven.

welken men geſchreven had, dat zij onze ſchepen te *Koppenhagen* moesten opwachten, ontmoette ik den eerstgenoemden reeds terſtond bij onze aankomst aldaar. Acht dagen later kwam ook Dr. TILESIUS, en kort daarna Dr. LANGSDORFF. De laatſte was juist van eene reis uit *Portugal* en *Engeland* te *Gottingen* terug gekomen, en had eerst aldaar onzen togt vernomen. Zijne aanbieding om ons als Natuurkundige te vergezellen, kon te *Petersburg* niet aangenomen worden, omdat men Dr. TILESIUS alreede daartoe beſtemd had; de begeerte van dezen Geleerde, om de reis mede te doen, ging evenwel zoo ver, dat hij, in weerwil dat zijne aanbieding te *Petersburg* was afgewezen, zich naar *Koppenhagen* begaf, om nog te beproeven, of hij zijn voornemen niet zou kunnen bereiken; dat hem dan ook gelukte.

Den 4 September was de lading eindelijk geheel in orde. Een zeer hevige wind uit het N. W. hield ons evenwel terug, om terſtond naar de buiten-reede te varen. Ondanks dien hevigen wind hadden wij het genoegen, van een bezoek te ontvangen van den Graaf BERNSTORF en van den Keizerlijken Gezant, den Graaf KAUNITZ-RITBERG benevens deszelfs Gemalin.

Op denzelfden dag namen wij ook onze Chronometers aan boord. Zij waren ſedert den 21 Augustus op het Koninklijk Obſervatorium geweest, waar de Profeſſor BUGGE derzelver gang door Culminatie van de Zon en van andere Starren dagelijks beproefd had.

Den

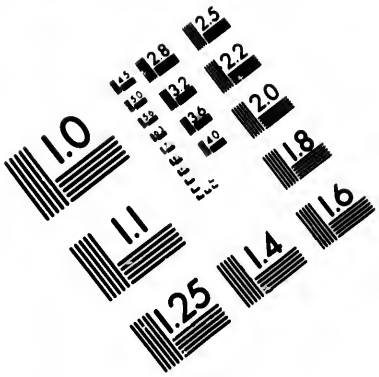

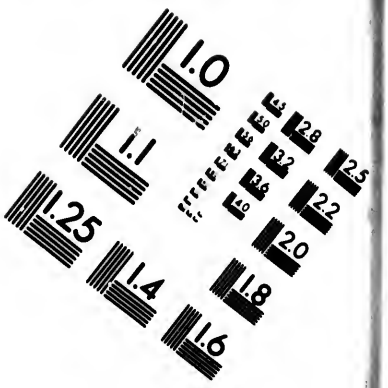

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

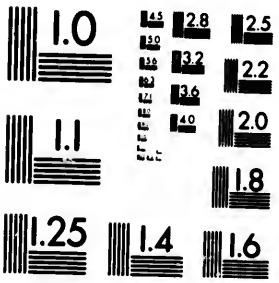

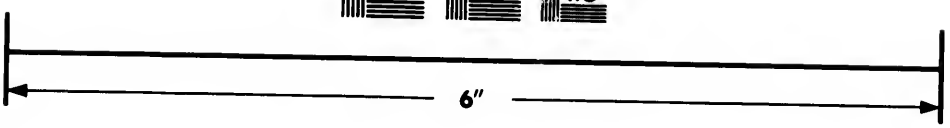

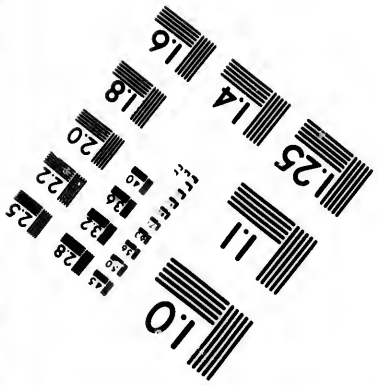

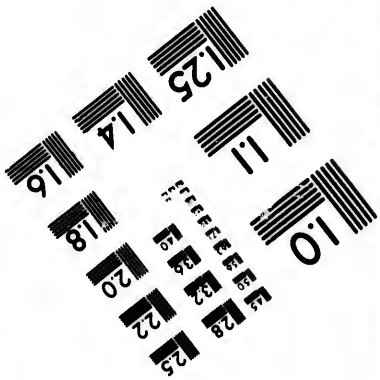

Photographic Sciences Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

Den 1 September was N° 128 later dan de gemiddelde tijd te *Koppenhagen* 1 uur 5′ 11″ 9, en verloor naar deszelfs toenmalige vertraging . . . . . + 8″ 42.

N° 1856 was later dan de gemiddelde tijd te *Koppenhagen* . . . 0 uur 56′ 51″ 5, en won dagelijks . . . . . — 5″ 56.

De Penningtonſche Zak-Chronometer was later dan de gemiddelde tijd te *Koppenhagen* 1 uur 0′ 8″ 4, en hij won dagelijks . . . . — 1′ 83.

De volgende is de vergelijking van den gang dezer drie Chronometers in *Londen*, *Petersburg* en *Koppenhagen*.

ARNOLD's N° 128 in April te *Londen* + 4″ 88.
den 20 Julij te *Petersburg* . . . + 9″ 37.
den 1 September te *Koppenhagen* + 8″ 42.

ARNOLD's N° 1856 in April te *Londen* — 2″ 60.
den 20 Julij te *Petersburg* . . — 7″ 51.
den 1 September te *Koppenhagen* — 5″ 56.

PENNINGTONS Horologie in April te *Londen* . . . . . + 0″ 70.
den 20 Julij te *Petersburg* . . + 5″ 21.
den 1 September te *Koppenhagen* + 1″ 83.

De 7 September was de wind voor ons gunſtig genoeg, om naar de buiten-reede te kunnen varen, waar wij twee Rusſiſche Fregatten vonden, het een van 50, het ander van 36 ſtukken. Zij waren dienzelfden morgen onder het bevel van den Kapitein CROW hier aangekomen.

Nadat wij het kruid aan boord genomen en alle de boten opgehelſchen hadden, ligtten wij, den 8 September des namiddags te 5 uren, de ankers

en

en zeilden met de *Newa* naar *Helſingör*, waar wij des avonds te 11 uren aankwamen. Met het aanbreken van den morgen wilde ik de reis voortzetten; maar een zeer hevige ſtorm uit het N. W. noodzaakte ons, om zes dagen op de reede te blijven. Op den 15 September was het weêr goed, de wind W. Z. W. en dus niet geheel gunſtig, evenwel beſloot ik, om onder zeil te gaan, daar het jaargetij reeds zoo verre verloopen was, en elke verdere vertraging de onaangenaamſte gevolgen kon hebben. Te 6 uren des morgens begonnen wij de ankers te ligten, te 7 begroeteden wij het Wachtſchip en de Veſting *Kronenburg* met zeven ſchoten, hetwelk met een gelijk getal werd beantwoord. De wind was vrij hevig, en het grootſte gedeelte van ons Gezelſchap was zeeziek. Des nachts te 2 uren waren wij, naar mijne rekening, reeds uit het *Kattegat* (*); en wij hadden noch den Vuurtoren van *Scagen* noch dien van *Malſtrand* kunnen zien. Den 17 zagen wij het Deenſche Fregat *Triton*, dat eenige uren vroeger dan wij van *Helſingör* gezeild was; het ſtevende meer dan wij naar de kusten van *Noorwegen*, waarſchijnlijk naar *Christiaanſand*. Het weder was ſedert eenige dagen zeer

(*) De Heer van Löwenörn waarſchuwt in de Memorie, welke zijne Kaarten van het *Kattegat* vergezellen, de Zeevarenden uitdrukkelijk, om zich nooit anders, bijzonder in den Herfst, dan met een' geheel zuiden wind in het *Kattegat* te wagen; om de boven bijgebragte redenen, kon ik evenwel dien regel niet volgen.

zeer ſomber en vergezeld van regen en windvlagen. De Barometer zakte van tijd tot tijd tot op 29 duimen 26; te 1 uur des nachts viel hij tot beneden 28 duimen, en plotſeling ontſtond 'er een zeer hevige ſtorm, terwijl de wind van het Z. W. naar het N. W. liep. Het ſchip lag meer op zijde, dan ik het ooit op eenig ander ondervonden had. Dit noodzaakte ons, om alle zeilen aftenemen, en de ſtorm-zeilen te gebruiken. Des namiddags te 4 uren ontdekten wij de kust van *Jutland*, op den afſtand van 20 mijlen. Gedurende den ſtorm, waren wij van de *Newa* verwijderd geraakt, en toen de dag aanbrak, zagen wij dezelve niet meer. In den volgenden nacht bedaarde de ſtorm eenigermate, zoo dat wij van tijd tot tijd meer zeil konden maken; de wind hing evenwel gedurig tuſſchen het W. en W. N. W., waardoor wij niet gemakkelijk uit het *Scagerrak* konden komen. Op den 19 zagen wij des namiddags te 4 uren het zuidelijk Voorgebergte van *Noorwegen*, *Lindenäs*, dat wij *Derneus* de Engelſchen *Naze* noemen; doch de wind liet ons niet toe hetzelve omtezeilen. Tegen den avond werd hij ſtiller; maar een zonderling verſchijnſel, dat ieders opmerkzaamheid tot zich trok, ſcheen, naar het algemeene gevoelen, een voorbode te zijn van eenen nieuwen ſtorm. Van het W. N. W. tot het N. O. zagen wij op de hoogte van omſtreeks 15 graden boven den horizon een' helderen boog, van welken donkere wolken, als zuilen, regtſtandig naar beneden liepen; vele van deze zuilen

len onderſcheidden zich van de overige door eene witte kleur. Tot 10 uren des avonds bleef dit verſchijnſel geheel in dezelfde gedaante, waarin wij het eerst ontdekten; daarna verdeelde het zich in twee deelen. De zuilen ſtegen om hoog tot in het Zenith; de damp, waaruit zij gevormd waren, werd dunner, en ſtarren van de tweede grootte kon men door dezelve zien ſchemeren. Gedurende den geheelen nacht, zag men een ſterk Noorder-licht; en misſchien is het geheele verſchijnſel wel eene ſoort van Noorder-licht geweest.

Op den middag van den 20, lag Kaap *Dernes* 18 mijlen N. N. W. van ons. Tegen den avond waaide de wind hevig uit het O. Z. O. en was vergezeld van een' ſterken regen; des morgens volgde op nieuw eene ſtilte. Ik liet het *Halefche* werktuig zinken, om de temperatuur van het water op de oppervlakte der zee en op zekere diepte te vernemen. Daar echter de diepte hier ſlechts 24 vademen bedroeg, was het onderſcheid naauwelijks merkbaar. De Barometer ſtond weder zeer laag, 29 duimen 16; de golven gingen hevig uit het Noorden. Deze beide voorboden van ſtorm konden niet wel misleiden, en dezelve begon ook des avonds te 10 uren, en wel met dezelfde hevigheid, als op den 18 September; evenwel was hij nu voor ons gunſtig. Op den volgenden avond bedaarde de wind, en den 23 hadden wij goed weder. Op dezen dag ontmoette ons een Engelsch ſchip van 50 ſtukken, waarop de vlag van den Commodore *Sir*

SIDNEY SMITH waaide. Hij kruiste met zijn Eskader voor *Texel*, van hetwelk echter thans geen ſchip te zien was. De Commodore zond eenen Officier bij ons aan boord, met eenen zeer vriendelijken brief, waarin hij ons een' gelukkigen uitſlag van onze reis toewenschte. Des namiddags zagen wij een Engelsch Fregat, dat ons waarſchijnlijk voor een vijandelijk vaartuig hield, en met volle zeilen ons nazette. Eerst te 9 uren des avonds haalde het ons in. Toen ik ontdekte, dat de Kapitein van dit Fregat een bekende van mij was, met name BERESFORD, met wien ik voor 9 jaren in *Amerika* gediend had, liet ik mij terſtond bij hem aan boord brengen. In den laatſten ſtorm was zijn mast beſchadigd geworden, en hij was daarom genoodzaakt naar *Sheerneſs* te gaan. Ik verhaalde hem, dat onze Sterrekundige naar *Londen* moest reizen, om aldaar nog eenige, ons ontbrekende, werktuigen te koopen. Aanſtonds bood hij mij aan, om denzelven aan boord van zijn Fregat naar *Sheerneſs* te brengen, waar hij den volgenden dag hoopte aantekomen. Daar dit aanbod mij zooveel winst van tijd beloofde, nam ik hetzelve dankbaar aan, ſchoon wij hierdoor van onzen koers geraakten; want het was te laat, om Dr. HORNER nog vóór den nacht bij hem aan boord te brengen, en ik moest dus gedurende denzelven het Fregat volgen, dat naar de Engelſche kust ſtevende. De vriendelijkheid van den Kapitein BERESFORD ging zoo ver, dat hij een' van de twee Loodſen, die hij aan boord had, mij toezond,

zond, met het bevel, om zoo lang bij ons te blijven, als ik het noodig mogt vinden. Tot aan den volgenden morgen zetten wij onze reis te zamen voort, wanneer wij de geheele Engelſche kust bij *Orfordneſs* voor ons hadden. Kapitein BERESFORD kwam nu aan boord, en voer met den Heer VAN RESANOFF, Dr. HORNER en den Majoor FRIDERICI terug, waarna wij terſtond van elkander ſcheidden. Bij deze gelegenheid zond ik mijnen Neef, die in het Kadetten-Korps geweest was, naar *Londen*, ten einde hij van daar naar *Rusland* zou kunnen terugreizen. De ſlechte toeſtand van zijne gezondheid, die door aanhoudende zeeziekte buitengemeen verergerde, maakte het voor hem onmogelijk, om de reis verder met ons voorttezetten.

Daar wij den vorigen nacht het Fregat *Virginia* hadden moeten volgen, waren wij tuſſchen de Engelſche kust en de zeer gevaarlijke zandbank, de *Gallopers* geraakt, op welke geheel geene kenteekens zijn. Doorgaans zeilt men buiten deze bank om, en zonder een' Loods durft men het niet wagen, om binnen door te varen. In den nacht kregen wij den wind zoodanig tegen, dat wij genoodzaakt waren, om den volgenden dag tuſſchen *Noord- en Zuid-Foreland* te laveren. Naardien 'er omtrent den middag eene ſtilte kwam, en wij den vloed, die reeds daar uit het Engelſche Kanaal loopt, tegen hadden, gingen wij voor een klein werp-anker leggen. Kort daarna werd echter de wind oostelijk, en wij liepen nog dienzelfden nacht door de ſtraat van *Dover*.

Den 26 September, des middags te 4 uren doorsneden wij den Meridiaan van *Greenwich*, van welken ik voorgenomen had, gedurende onze geheele reis, onze Lengte en wel Westelijk te berekenen, omdat wij de Aardkloot van het Oosten naar het Westen zouden rondzeilen. Den 27 zagen wij des avonds te 9 uren den Vuurtoren van *Eddystone*, en te 11 uren, toen ik rekende, dat wij niet verre meer waren van de plaats onzer bestemming, liet ik alle zeilen innemen, en laveerde voor het mars-zeil tot het aanbreken van den dag, wanneer wij de kust van *Cornwallis* op een' kleinen afstand voor ons hadden. Kort daarna ontdekten wij ook den *St. Anna's-* of den Oostelijken-hoek van den ingang naar *Falmouth*, en de Vesting *Pendennis*, die aan de westelijke zijde gelegen is. Te 8 uren ankerden wij op de *Carreger* Reede, waar wij de *Newa* vonden, die twee dagen te voren aldaar gekomen was. Het westelijke anker lag in 7, het oostelijke in 15 vademen waters. Het kasteel op den hoek *St. Maws* lag toen Z. Z. O. ¼ Oostelijk.

Zoodra wij aangekomen waren, zond ik den Luitenant Löwenstern naar den Gouverneur der Vesting, om hem onze aankomst te melden, en te vragen, of hij ons begroeten met een gelijk aantal schoten beantwoorden wilde. Ik kreeg tot antwoord, dat hij dit buiten twijfel doen zoude. Den volgenden morgen salueerden wij de Vesting met 9 en een hier liggend Engelsch Fregat met 7 Kanonschoten, welke zoowel door de Ves-

Vesting als door het Fregat schot voor schot werden beantwoord.

Het eenige oogmerk, waarmede ik dezen haven was binnengeloopen, was, om de schepen met eenen voorraad van Iersch gezouten-vleesch te voorzien, omdat ik vreesde, dat noch het Russische noch het Deensche en Hamburgsche drie jaren zou kunnen goed blijven. Ik wilde beide schepen voor zes maanden voorzien, omdat gebrek aan ruimte mij verbood, een' grooteren voorraad aan brood te nemen. Oo.. liet ik hier het schip geheel kalefateren; want gedurende het slechte weêr in de Noordzee, was het water door de zijden sterk naar binnen gedrongen.

Toen ik een besluit moest nemen, welken haven van *Engeland* ik wilde binnen loopen, verkoos ik *Falmouth* boven *Portsmouth* en *Plymouth*, en had reden, om over mijne keuze tevreden te zijn, omdat wij al het noodige daar rijkelijk konden bekomen. Wij hebben het aan den aldaar wonenden Koopman Fox bijzonder te danken, dat wij zoo goed zijn verzorgd geworden, en ik moet hem regt doen, met te verklaren, dat hij ons zeer onbaatzuchtig behandeld heeft. Ook hebben de Generaal COWELL, die over de Troepen van dat Distrikt bevel voerde, en de Lord ROWLE, die Chef was van een Militair Regiment, aan ons vele vriendelijkheden bewezen, welke ik niet genoeg roemen kan. Beide hadden in die onrustige tijden, toen *Engeland* met eene landing ernstig scheen bedreigd te worden, hun verblijf te *Falmouth* genomen.

Hoewel *Falmouth* niet groot en flecht gebouwd is, heeft het nogtans het eigene van eene Engelfche Stad, dat op elken Vreemdeling eenen aangenamen indruk maakt; evenwel was het onderfcheid tusfchen *Falmouth* en de kleine Steden van het Noord-oostelijk *Engeland*, die ik gezien heb, zeer in het oog loopende; inzonderheid fchijnt de welvaart onder lieden van den geringen ftand, waardoor *Engeland* zoo zeer boven andere Europeefche Landen uitmunt, hier te ontbreken. Het komt mij voor, dat de bezigheid van de geringere volks-klasfe, die voornamelijk in het arbeiden in de bergwerken beftaat, de oorzaak van dit gebrek aan welvaart is; want van de Veefokkerij wordt in *Cornwallis* weinig werk gemaakt, en voor den handel worden 'er ook weinige andere voorbrengfels, dan bergftoffen gevonden. Daar ik evenwel op het land zelf niet geweest ben, en uit het geen ik te *Falmouth* gezien heb, tot het algemeene befluit, kan mijn oordeel zeer wel verkeerd zijn.

De haven van *Falmouth* is voortreffelijk en ruim. Groote fchepen liggen op de *Carregger*-reede flechts eene Engelfche mijl van de Stad; de Paketbooten, die, gelijk bekend is, van hier naar *Amerika*, *West-Indiën* en *Lisfabon* alle maanden afzeilen, liggen voor de Stad. Overal ligt men hier veilig, en 'er is geen voorbeeld, dat ooit een fchip van deszelfs ankers is gerukt. De ankergrond is zand, waaronder een vast leem ligt. Men moet flechts zorgen, om voorzigtig, en wel met den vloed, die hier uit het Z. Z. O. loopt,

loopt, twee ankers uittewerpen, ten einde niet op eene ſteile bank geworpen te worden, die ten noorden van *St. Maws* gelegen is; want nabij dezelve moet het westelijk anker in 7 vademen waters liggen.

DERDE HOOFDDEEL.

Vaart naar de Canarifche Eilanden en Brafiliën.

Naardien de wind gunftig was, wachtte ik met niet weinig ongeduld naar den Heer VAN RESANOFF, die in den vroegen morgen van den 5 October eindelijk te *Falmouth* aankwam. Op denzelfden dag zeilden wij van de *Carreger*-reede, zoodra de vloed begon te loopen. Wij hadden een fterken noorden wind, die echter binnen weinige uren naar het Oosten liep. Te 8 uren des avonds, lag de Vuurtoren *Lezard* 38° N. W. van ons op een' afftand van 12 mijlen. Te 9 uren verloren wij denzelven uit het gezigt, en te 10 veranderde ik mijn' koers van het Z. Z. W. naar het W. Z. W. De wind was vrij hevig, zonder echter het fchip fterk te bewegen. De nacht was zoo fchoon, als hij bij mogelijkheid zijn kan; helder en zonder wolken. Alle Officieren bleven tot 12 uren op het dek. Dezen fchoonen nacht, bij het inkomen van den grooten Oceaan, befchouwde elk als een gunftig voorteeken voor onze lange reis. Voor wien kon deze gedachte, deze wensch, die niet uit zorg voor eigene veiligheid ontftond, belangrijker zijn, dan voor mij? Het fcheen mij toe, dat het geheele befchaafde *Europa* het oog op ons gevestigd hield. De gelukkige of ongelukkige uitflag van mijne onderneming zou eigenaardig ten opzigte van mijn'

mijn' roem beſlisſen, en het mislukken van dezelve zou eene vlek op mijnen naam kunnen werpen, die natuurlijk ook mijn Vaderland zou moeten treffen. Zij, die *Rusland* zoeken te bedillen en deszelfs roem te verkleinen, zouden zich over een' ongelukkigen uitſlag luide verheugd hebben; en het mislukken der eerſte proeve, zou de Rusſen voor langen tijd hebben afgeſchrikt, om ſoortgelijke ondernemingen te wagen. De zwarigheden van het aangevangen werk zweefden mij levendiger dan ooit voor oogen, en ik vond eindelijk mijne rust alleen in de reden, waarom ik tot deze reis beſloten had: in de verpligting, om mij aan eene onderneming niet te onttrekken, ten aanzien van welke — dit durf ik hier openlijk herhalen — men gezegd had, dat zij geheel niet gebeuren zou, indien ik de uitvoering niet op mij nam; om deze reden was het derhalve mijn pligt te gehoorzamen. Op het oogenblik, dat ik het vuur van Kaap *Lezard* uit het gezigt verloor, werd ik door aandoeningen overvallen, die ik met al de kracht van mijnen moed weerſtand moest bieden. Niet zonder den innigſten weemoed, kon ik aan mijne geliefde Vrouw denken, wier teedere liefde voor mij thans de bron van zooveel kommer voor haar was. Deze aandoeningen van ſmart werden echter ſpoedig door de vrolijke hoop verdreven, dat namelijk onze reis zekerlijk gelukkig zou volbragt worden. De gedachte van den roem van mijn Vaderland te zullen vergrooten; het vooruitzigt op het gelukkig uur, waarin ik de Beminde mijner ziel en mijn

Kind zou kunnen wederzien — dit beurde mij op, en ſchonk mij de gewone gerustheid en ſterkte weder.

Tot hiertoe waren de Officieren in drie wachten verdeeld. Thans gaf ik de vierde aan den Heer VAN LÖWENSTERN, aan wien ik, reeds bij ons vertrek uit *Cronſtadt*, gaarne eene wacht zou hebben toevertrouwd; maar het late jaargetij en de gevaarlijke vaart in de Oost- en Noord-zee maakten het noodzakelijk, dat verſcheidene Officieren in één wacht waren. Daar wij ons thans in den Oceaan vrij van gevaarlijke kusten en klippen bevonden, maakte ik deze verandering. Gaarne zou ik ook de Manſchap in drie wachten verdeeld hebben; maar daar dezelve ſlechts uit 56 koppen beſtond, van welke 8 geene wacht deden, beſloot ik zulks uitteſtellen, tot dat wij met den Paſſaat-wind zouden zeilen. Tot nog toe had ik geen' zieke aan boord; de kost van mijn volk was ook de beste, die men op zee hebben kan. Sedert ons vertrek van *Cronſtadt*, dat is, ſedert 9 weken, was 'er ſlechts 8 of 9 malen gezouten vleesch uitgedeeld; voor het overige had de Manſchap altijd versch of onlangs gezouten vleesch, hier dagelijks, en zoo lang wij te *Cronſtadt* en *Koppenhagen* op de reede waren, versch brood en zoo veel groente bekomen, dat hunne ſoepen, volgens het oordeel van alle Officieren, ſmakelijker waren, dan die op onze tafel kwamen. Ook te *Falmouth* had ik een' aanzienlijken voorraad van Kool, Aardappelen, Rapen en Uijen opgedaan, zoodat de Matro-

trozen 'er thans veel beter uitzagen, dan toen zij aan boord kwamen. Zij waren van linnen en kleêren, zoowel dunne als dikke, rijkelijk voorzien, en tot mijn groot genoegen, ontdekte ik bij allen eene ſterke neiging tot zindelijkheid. Tweemalen in de week deed ik onderzoek; en ik bezigtigde dan niet ſlechts hun linnen en kleederen, maar zag tevens, of hunne ligchamen behoorlijk gereinigd waren. Een ernſtig verwijt, dat ik de eerſtemaal aan eenigen gaf, had ten gevolge, dat ik ſedert nooit iets ſoortgelijks bemerkte, dat berisping verdiende. Ik kon derhalve op goede gronden hopen, dat ik mijn volk gezond zou houden.

Ik hield eenen meer westelijken koers, dan men gewoonlijk neemt, om Kaap *Finisterre* niet te zien, waar ons waarſchijnlijk Engelſche of Franſche Oorlogſchepen zouden ontmoet zijn, die ons ſlechts zouden opgehouden hebben. Wij hadden eenen zeer ſterken wind uit het Z. O. en O. zoodat wij zelden minder dan 8 of 9 knoopen afdeden.

Den 8 October bevonden wij ons op de Breedte van 44° 25′ en op de Lengte van 12° 08′. De verandering van de Temperatuur was binnen 24 uren 4 graden, dat is tot op 14 graden, geklommen. Ook ontdekten wij elken avond het bekende verſchijnſel, van het lichten des Zeewaters; inzonderheid waren eenige heldere plaatſen boven het overige te onderſcheiden. Zij ſchenen geheel uit glinsterende vonken zamengeſteld. Op den 10 October namen wij Maans-afſtanden,

uit

uit welke de Lengte, op den Middag gereduceerd op 13° 30′ 15″ berekend werd. De Chronometers van ARNOLD wezen op 13° 45′ 45″, onze breedte was 38° 40′ 10″. Dezen avond te 8 uren zagen wij eene zoogenaamde Sterverſchieting van eene bijzondere ſoort. Een vurige bal, die zoo helder was, dat hij het ſchip, gedurende eene halve minuut, geheel verlichtte, ontſtond in het Z. W. en nam, met eene matige beweging, zijnen loop in eene horizontale rigting naar het N. W., waar hij verdween. De hoogte van deze ſtreep boven den Horizon, door Dr. HORNER met eenen Sextant gemeten, bedroeg 15 graden, derzelver breedte omtrent ¼ graad. Dr. HORNER zag den Vuurbal nabij het Sterrenbeeld de Schutter verſchijnen. Hij verdween bij de noordelijke Kroon. Men ziet, wel is waar, deze luchtverſchijnſelen menigmalen; evenwel heeft men misſchien zelden opgemerkt, dat eene lichtende ſtreep in de rigting van de beweging, die het verſchijnſel nam, zoo lang zigtbaar bleef. De Breedte, waarop het ſchip zich in dat oogenblik bevond, was 37° 40′ en de Lengte 14° 05′.

Den volgenden dag verloren wij den Oosten wind, die wij gehoopt hadden, dat ons tot bij de Paſſaat-winden zou bijgebleven zijn. Tegen den avond werd het dood ſtil. De wolken hingen zeer donker over den horizon. Een onweder in de verte en ſterke blikſemſtralen kondigden ons een' onweêrs-ſtorm aan, die ook des nachts te 1 uur begon. Hij duurde evenwel niet lang. Na eenige uren werd het weêr helder en

een

een frisſche wind waaide uit het W. Z. W., die ook eenige dagen duurde, en met hooggaande golven uit het Z. W. vergezeld was. Den 13 kregen wij weder ſtilte, en ik maakte van deze gelegenheid gebruik, en liet eene boot naar beneden. Dr. HORNER en Dr. LANGSDORFF gingen in dezelve, om met het *Haleſche* werktuig de warmte van het Zeewater te onderzoeken. De temperatuur der lucht was 18 graden, op de oppervlakte van het water 19½ en op de diepte van 95 vademen, waar de Thermometer 18 minuten bleef, 19 graden. Het water van deze diepte genomen, werd met een Mikroskoop onderzocht, en was geheel helder.

Daar wij ſedert eenige dagen zeer vochtig weêr gehad hadden, liet ik dagelijks op de plaats, waar de Matrozen hun verblijf hielden, vuur aanleggen, en zoodra de zon ſlechts een weinig ſcheen, hunne kleederen en bedden droogen. Op den 15 des nachts, en ook op den volgenden dag werd het ſchip door eene hooggaande zee merkelijk geſlingerd. De golven kwamen uit het N. W.; maar de wind was zeer gering. Wij zagen eene menigte groote visſchen van 12 tot 15 voeten lang om het ſchip zwemmen. Zij behoorden tot het geſlacht der Dolfijnen. Eenige zwommen naar het Z. W. andere namen eene tegenovergeſtelde rigting. Om 5 uren des avonds veranderde de wind, en liep naar het N. O. en waaide vrij ſtevig; evenwel was de beweging der golven uit het N. W. zoo ſterk, dat wij ſlechts 4 knoopen afdeden. Deze

ſter-

ſterke beweging nam eerst den volgenden dag een einde.

Daar wij nu de plaats onzer beſtemming naderden, liet ik aan de Manſchappen een vat versch water geven, om hun linnen te wasſchen. Ik maak van deze, anders weinig pasſende, omſtandigheid alleenlijk gewag, om te doen opmerken, hoe ſpaarzaam men op de ſchepen met het drinkbaar water moet omgaan. Elk kon op mijn ſchip zooveel drinken als hij wilde, maar nooit mogt een droppel, zonder mijne bewilliging, tot eenig ander gebruik genomen worden.

Den 18 namen wij des middags waar, dat onze Breedte 30° 08′ 15″ en de lengte 15° 01′ was. Te 5 uren des avonds zagen wij uit den mars de eilanden *Salvages*. Zij lagen in het N. N. O. van ons, op den afſtand van ongeveer 22 mijlen. Te half 6 uren van den volgenden morgen, zagen wij zeer duidelijk het eiland *Teneriffa*, en na verloop van een half uur, was ook de Piek van wolken ontbloot, waarmede zij tot hiertoe was bedekt geweest. Zij verſcheen nu aan ons in hare geheele majestueuſe grootte. De met ſneeuw bedekte kruin, waarop de Zon hare ſtralen ſchoot, en die daardoor ſcheen te lichten, maakte dit gezigt nog ſchooner. De aanzienlijke bergen, welke de Natuur gezamenlijk tot fondamenten van dien ontzettenden klomp ſchijnt beſtemd te hebben, neigden zich aan beide zijden in eene matige helling naar het Oosten en naar het Westen. Elk van deze bijgelegene bergen zou op zich zelven groot geacht worden, maar nevens de Piek verdwijnt

dwijnt ſchier hunne hoogte, en zij trekken naauwelijks de opmerkzaamheid van den aanſchouwer; evenwel werken zij veel mede, om de ſchijnbare hoogte van de Piek te verkleinen, die nog veel meer in het oog zou vallen, indien zij alleen en afgeſcheiden van andere bergen ſtond.

Ik ſtuurde nu naar den N. O. hoek van het eiland; maar de wind kwam zoo hevig uit het O., dat ik weinig hoop had, om nog dezen dag te *Santa-Cruz* voor anker te komen. Des namiddags zagen wij een Fransch Fregat, dat tusſchen ons en de *Newa* doorzeilde, waardoor deze gelegenheid bekwam, om met hetzelve te ſpreken. Het uitwendig aanzien van dit Fregat was niet zeer fraai, en het was voor beide onze ſchepen een voorwerp van ſcherpe berisping. Wij vernamen ook te *Santa-Cruz*, waar hetzelve binnen liep, dat het geen Oorlog-ſchip was, maar aan een' Particulier perſoon toebehoorde, die het tot een' Kaper had uitgerust. Het Fregat had reeds verſcheidene prijzen genomen, die te *Santa-Cruz* zouden verkocht worden. Des avonds te 5 uren waren wij vrij na aan *Punto de Nago*, den Oostelijken hoek van *Teneriffa;* doch daar men met veel voorzigtigheid in de baai van *Santa-Cruz* ankeren moet, beſloot ik, om gedurende den nacht tusſchen de eilanden *Teneriffa* en *Canaria* te laveren. Den volgenden morgen te 11 uren zeilden wij naar de reede. De Kapitein van *Port*, *Don* CARLOS ADAN, Luitenant bij de Spaanſche Zeemagt, kwam terſtond aan boord, en raadde ons, op het oostelijk gedeelte der reede

te

te gaan leggen, waar wij dan ook ons regter anker in 36 vademen water lieten vallen. De grond was hier niet zoo rotsachtig, als op het overige gedeelte van de reede; ook liggen hier niet zoovele verlorene ankers op den grond, die dikwijls veroorzaken, dat men ook de zijne moet verliezen.

De *Newa*, die meer naar het W. lag, verloor hierdoor een Werp-anker en twee Kabels. De ankertouwen van de *Nadeshda* hadden daarentegen niets geleden. Nogtans moet men de voorzorg niet verzuimen, om dezelve, door het aanbinden van water-tonnen, boven het water te houden. Ik zou daarom, in weerwil van de ongemeene diepte, deze plaats als verkieslijk wel durven aanraden, en ik wil derhalve de ligging van ons ſchip, nadat wij ons tweede anker naar het N. O. in 24 vademen waters geworpen hadden, naauwkeurig aanwijzen. *Punto de Nago*, of de N. O. hoek van de reede lag 69° N. O. van ons; de Z. W. hoek van het eiland Z. W. 36° Z. W., en de *Franciscus*-kerk, die door een' hoogen toren zeer kenbaar is, 51° 30′ Z. W. Deze plaats heeft zekerlijk dit nadeel, dat het, bij het ontſtaan van een' Z. W. ſtorm, zeer moeijelijk zou vallen, om naar buiten te laveren, indien men het niet mogt wagen durven, om in den ſtorm op de reede te blijven. Evenwel zijn hevige ſtormen, zelfs in den winter, hier niet menigvuldig, en, indien men zich op zijne ankers en kabels verlaten kan, doet men best, op de reede te blijven. De Spanjaarden werpen altijd vier an-

ankers uit, twee naar het N. O. en twee naar het Z. W. Zij zijn echter de eenige, die hier van vier ankers gebruik maken; en zij doen het misschien alleen, omdat eene oude wet hen daartoe noodzaakt.

Zoodra het schip voor anker lag, zond ik mijn' Vierden Luitenant, den Heer VAN LÖWENSTERN, naar den Gouverneur, om denzelven te verzoeken, dat hij ons veroorloven wilde, om onzen voorraad van water te vermeerderen, en ons met wijn en vruchten, ter voortzetting van onze reis, te voorzien. Dit verzoek werd door hem met de beleefdste uitdrukkingen toegestaan. Daar ik wist, dat men Engelsche schepen, die de aldaar gelegene vesting hadden willen begroeten geweigerd had, dit met een gelijk aantal schoten te herhalen, ja, dat sommige een vrij vernederend antwoord bekomen hadden, wilde ik de Russische vlag, die hier voor de eerstemaal waaide, aan zulk eene beleediging niet bloot stellen; dat aan haar namelijk iets zou geweigerd worden, dat zij met regt vorderen konde; ik liet dus het punt van begroeten onaangeroerd.

Te 4 uren des namiddags kwam de Onder-Gouverneur (*Teniente del Rey*) met een' Secretaris van den Gouverneur aan boord, om den Gezant, die reeds naar land gevaren was, en de overige Officieren van het schip met derzelver aankomst geluk te wenschen. Een uur later voer ik met den Kapitein LISIANSKOY en eenige Officieren van mijn schip aan land, om bij den Gouverneur, den Marquis DE LA CASA CAHIGAL een bezoek

afteleggen. Wij leerden in hem eenen zeer vriendelijken Man kennen, die zeer genegen was, om ons in alles behulpzaam te zijn, indien zulks noodig geweest ware. Hij was zoo goed, om voor onzen Sterrekundige het huis van den Groot Inquisiteur, dat met eene *Belvedere* voorzien was, te laten opruimen. Dr. HORNER liet dan ook terstond twee Chronometers benevens nog eenige werktuigen derwaarts brengen; hij trok evenwel weinig nut van dit gebouw, omdat de toren niet vast stond, en het hem met moeite gelukte, om eenige goede hoogten te nemen, ter bepaling der Breedte en Lengte volgens onze Horologies. Onafgebrokene waarnemingen, ter regeling van den gang derzelve, konden niet gedaan worden.

Op den eigen dag van onze aankomst kwam ook eene Paketboot uit *Corunna* te *Santa-Cruz* aan, welke aan den Gouverneur het bevel bragt, om ons goed te ontvangen. De Gouverneur overhandigde ons een afschrift van dit bevel des Konings, opdat wij daardoor van een goed onthaal verzekerd konden zijn, in gevalle dat wij vroeger in eene der Spaansche Bezittingen mogten aankomen, dan een soortgelijk bevel, dat hij naar dezelve wilde zenden.

Schoon de Gouverneur aangeboden had, om ons van alles te voorzien, vervoegde ik mij nogtans liever, om het noodige optedoen, bij een' hier wonenden Koopman ARMSTRONG, voor wiens Compagnon, BARRY te *Orotava*, ik brieven had. ARMSTRONG voorzag beide schepen van alles, wat wij noodig hadden. Zonder zijne hulp zouden

den wij zekerlijk hier langer hebben moeten vertoeven, en ook dan nog niet zoo goed van alles voorzien geweest zijn. Zijne gastvrijheid verdient niet minder onzen dank. Hij nam den Gezant in zijne woning, en elk Man van onze ſchepen, die ſlechts eenige aanſpraak op een goed onthaal maken konde, genoot dit ten zijnen huize, en vond daar des middags eene wel bezette tafel, en gedurende den geheelen dag een talrijk gezelſchap, dat, door de beminnelijke hoedanigheden van Mevrouw ARMSTRONG, en van eenige jonge Franſche Vrouwen uit *Isle de France*, voor ons eene aangename uitſpanning moest opleveren op eene anders zoo ſombere en doodſche plaats. Dans, ſpel en vrolijke luim heerschten in de gezelſchappen der ernſtige Spanjaarden niet. Daar men in verafgelegene gewesten nog altijd de zonderlingſte en onvolledigſte denkbeelden omtrent *Rusland* en deszelfs Bewoners heeft, ſcheen men met verwondering optemerken, dat deze Bewoners van het noorden met de levendige volken van het zuidelijk *Europa* wel konden vergeleken worden, zonder dat zij behoefden onder te doen; en dat zij in beſchaving en gezellige levenswijze dezen niets behoefden vooruittegeven. De Officieren van onze ſchepen regtvaardigden deze opmerking volkomen.

Mijn oogmerk was, om hier ſlechts twee of drie dagen te vertoeven. Onze Agent gaf mij evenwel geene hoop, van in minder dan vijf dagen te zullen kunnen vertrekken. De Heer VAN RESANOFF beſloot daarom, om met de Natuur-

kundigen van het ſchip naar *Laguna* en *Orotava* te varen, om eenen Botaniſchen tuin te bezien, dien de Marquis DE NAVA op laatstgenoemde plaats had aangelegd. Vele planten uit de gewesten onder de keerkring gelegen, en inzonderheid uit *Zuid-Amerika* werden in dezen tuin overgebragt, om dezelve hier aan een weinig heeter luchtsgeſtel te gewennen, ten einde ze naderhand des te beter in *Spanje* te kunnen voortkweeken. Deze aanleg verſtrekt de vaderlandsgezindheid van den Marquis DE NAVA, die daaraan een groot gedeelte van zijn vermogen beſteed heeft, tot veel eer, en dezelve droeg ook in den beginne de goedkeuring van den Koning weg. Men ſchijnt echter opgehouden te hebben, met het aanwenden der noodige voorzorgen, die deze aanleg zoo wel verdiende. Eene andere reden voor dezen uitſtap van onze Natuurkundigen was de begeerte, om in de nabijheid van *Orotava* een' grooten Drakenbloed-boom te bezien, wiens ſtam 10 voeten boven den grond hield, 36 voeten, en nabij den wortel 45 voeten breed was.

Santa-Cruz heeft, wel is waar, geene fraaije gebouwen, doch derzelver ligging is niet onaangenaam. De huizen zijn groot en van binnen zeer ruim; de ſtraten zijn wel naauw, maar goed geplaveid. De Gouverneur, de Marquis DE BRANCIFORTE heeft, op kosten van de inwoners, aan den oever een' tuin met eenige rijen boomen aangelegd tot eene algemeene wandelplaats, die den naam van *Almeida* draagt. Daar echter de lengte van dezen tuin naauwelijks honderd va-

de-

demen bedraagt, voldoet hij weinig aan het oogmerk. Ook ſtaat een Schildwacht voor den ingang, door wien men niet zelden ſchijnt afgewezen te worden, wanneer men van deze openlijke wandelplaats gebruik wil maken; ſchoon dezelve op algemeene kosten is aangelegd en tevens onderhouden wordt. De Koopman BARRY moet daartoe jaarlijks honderd Piasters opbrengen, hoewel hij te *Orotava* woont; dit althans heeft de Heer ARMSTRONG mij verzekerd. Op de openbare plaats ſtaat eene wel bewerkte Marmeren Zuil, die ter eere van de Maagd *Maria de la Candelaria* is opgerigt. De Zuil is met zinnebeeldige figuren verſierd, welke door de hand van eenen bekwamen Beeldhouwer moeten vervaardigd zijn. De *Guanchers* (*) — dus heeft men mij verhaald — zouden, ten tijde dat het eiland veroverd werd, de Maagd *Candelaria* met een Crucifix in de hand, in een der holen gevonden hebben, welke in het gebergte van dit eiland menigvuldig voorhanden zijn. Dit Wonder, dat waarſchijnlijk den Veroveraars noodzakelijk ſcheen, om de arme *Guanchers* tot het Christendom te doen overgaan, verdiende waarlijk wel, aan het einde der wijsgeerige eeuw met alle pracht en kunst vereeuwigd te worden!! Tegen over de Zuil ſtaat de Vesting *St. Christoval*, die in den vorigen oorlog aan den Lord NEL-

(*) De *Guanchers* zijn, gelijk men weet, de oorſpronkelijke Bewoners van *Teneriffa*; thans beſtaan zij geheel niet meer.

NELSON, toen deze al te haastige Zeeheld *Santa-Cruz* veroveren wilde, den regter arm, en aan den Kapitein BOWEN het leven benam. Mij komt het voor, dat het gepaster zou geweest zijn, de gedachtenis aan dien glorierijken dag, waarop het den dapperen bewoners des eilands gelukte, den koenen NELSON tot den terugtogt te dwingen, door eene Gedenknaald te vereeuwigen, dan op eene belagchelijke fabel, door het oprigten van eene zuil, den ſtempel der waarheid te willen drukken.

Algemeene volks-ellende, de verregaandſte zedenloosheid onder het vrouwelijke geſlacht, en geheele ſcharen van dikke Monniken, die, zoodra de avond valt, in de ſtraten rondloopen, om aan hunne zinnelijke lusten te voldoen: zie daar de karaktertrekken van *Santa-Cruz*, welke eenen vreemdeling, die aan zulk een gezigt ongewoon is, met medelijden en afkeer vervullen. Op geene plaats ter wereld vindt men misſchien meer zulke terugſtootende voorwerpen. Bedelaars van beiderlei kunne en allerleijen ouderdom, in lompen gekleed, met allerlei afzigtelijke kwalen behebt, vullen de ſtraten niet minder, dan ontuchtige vrouwsperſonen, dronkene matrozen en uitgehongerde en misvormde dieven. Ik houd mij ſchier overtuigd, dat de lage klaſſe der inwoners van deze plaats, bijna zonder eenige uitzondering, zich aan dieverij ſchuldig maakt. Men verbeeldt zich waarlijk op een eiland van de Zuidzee verplaatst te zijn; want ondanks alle voorzorgen, wordt men beſtolen. Zoo dikwijls eene

boot

boot aan ons ſchip kwam, werd 'er ook zeker, in tegenwoordigheid van alle de Matrozen, een dieſſtal gepleegd; en ik was eindelijk genoodzaakt, om niemand aan boord te laten komen.

Gelijk op alle bezittingen van de Spanjaarden, zoo ook hier is de *Inquiſitie* ingevoerd; en zij wordt, gelijk men mij verzekerde, met alle geſtrengheid in het werk geſteld; zij heeft haar' zetel op *Canaria*. Voor een' Man van vrijheidlievende gevoelens moet het verſchrikkelijk zijn, op eene plaats te wonen, waar hij blootgeſteld is aan de willekeur der *Inquiſitie* en des Gouverneurs, die eene onbepaalde magt heeft over leven en dood van elken burger. Tot dus verre hadden de Gouverneurs van *Teneriffa*, die te gelijk Onder-Koningen over alle de *Canariſche* eilanden zijn, deze onbepaalde magt niet gehad; maar de Heer ARMSTRONG verhaalde mij, dat de Paketboot, die tegelijk met ons hier aankwam, deze aanwinst van magt aan den Gouverneur zou hebben overgebragt. Wat de Regering hiertoe bewogen hebbe, kon ik niet ontdekken. Het is zoo, eene zoo onbepaalde magt kan in de handen van zulk eenen verlichten en weldenkenden Man, als de Marquis DE CAHIGAL ſchijnt te zijn, niet nadeelig worden; maar wie ſtaat 'er voor in, dat niet te eenigen tijde een Man van wreeder aard en losſer beginſelen dezen post bekleeden zal? Hoezeer de vrijheid der Burgeren hier bepaald is, kan men daaruit opmaken, dat niemand, zonder verlof van den Gouverneur, op

de reede varen mag, zelfs niet om een bezoek afteleggen.

Schoon het jaargetijde reeds vrij verre verloopen was, vonden wij nogtans een' overvloed van Druiven, Perzikken, Citroenen, Chinaas-appelen, Meloenen, Uijen en Aardappelen. Alles was evenwel betrekkelijk zeer duur. Ook is de prijs van den Wijn federt eenige jaren zeer gerezen; want ik betaalde 90 Piasters voor eene Pijp wijn, die men te voren voor 60 konde koopen. Doch dezelve is goed, en wordt nog veel beter door eene lange zee-reis. Daar de flechtere foort van dezen wijn maar 15 Piasters goedkooper was dan de beste, kocht ik ten gebruike van de Matrozen alleen van de laatfte. De Brandewijn, die hier gemaakt wordt, is flecht, en wordt alleen in Spaansch *Amerika* gebruikt; in *Europa* zou men dezelve niet willen drinken. Het Rundvleesch was duur, en kostte het pond 8 *Pence Sterlings;* voor een Schaapsbout van 12 tot 14 ponden betaalden wij 7 Piasters en voor een Hoen 1 Piaster. Bij alle deze prijzen moet men, op het minst, nog 20 ten honderd voor commisfie-gelden voegen. Zoo koste ons ook elk vat water 1 Piaster.

Volgens het gemiddelde van verfcheidene waarnemingen, die op de reede gedaan waren, was de Breedte van onze Ankerplaats 28° 27′ 33″ N.

De Lengte naar het groote Horologie N° 128 van ARNOLD . . . = 16° 12′ 45″ W.

De ware lengte, gelijk die

van

van BORDA en VARILA bepaald is geworden . . 16° 15′ 50″ W.

Den 27 October was N° 128 vroeger dan de gemiddelde tijd te *Santa-Cruz* . . 0 ur. 24′ 56″.

Deszelfs dagelijkſche gang + 11′ 4.

N° 1856 was den 27 October vroeger dan de gemiddelde tijd te *Santa-Cruz* . . 0 ur. 0′ 7″.

Deszelfs dagelijkſche gang . 7″ 5.

PENNINGTON was op dienzelfden tijd vroeger dan te *Santa-Cruz* . . . 0 ur. 07′ 17″.

Deszelfs dagelijkſche gang . + 5″ 3.

Het gemiddelde van verſcheidene Middags- en Circummeridiaan-Hoogten, die door Dr. HORNER op het huis der *Inquiſitie* werden waargenomen, gaf voor de Breedte van dit huis, dat men voor het midden der Stad houden mag 28° 28′ 20″ N.

De Lengte volgens N° 128 16° 13′ 42″ W.

De miswijzing van de Magneetnaald werd uit verſcheidene waarnemingen, die met twee verſchillende Azimuthal-Kompasſen gedaan waren, bevonden te zijn . . = 16° 01′ 30″.

In het jaar 1792 bedroeg dezelve — 16° 32′ 00″.

Voor de Inclinatie van de Magneetnaald deed Dr. HORNER geene waarnemingen, omdat ik eenige dagen vroeger van hier wilde zeilen, dan mij naderhand mogelijk was; waarom ik last gaf, het *Inclinatorium* niet aan land te brengen. De pogingen van LA PEROUSE hebben ook genoegzaam bewezen, dat hier uit waarnemingen geene

voldoende uitkomst te verwachten is; hetwelk LA PEROUSE toeſchrijft aan de veelheid van ijzer, dat de grond van *Teneriffa* zou bevatten. De Thermometer ſtond op den dag vóór ons vertrek het hoogſte, en klom tot 22 graden, gedurende ons verblijf was hij nooit beneden 19½ graden geweest. De hoogte van den Barometer bleef altijd bijna dezelfde en verſchilde zelden meer dan twee tiende deelen eener lijn; gewoonlijk was dezelve 29 duimen 90 en 29 duimen 92. Volgens de waarnemingen, welke FLEURIEU in het jaar 1769 ten opzigte van Eb en Vloed hier gedaan heeft, is de tijd van hoogen vloed bij nieuwe- en volle-maan 3 uren; de vloed wies tot 12 voeten bij de Koppelingen (*ſyzygies*) en tot 6 voeten bij de Quadraturen.

Op den 26 October kregen wij des avonds te 6 uren de laatſte bezending van het gene wij noodig hadden, aan boord; daar het echter donker was, en de Landwind nog niet begonnen was te waaijen, beſloot ik, om dien avond niet aftezeilen; en ik nam te eerder dit beſluit, daar ik vernam, dat de Gouverneur den volgenden morgen aan boord wilde komen. Te 9 uren hadden wij het genoegen van hem met een aanzienlijk gevolg van Regeringsleden en Officieren bij ons te zien. Toen hij van het ſchip voer, begroette ik hem met 9 ſchoten, dat door de Vesting met een gelijk getal werd beantwoord.

Des middags te 12 uren ligtten wij de ankers. De wind was zeer zoel en uit het Zuiden. Een Cartel-ſchip naar *Gibraltar* en een Spaansch Vaar-

Vaartuig, dat dienzelfden morgen uit *Malaga* was aangekomen, naar *Rio de la Plata* beſtemd, zeilden met ons. De Kapitein van laatstgemelde ſchip, wilde eenige zieken aan land zetten, maar de Gouverneur vergunde hem dit niet, en hij was genoodzaakt, om in dien treurigen toeſtand zijne reis voorttezetten.

Hoe meer wij ons van *Santa-Cruz* verwijderden, hoe westelijker de wind werd; des avonds liep hij naar het N. O. en woei regtſtreeks van het land. Gedurende den geheelen nacht ſtuurde ik Z. Z. W., zoo lang de wind dit toeliet. Des morgens lag de Zuid-westelijke hoek van *Teneriffa* 35° N. W. van ons, en onze Breedte was toen 27° 07′. Tegen den avond werd de wind westelijk, en hij kromp meer en meer naar het Noorden. Om 6 uren des morgens konden wij van het verdek de Piek nog zien. Dezelve lag volgens het Kompas 15° 30′ N. O. van ons, dat is, 0° 30; daar de magneetnaald hier 16 graden Noord-westering heeft. Des middags was, volgens de waarnemingen, onze Breedte 26° 13′ 51″ en de Lengte 16° 58′ 25″. Van 6 uren des morgens tot op den middag was onze Breedte 21′ 54″ afgenomen en onze Lengte 19′ 15″ grooter geworden. Toen wij de Piek zagen, bevond zich derhalve het Schip op 26° 35′ 45″ Breedte en 16° 39′ 10″ Lengte. Daar nu, volgens de waarnemingen van BORDA en PINGRE, de Piek op 28° 17′ Noorder breedte en 19° 00′ Wester lengte van *Parijs* of 16° 40′ van *Greenwich* ligt, zoo moeten wij haar te 6 uren op eenen afſtand van 101 mij-

mijlen gezien hebben, en wel juist in het Noorden, gelijk zij dan ook waarlijk ten onzen opzigte gelegen was. Wanneer het weder zeer helder is, kan men uit den top van den mast de Piek nog 25 mijlen verder zien; maar dit is ook de grootſte afſtand, waarop zij, onder de gunſtigſte omſtandigheden, en van gezegde hoogte, zigtbaar is. De hoogte van de Piek is door velen opgegeven. Volgens BORDA, die haar wiskunſtig gemeten heeft, en wiens opgave als de naauwkeurigſte aangenomen wordt, moet zij 1905 *Toiſes* of 11430 voeten hoog zijn.

Ik ſtuurde Z. W. t. W. en kort daarna W. Z. W., omdat ik de Kaap *Verdiſche* eilanden aan de westzijde wilde omzeilen, en alleen het eiland *St. Antonio* begeerde te zien. Het Spaanſche Schip, dat met ons van *Santa-Cruz* gezeild was, verloren wij nu in het N. O. uit het gezigt. Het weêr was ſchoon en helder, de wind N. W. Ik liet nu de kabels van de ankers afnemen, dezelve behoorlijk droogen en geheel aan kant bergen. Ook verdeelde ik nu de Manſchap in drie Wachten; en hoewel vijftien mannen voor den werkelijken dienst te weinig waren, als men de grootte van het ſchip in aanmerking neemt, vertrouwde ik evenwel op het goede weêr en op de beſtendigheid van de Paſſaat-winden. Gedurende de ganſche reis, zelfs bij het ongunſtigſte weêr, bleef evenwel de manſchap altijd in drie wachten verdeeld.

Op den 2 November kwamen 'er, bij een' zeer flaauwen N. wind, zulke hooggaande en ſterke gol-

golven uit het N. W., dat het ſchip buitengemeen geſlingerd werd, waaruit men opmaken mogt, dat 'er waarſchijnlijk een zeer hevige ſtorm uit het N. W. bij de *Canariſche* eilanden gewoed had. De wind was bij afwisſeling N. N. W., N. en N. O.

Op den 6 November zagen wij, met het aanbreken van den dag, het eiland *St. Antonio*, op een' afſtand van 25 tot 28 mijlen. Daar de wind zeer ſlaauw was, ſtuurde ik regtſtreeks naar het W., om mij nog verder van land te verwijderen, dewijl men in de nabijheid van hooge eilanden veelal weinig wind heeft. Op den middag bevonden wij, dat onze Breedte was 17° 55′; de zuid-westelijke hoek van het eiland lag toen op 24° in het Z. O. van ons, op een' afſtand van omſtreeks 45 mijlen. Ik ſtevende nu W. Z. W., en toen de wind tegen den avond wat ſterker werd Z. W. t. W. Den volgenden middag lag de Zuid-westelijke hoek van het eiland *St. Antonio* op 86° in het Z. O. van ons, op een' afſtand van 54 mijlen; nu ſtuurde ik weder Z. Z. W.

Het gemiddelde van verſcheide reekſen van Maans-afſtanden, welke wij dezen morgen, waarnamen, gaf voor de Lengte, op den middag gereduceerd, 26° 17′ 07″. De Horologies gaven 26° 24′ 40″. Ik berekende de Lengte van den Zuid-westelijken hoek van het eiland *St. Antonio*, volgens het groote Horologie van ARNOLD, dat de beste van onze Chronometers was, en kreeg voor dezelve 25° 24′ 00″. De Magneetnaald had hier 15° 06′ Noordwestering.

De

De koers ten westen van de eilanden van het Groene-Voorgebergte (*) verdient blijkbaar de voorkeur boven dien ten oosten. De ondervinding ten minſte van alle Zeelieden bewijst, dat men westelijk koerſende altijd een frisſchen wind heeft, terwijl men oostelijk zeilende dikwijls ſtilte aantreft. 'Er zijn ook weinige voorbeelden van ſchepen, die tusſchen de Kaap-*Verdiſche* eilanden en de kust van *Afrika* den koers genomen hebben. Ik zou derhalve aan allen, die op hun' togt naar den Evenaar, den westelijken koers verkiezen, wel durven raden, om denzelven van de *Canariſche* eilanden terſtond zoo te nemen, dat zij de Parallellen van 17 graden of de Parallellen van het eiland *St. Antonio* op 26½, ja zelfs op 27 graden Lengte doorſnijden, en dan Z. O. t. Z. regelregt naar den Evenaar ſturen. Men heeft dan niets met deze eilanden te doen, die groot genoeg zijn, om de rigting der Paſſaat-winden te veranderen; want zeer dikwijls heeft men hier Z. W. winden; en bijaldien dit al anders wezen mogt, is de wind toch altijd in de nabijheid dier eilanden zeer flaauw. Het kan dus geheel niet in aanmerking komen, dat men 1½ graad westelijker ſtuurt, dan eigenlijk de koers zou wezen, indien men ſlechts een' frisſchen en beſtendigen wind hebben mag. Vindt men het nogtans noodig, het eiland *St. Antonio* te zien, om de ſcheeps-berekening te verbeteren, dan kan een afſtand van 50 mijlen in dezen weinig

(*) Cabo Verde.

nig hinder doen. In allen gevalle moet men toch zorgen, om niet nader, dan op den afſtand van 20 tot 25 mijlen, bij de eilanden te komen, daar men anders zeer veel gevaar loopt, om, het zij door ſtilte, het zij door ſtorm, te na aan land gedreven te worden. Toen ik in het jaar 1797, op het Engelſche Linie-ſchip *Raiſonable*, naar de *Indiën* ging, leerden wij bij ondervinding, hoe gevaarlijk het is, in de nabijheid van deze eilanden te zeilen. Ook ditmaal merkten wij, dat zij niet zeer verre van ons gelegen waren; want reeds in den nacht vóór den morgen, waarop wij het eiland *St. Antonio* het eerst ontdekten, werd het plotſeling geheel ſtil; maar zoodra wij ons van het land verwijderden, kregen wij terſtond meer koelte. Schoon wij het eiland *St. Antonio* uit het gezigt verloren, bleef echter de wind nog zwak uit het Z. en O. waaijen. Met verlangen wachtte ik naar den waren N. O. Paſſaat-wind, om tot op 20 graden naar het O. terug te zeilen: dit wilde ik doen, om op mijne hoede te zijn tegen de zuidelijke winden en tegen de ſterke weſtelijke ſtroomen, die wij tuſſchen de N. O. en Z. O. Paſſaat-winden te wachten hadden. Ook wenschte ik de Linie niet weſtelijker te doorſnijden, dan op 24 of 25 graden Lengte. Sterke ſtroomen en een te zuidelijke Paſſaat-wind hebben ſommige ſchepen, die de Linie weſtelijker dan op 25 of 26 graden doorſneden, al te na op de kust van *Braſilien* gedreven, zoodat zij de Kaap *St. Auguſtijn* niet konden omzeilen. Wanneer de wind het evenwel toe-

toelaat om de Linie op 20 of 21 graden te doorſnijden, moet men van deze gelegenheid gebruik maken. Men heeft dan het voordeel, van geheel vóór den wind te kunnen zeilen, zoodra men den Z. O. Paſſaat-wind aantreft, en men komt dus ſneller naar het Zuiden. Zelden biedt zich echter deze gelegenheid aan.

Onze Geleerden namen dezer dagen verſcheidene proeven, om de oorzaak van het lichten des zeewaters te ontdekken; waaruit men ſchijnt te mogen opmaken, dat het lichten niet uit het water zelf, wanneer het in beweging is, voorkomt, maar uit dadelijk georganiſeerde voorwerpen, die in het water gevonden worden. Men deed een' fijnen doek dubbeld over eene ſchaal, en goot op denzelven water, dat op het eigen oogenblik uit de zee geſchept was. Nu bleek het, dat op den witten doek verſcheidene punten bleven, die begonnen te lichten, zoodra men den doek ſchudde; en tevens, dat in het water, hetwelk door den doek geloopen was, geene de minſte Phosphor-deelen ontdekt werden, ſchoon men het zelfs met zaagſel vermengde, om het verlies van de voorwerpen, die op den doek gebleven waren, weder te vergoeden; want men zou hebben kunnen denken, dat het water door deze in beweging gebragt, eerst dan den glans van zich gaf. Dr. LANGSDORFF, die deze lichtende voorwerpen door een Mikroskoop beſchouwde, en verſcheidene van dezelve geteekend heeft, bevond, dat vele, en wel de grootſte, Kreefts-vormige diertjes waren. Ook in de kleinere ontdek-

te

te hij vezeltjes, die dus bewijzen, dat deze ligchamen georganiſeerd zijn. Daar echter deze beſchouwing met het Mikroskoop eerst den volgenden dag plaats had, bleef het nog onzeker, of deze diertjes, in het oogenblik dat zij licht van zich geven, nog in leven zijn, dan of zij dan reeds tot eene rottende ſtof zijn overgegaan; gelijk het ook nog niet uitgemaakt was, welk een' invloed de dampkring op het lichten van deze diertjes heeft, daar derzelver glans niet alle dagen even ſterk is; alsmede of het meer of minder lichten misſchien niet afhangt van de meerdere of mindere Elektrieke ſtof, die in de lucht aanwezig is; en eindelijk waarom zij alleen glinsteren, wanneer het water door de ſchuring van het ſchip in beweging is, en niet wanneer hetzelve zich in rust bevindt. Men zal aan het einde van dit Werk eene zeer volledige verklaring van dit onderwerp van Dr. TILESIUS vinden.

Op den 10 November kregen wij, op 13° 51′ N. Breedte en 27° 07′ W. Lengte, den N. O. Paſſaat-wind, die evenwel nog zeer oostelijk en wel O. t. N. en O. N. O. was. Met behulp van denzelven ſtuurden wij, zooveel mogelijk, naar het Z. O. Dit was te noodzakelijker geworden, omdat wij eenen ſterken ſtroom tegen hadden, die dagelijks onze vaart wel 20 mijlen vertraagde. Op den 15, toen wij ons op 6° 58′ N. Breedte 21° 30′ W. Lengte bevonden, werd des middags de hemel geheel bewolkt. Te 2 uren kregen wij, onder een' geweldigen regen, eene

ſterke windvlaag, die meer dan twee uren duurde. Gedurende den geheelen nacht, was het zeer betrokken en de wind ſtil. Hier bevonden wij ons op de grenzen van den Pasſaat-wind, dien wij na deze windvlaag geheel verloren, en wij kwamen nu in die ſtreken, waar men veranderlijke, doorgaans geheel tegenovergeſtelde winden, veelal ſtilte, menigvuldige hevige windvlagen, vergezeld van zware ſtortregens en eene heete, vochtige lucht aantreft, die even zoo moeijelijk voor de vaart, als ſchadelijk voor de gezondheid zijn. Dikwijls verliepen 'er verſcheidene dagen, dat wij de zon niet aanſchouwden, en de kleederen en bedden der Matrozen niet konden gedroogd worden. De Thermometer ſtond gewoonlijk tusſchen 21 en 25 graden. De lucht was vochtig en zoel. Ik had grootelijks redenen, om voor de gezondheid van mijn Volk bezorgd te zijn; maar was evenwel zoo gelukkig, ook gedurende dezen tijd, geen' zieke aan boord te hebben. Maar alle voorzorgen werden ook aangewend, om de gezondheid te bewaren. Ik liet, drie of viermalen in de week, in het ruim van het ſchip vuur aanleggen, en hetzelve verſcheidene uren branden; hetwelk buiten twijfel een uitmuntend middel is, om de lucht droog en zuiver te houden. Op *Teneriffa* had ik mij van Citroenen, Pompoenen (*Pumpkins*) en Aardappelen zoowel voorzien, dat onze voorraad nog niet verteerd was, toen wij te *St. Catharina* aankwamen. Elk man kreeg, in plaats van Brandewijn, eene halve flesch van de beste Teneriffa-

faſchen wijn, en des morgens en des middags, liet ik eene ſlappe Punch geven, die echter zeer zoet en met veel Citroenſap vermengd was. Elk oogenblik, waarin de Zon ſcheen, werd gebruikt, om de kleederen en bedden van het volk te droogen en te luchten. De menigvuldige regen, waardoor wij ten minſte voor veertien dagen water opvingen, gaf aan de Manſchap eene goede gelegenheid, om hun linnen te wasſchen. Ten dien einde liet ik eene groote tent tusſchen den middelſten en voorſten mast opſlaan, en geheel voor hun inruimen. Het was waarlijk een vrolijk gezigt, ruim twintig menſchen, alle te gelijk, onder deze uitgebreide tent te zien, daar zij, na hunne kleederen en hun linnen gewasſchen te hebben, elkander afwaschten. De hitte ſcheen hun anders niet zoo moeijelijk te vallen, als ik verwacht had. De Thermometer ſtond niet veel beneden 23 graden, en evenwel vroegen nog verſcheidene Matrozen: wanneer het dan toch eindelijk heet zou worden? Zooveel had men hun van de groote hitte verhaald. Het ſchijnt dus wel, dat wij Ruſſen het uiterſte van hitte en koude kunnen doorſtaan, en dat wij eene koude van 23 graden even zoo gemakkelijk verdragen, als eene hitte van 23 graden.

Het lastige en onaangename weêr duurde tien dagen, en wij waren gedurende dien tijd ſlechts twee graden zuidelijk gevorderd. Daarenboven hadden wij een' ſterken ſtroom tegen, die ons dagelijks 15 tot 18 mijlen terugdreef. Na verloop van tien dagen, kregen wij eindelijk een' frisſchen

Noordenwind, die bijna 24 uren duurde, toen naar het Z. O. liep, en zich daar als de ware Pasſaat-wind vestigde. Wij bevonden ons nu op 2° Noorder Breedte en 23° Wester Lengte.

Op den 23 November zagen wij een ſchip, dat bij den wind naar het oosten ſtuurde. Ik vermoedde, dat het naar *Europa* ſtevende, en wilde dus van deze gelegenheid gebruik maken, om naar *Rusland* te ſchrijven. Ik zond eenen Officier met mijne brieven aan deszelfs boord. Het had intusſchen de Amerikaanſche vlag opgeheſchen, en ik vernam, dat het naar *Batavia* beſtemd was. Schoon de Kapitein den wil had naar het zuidelijk halfrond, behield hij echter mijne brieven, belovende dezelve van de Kaap *de Goede Hoop*, die hij wilde aandoen, naar *Europa* te zullen zenden (*). Zijne Lengte was van de onze zeer verſchillende, zij was namelijk wel 3° te westelijk, dit had hem bewogen zijn' koers naar het Oosten te houden. Ik zond hem eene opgave van de Lengte, welke onze Chronometers aanwezen, met de verzekering, dat hij zich daarop volkomen verlaten konde. Hij veranderde ook zijn' koers niet, en zeilde gedurende den nacht in ons gezelſchap; maar reeds den volgenden morgen hadden wij hem uit het gezigt verloren.

Den 26 November, des morgens te half 11 uren, doorſneden wij den Evenaar op 24° 20′ Wes-

(*) Deze brieven kwamen in de Maand Mei 1804 op de plaats hunner beſtemming.

Wester Lengte, na eene vaart van dertig dagen ſedert ons vertrek van *Santa-Cruz*. Onder een Salvo van elf ſchoten, dronken wij op de gezondheid des Keizers, onder wiens glorierijke Regering, de Rusſiſche vlag voor de eerſtemaal in het zuidelijk halfrond waaide. De gewone plegtigheid met *Neptunus* kon bij ons ſlechts zeer gebrekkig plaats hebben, daar niemand van de Perſonen, die op het ſchip waren, behalve mij, ooit tot bij den Evenaar was geweest. Evenwel werd een der Matrozen, die eenig talent had, tot het doen van eene ſoort van redevoering, en een potſemaker was, met den Drietand uitgedoscht, om alzoo de Rusſen, bij hunne eerſte komst aan gene zijde van den Evenaar, te verwelkomen. Hij ſpeelde waarlijk zijne rol ook zoo goed, als ware hij een oud Ingewijde van den Zeegod geweest.

Ik nam nu mijn' koers naar het eiland *Trinidad;* maar de Paſſaat-wind was zoo zuidelijk en de ſtroom tevens zoo ſterk naar het westen (*), dat wij reeds op 7° zuider Breedte den Meridiaan van *Trinidad* doorſneden. Thans was de wind meer oostelijk en zeer frisch. Wij vorderden derhalve met groote ſnelheid, en ik nam mijn' koers zoo zuidelijk, als de wind zulks toeliet. De westelijke ſtroom deed zich nog wel eenigermate ontdekken, maar deszelfs kracht was veel

(*) De loop van den Stroom van den Evenaar tot op 8° Breedte was Z. W. t. W. en W. Z. W. met eene kracht van 26 tot 35 mijlen 's daags.

veel geringer, dan in de nabijheid van den Evenaar. Op 14° Breedte verloren wij den Z. O. Pasſaat-wind. Hierop volgden ooste winden, die al meer en meer naar het N. en het N. W. liepen. Gedurende al den tijd, dat wij den Pasſaat-wind hadden, vergezelde ons eene menigte van zoogenaamde Boniten. Dagelijks werden 'er eenige met den Harpoen gevangen. Zij verſchaften aan ons volk eene verſche en ſmakelijke ſpijze. Zij vongen ſlechts éénen Haai, die, hoewel minder ſmakelijk dan de Boniten, nogtans gedeeltelijk gebruikt werd. Onze Japannezen aten den kop en, vonden dien zeer lekker.

La Perouse heeft eenige dagen beſteed, om het eiland *Ascenſio*, over welks beſtaan men ſedert drie eeuwen zoo verſchillende gedacht heeft, tusſchen de Parallellen van 20° 10′ en 20° 50′ Zuider Breedte tot op 7° ten westen van *Trinidad* te zoeken, zonder hetzelve evenwel te vinden. Hij heeft daarom met regt eenigzins in twijfel geſteld, of hetzelve wel wezenlijk beſtaat, en of het misſchien niet met het eiland *Trinidad*, met hetwelk *Ascenſio* op één en dezelfde Breedte zou moeten liggen, is verwisſeld geworden: eene meening, die reeds vroeger door vele verdedigd en beſtreden is. Zoo b. v. berispt Frezier, in de Beſchrijving van zijne reis naar de Zuidzee, den beroemden Halley, omdat deze het eiland *Ascenſio* niet op deszelfs kaart geplaatst heeft; en hij beweert, dat hij zelf op dat eiland geland is; ſchoon dit op *Trinidad* geweest is, gelijk Halley, in de verdedi-

ging

ging van zijne kaart tegen FREZIER, zeer duidelijk ontwikkeld heeft. Daar 'er intusschen nog verscheidene gevoelens ten opzigte van het bestaan dezes eilands voorhanden zijn, besloot ik, om eenige graden westelijker dan LA PEROUSE te zeilen, ten einde het bestaan van *Ascensio* buiten allen twijfel te stellen, of de waarschijnlijkheid van het tegendeel te vergrooten. Ik vond mij te meer tot deze onderneming verpligt, daar de Uitgever van LA PEROUSE's Reis dezen Zeeman eenigermate schijnt te beschuldigen, omdat hij niet langer naar het eiland *Ascensio* gezocht heeft, en beweert, dat LA PEROUSE juist zijne pogingen heeft opgegeven, toen hij nabij derzelver vervulling moet geweest zijn. MILET-MUREAU grondt zijne meening hierop: vooreerst, dat DAPRES de Lengte van *Ascensio* 38° westelijk van den Meridiaan van *Parijs* heeft opgegeven, en PEROUSE evenwel niet zoo verre gezeild is; ten tweede: dat hij onlangs een' Franschen Zeeman, met name LÉPINE, gesproken had, die in 1791 beide eilanden had aangedaan, en de Breedte van *Trinidad* 20° 22′, die van *Ascensio* 20° 38′ had gevonden. LÉPINE was wel met geene Werktuigen voorzien geweest, om de Lengte van *Ascensio* te kunnen bepalen; maar had evenwel deszelfs afstand van de kust van *Brasilien* op 120 Zeemijlen of 360 Italiaansche mijlen gerekend. Deze laatste grond kwam mij gewigtig voor; schoon het mij terstond ook weder vreemd toescheen, dat LÉPINE, in weerwil dat hij de Lengte van *Ascensio* niet op Sterre-

kundige gronden konde bepalen, zou nagelaten hebben, aan het Publiek eenige naauwkeurige berigten medetedeelen aangaande een eiland, over welks beſtaan reeds zoo lang getwist is; en wel inzonderheid, of hetzelve waarlijk geleek naar de beſchrijving en de aanwijzing op de kaart, welke DAPRES, DALRYMPLE en vele andere van hetzelve gegeven hebben. Het kwam 'er dus nu maar op aan, dat men de Parallel van 20° 38′ zoo lang westelijk volgde, tot dat men het eiland zou vinden.

Op den middag van den 7 December bevonden wij ons op de Breedte van 19° 47′ en op de Lengte van 32° 24′; derhalve nog 2½ graden oostelijker dan LA PEROUSE geweest was, om het eiland *Ascenſia* te zoeken. Ik kon derhalve gerustelijk den nacht doorzeilen, zonder te vreezen, van hetzelve te zullen voorbij varen; en ik nam daarom zoo mijn' koers, dat ik, met het aanbreken van den dag, op de door LÉPINE aangeduide Breedte zijn moest, om dan geheel westelijk te koerzen. Op den middag ſchoten wij de zon op 20° 47′; een ſtroom had ons eenige mijlen zuidelijker gedreven dan 20° 38′; het weêr was wel niet volkomen helder, maar het was echter zoo, dat wij zelfs van het verdek van 12 tot 15 mijlen ver konden zien. Een eiland als *Ascenſio*, dat hoog zou moeten liggen, zou men ten minſte op een' tweemaal zoo grooten afſtand uit den top van den mast hebben kunnen ontdekken, en het was onmogelijk hetzelve onopgemerkt voorbij te zeilen, indien het op de-

deze Breedte lag. Des avonds te 7 uren ging ik bijleggen; onze Breedte was toen 20° 41′, de Lengte 35° 36′. Met het aanbreken van den dag, zette ik met alle zeilen onzen koers naar het westen voort. Des middags bevonden wij, dat onze Breedte was 20° 46′ 51″ en onze Lengte 36° 19′. De *Newa* was omtrent drie mijlen noordelijker. Met gespannene verwachting dacht ik elk oogenblik uit den top van den mast het berigt te zullen hooren, dat men land konde zien; maar te vergeefs. Des avonds te 7 uren gaf ik de verdere poging, om *Ascensio* te zoeken, geheel op. De Breedte van het schip was toen 20° 42′ de Lengte 37° 00′ van *Greenwich* of 39° 20′ van *Parijs*. Wij waren derhalve thans 2° 10′ westelijker gezeild dan LA PEROUSE en 1° 30′ westelijker dan DAPRES de Lengte van *Ascensio* had opgegeven. Daar ik, gedurende mijn zoeken, mij niet meer dan 9 mijlen ten zuiden van de aangenomene Breedte van dit eiland verwijderd heb, gelijk men uit het boven verhaalde heeft kunnen zien, durf ik wel beweren, dat het eiland *Ascensio* tusschen de Parallellen van 21° 10′ en 20° 30′ tot 37° 00′ ten westen van den Meridiaan van *Greenwich*, niet voorhanden is, en dat deszelfs afstand van de kust van *Brasilien* niet veel grooter dan 220 mijlen zijn kan. Het komt mij daarom zeer twijfelachtig voor, of LÉPINE wel in der daad het eiland *Ascensio* aangedaan hebbe; ten ware, dat deszelfs Breedte niet naauwkeurig door hem opgegeven zij. Maar dit kan men van eenen Fransehen Zee-Officier

naauwelijks verwachten. Schoon ik niet beweren wil, dat men het eiland *Ascenſio* op de kaart moet doorſtrijken, zij het mij evenwel vergund, te doen opmerken, dat LA PEROUSE meer regt had, om aan het beſtaan van dit eiland te twijfelen, dan de Uitgever van zijne Reis, om het tegendeel zoo ſtellig te verdedigen.

Ik liet het wedervinden van het eiland *Ascenſio* voor eenen gelukkiger Zeeman over, en ſtuurde naar de Kaap *Frio*, welke ik verlangde te zien, om de Breedte van dit Voorgebergte naauwkeurig te mogen weten. Nadat ik de nieuwſte Zeekaarten en Reisbeſchrijvingen had geraadpleegd, ontdekte ik tot mijne groote verwondering, dat de onderſcheidene opgaven van de Breedte van Kaap *Frio* wel van 23° 06′ tot 22° 34′ uiteenliepen. Volgens de *Connoiſſance des tems* is dezelve, zelfs in de opgave voor verſcheidene jaren, 22° 02′ gelijk ook in de *Dictionaire Maritime* van GRANDPRÉ. In de oorſpronkelijke uitgaave van MACARTNEY's Gezantſchaps-reis is de Breedte van deze Kaap opgegeven 32° 02′. Dit moet zekerlijk eene drukfout zijn, die door 23° 02′ moet verbeterd worden. Die bepaling is ook buiten twijfel de naauwkeurigſte (*). De Franſche Overzetter van MACART-

(*) Kapitein BROUGHTON bepaalt Kaap *Frio* op 22° 59′ 41″ en 41° 53′ 12″ W. In de Tafelen van MENDOZA, die gelijk BROUGHTONS Journaal, na ons vertrek zijn uitgekomen, wordt de Breedte van Kaap *Frio* = 22° 54′ en de Lengte = 42° 03′ 15″ opgegeven.

CARTNEY heeft deze drukfout zeer flecht verbetert, daar hij van 32° 02′, 22° 02′ gemaakt heeft, en uit deze vertaling is waarfchijnlijk de fout in de *Connoïsfance de tems* en in het werk van GRANDPRÉ overgenomen. Men zou de Breedte van Kaap *Frio*, gedurende dertig jaren, niet zoo willekeurig opgegeven hebben, had Kapitein COOK dezelve in het Verhaal van zijne eerfte reis bepaaldelijk vermeld, of had men de Sterrekundige waarnemingen, die WALES uit de Reizen van BYRON, CARTERET, WALLIS en uit COOK's eerfte reis in het licht gegeven heeft, willen raadplegen; want men zou dan gevonden hebben, dat op den 12 November 1768, den dag waarop COOK Kaap *Frio* zag, de Breedte op den middag bevonden werd te zijn 23° 06′; — en daar COOK uitdrukkelijk zegt, dat hij, op dezen dag, naar *Rio de Janeiro*, langs de kust, die bijna O. en W. loopt, gezeild is, kon de Breedte van Kaap *Frio* onmogelijk veel met de gevondene middags Breedte verfchillen. Ik zelf twijfelde niet, of de Breedte zou 23° 02′ zijn; want zoo was dezelve ook gevonden door *Sir* ERASMUS GOWER, en zoo omtrent moest zij ook wezen, naar het gene ik zoo even uit de eerfte reis van COOK heb bijgebragt. Ik hoopte evenwel dezelve tot op eene minuut te zullen bepalen, indien het ons gelukken mogt, om parallel met dit Voorgebergte te zeilen, als de Zon juist hare middags hoogte zou bereikt hebben.

Den 11 December bleek uit onze waarneming, dat onze Breedte was 22° 36′ en onze Lengte

40°

40° 40′. Des avonds 7 uren liet ik het dieplood vallen. Wij vonden 50 vademen waters en een' rotsachtigen grond. Met het aanbreken van den dag zagen wij het eiland *Frio*, dat kort voor Kaap *Frio* ligt, en door eene diepe laagte, die het eiland in tweeën verdeelt, te onderkennen is. Op een' afſtand zou men het voor twee eilanden houden. Op den middag lag het midden des eilands, gelijk ik gewenscht had, juist in het westen van ons; maar de hemel was bewolkt, de Zon liet zich niet zien, en mijn oogmerk was derhalve verijdeld. Des namiddags werd het weder helder. 'Er was geheel geene beweging in het ſchip. Onder deze gunſtige omſtandigheden werden voor de miswijzing van de Magneetnaald twaalf Azimuthen der Zon waargenomen, die van 2° 21′ tot 3° 06′ uitcenliepen, het gemiddelde gaf derhalve 2° 49′ Noordoostering.

Den 13 December was onze Breedte, volgens de waarnemingen 23° 11′ 45″. Kaap *Frio* lag toen N. W. 53° 20′ van ons, op een' afſtand van 25 tot 30 mijlen. Naar dezen vooronderſtelden afſtand zou dus de Zuider Breedte van Kaap *Frio* 22° 57′ 30″ zijn. Ik houd deze opgave evenwel niet voor voldoende, daar dezelve op zoo onzekere vooronderſtellingen rust. Beter acht ik de bepaling der Lengte van Kaap *Frio*. Volgens den te *St. Catharina* waargenomen gang van het groote Horologie van Arnold N° 128, teruggeteld tot den 13 December, moet de Wester Lengte van deze Kaap zijn

41°

41° 32′ 00″. Volgens de op dezen dag aangenomene *ware* Lengte 41° 36′ 30″ (*).

Des avonds te 7 uren lag Kaap *Frio* 10° N. W., op een' afſtand van 18 tot 20 mijlen van ons. Ik nam nu mijn' koers regelregt naar *St. Catharina*. Wij hadden bij ſchoon en helder weêr een' friſſchen N. O. wind, zoodat wij reeds des avonds te 8 uren met 40 vademen grond peilden. Ik laveerde gedurende den nacht, en den volgenden morgen ontdekten wij de eilanden *Alvaredo* en *Gal*. Het weêr was nu betrokken en donker, en wij konden dus het eiland *St. Catharina* niet zien. Daar ik geene uitvoerige kaart van deze kust bezat, noch een duidelijk gezigt had van de eilanden, die voor den ingang van *St. Catharina* gelegen zijn, en ik derhalve mij niet genoegzaam overtuigd kon houden, dat de eilanden, die ik zag, waarlijk *Alvaredo* en *Gal* waren, waagde ik mij niet tuſſchen deze rotsachtige eilanden, maar, hopende, dat de middags hoogte van de Zon mij uit mijne onzekerheid zou brengen, ſtuurde ik naar het Noorden. Doch op den middag konden 'er geene waarnemingen gedaan worden, en het weêr bleef bij voortduring betrokken, het regende geweldig en 'er was een friſſche wind. Ik was dus wel genoodzaakt, om mij in de nabijheid van de kust optehouden en daar beter weêr aftewachten.

Den

(*) Men zal den grond, waarop deze berekening der *ware* Lengte rust, in eene bijzondere verhandeling over dit onderwerp in het Derde Deel, aangewezen vinden.

Den 18 was, volgens onze waarneming, onze Breedte 26° 53′ 39″ Z. Ik hield dus nu een' zuidelijken koers, maar in de nabijheid van het land, ten einde een duidelijk gezigt te hebben van de bogten en van de daarin liggende rotsachtige eilanden, welke buiten twijfel de ſchoonſte havens moeten vormen, en den Portugezen niet onbekend kunnen zijn, hoewel ik 'er aan twijfel, of de kusten van *Braſilien* wel ooit door hun naauwkeurig opgenomen zijn. De kaarten, die wij te *St. Catharina* van dit eiland en van deszelfs noordelijke kusten gezien hebben, kunnen op groote naauwkeurigheid geene aanſpraak maken, ſchoon eene van dezelve van den Portugeſchen Aardrijkskundige LOPEZ afkomſtig is, en de andere, nog in dit jaar, door een' Portugeſchen Ingenieur gemaakt zijn. Op de eerstgenoemde waren de ſterrekundige bepalingen onnaauwkeurig, op de laatſte, die voor het overige zeer uitvoerig waren, en met veel moeite ſchenen gemaakt te zijn, ontbraken dezelve geheel. Eene Kaart, door ons vervaardigd, behelst eene naauwkeurige aanwijzing van den noordelijken ingang tot de ankerplaats, tusſchen het eiland *St. Catharina* en het vaste land, gelijk mede van de eilanden, die voor dezen ingang liggen, en van een klein gedeelte der kust ten noorden van *St. Catharina*, dat wij dezer dagen gelegenheid hadden te zien. Men zal, zoo ik vertrouw, het vervaardigen dezer kaart niet voor overtollig houden, daar mij tot hiertoe geene ſoortgelijke onder het oog gekomen is, behalve

eene

eene enkele in de Verzameling van BELLIN: *Le Petit Atlas maritime*, in 2 deelen N° 57, welke evenwel zeer vele fouten heeft.

Te 4 uren des namiddags ging de wind geheel leggen. Het plotfeling vallen van den Barometer kondigde een' ftorm aan. De nabijheid van het land maakte mij in het begin eenigzins ongerust. De wind kwam echter, onder een geweldig onweder en zwaren regen, zoo fterk van het land, dat wij alle zeilen moesten innemen en alleen onder fok- en ftorm-zeilen het houden konden. Den volgenden middag was de ftorm reeds zooveel bedaard, dat wij ons Marszeil konden bijzetten. Ik ftevende nu weder naar het land, dat wij den 20ften met het aanbreken van den dag ontdekten; maar de zuidelijke ftroom had ons zoo ver naar het noorden gedreven, dat wij den geheelen dag moesten laveren, om op de hoogte van het eiland *Gal* te komen. Tegen den avond zagen wij eene boot op ons aanroeijen. Ik draaide bij, om dezelve aftewachten; 'er waren Portugezen in, die aanboden, om ons tusfchen de eilanden *Alvaredo* en *Gal* doortebrengen: een doortogt, dien ik, na de waarfchuwing van LA PEROUSE, niet zou hebben durven wagen, fchoon hij den weg zeer verkort. Wij vonden denzelven zeer veilig, want men kan zonder eenig gevaar in de nabijheid van beide eilanden zeilen. De diepte van de reede neemt regelmatig af tot op vijf en een' halven vadem; in welke wij den 21 December des avonds te 5 uren, in een' klei-grond het anker lieten vallen. De

Ves-

Vesting *Santa-Cruz* op het eiland *Atomery* lag 10° N. W. van ons; het midden van het eiland *Alvaredo* 35° N. O., het eiland *de Ratones* 15° Z. O. en *Ponta Grosfa* 66° N. O. De afstand, op welken wij ons van de Vesting *Santa-Cruz* bevonden, was éene mijl, die van *St. Miguel* vijf mijlen.

VIER-

VIERDE HOOFDDEEL.

Verblijf te Santa Catharina.

Kort nadat wij voor anker gekomen waren, kwam een Officier van de Vesting *Santa-Cruz* aan boord, om ons te verwelkomen, en den volgenden dag hadden wij het genoegen van den Kommandant zelven bij ons te zien. Daar ik hier, zoo kort mogelijk was, mij ophouden wilde, voer ik nog dienzelfden morgen naar de Stad *Nueſtra Senhora del Desterò*, die van onze Ankerplaats 9¼ mijlen regtſtreeks in het Zuiden lag. Ik dacht, dat wij ter dier plaatſe, waar de Gouverneur zijn verblijf houdt, het benoodigde het ſpoedigſte zouden kunnen bekomen. De Gouverneur *Don* JOSEPH DE CURRADO, Overſte bij de Portugeſche Armee, dien ik met Kapitein LISIANSKOY en met nog eenige Officieren van het ſchip, terſtond na onze aankomst, een bezoek gaf, ontving ons met zeer veel vriendelijkheid. Met de grootſte bereidwilligheid beloofde hij ons alle hulp, die in zijn vermogen was. Hij zond een Sergeant aan boord van elk ſchip, dien wij geheel ten onzen dienſte hadden; liet zich eene lijst geven der levensmiddelen, die voor beide ſchepen noodig waren, en gaf een' Officier in last, ten einde wij alles ſpoedig mogten bekomen, om den inkoop van dezelve in het binnenſte gedeelte van het eiland en op het vaste land te

bezorgen. Hij gaf bevel, dat het hout, dat wij noodig hadden, zou gekapt worden; hetwelk ik inzonderheid verzocht had, omdat dit werk, bij de groote hitte, zeer moeijelijk is en voor de gezondheid der Matrozen zeer nadeelig konde worden. Hij vergunde ons, dat wij ons Obſervatorium op het kleine eiland *Atomery* zouden oprigten. Dit was voor ons eene zaak van veel belang, zoowel om den gang van onze Horologies te regelen, die bij alle drie, ſedert ons vertrek van *Teneriffa*, zeer veranderd was, als om Dr. Horner gelegenheid te geven, tot het doen van waarnemingen aan den zuidelijken hemel, waarvan hij zich veel beloofde, en die zoo zelden aan eenen Europeër ten deele viel.

Na het bezorgen van dit een en ande dat door de voorkomende vriendelijkheid den Gouverneur, zoo zeer tot mijn genoegen was uitgevallen, keerde ik nog dienzelfden nacht naar boord terug. De Gezant bleef met zijn gevolg aan land. De Gouverneur ruimde de helft van zijn huis voor hem in, en ten dienſte van des Gezants gevolg wees hij zijn eigen Landgoed aan, dat in de nabijheid van de Stad in een zeer aangenaam oord gelegen was. Bij mijne terugkomst aan boord, begroette ik de Vesting *Santa-Cruz* met 13 ſchoten, die alle beantwoord werden, en denzelfden dag kwam de Commandant met eenige Officieren bij mij ten eten. Ik zond nu een' Officier aan land, om eene geſchikte plaats optezoeken, waar wij water innemen, en onze watervaten herſtellen konden. De hiertoe

toe gekozene plaats, *San-Miguel*, een klein Vlekje, in een ſchilderachtig oord gelegen, kon tot ons oogmerk niet geſchikter geweest zijn. Het water, dat bij uitſtek goed is, wordt van een' waterval langs buizen naar een' Rijst-molen geleid, die echter zelden aan den gang is. Met het grootſte gemak kan men binnen drie dagen zijn geheelen voorraad opdoen, al beſtond deze ook uit meer dan honderd tonnen. Het eenige, dat men beter zou kunnen wenſchen, is de afſtand, die wel vijf mijlen groot is; indien men evenwel eene groote Barcas heeft, is deze zwarigheid ook zeer gering. Dr. HORNER rigtte nog dienzelfden dag zijn Obſervatorium op, ter plaatſe, die hem aangewezen was. De arbeid op het ſchip werd ook met de grootſte vlijt voortgezet, en ik had het zekere vooruitzigt, van binnen tien dagen mijne reis weder te zullen kunnen vervolgen, toen een berigt van Kapitein LISIANSKOY mij deze aangename hoop benam. De middelſte- en de fokke-mast van de *Newa* werden zoo ſlecht bevonden, dat Kapitein LISIANSKOY beſluiten moest, om hier geheel nieuwe te laten maken. Op eene plaats, waar men geheel geen' handel heeft, en waar dus ook geene lieden wonen, die voor het benoodigde der aankomende ſchepen zorgen, ſcheen dit werk aan oneindig vele zwarigheden onderhevig; en deze onaangename omſtandigheid zou de *Newa* ook verſcheidene maanden hebben opgehouden, ware de Gouverneur niet met alle vriendelijkheid en ijver behulpzaam geweest. Daar hier geene Masten in

voorraad zijn, zond de Gouverneur terſtond eenige lieden in het omliggende woud, waar men zonder moeite de ſchoonſte boomen, voor Masten geſchikt, vinden kan; de voorname zwarigheid beſtond in het moeijelijke van deze zware boomen uit het woud naar den oever te brengen. Ondanks alle hulp van de zijde des Gouverneurs, vertraagde deze onaangename, en geheel onverwachte omſtandigheid onze reis meer dan vijf weken.

Onaangename omſtandigheden maakten het noodzakelijk, dat ik beſtendig mijn verblijf op het ſchip hield, en het was mij dus onmogelijk, om eenige naauwkeurige berigten aangaande deze Volkplanting intewinnen. Evenwel kan het niemands opmerking ontgaan, al is hij ook van het voordeel eens mondelingen onderhouds met het verſtandigſte gedeelte der hier wonende Portugezen verſtoken, dat het Kabinet van *Liſabon*, het zij uit Staatkunde, die dan ongetwijfeld verkeerd is, het zij uit Slofheid, die nog onverſchoonlijker is, deze Bezitting buitengemeen verwaarloost. Het is eene bekende waarheid, die niet herhaald behoeft te worden, dat *Portugal* in het algemeen geene partij trekt van het nut, dat deszelfs Bezittingen in dit werelddeel zouden kunnen opleveren. Van geheel *Braſilien* is misſchien het eiland *St. Catharina*, met de daarbij gelegene ſtreek van het vaste land, evenwel het eenige gedeelte, dat de bijzondere opmerkzaamheid der Portugeſche Regering niet in het minſte tot zich getrokken heeft, en dat nogtans dezelve bij uitſtek

ſtek verdiende, zoowel om deszelfs gezonde luchtſtreek en vruchtbaren grond, als om de kostbaarheid van deszelfs voortbrengſels.

Het eiland, dat door eene Zee-engte van omtrent 200 vademen breedte, van het vaste land geſcheiden is, heeft in eene rigting van het N. N. O. naar het Z. Z. W. de lengte van 25 mijlen, en is 8 of 9 mijlen breed; op ſommige plaatſen is evenwel deszelfs breedte ſlechts 3 of 4 mijlen. De N. N. O. hoek ligt volgens onze waarnemingen op 27° 19′ 10″ zuider Breedte en 47° 49′ 20″ wester Lengte van *Greenwich*. Ik geloof, dat FREZIER de eerſte berigten en ook de eerſte kaart van dit eiland gegeven heeft, welke laatſte vrij naauwkeurig is. Bij eene vergelijking van deze kaart met de onze valt het geringe onderſcheid duidelijk in het oog. Volgens FREZIER was het Lord ANSON, die eenige berigten aangaande dit eiland in het licht gegeven heeft. LOZIER DE BOUVET heeft hetzelve in 1738, en de ongelukkige LA PEROUSE in 1785 aangedaan. Gedurende de 18 jaren, die ſedert verloopen zijn, ſchijnen 'er geene wezenlijke veranderingen ten opzigte van hetzelve te hebben plaats gehad. Gelijk toen, zoo wordt ook nog de vrij uitgebreide reede door drie middelmatige Forten verdedigd, namelijk door *Ponta-Groſſa* op de westzijde van *St. Catharina*; *Santa-Cruz* op het eiland *Atomery*, en een klein Fort met negen ſtukken op het eiland *de Ratones* Van die negen ſtukken waren echter ſlechts drie bruikbaar. Het Fort *Santa-Cruz* is

het voornaamſte. Naardien ons Obſervatorium daar opgerigt was, hadden wij gelegenheid, om hetzelve te bezigtigen. De gebreken van deze Vesting, waarvan MONNERON (*) in een' van zijne brieven melding maakt, zijn volkomen gegrond. Ik kon op dezelve ſlechts twintig ſtukken geſchut tellen, en de meeste van deze ſchenen nog in eenen ſlechten ſtaat te zijn; de Bezetting was naauwelijks 50 mannen ſterk. Elke Natie, die het ondernemen wilde, om zich van deze Bezitting meester te maken, zou dit even gemakkelijk kunnen doen, als de Spanjaarden in het jaar 1777, zonder daartoe op verre na zulk eene groote legermagt te gebruiken. Misſchien houdt de onmogelijkheid, om hier op den duur eene Bezitting te hebben, zonder tevens meester te zijn van het aangrenzende gedeelte des vasten lands, alle van zulk eene nuttelooze verovering terug. De Stad *Nuestra Senhora del Destero* is in eene nog ſlechtere ſtaat van verdediging. Eene kleine Batterij van 8 ſtukken bij de Landingsbrug, van welke echter de affuiten alle verrot waren, is het eenige middel van tegenweer. De kleine Batterij *a Barbette*, waarvan MONNERON meldinge maakt, en aan den hoek van de Zee-engte gelegen was, is thans niet meer voorhanden. De Bezetting beſtaat uit ongeveer 500 Soldaten, die, in weerwil van de menigte van kostbare Diamanten en van de twintig millioenen Cruzados, die jaarlijks uit *Braſiliën* naar *Lis-*

(*) Ingenieur op het ſchip van LA PEROUSE.

Lisfabon gezonden worden, reeds ſedert verſcheidene jaren geene ſoldij ontvangen hebben. Kan men zich wel een meer in het oog loopend bewijs van het ſlechte beſtuur verbeelden? Om evenwel te voorkomen, dat de Bezetting niet van honger ſterve, krijgt ieder Soldaat dagelijks tot zijn onderhoud 20 *Reis* of een zeven-en-dertigſte gedeelte van een' Spaanſchen Piaster (*). Zij waren anders zeer wel gekleed; dat men echter voornamelijk aan de zorg van den Gouverneur en van de eerſte Officieren moet toeſchrijven; daar men uit de wijze, waarop de Regering de ſoldij betaalt, veilig beſluiten mag, dat zij daaraan weinig deel heeft. De Chef van het Regiment, dat in Bezetting lag, was een Afſtammeling van den beroemden VASCO DE GAMA. Volgens eene oude bepaling namelijk, heeft iemand van deze beroemde Familie het voorregt, van te *St. Catharina* Chef der Bezetting te zijn, zoo lang dit eiland een Militair Etablisſement is. Ook in het jaar 1785, toen LA PEROUSE dit eiland aandeed, had iemand van deze Familie, *Don* ANTONIO DE GAMA, het bevel over de krijgsmagt.

De Stad, die zeer aangenaam gelegen is, beſtaat uit eenige honderden van ſlecht gebouwde huizen, en is door twee of drie duizend arme Portugezen en Negerſlaven bewoond. Het huis van den Gouverneur en de Caſernen voor de Soldaten zijn de eenige gebouwen, die boven de ove-

(*) 750 Reis maken eenen Spaanſchen Piaster uit.

overige uitmunten. Men was juist bezig, eene nieuwe Kerk te bouwen, waaraan in de meeste Katholieke landen eer gedacht wordt, dan aan het oprigten van een Hospitaal of van eenig ander nuttig gebouw. Toen ik op zekeren avond te 10 uren naar boord voer wilde, wekte het mijne verwondering, dat verſcheidene Negerſlaven van beiderlei kunne eenige ſteenen aandroegen. Dezelve verminderde echter niet weinig, toen ik begon te bedenken, dat de verdienſte van dezen godsdienst-ijver zeker minder aan de Slaven, dan aan derzelver Heeren moest toegekend worden.

Het Gouvernement van *Don* JOSEPH DE CURRADO ſtrekt zich uit van *Rio Grande*, dat op 32° zuider Breedte en 54° wester Lengte ligt, tot het Etablisſement *St. Paul*, dat op 23° 33′ 10″ Z. en 46° 39′ 10″ W. gelegen is.

Mijne pogingen, om eenige naauwkeurige berigten van het getal der onderhoorigen dezes Gouvernements te bekomen, mislukten; hetzelve moet echter zeer gering zijn, daar alleen de kusten worden bewoond, en men zelfs daar blootgeſteld is aan de uitvallen der Inboorlingen, welke ook gedurende ons verblijf plaatſe hadden. Deze uitvallen hebben evenwel geene bloedige gevolgen. De Inboorlingen houden zich met plunderen te vrede, en hebben het inzonderheid op het vee der Portugezen gemunt.

Zoowel op het eiland, als op de kusten van het vaste land is de grond zeer vruchtbaar. Uitſtekende Koffij en Suiker wordt hier verbouwd. De Rum, ſchoon niet zoo goed als die van *Jamai-*

maica, wordt echter, gelijk de ondervinding ons zelven geleerd heeft, door ouderdom en vervoering, veel beter, en behoeft dan voor de Rum van *St. Croix* niets onder te doen. Maar naar dien vreemde ſchepen alleen voor gereed geld mogen koopen, en het aan niemand der Inwoners vrij ſtaat, om hunne voortbrengſels naar *Europa* te vervoeren, is 'er geheel geen uitzigt van dezelve te zullen verkoopen. Waar de handel geſtremd is, daar moet alle nijverheid ophouden. 'Er word' ook daarom hier ſlechts zooveel gebouwd, als men voor eigen gebruik noodig heeft, en voldoende is, om 's jaarlijks een of twee kleine vaartuigen van 70 of 80 tonnen naar *Rio Janeiro* te bevrachten, om dáár voor inlandſche voortbrengſels Europeſche waren interuilen; want van *Rio Janeiro* alleen bekomen de Bewoners van deze gewesten de onontbeerlijke behoeften des levens. De prijs van de Koffij en Suiker was bij ons verblijf 10 Kop. het pond en eene pijp Rum kocht men voor minder dan een' halven Piaster. Men begrijpt van zelfs, dat men een' veel geringeren prijs voor alle deze waren betalen zou, wanneer men dezelve in grootere hoeveelheid en onder andere omſtandigheden kocht. Men heeft hier overvloed van de ſchoonſte ſoorten van hout. Ik verzamelde meer dan tachtig ſoorten, die alle om hare kleur of goede zelfſtandigheid, gewigtige artikels van uitvoer zouden kunnen worden; maar de uitvoer van Hout is volſtrekt verboden. De Prins Regent heeft, wel is waar, dit eiland tot een' vrijen ha-

ven verklaard, om hetzelve iets te bevoordeelen; maar daarbij tevens zoo vele bepalingen gemaakt, die den handel drukken en der nijverheid in den weg ſtaan, dat dezelve aan die zoogenaamde weldaad een belagchelijk aanzien geven. Het Hout, dat het voornaamſte voortbrengſel des lands is, mag geheel niet uitgevoerd en de overige produkten alleen voor gereed geld verkocht worden. 'Er zal waarſchijnlijk wel nooit een ſchip uit *Europa* naar *St. Catharina* komen, om aldaar voor gereed geld Koffij, Suiker en Rum te koopen; anders zou ik ook zeer twijfelen, of men op het geheele eiland en op de bijgelegene kusten wel eene lading voor een ſchip van 400 tonnen zou kunnen vinden. Daar het nu de Bewoners verboden is, hunne voortbrengſels naar elders dan naar *Rio Janeiro* te vervoeren, blijft de handel ook thans, gelijk voorheen, in den ellendigſten toeſtand. De noodwendigſte behoeften en waren, die men hier in overvloed zou kunnen gereed maken, als Zeep, Teer, enz. zijn hier zoo ſchaars, dat de Inwoners hunne levensmiddelen voor die waren aan ons wilden verkoopen. Men treedt naauwelijks aan land, of men vindt den Sasſafras-boom, en de plant, uit welke men het *Oleum Ricini* bekomt, in eene groote menigte. En evenwel kon Dr. ESPENBERG onmogelijk de geringſte hoeveelheid van deze Olie bekomen, ſchoon hij 'er vast op gerekend had, van zich daarvan hier te zullen kunnen voorzien. Mijn Timmerman, dien ik uitgezonden had, om eenige ſtukken timmerhout

in

in voorraad te vellen, vond op den afſtand van ſlechts twee mijlen van *San Miguel* boomen, die geſchikt waren tot masten voor de grootſte ſchepen. In de Stad *Nuestra Senhora del Destero* woont niet één Koopman, en het kon evenwel niet misſen, dat zij, die zich met een middelmatig Kapitaal, onder de beſcherming van de Regering, hier wilden nederzetten, binnen korten tijd, niet alleen een aanzienlijk gewin, maar ook, als ondernemende Kooplieden, op het bebouwen van het land en het aankweeken van deszelfs voortbrengſels, den weldadigſten invloed zouden hebben. Zij zouden zeer ſpoedig in ſtaat zijn, om verſcheidene rijk geladene ſchepen naar *Portugal* te zenden. De Prins Regent mag aan *St. Catharina* wel voor altoos het voorregt van een Vrije Haven te zijn benemen, indien hij maar aan de bewoners van deze gewesten in het algemeen meer vrijheid van handel verleene. Een Vrije Haven zonder vrijheid van handel is in zich zelven eene tegenſtrijdigheid, die men helaas! niet ſchijnt te gevoelen. De Walvischvangst, die ſedert korten tijd weder eene Monopolie van de Kroon is, biedt een' anderen tak van voordeeligen handel aan, indien dezelve maar zooveel mogelijk werd gekweekt. Zoo lang echter de Portugeſche Regering het bekrompene plan, dat zij thans volgt, blijft volhouden, is het onmogelijk, dat de inkomſten van deze bezitting half zooveel kunnen opbrengen, als noodig is, om aan het Krijgsvolk en aan de perſonen, die tot de Regering behooren, hunne bezoldinge te vol-

voldoen. Van daar dan ook, dat hier de drukkendſte armoede heerscht.

Schepen, die den wil hebben, om Kaap *Horn* om te varen of ter Walvischvangst aan deze kust beſtemd zijn, kunnen geen' beter haven, om binnen te loopen, verlangen. Dezelve is verre boven *Rio Janeiro* te verkiezen, waar Vreemdelingen, en bijzonder, die met Koopvaardij-ſchepen aankomen, met dezelfde beleedigende voorzorgen behandeld worden, als in *Japan*. Zelfs een Cook en Banks moesten daar beleedigingen ondergaan, wier bloote vertelling een ieder met verontwaardiging moet vervullen. Te *St. Catharina*, waar in de nabijheid geene Diamantgroeven gevonden worden, heerscht eene volkomene vrijheid. De haven is uitmuntend, het water zeer goed en gemakkelijk te bekomen. Brandhout mag men, zonder iets te betalen, zoo veel men noodig heeft, zelf hakken; en voor het geen reeds gehakt is, en door den Verkooper aan boord gebragt wordt, betaalt men voor het duizend tien Piasters; elk ſtuk is meer dan drie voeten lang. Het klimaat is buitengemeen gezond. Ons volk bevond zich hier, na een verblijf van zeven weken, volkomen welvarende. In de eerſte dagen hadden wel verſcheidene van de Manſchap hevige kolijk-pijnen, maar dezelve duurden ſlechts weinige uren, en hielden ten laatſte geheel op. De hitte is, zelfs in de warmſte Zomermaand Januarij, zeer dragelijk. De Thermometer klom op het ſchip niet boven de 22 graden. De frisſche zee-wind, die dagelijks waait, tem-

tempert de hitte nog meer. Levensmiddelen en vruchten van allerlei ſoort zijn hier in overvloed en goedkoop. Wij kochten bij voorbeeld een' Os, die 400 ponden woog, voor acht Piasters; een Zwijn van 200 ponden voor tien Piasters. Voor vijf Hoenders betaalden wij één' Piaster. Voor Chinaas-appelen en Citroenen was het jaargetij nog te vroeg, en evenwel konden wij verſcheidene duizenden medenemen, die voor eene kleinigheid gekocht werden. Water-meloenen en Pompoenen waren 'er daarentegen in overvloed. Wij vonden hier groot gebrek aan Visch; maar het jaargetij was ook door de hitte voor de vischvangst ongunſtig, die anders hier zeer overvloedig ſchijnt te wezen. Men gebruikt daartoe geene andere vaartuigen dan Kanoos, die uit een' enkelen ſtam van een' boom uitgehold zijn. Ik heb eenige gezien, die meer dan dertig voeten lang en ſlechts drie voeten breed waren. Door deze geringe breedte roeiden zij buitengemeen ſnel; maar wanneer de zee een weinig onſtuimig is, durft men zich met dezelve niet naar buiten begeven.

Bij onze aankomst vonden wij hier een' Engelſchen Kaper met twee Franſche prijzen, die tot de Walvischvangst waren beſtemd geweest. De Kommandeurs, Amerikanen van geboorte, hadden, naar het algemeene gevoelen, dat zelfs door den Gouverneur voor onbetwistbaar gehouden werd, de aan hun toevertrouwde ſchepen vrijwillig aan den Engelschman overgeven, die tegen alle regt der Volken deze ſchepen onder

het

het geſchut van de Vesting *Santa-Cruz* in bezit genomen had. De daad der Amerikanen was te ſlecht, dan dat wij aan deze beſchuldiging niet moesten twijfelen, tot dat eindelijk een bevel van den Onder-Koning, om de Amerikanen in hechtenis te nemen en hen aan de Franſche Regering overteleveren, ons van de waarheid der misdaad overtuigde. De Engelſche Kaper had, in de zekere verwachting, dat *Engeland* met *Spanje* in oorlog zou komen, een vaartuig van deze natie genomen. Hij bragt dien prijs niet alleen naar *St. Catharina*, waar hij de lading heimelijk verkocht, maar hij wapende zelfs dit vaartuig met 16 ſtukken, en bragt hetzelve op eene Portugeſche reede als een Wachtſchip, om elk binnen loopend vaartuig te onderzoeken. De Bevelhebber van dit Anglo-Portugeesch Wachtſchip dreef de onbeſchaamdheid zoo ver, dat hij eene boot aan boord van een Portugeesch Oorlogſchip, een Brik van 18 ſtukken, zenden durfde, om de gewone vragen, die bij ſoortgelijke bezoeken plaats hebben, aan den Kapitein te doen, die niet weinig verbaasd ſtond, van op deze wijze onder het geſchut eener Portugeſche Vesting onderzocht te worden. De Brik was van den Onder-Koning naar *St. Catharina* gezonden, om zich van het geheele Eskader des Engelſchen Kapers meester te maken. De als Wachtſchip uitgeruste Spaanſche Prijs, gelijk mede een van de Franſche ſchepen, wist het evenwel te ontkomen, en alleen de Kaper met deszelfs ſchip en de andere Franſche Prijs vielen den Gouverneur in handen.

Ik

Ik eindig deze, zeker niet geheel bevredigende, berigten van dit oord met eenige ſcheepsen ſterrekundige waarnemingen, die wij hier genomen hebben. De vaart naar binnen is zoo gemakkelijk, als mogelijk is. De Kaart hiervan vervaardigd, voor wier naauwkeurigheid ik durf inſtaan, wijst dezelve duidelijker aan, dan zulks door woorden geſchieden kan. De eilanden *Gal* en *Alvaredo* kan men niet misſen. Het eerſte, dat het kleinſte is, en het meest naar het Noorden ligt, onderſcheidt zich bijzonder door witte langwerpige ſtrepen aan deszelfs ſteilen kant, alsmede door twee kleine rotſen, die aan den Noordelijken hoek gelegen zijn. Op een' afſtand van omtrent negen mijlen is de diepte 30 vademen, die meer en meer afneemt. Wanneer men van het Noorden komt, moet men zijn' koers nemen tusſchen de eilanden *Gal* en *Alvaredo* door, en het kleine rotſige eiland *San Penedo*, dat 3¼ mijlen W. N. W. van *Alvaredo* ligt, aan de regter zijde laten liggen. Een Z. Z. W. en Z. W. t. Z. koers brengt het ſchip regelregt naar de Veſting *Santa-Cruz*. Men kan overal veilig ankeren, zoowel ten N. als ten Z. van deze Veſting; evenwel is het, om gemeenſchap te hebben zoowel met de Stad, als met *San Miguel*, waar men het beste water vindt, voordeeligst zuidelijk van *Santa-Cruz* te liggen. Heeft men van *Santa-Cruz* den wil naar het Zuiden, dan neme men zijn' koers tusſchen het eiland *Alvaredo* en *St. Catharina* door. Deze doortogt is volkomen veilig. Indien men tegenwind mogt krij-

krijgen, kan men zonder gevaar laveren, want zelfs nabij het land vindt men vier vademen water. De kusten van *Alvaredo* zijn niet minder veilig.

De waarnemingen van Eb en Vloed werden op het eiland *Atomery*, waar het Obſervatorium was opgerigt, door Dr. HORNER gedaan. De volgende aanmerkingen heeft hij dienaangaande mij medegedeeld. Eb en Vloed zijn hier zeer onregelmatig en hangen geheel af van den wind. De Vloed loopt uit het N. de Eb uit het Z.; en daar de wind altijd uit zee komt, is de Eb, wanneer 'er een friſſche Noordewind waait, naauwelijks merkbaar, en zij duurt zelden meer dan twee of drie uren. De tijd van den hoogen vloed, bij Volle en Nieuwe maan, werd, volgens het gemiddelde van verſcheidene waarnemingen, bepaald op 0 uur 49′. Dikwijls duurde de hooge vloed drie of vier uren, en gedurende dien tijd, werd 'er geen toe- noch af-nemen van het water beſpeurd. Het laagſte water zagen wij den 27 Januarij, éénen dag na Volle maan, wanneer de wind frisch uit het N. kwam, en het hoogſte water, dat tot op $3\frac{2}{3}$ voeten klom, twee dagen na Volle maan bij een' zachten N. O. wind. De Zuidewind hield het hooge water meer dan een uur ſtaande.

Dr. HORNER vond de Poolshoogte van het Obſervatorium, waar hij een' Quadrant opgerigt had, volgens het gemiddelde uit verſcheidene Meridiaans hoogten der Zon . . 27° 21′ 58″ Z.

De Lengte naar het gemiddel-

de

de van zeer vele Maans-afſtanden, door Dr. HORNER en mij gemeten is . . . . . 48° 00′ 00″ W.

Het groote Horologie van ARNOLD N° 128 gaf, volgens deszelfs gang op *Teneriffa*, voor de Lengte van het Obſervatorium 47° 51′ 00″ W.

Het kleine Horologie van ARNOLD . . . . . 48° 52′ 45″ W.

Het Horologie van PENNINGTON . . . . . 48° 09′ 35″ W.

Door eene groote reeks van waarnemingen, die Dr. HORNER op zijn Obſervatorium aan een Paſſagie-Inſtrument door Culminatie van de Zon en van Starren, alsmede door vele Zonspeilingen van gelijken naam dagelijks beſtendig gedaan had, ontdekte hij, dat de dagelijkſche vertraging van N° 128 9″ grooter was, en bij voortduring grooter werd, terwijl de dagelijkſche verſnelling van N° 1856 5″ was toegenomen, maar deszelfs gang ſedert deze waarnemingen altijd gelijk bleef.

N° 128 was namelijk den 24 Januarij 1804 op den middag te laat voor den gemiddelden tijd op de Veſting *Santa-Cruz* . 2 u. 25′ 38″ 5.

Deszelfs dagelijkſche vertraging bedroeg den 24 Januarij . . + 18″ 00.

Den 3 Februarij bedroeg dezelve reeds . . . . . + 24″ 00.

Den 27 October 1803 was dezelve op *Teneriffa* ſlechts . + 11″ 40.

Den 3 September te *Koppenhagen* . . . . . + 8″ 42.

Den 8 Julij te *Petersburg* . + 9″ 37.
In April te *Londen* . . + 4″ 88.

N° 1856 was vroeger dan de gemiddelde tijd op de Vesting *Santa-Cruz*, den 24 Januarij 1804 . . 3 u. 29′ 32″ 5.

Deszelfs dagelijkſche verſnelling bedroeg destijds . . . — 14″ 94.
Den 27 October op *Teneriffa* . — 7″ 50.
Den 3 September te *Koppenhagen* — 5″ 56.
Den 8 Julij te *Petersburg* . — 7″ 51.
In April te *Londen* . . — 2″ 60.

Het Horologie van PENNINGTON was te laat naar den gemiddelden tijd op de Vesting *Santa-Cruz* den 24 Januarij . . . . . 3 u. 16′ 26″.

Dagelijkſche vertraging . . + 7′ 11.
Den 27 October op *Teneriffa* . + 5′ 30.
Den 3 September te *Koppenhagen* — 1′ 83.
Den 8 Julij te *Petersburg* . + 5″ 21.
In April te *Londen* . . + 0″ 70.

De Magneet-naald, die volgens de waarnemingen van FREZIER in 1712 12° Noordoostering had, had nu, volgens het gemiddelde van twee verſchillende Kompaſſen, 7° 50′ Noordoostering.

VIJFDE HOOFDDEEL.

Vertrek van Braſiliën, en Komst in den grooten Oceaan.

Den 22 Januarij kreeg de *Newa* haar' Fokkemast, en den 25 haar' Midden-mast. Dag en nacht werd door de Matrozen van beide ſchepen gearbeid, om de *Newa* zeilree te maken, en reeds den 31 Januarij berigtte mij Kapitein LISIANSKOY, dat hij den 2 Februarij zou kunnen zeilen. Den 1 Februarij ligtte ik een anker, liet het Obſervatorium aan boord brengen, en zond mijne ſloep naar den Gezant, die zich al dien tijd ten huize van den Gouverneur opgehouden, en van dezen zeer veel gastvrijheid genoten had. Den 2 Februarij kwam de Gezant aan boord, vergezeld van den Gouverneur en verſcheidene van deszelfs Officieren. De ſtukken van de drie Vestingen werden alle gelost, zoodra de ſloepen in het gezigt kwamen. Deze beleefdheid, welke den Gezant werd aangedaan, beantwoordde ik van mijnen kant, door den Gouverneur met elf ſchoten te doen begroeten, toen hij weder van boord voer.

Daar wij ons zoo lang te *St. Catharina* hadden moeten ophouden, deed het reeds zoo verre verloopene jaargetij mij eene zeer ſtormachtige vaart om Kaap *Horn* verwachten. Ik had gemeend, dit voorgebergte reeds in Januarij te zul-

len omzeilen, en nu kon het niet vroeger dan in Maart gebeuren; het was daarom noodzakelijk, zooveel mogelijk ons te ſpoeden, en elke vertraging, zelfs dan wanneer wij geſcheiden mogten worden, te vermijden. Bij ons vertrek van *Cronſtadt* had ik, aan de *Newa Port St. Julien* op de kust van *Patagonien*, en *Valparaiſo* aan de kust van *Chili*, als punten van weder-vereeniging opgegeven. Dit moest nu veranderd worden. In ſtede van deze plaatſen, ſchreef ik aan Kapitein LISIANSKOY voor, dat hij, in geval van ſcheiding, drie dagen bij Kaap *San Juan*, den oostelijken hoek van *Staten-Land* zou kruiſen, en bijaldien hij de *Nadeshda* gedurende dien tijd niet zien mogt, zijne vaart naar den haven *Conception* zou voortzetten, waar hij vijftien dagen op mij moest wachten Indien wij echter aan de andere zijde van Kaap *San Juan* mogten geſcheiden worden, en hij op den 12 April reeds noordelijker dan 45 graden, en westelijker dan 85 graden mogt gezeild zijn, moest hij naar *Port Anna Maria*, op het eiland *Nukahiwa*, een van de *Washingtons* eilanden, ſtevenen, en daar tien dagen op ons wachten. Indien echter de *Newa* op den 12 April de Parallel van 45 graden en den Meridiaan van 85 graden nog niet mogt bereikt hebben, dat eene lange en moeijelijke reis vooronderſtelde, moest Kapitein LISIANSKOY naar den haven *Conception* zeilen, zich aldaar, zoo ſpoedig mogelijk, van water en van de noodige ververſchingen voorzien, en dan regelregt naar de *Sandwich*-eilanden ſtevenen; doch niet zonder

de

de groep der *Washingtons*-eilanden aantedoen, en te *Port Anna Maria* narigten omtrent de *Nadeshda* intewinnen.

Ik had beſloten, den haven *Anna Maria*, en niet *Port Madre de Dios* op het eiland *Santa Christina* binnen te loopen, omdat, volgens het berigt van den Luitenant HERGEST, die haven alle voordeelen ſchijnt te vereenigen, en dit eiland zoowel, als de geheele door de Amerikanen later ontdekte groep, noch door hun, die ze ontdekten, noch door de weinige *Europeërs*, die ze later dan Kapitein INGRAHAM gezien hebben, onderzocht is geworden, en het mij daarom belangrijker voorkwam, aangaande deze eilanden eenige berigten intewinnen.

Een ſterke N. wind belette ons, om den 3 Februarij aftezeilen. Dezelve woei zoo friſch, dat de Eb geene de minſte werking deed, en ik zelfs met laveren niet hopen konde, in zee te zullen komen. Dus was het ook geſteld op den voormiddag van den 4 Februarij; maar des namiddags te half vier uren kwam 'er een hevige Z. wind. Ik gaf terſtond het ſein, om te zeilen, en reeds te vier uren waren beide ſchepen onder zeil. Eene boot, die ik, één uur vóór het veranderen van den wind, aan land gezonden had, hield ons nog op, en het was eerst des avond te 6 uren, dat wij den N. N. O. hoek van *St. Catharina* omzeilden, tusſchen welken en het eiland *Alvaredo* ik thans mijn' koers nam. Te 7 uren lag deze hoek volgens het Kompas 75° Z. W. van ons, op een' afſtand van 6 mijlen. Dezen hoek, die

volgens onze waarnemingen op 27° 19′ 10″ Zuider Breedte en 47° 49′ 20″ Wester Lengte ligt, nam ik aan als het punt van mijn vertrek van dit oord.

Gedurende den geheelen nacht en den volgenden dag, hadden wij zeer onſtuimig weêr met beſtendigen regen en een' ſterken Z. wind. Met behulp van den laatſten, verwijderden wij ons, oostelijk koerſende, zoo verre van land, dat wij den volgenden nacht te 12 uren met 50 vademen geen' grond konden bereiken. Nu werd de wind O. Z. O.; ik liet terſtond het ſchip wenden, en ſtuurde Z. t. O. langs de kust. Met het veranderen van den wind, klaarde het weêr op, en reeds lieten zich Stormvogels zien, ſchoon wij ons nog op de Breedte van 28 graden bevonden. Om 8 uren des avonds, vonden wij met het dieplood op 65 vademen [illegible] leigrond. Ik ſtuurde daarom eene ſtreek verder van land, namelijk Z. Z. O. Den 7 Februarii hadden wij door het heldere weêr gelegenheid, om verſcheidene Maansafſtanden te nemen. Die ik genomen, en op den middag gereduceerd had, gaven, volgens den Scheeps-Almanak, 46° 34′ 15″, volgens de *Connoiſſance des tems* 46° 52′ 30″ W. De Horologies wezen 46° 40′. De Middags-breedte was 30° 16′ 40″ Z. Op dezen dag vonden wij, dat de Magneet-naald 11° 02′ Noordoostering had.

Van dezen dag af liet ik het water bij rantſoenen geven. Het rantſoen van elken man, zonder onderſcheid van den Kapitein tot op den Matroos, beſtond in twee *Stof* daags. Aan de Japannezen liet

liet ik echter eene grootere hoeveelheid geven, en evenwel waren zij de eenige, die over deze ſchikking morden, die ik evenwel, wegens den onzekeren duur van onze vaart naar de *Washingtons*-eilanden, waarmede wel vier maanden konden verloopen, volſtrekt noodzakelijk achtte. Ik had reeds dikwijls op onze reis gelegenheid gehad, om over onze Japannezen ontevreden te zijn. Men kan zich naauwelijks ſlechtere menſchen verbeelden. Schoon ik hen bijzonder gunſtig en met de grootſte opmerkzaamheid behandelde, en hunne eigenzinnige luimen met een voor mij zelven onbegrijpelijk geduld verdroeg, had nogtans deze onverdiende goedheid geen' den minſten invloed op hun onſtuimig karakter. Lui, morſig zoowel ten opzigte van kleeding als van ligchaam, altijd verdrietig en in den hoogſten graad boosaardig: zie daar de voorname hoofdtrekken van hun karakter. Slechts een zestigjarige Grijsaard maakte hierop eene uitzondering. Hij verſchilde in alle opzigten zeer van zijne landslieden, en was de eenige, die de genade verdiende, welke de Keizer hun bewees, dat zij namelijk naar hun Vaderland werden teruggebragt. Zij werkten nooit mede, zelfs dan niet, wanneer zij zien konden, dat hunne hulp van nut zou wezen. Met den Tolk, die even weinig deugde als zij, leefden zij in gedurige tweedragt. Dikwijls zwoeren zij openlijk, zich aan hem te zullen wreken, en zekerlijk om geene andere reden, dan omdat hij door den Gezant hun voorgetrokken werd.

De wind liep allengs door het O. Z. O. naar het N. N. O. Ik hield een' geheel zuidelijken koers. De wind was zeer frisch, bij afwisseling met vlagen, regen en helder weêr. Wij vorderden dus snel naar het Z. en op den middag van den 9 Februarij bevonden wij ons reeds op de Breedte van 34° 38′ 16″; de Lengte volgens onze Horologies was 47° 30′ W. Te 2 uren des morgens zag de Luitenant GOLOWATSCHEFF, die de Nachtwacht had, eene in het oog loopende rijzing van het water, die door den stroom veroorzaakt werd, en eene streep vormde, die ten naastenbij N. N. O. en Z. Z. W. liep zoo verre het gezigt reikte, en daarbij over het geheel een zoo sterk schijnsel van zich gaf, dat zij, naar zijne beschrijving, eene vurig Vore geleek. Hier was misschien de scheiding van den Z. W. stroom, die sedert ons vertrek van *St. Catharina* ons dagelijks 15 mijlen naar het Z. W. gedreven had. Heden middag ontdekten wij echter een onderscheid naar het N. N. ½ O. van 17 mijlen tusschen onze waarneming en de scheepsrekening. Deze verandering van den stroom is waarschijnlijk toetescrijven aan de nabijheid van *Rio de la Plata*, waarvan wij thans ongeveer 240 mijlen juist in het oosten verwijderd waren; en den volgenden dag, toen wij den geheelen mond van dezen stroom voorbijzeilden, was deszelfs werking 32 mijlen in dezelfde rigting als op den vorigen dag; dat is N. O. 28° 30′. Wij hadden doorgaans gunstig weêr en maar zelden tegenwind. Op de Breedte van 37 graden

den zagen wij den eerſten Albatroſs en verſcheidene andere vogels, die tot de ſoort der Stormvogels behooren. Op de Breedte van 40 graden zagen wij vele ſtukken Zeegras, welke doorgaans als een teeken, dat 'er land in de nabijheid is, beſchouwd worden. Wij waren evenwel nog meer dan 600 mijlen van land verwijderd. De miswijzing van de Magneet-naald nam allengs toe, en den 17 Februarij vonden wij, op de Breedte van 44° 15′ en op de Lengte 56° 50′, uit vier rijen, die ieder uit 6 waarnemingen beſtonden, welke met twee Kompaſſen genomen waren, en van 15° 11′ tot 20° 4′ 40″ uiteenliepen, het gemiddelde der Noordoostering 17° 37′ 50″. De zuidelijke inclinatie van de Magneetnaald was te gelijker tijd 60° 41′. Op dezen dag namen wij ook verſcheidene Maans-afſtanden. Vier rijen, die ieder uit vijf waarnemingen beſtonden, gaven voor de gemiddelde Lengte 56° 55′ 25″. Uit een gelijk getal van waarnemingen kreeg Dr. HORNER 57° 05′. De Horologies gaven in hetzelfde oogenblik voor de Lengte 56° 40′.

Den 18 en 19 Februarij hadden wij een' ſterken N. wind, met betrokken en nevelachtig weêr, waarop een hevig onweder en een dikke mist volgden, zoodat wij gedurende eenige uren de *Newa* niet konden zien. Des avonds te negen uren begon het helder te worden, en wij hadden een' ſchoonen nacht. Daar ik eenige verandering in de nevel-ſeinen gemaakt had, draaide ik bij, en zond onzen Stuurman aan boord van de *Newa*. Intuſſchen wierpen wij het dieplood

uit, en wij vonden met 85 vademen een' grond, die uit graauw zand met zwarte vlekken beſtond. Kapitein LISIANSKOY berigtte mij, dat hij op hetzelfde oogenblik met 50 vademen grond peilde. Te twaalf uren des nachts konden wij reeds met 70 vademen geen' grond bereiken. Daar wij op den middag geene Zons-hoogte waarnamen, bepaalde Dr. HORNER, uit de Culmi...ie van den *Sirius* en van de ... van den *Orion* onze Breedte te 8 uren op 48° 03′; onze Lengte, van de op gisteren genomene waarnemingen van de Horologies, tot dit oogenblik volgens de ſcheepsrekening gereduceerd, bedroeg 62° 33′, van de laatſte Maans-afſtanden 62° 50′. Te 10 uren des avonds berekende Dr. HORNER uit eenige hoogten van den *Aldebaran* de Lengte volgens onze Horologies op 62° 44′.

Ik kan niet nalaten, bij deze gelegenheid de onvermoeide vlijt van Dr. HORNER te vermelden, die alles deed, om de Breedte van het ſchip te bepalen, wanneer de gewone waarnemingen niet konden gedaan worden. Wanneer de Zon des daags niet zigtbaar was, konden wij ons verzekerd houden, van des nachts door hem eene bepaling van onze Lengte en Breedte te zullen bekomen. Dikwijls, en bijzonder bij Kaap *Horn*, heb ik hem, in het koudſte en onaangenaamſte weêr, met den Sextant in de hand, met een onvermoeid geduld zien wachten, om de Zon tuſſchen de wolken te ſchieten; en mijn dringend verzoek, om van deze veelal vruchtelooze moeite afteźien, vond zelden gehoor. Slechts

wei-

weinige dagen zijn op onze geheele reis voorbijgegaan, waarop de *ware* Lengte van het ſchip, uit waarnemingen der Hemel-ligchamen niet berekend werd.

Tot op de kust van *Staten-Land* liet ik thans dagelijks het dieplood geregeld drie of viermalen uitwerpen. De diepte, die wij gewoonlijk vonden, was tuſſchen 60 en 70 vademen. De grond beſtond uit graauw zand met zwarte en eenige blinkende vlekken; dikwijls ook uit fijn, zwart en geel zand.

Nadat het op den 21 Februarij, gedurende omtrent 6 uren friſch gewaaid had, gaf de *Newa* ons door ſeinen te kennen, dat de Ra van haar groot Marszeil gebroken was, en dat zij dezelve met eene nieuwe moest verwiſſelen. Ik draaide derhalve bij, om te wachten, tot dat deze ſchade zou herſteld zijn; te 6 uren des avonds was de *Newa* gereed, en wij zetteden onze zeilen weder bij. De Magneet-naald had heden 21° 40′ Noordoostering. De Breedte van het ſchip was toen 49° 43′, de Lengte 65° 13′. In den nacht liep de wind naar het W. Daar wij ons in het midden tuſſchen de *Falklands*-eilanden en de kust van *Patagonien* bevonden, die ik evenwel niet zien wilde, ſtuurde ik nu Z. t. O.; de golven gingen echter zoo hoog uit het Z., dat het ſchip veel afgedreven werd. Ik durfde nogtans niet nalaten, van dezen wind gebruik te maken, en zette alle zeilen bij. De hevige golven, die aan den ſtorm van gisteren, welke ſlechts van korten duur was geweest, niet konden toe-

ge-

geſchreven worden, en de lage ſtand van den Barometer — 29 d. 35 — deden ons eenen ſterken wind uit het Z. verwachten; desniettegenſtaande hadden wij geen' zeer frisſchen wind, en toen wij ons tegen over de groote baai *St. George* bevonden, was de zee zeer onſtuimig. Op den 23 Februarij was het weêr zoo ſchoon en de zee zoo kalm, dat wij het *Haleſche* Werktuig lieten zinken. De temperatuur van de lucht was volgens REAUMUR 12°, op de oppervlakte van het water ſtond de Thermometer op 10° en op eene diepte van 55 vademen, waar het Werktuig 10 minuten bleef, op 8½ graden. De diepte van de zee was hier 75 vademen. Dienzelfden dag zagen wij meer dan tien Walvisſchen, waarvan eenige zoo nabij het ſchip kwamen, dat zij eene andere rigting moesten nemen, om niet overzeild te worden. Kapitein LISIANSKOY kwam heden aan boord, en ik gaf hem te kennen, dat ik ten oogmerk had om eenen dag bij het *Paſchen*-eiland voor anker te gaan, indien dit zonder veel tijds verlies geſchieden kon; ik wenschte mij zoowel van de naauwkeurigheid onzer Horologies te overtuigen, als tevens te vernemen, of de weldadige oogmerken van LA PEROUSE vervuld geworden waren, die aan de Bewoners Schapen, Geiten en Zwijnen heeft achtergelaten.

Op den 24 Februarij rekende ik, volgens onze waarnemingen, dat wij ons nog 90 mijlen van Kaap *San Juan*, het Oostelijk Voorgebergte van *Staten-Land*, bevonden. Daar het in het Z. Z. O. van ons moest liggen, ſtevende ik met alle zei-

zeilen Z. O., om nog vóór het ondergaan der Zon land te zien, en dan een' zekeren koers voor den nacht te nemen; maar de wind werd flaauwer, en wij moesten deze hoop opgeven. Des avonds te 7 uren namen wij alle zeilen in, en met een dubbeld rif in de Mars-zeilen ftevende ik oostwaarts. Des morgens te 7 uren zagen wij de geheele kust van *Staten-Land* op een' afftand van 35 tot 40 mijlen; dezelve liep van het Z. naar het Z. O. De geheele kust vormt eene bijna regte lijn, in eene rigting naar het O. en W., en beftaat geheel uit enkele fpitfe bergen, tegen welke de Zee fteil fchijnt aanteſpoelen, en die afgewisfeld worden door verbazende diepten. Ten westen zagen wij eene landtong, die meest naar het N. uitfteekt en veel op eene ftompe, verticaal afgehouwene rots gelijkt. Deze tong hield ik voor de Kaap *San Diego*, den oostelijken hoek van het *Vuurland*, (*Terra del Fuego*) gelijk ook den oostelijken hoek van de Straat *Le Maire* bij derzelver noordelijken ingang. Wij zagen hier eene verbazende menigte van Walvisfchen, en zoo nabij ons, dat de Officier van de Wacht, door het geweldige fpatten van het water, kort vóór het aanbreken van den dag, ontftelde, en meende dat het fchip nabij eene branding was. Schoon de wind zeer gunftig was, om door de Straat *Le Maire* te gaan, achtte ik het nogtans beter het *Staten-Land* omtezeilen, omdat de hevige ftroomen in de Straat *Le Maire* de fchepen meermalen in groot gevaar brengen, gelijk de ondervinding vele Zeereizigers

heeft

heeft geleerd; terwijl het voordeel daarentegen zeer gering is, omdat men door den wind, waarmede alleen men de Straat *Le Maire* doorzeilen kan, zeer ſpoedig dat weinige weſtelijke van den koers weder inwinnen kan, dat men door het oostelijk omzeilen van Kaap *San Juan* verliest.

Te 11 uren lag dit Voorgebergte juist in het *ware* Zuiden van ons. Daar het heldere weêr en het zuivere van den horizon ons gelegenheid gaven, om zeer naauwkeurige Tijdsbepalingen te maken, geef ik de Lengte van Kaap *San Juan* zoo op, als onze Horologies dezelve aanwezen, en ter vergelijking tevens de opgaven van Kapitein Cook en van nog eenige andere Zeereizigers.

Volgens den gang, dien Dr. Horner in *St. Catharina* voor de Horologies van beide ſchepen, uit eene rij van de naauwkeurigſte waarnemingen, die hij bij ons langdurig verblijf op dat eiland konde doen, afgeleid had, was de Lengte van Kaap *San Juan:*

Volgens	N° 128 . .	63° 42′ 30″.
———	N° 1856 . .	63° 49′ 45″.
———	Kapitein Cook .	63° 47′ 00″.
———	Kapitein Bligh .	63° 18′ 00″.
———	Arrowsmith, waarſchijnlijk volgens Malespina	63° 40′ 00″.
———	De Horologies der *Newa*, door ſeinen opgegeven	63° 47′ 00″.

Wanneer men de opgave van Kapitein Bligh verwerpt, daar deze bijna eene halve graad van die van Kapitein Cook afwijkt, is het grootſte verſchil in de Lengte van Kaap *San Juan*, volgens

gens de bepalingen van Kapitein Cook, Malespina en van de Horologies onzer beide ſchepen, ſlechts 7′ 45″. De bepaling van Kapitein Cook moet derhalve als de ware Lengte aangenomen worden, daar alle overige, die ik heb bijgebragt, ſlechts eenige minuten van haar verſchillen. Men ziet hieruit, dat 'er weinige Steden in *Europa* zijn, wier Geographiſche Lengte met zooveel naauwkeurigheid bepaald is, als die van deze kale rots, gelegen op een der woeste en onbewoonbaarſte eilanden van onzen Aardkloot. Hoe onberekenbaar belangrijk is evenwel ook deze naauwkeurigheid voor de veiligheid der Zeevarenden!

Volgens onze Breedte op den middag, was het ſchip nog 33 mijlen van Kaap *San Juan* verwijderd; op dezen afſtand geleek dezelve op een' enkelen hoogen berg, met eenige langzaam afnemende hoogten aan beide zijden. Ten oosten ſcheen het land zich nog eenige mijlen verder uitteſtrekken. De *Nieuwjaars*-eilanden konden wij niet waarnemen. Ik moet hier nog bijbrengen, dat ik, ſchoon wij den geheelen nacht voor een labber koeltje met weinige zeilen voortdreven, nogtans geen het minſte verſchil tuſſchen de waarnemingen en de ſcheepsrekening vond. Wij hadden dit waarſchijnlijk te danken aan den grooten afſtand, waarop wij ons van land hielden; waarin ik den raad van Kapitein Cook volgde, om namelijk dit eiland niet nader bij te komen, dan op den afſtand van 12 Zee-mijlen of 36 gewone mijlen, indien men tegen de ſterke ſtroomen op zijne hoede wil zijn; ten zij dat men ge-

genoodzaakt is, de *Nieuwjaars*-haven binnen te loopen.

Wij hadden een' zeer ſchoonen dag, met een' friſſchen N. N. O. wind, die tegen den avond naar het N. N. W. liep. Omtrent den middag werd Kaap *San Juan* door een' nevel bedekt; te 7 uren des avonds, bij het ondergaan der Zon, kwam zij weder uit de wolken te voorſchijn. Nu zag men nog twee bergen, die nevens haar ſtaan, en kleiner, maar ſpitſer zijn. Na een kwartier uurs, verloren wij haar geheel uit het gezigt. Te 6 uren des avonds, waren wij door een' ſterken ſtroom gezeild, die zich in eene rigting van het N. O. naar het Z. W. uitſtrekte, zoo ver het oog kon reiken. Ook zagen wij hier en daar groote plekken, waar het water geheel ſtil was. Misſchien ontſtonden deze door verſcheidene tegen elkander loopende ſtroomen. De ſtroom echter, welke door de noord-oostelijke rigting van het opgezette water zigtbaar was, moet de ſterkſte geweest zijn, gelijk de waarnemingen, die dezen avond en den volgenden morgen gedaan werden, ook bewezen. Te 8½ uren berekende Dr. HORNER uit de Meridiaans-hoogte van verſcheidene ſtarren, de Breedte op 54° 46′, welke 15 mijlen noordelijker dan de ſcheepsrekening was, en den volgenden middag vonden wij een verſchil van 27 mijlen naar het N. en van 18 mijlen naar het O.

Toen wij Kaap *San Juan* omgezeild waren, ſtuurde ik, bij een' ſterken Noordelijken wind, gedurende den geheelen nacht naar het Z. met

ééne ſtreek naar het W., en te 8 uren des morgens rekende ik, dat wij reeds eenige minuten zuidelijker waren dan Kaap *Horn*. Thans nam ik mijn' koers nog westelijker; maar een half uur later, ontſtond 'er zulk een ſterke wind uit het Z. Z. W., die tegen den avond geheel naar het W. omliep, dat wij alle onze kleine Zeilen innemen en de Marszeilen dubbeld moesten reven. Gedurende den geheelen dag zagen wij Albatrosſen, Zee-zwaluwen en vele ſoorten van ſtormvogels. De nacht was ook zeer ſtormachtig, met hevige rukwinden, regen en hagel. Met den morgen bedaarde de ſtorm, en wij konden weder meer zeil maken; maar de golven gingen nog zeer hoog, en door derzelver tegenſtrijdige rigting met den wind, werd het ſchip zeer geſchokt. De Barometer, die gisteren van 29 op 28½ duimen gezakt was, rees thans wel 2¼ lijnen; maar desniettegenſtaande beloofde het weêr niet veel goeds, en het was daarbij zoo koud geworden, dat de Thermometer, die op het dek hing, tot op 3 graden viel. Het was als of *Staten-Land* de grensſcheiding van twee geheel verſchillende Gewesten ware geweest. Tot hiertoe hadden wij, met weinige uitzondering, beſtendig eenen gunſtigen wind gehad, dat ook onze buitengewoon ſnelle vaart in 21 dagen van *St. Catharina* tot *Staten-Land* bewijst. Maar naauwelijks waren wij om het *Staten-Land* gezeild, en de Breedte van Kaap *Horn* genaderd, of wij kregen, bij koud weêr, en eene gedurig donkere en bewolkte lucht, Zuidwestelijke tegen-

winden. Onze verbeelding, die door de tot dus verre zoo voorſpoedige vaart was opgewonden, voerde ons reeds binnen weinige dagen om Kaap *Horn* heen, en verplaatſte ons binnen weinige weken in de mildere Gewesten van den grooten Oceaan; maar de westelijke wind, die daarenboven aanhoudend ſcheen te zullen worden, benam ons ſpoedig deze hoop, en deed ons vreezen, dat wij op zoo veel gunst geene rekening moesten maken.

Het goede weêr, dat met den middag opkwam, was, gelijk ik wel verwachtte, van korten duur. Te twee uren kregen wij een' zeer hevigen rukwind, die zoo geheel onverwacht opkwam, dat wij met moeite onze zeilen konden bergen. Hierop woei de wind zeer ſterk, doch hij was nog op verre na geen' ſtorm gelijk. Te 5 uren werd de lucht bewolkt. Rondom den horizon vormden zich, op de hoogte van 5 tot 6 graden, witte ſneeuw-wolken, die door hare zuilvormige gedaante, en door de donkere wolken, die haar omringden, een ſchoon, maar tevens vreesſelijk gezigt opleverden. Wij hadden alle onze zeilen, behalve eenige ſtormzeilen, ingenomen, en verwachtten nu de uitwerkſels van dit onweêr ſpellend verſchijnſel, dat wel op ons ſcheen aantekomen. Dezelve waren eene geweldige hagelbui, die eenige minuten duurde, en daarna in een' meer gematigden, maar echter aanhoudenden ſtorm overging. Het woei gedurende den geheelen nacht ſterk, met hevige rukwinden en hemelhooge golven. Daar wij, zoowel door den Ba-

Barometer, die na den eerſten rukwind reeds twee lijnen gezakt was, als door het gezigt van het opkomend weêr, in het algemeen gewaarſchuwd waren, hadden wij ons tegen eenen hevigen ſtorm voorbereid; wij bragten van daar den nacht tamelijk gerust door. De wind was bij afwisſeling nu W. dan Z. W. Met den morgen bedaarde hij een weinig, en tegen den middag was hij vrij gematigd. Ook de zon liet zich zien, en wij hadden dus gelegenheid, om onze Breedte zoowel als Lengte waartenemen; de eerſte was 58° 23′ de laatſte 64° 00′. Tegen den avond hadden wij weder eenige hevige rukwinden, en te 8 uren kwam 'er een ſtorm op uit het Z. W. die in hevigheid den vorigen verre overtrof, en aan dien, welken wij in het *Scagerrak* ondervonden, vrij gelijk was; met dit onderſcheid evenwel, dat de golven hier veel hooger gingen. Des morgens, in plaats van te bedaren, gelijk ik zeker verwacht had, werd de ſtorm nog heviger, vergezeld met buitengemeen heftige rukwinden, hagel en ſneeuw. Gedurende dezen ſtorm zagen wij geene vogels, behalve eenige kleine, die kort te voren rondom het ſchip vlogen. Deze was ook de laatſte ſtorm. Tegen den avond bedaarde dezelve; den volgenden dag was de wind vrij gematigd, en op den 2 Maart hadden wij een' buitengemeen ſchoonen dag. Zij alleen kunnen zich het genoegen verbeelden, wat dezelve voor ons opleverde, die ſoortgelijk ſlecht weêr op zee ondervonden hebben; waarover een Zeeman anders niet zou klagen, ware het niet

van wege de koude, die wij alle meesten verduren. Op het dek was de kwik tot op ¼ graad beneden het Vriespunt gezakt, en in mijne kajuit had de Thermometer, gedurende den tijd van veertien dagen, zelden eene meerdere warmte dan van 3 graden, en niet eene enkele maal meer dan van 5½ graden. Alle kwamen wij dus op het dek, om ons in de ſtralen der liefelijke en geheel onbewolkte Zon te verwarmen. Kleederen, bedden en zeilen werden naar boven gebragt, om gedroogd te worden. Dit was zeer noodig geworden, ſchoon ik geen' dag had laten voorbijgaan, zonder vuur te laten aanleggen in het ruim, waar de Matrozen hun verblijf hielden; wanneer namelijk de beweging van het ſchip zulks toeliet. Ook had ik bij elke wacht een' Matroos bepaaldelijk beſtemd, om de natte kleederen van de Manſchappen, die van de wacht waren gekomen, bij het vuur te droogen. Verſcheidene andere niet minder gewigtige voorzorgen werden genomen. In den ſtorm hadden wij ontdekt, dat het ſchip van voren een lek had; de Timmerman werd derhalve aan een touw naar beneden gelaten, en vond, dat eene der planken van het buitenſte bekleedſel geberſten was. Dezelve werd met een plat ſtuk lood belegd. Ook werden de ankertouwen losgemaakt, die ik voorzigtigheidshalve had vastgelaten, tot dat wij *Staten-Land* zouden omgezeild zijn, en die wij tot hiertoe niet hadden kunnen losmaken. Deze dag was desgelijks ook zeer gunſtig voor onze waarnemingen. Wij hadden in drie dagen noch onze

Leng-

Lengte noch onze Breedte kunnen bepalen, en wij vonden nu, dat het ſchip, gedurende den ſtorm, 25 mijlen noordelijk en 42 mijlen naar het oosten gedreven was, en dus waren wij in 6 dagen nog geene minuut ten westen van Kaap *San Juan* gevorderd; dit verminderde zeker de algemeene vrolijke ſtemming; maar een zachte noordewind, die opkwam, en al gaande weg ſterker werd, gaf weder nieuw voedſel aan onze hoop. Wij hadden, wel is waar, nog geen' één' zieke, maar het aanhoudend ſlechte weêr op deze hooge breedte, waar men zelden zonder nevelen is, moest evenwel eindelijk de zaden der gevaarlijkſte ziekten doen kiemen, en de grootſte opmerkzaamheid, en de deelnemendſte voorzorgen waren te vergeefsch.

De Magneet-naald had dezen dag 24° 32′ Noordoostering, en derzelver zuidelijke inclinatie was 73° 15′. De Breedte van het ſchip was toen 58° 59′ Z., de Lengte 63° 47′ W.

Intuſſchen nam de noordewind gedurig toe, des avonds zeilden wij 9 en 10 knoopen regelregt naar het westen. Te 8 uren van den volgenden morgen waren wij, naar onze berekening, Kaap *Horn* omgezeild, en wij bevonden ons derhalve reeds in den grooten Oceaan.

ZESDE HOOFDDEEL.

Van den Meridiaan van Kaap Horn tot onze Aankomst te Nukahiwa.

Wij voeren om Kaap *Horn* op den 3 Maart, des morgens te 8 uren; dus vier weken nadat wij van *St. Catharina* afgezeild waren. In korteren tijd is deze vaart misschien zelden gedaan. De wind veranderde echter op hetzelfde oogenblik, liep van het N. O. naar het W. en woei verscheidene dagen, schoon niet zeer hevig, nogtans bij donker en nevelachtig weêr, zoo sterk, dat wij binnen een uur de *Newa* tweemalen uit het gezigt verloren. De golven gingen daarenboven zeer hoog uit het Z. en bragten het schip in eene zeer lastige beweging. Op den 5 Maart nam Dr. HORNER des voormiddags de Zon voor eenige oogenblikken waar. Uit de hoogte, die hij bekwam, berekende hij de Breedte op 59° 58′ volgens de Scheepsrekening was dezelve 60° 09′. Dit was de hoogste Breedte, op welke wij door de Westewinden genoodzaakt waren te komen. Volgens onze Horologies was onze Lengte uit dezelfde hoogten afgeleid = 70° 15′. Op den 7 Maart waren wij zoo gelukkig van de Zon op den middag te kunnen waarnemen. De waarnemingen toonden wederom, dat de stroom, door elkander gerekend, ons dagelijks 13 tot 14 mijlen regtstreeks naar het zuiden gedreven had.

Den

Den 9 Maart was de zee zoo ſtil, dat wij het *Haleſche* Werktuig lieten zinken. Op de diepte van 100 vademen ſtond de Thermometer op 1½ graad, en van 60 vademen op 2½ graden, op de oppervlakte van het water 2¾ graden. De temperatuur van de lucht was ten zelfden tijde 4 graden. Op dezen dag bleek uit het gemiddelde van verſcheidene Azimuthen, dat de Magneetnaald 27° 40′ Noordooſtering had: dit was de grootſte Afwijking, welke wij op deze hooge Zuider breedte waarnamen. De Breedte van het ſchip was op dit oogenblik 59° 20′ en de Lengte volgens onze Horologies 72° 45′.

Den 11 Maart rekende ik reeds eene halve graad westelijker te zijn dan Kaap *Victoria;* ik hield nogtans beſtendig een' westelijken koers, daar ik op de voortduring van den zuidewind, den eerſten, dien wij ſedert Kaap *San Juan* gekregen hadden, niet durfde rekenen, en ik tegen de westewinden, die tot aan de Keerkringen op deze Zee de heerſchende zijn, volkomen op mijne hoede wilde zijn, ten einde des noods eenen noordelijken koers te kunnen nemen, dat alleen bij eene groote westelijke Lengte mogelijk is. Om deze redenen wilde ik niet vroeger naar het N. wenden, vóór dat wij den 80ſten graad dier Lengte zouden bereikt hebben. Het voorbeeld van Kapitein BLIGH deed mij zoo voorzigtig zijn; want deze, ſchoon reeds op de Lengte van 77 graden gekomen, kon evenwel het *Vuurland* niet omzeilen, en was genoodzaakt naar de Kaap de *Goede Hoop* te ſtevenen.

Den 14 Maart bevonden wij ons op de Zuider

Breedte van 56° 13′ en op de Wester Lengte van 82° 56′. Volgens de ſcheepsrekening was de Lengte 86° 27′. Wij waren nu 8 graden weſtelijker dan Kaap *Pillar*, het weſtelijk Voorgebergte van *Terra del Fuego*, en ik behoefde thans geen oogenblik te twijfelen, of ik kon hetzelve, ook bij het ongunſtigſte weêr omzeilen; ik hield derhalve, wanneer de wind dit toeliet, een' noordweſtelijken koers, dien ik echter zoo regelde, dat hij tuſſchen de twee Koerslijnen van Cooks eerſte en tweede reis doorliep. Ik dacht, dat ik hier meest zuidelijke winden zou aantreffen, maar in plaats van Z. hadden wij beſtendig een N. wind, die op den 16 zeer ſterk woei. De golven gingen zeer hoog en kruisten elkander in zoo verſchillende rigtingen, dat het ſchip daardoor ſterker bewogen werd, dan door een' der ſtormen, die wij tot hiertoe hadden ondervonden. De buitengemeene laagte van den Barometer, die verſcheidene dagen duurde, en, in den nacht van den 17, 28 d. 45 was (de laagſte ſtand, dien wij op onze geheele reis, behalve op den 1 October dezes jaars waarnamen); de ſterke golven uit het N. W. en de wolken die den 18 ſchielijk uit dien hoek opkwamen; dit alles deed ons een' hevigen ſtorm uit het N. W. verwachten, tegen welken wij ons dan ook geheel voorbereidden. Maar het weêr was den 18 zeer ſchoon, en 'er was volſtrekt geen' wind. Den voorgaanden nacht bemerkten wij een' zeer zwaren dauw. Schoon men wel gewoon is, den dauw als een zeker kenteeken van de nabijheid

des

des lands te beſchouwen, is het echter niet waarſchijnlijk, dat in den omtrek van ons ſchip ergens land gevonden wordt. Onze Breedte was 55° 46′, de Lengte 89° 00′. Uit het gemiddelde van verſcheidene waarnemingen, die, wanneer het weêr maar eenigzins gunſtig was, met twee Kompasſen gedaan werden, bleek het, dat de Magneet-naald hier 19° 59′ 20″ Noord-oostering had en dat de Zuidelijke inclinatie was 75° 30′.

Op den 21 Maart, des morgens te 8 uren, waren wij naar mijne rekening de Straat van *Magellaan* voorbijgezeild, want Kaap *Victoria*, de westelijke hoek van de noordzijde van de Straat, lag toen in het Oosten van ons op een' afſtand van 650 mijlen. Wij hadden derhalve het *Staten-Land* en *Terra del Fuego* in 24 dagen omgezeild. Deze vaart was ſpoediger geweest, dan ik in dit verre verloopen jaargetijde had kunnen verwachten. Hier kreeg ook de Barometer zijne gewone hoogte weder, daar hij gedurende den tijd, dat wij het *Vuurland* omzeilden, zoowel bij het beſte als bij het ſlechtſte weêr, altijd 6 lijnen lager ſtond, dan hij geſtaan had vóór dat wij deze ſtreken waren genaderd. Hij begon nu weder te rijzen.

Ik hield nog een' noord-westelijken koers, ten einde niet in eene ſtreek te zeilen, welke van Byron, Wallis, Carteret, Bougainville, Cook en door nog meer andere Zee-reizigers van lateren tijd zoo doorkruist is. Alle deze Zeelieden, behalve Kapitein Cook op zijne eerſte reis, hadden een' regelregt noordelijken koers gehou-

den, zoodra zij de Straat van *Magellaan* waren voorbijgezeild. Drie dagen lang behielden wij een' zeer frisschen Z. wind, die dit zonderlinge had, dat hij, in weerwil van zijne sterkte, geene de minste golven deed ontstaan. De zee was zoo kalm als in eene Baai; de Barometer stond op 30 D. 3 L., en dus hooger dan wij denzelven op onze geheele reis nog gezien hadden. Nogtans was de lucht bij aanhoudendheid betrokken, en den 24 Maart kregen wij eindelijk een' sterken N. N. O. ten laatste N. N. W. wind, gepaard met zeer hooggaande golven en zulk nevelachtig weêr, dat wij de *Newa* uit het gezigt verloren. Het stormachtige en donkere weêr duurde voort, en onze Sein-schoten werden niet beantwoord. Het scheen dus zeker, dat wij gescheiden waren; en toen het weêr opklaarde, werden wij hiervan ook volkomen overtuigd. Het was niet waarschijnlijk, dat wij elkander vroeger, dan bij het eiland *Nukahiwa* zouden wedervinden. Onze Breedte was op den dag, dat wij van elkander gescheiden werden, 47° 09′ en onze Lengte volgens de Horologies 97° 04′ W.

Van den 24 tot den 31 Maart hadden wij bij aanhoudendheid stormachtig weêr, met hooggaande golven, en het schip leed van de sterke bewegingen. Wij moesten nu alle dagen pompen, dat anders slechts tweemaal in de week gebeurde. Sedert verscheidene weken hadden wij geen' Maans-afstand kunnen meten, maar op den 31 Maart liet het weêr zulks toe. Twaalf afstanden, die ik in vier rijen verdeelde, van welke

ke ik ieder afzonderlijk berekende, gaven voor de Lengte, op den Middag gereduceerd 99° 21′ 15″ volgens den Scheeps-Almanak, en 99° 35′ 15″ volgens de *Connoisfance des tems*. (volgens welke alleen ik voortaan de berekende Lengte opgeven zal). De waarnemingen van Dr. HORNER gaven 99° 28′ 00″. De Horologies van ARNOLD wezen 99° 55′ 45″. Op den 3 April hadden wij weder eene lange rij van Maans-afſtanden. De waarnemingen van 31 Maart en van 3 April bewezen, dat de Horologies den 31 Maart 24′ 15″ en den 3 April 27′ 15″ westelijker waren, dan het gemiddelde van de waarnemingen door Dr. HORNER en mij gedaan. Ook was het onmogelijk te verwachten, dat derzelver gang naauwkeurig zou kunnen blijven, daar wij eerst uit eene warme luchtſtreek in eene koude, en nu weder van eene koude in eene warme, die met elken dag toenam, waren overgegaan. Wij moesten ons derhalve van nu af alleen op de Lengte verlaten, die wij uit de Maans-afſtanden konden afleiden, en eerst door eene lange en zamenhangende reeks van waarnemingen kon 'er een nieuwe gang voor de Horologies bepaald worden. Het gemiddelde van verſcheidene waarnemingen, die van 10° 29′ 20″ tot 8° 57′ 40″ uiteenliepen, gaf op dezen dag voor de Noordoostering van de Magneet-naald 9° 36′ 48″. Onze Breedte was op dit oogenblik 38° 02′ Z.

Op den 8 April liet ik, bij de monſtering, bij alle manſchappen onderzoek doen, of 'er zich ook eenige teekens van Scorbut vertoonden. Wij wa-

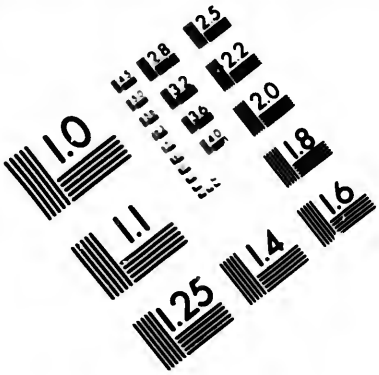

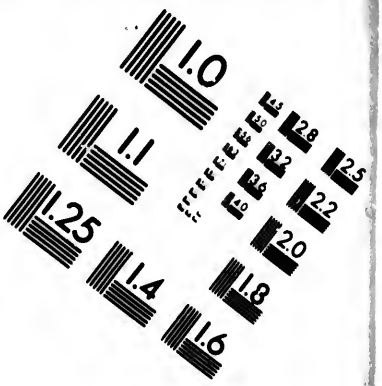

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

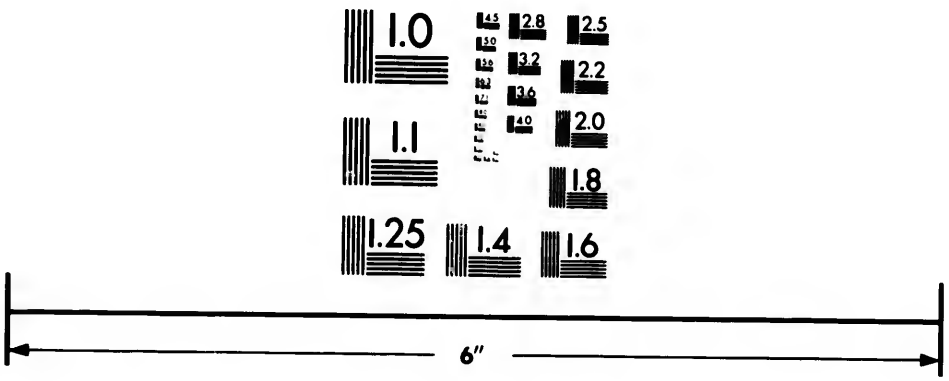

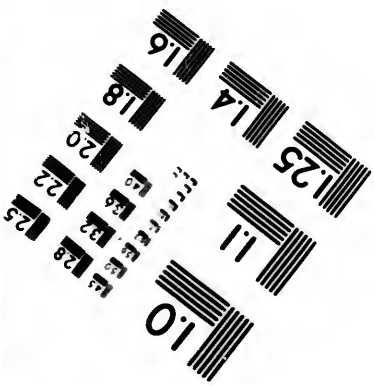

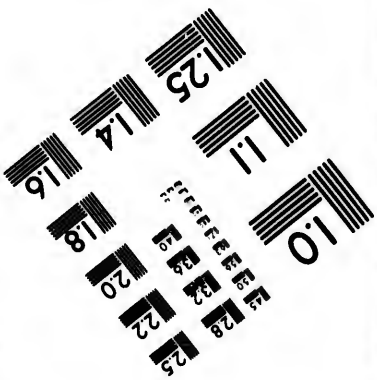

Photographic Sciences Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y 14580
(716) 872-4503

waren nu reeds bijna 10 weken onder zeil, en hadden, gedurende de 6 laatſte weken, zeer ſlecht en vochtig weêr gehad. Dr. ESPENBERG vond nogtans bij niet een' enkelen de geringſte blijken van deze ziekte; maar hij verzekerde mij daarentegen, dat bij allen het tandvleesch vaster en gezonder was, dan toen hij hen te *Cronſtadt* bezien had. Verſcheidene ſchenen het voor eene beleediging te houden, dat men hun tandvleesch en hunne voeten onderzocht, en zeiden op eenen ſchier boozen toon, dat zij de Scorbut niet zouden krijgen. Dit onderzoek liep dus volkomen naar mijn' wensch af, en ik was zoo gelukkig, van niet éénen man op de Zieken-lijst te hebben; ſchoon ik niet hopen durfde, dat de Kok van den Gezant, die de Tering had, tot aan het einde der reis zou leven. In *Braſilien* zocht ik hem te overtuigen, dat het noodzakelijk was, dat hij terugbleef, en ik bood hem een middel aan, om naar zijn Vaderland wedertekeeren; maar hij wilde hiertoe niet beſluiten, en ik beſchouwde het als eene wreedheid hem geheel tegen zijnen wil terug te zenden.

Daar het weêr van dag tot dag warmer werd, liet ik nu aan de manſchap geen boter geven, maar gaf bevel, in plaats van boter, hun rantſoen van Suiker en Azijn te verdubbelen, en hun van nu af aan ieder dag thee bij het ontbijt te geven.

Op den 10 April, hadden wij eenen zeer ſchoonen en tevens warmen dag, die de eerſte van deze ſoort was, welke wij hadden, ſedert ons vertrek

trek van *St. Catharina*. Daar ik thans met veel waarschijnlijkheid verwachten konde, dat het slechte weêr ons nu voor altijd verlaten had, liet ik van heden af met verscheidene bezigheden een aanvang maken, die alleen bij goed weêr konden ondernomen worden, en die ons bijna tot op onze aankomst te *Nukahiwa* werk verschaften. De Zeilmakers moesten de oude zeilen verbeteren, die bij de Passaat-winden zouden gebruikt worden, om de betere voor ongunstiger weêr op hoogere Breedten te bewaren. De Smid moest de smidse opzetten, om niet alleen eenig voor het schip noodig ijzerwerk, maar ook messen en bijlen, geschikt voor den ruil-handel met de Eilanders van deze Zee, gereed te maken. De Timmerlieden moesten de booten verbeteren. De Stukken werden uit het ruim geligt en op hunne vorige plaats gebragt. De Graaf TOLSTOY nam op zich, om een gedeelte der manschappen in het exerceren en schieten te oefenen.

Op den 12 April, hadden wij eenige uren een' zeer hevigen storm. Des nachts te 3 uren kondigde eene plotselinge verandering der temperatuur een' zuidelijken wind aan, die ook binnen eenige uren volgde. De wind woei frisch uit het Z. W. t. Z. en eindelijk uit het Z. O., zoodat wij alle zeilen konden bijzetten. Ik stuurde N. N. W., maar ik was thans genoodzaakt van mijn bepaald plan aftegaan, en eenen westelijken koers te nemen. De gedurige N. W. winden hadden ons tot op 99 graden Lengte teruggevoerd;

voerd; en daar ik op geen' beſtendig gunſtigen wind rekenen konde, vóór dat wij den Z. O. Paſſaat-wind zouden gekregen hebben, durfde ik geen' tijd verliezen, ſedert ik beſloten had, om regelregt naar *Kamtſchatka* te zeilen, aldaar de Waren, welke de Amerikaanſche Compagnie, met verlof van den Keizer, in het ſchip zoude laden, intenemen, en dan met het Gezantſchap naar *Japan* te gaan. Bij dit beſluit, om naar *Kamtſchatka* te gaan, verloor ik de hoop van ontdekkingen te doen, die ſedert lange mijne verbeelding hadden bezig gehouden, en omtrent welke ik reeds een plan ontworpen had. Het was namelijk onmogelijk, om nog in dit jaar de bezigheden van het Gezantſchap aftedoen, daar de aan hetzelve verbondene belangen een tijdvak van ten minſte zes maanden vereischten, en de terugreis naar *Kamtſchatka* dus niet vóór de maand Mei kon ondernomen worden. Wij moesten nu reeds den geheelen winter in *Japan* doorbrengen; ik behoefde derhalve ingevolge mijne orders niet met ſpoed naar *Japan* te reizen, en kon de maanden Junij, Julij en Augustus eenigijk beſteden, om de nog weinig bezochte ſtreken van den Oceaan, te onderzoeken. Ik hield het evenwel pligtmatig hier van aftezien. 'Er moest namelijk den Agent der Amerikaanſche Compagnie te *Kamtſchatka* veel aan gelegen zijn, dat hij de Waren, die wij aan boord hadden, en inzonderheid het IJzer en Touwwerk, zoo ſpoedig mogelijk bekwam; en men kon ook met zekerheid vooruitzien, dat een groot

groot gedeelte van de lading, gedurende ons verblijf van 9 of 10 maanden in *Japan*, moest bederven, daar wij op onze reize meermalen gelegenheid hadden, om ons te overtuigen, dat de Brandewijns-vaten, van welke wij eene groote menigte aan boord hadden, zeer flecht waren. Een gewigtig oogmerk dezer reis, om namelijk aan de Amerikaanfche Compagnie fpoedig middelen te verfchaffen ter bevordering van haren handel, zou dus verijdeld geworden zijn; en het was nog twijfelachtig of het Gezantfchap het gewenschte gevolg zou hebben, dat men zich van hetzelve beloofde. Dan zou eene kostbare reis ondernomen geweest zijn, zonder dat een van derzelver hoofdoogmerken was bereikt geworden. De voor rekening van het Gezelfchap naar *Kamtfchatka* en *Amerika* beftemde kostbare lading, die de Beftuurders, uit vertrouwen op mij en op mijne Officieren, niet hadden laten verzekeren, moest derhalve, zoo fpoedig mogelijk, in veiligheid gebragt worden. De Gezant, als gevolmagtigde van de Amerikaanfche Compagnie, begreep te zeer het nuttige van mijn voorftel, dan dat hij daartegen eenige bedenking zou hebben kunnen inbrengen.

Ik moest 'er thans ook van afzien, om het *Paſchen*-eiland aantedoen, dat nu bijna in het westen, op een' afftand van omtrent 500 mijlen van ons lag; fchoon ik verwachten moest, dat Kapitein LISIANSKOY, die van mijn befluit, om regelregt naar *Kamtfchatka* te zeilen, onkundig was, zijn' koers derwaarts nemen zou, in de hoop

hoop van mij daar te zullen vinden. De wind woei twee dagen uit het Z. O. en O. Z. O., zoodat wij meenden alreede den Paſſaat-wind gekregen te hebben: hij liep echter weder naar het N. O. en N. N. O. Ik veranderde mijn' koers een of twee ſtreken, naarmate onze koerslijn die van WALLIS of van BOURGAINVILLE te nabij kwam. Onafgebroken had ik des daags een' Matroos in de mast en des nachts op de Boegſpriet, en beloofde eene belooning van 10 Piasters aan hem, die bij dag, en van 20 Piasters die bij nacht, het eerst land zou ontdekken. Den 17 April doorſneden wij de zuidelijke keerkring op de Lengte van 104° 30′.

Het ſchoone heldere weêr op den 18 en 19 gaf ons gelegenheid, om verſcheidene Maans-afſtanden te nemen. Die van den 18 April, op den middag gereduceerd gaven 106° 51′ 23″; die van den 19 108° 04′ 12″. Het Horologie van ARNOLD N° 128 wees op den eerſten dag 107° 20′ 52″; op den tweeden 108° 29′ 15″. Naar het gemiddelde was N° 128 dus 27′ 46″ te weſtelijk. De Magneet-naald had den 18 April op de Breedte van 22° 20′ 5° 49′ Noord-oostering, en den 21, op de Breedte van 20° 58′ en op de Lengte van 108° 46′ 5° 12′. Daar de afwijking van de Magneet-naald tot bij de *Sandwich*-eilanden volkomen dezelfde, en altijd tuſſchen 3 en 5½ graden oostelijk bleef, zal ik dezelve maar zelden opgeven.

Op den 22 April kregen wij op de Breedte van 20° 00′, na eenige hevige rukwinden, die ſchielijk

lijk uit het N. O. en Z. O. op elkander volgden, den waren O. Z. O. Paſſaat-wind, die nu eens ſterker, dan eens zwakker, maar altijd met helder en ſchoon weêr, tot op onze aankomst bij de *Washingtons*-eilanden bleef waaijen. De hitte begon nu zeer toetenemen. De Thermometer klom in mijne Kajuit, die de koelſte plaats van het geheele ſchip was, tot 22½ graden, en op het dek in de ſchaduw tot 23½ graden. Dit ſchoone weêr vergunde ons, om zes dagen achter elkander Maans-afſtanden te meten. Deze waarnemingen zijn in zoo verre belangrijk, als de Lengte van de *Washingtons*- en *Mendoza's*-eilanden, daarop gegrond is; welke van de opgave der Lengte door COOK aangaande de laatſte, en van die door MARCHAND en WILSON aangaande de eerſte gedaan, verſchilt. Derzelver bijzondere overeenſtemming moet haar zeer aanbevelen, en wel te meer, omdat de meeste naar de tafelen van BURG zijn berekend. Uit het gemiddelde van deze zesdaagſche waarnemingen werd de fout van N° 128 bevonden te zijn 1° 00′ 30″ te westelijk, en deze fout is bij alle onze bepalingen der Lengte volgens de Chronometers, van de *Mendoza's*- en *Washingtons*-eilanden op den 6 en 7 Mei ingeſlopen.

Ik nam thans zoo mijn' koers, dat ik mij in het midden tusſchen het eiland *Fetugu* (COOKS *Hood*-eiland) en het eiland *Uahuga* (HERGEST's *Riou*-eiland) bevond. Op deze hoogte zou ik beide eilanden moeten kunnen zien. In den nacht na den 5 Mei hadden wij een hevig onweder met veel regen en rukwinden. Tegen

den morgen bedaarde het wel eenigermate, doch de lucht was zeer bewolkt, en liet ons dus niet toe, om op dezen dag Maans-afſtanden te nemen. Op den 5 Mei was de Zuider Breedte van het ſchip 9° 20′, de Wester Lengte, volgens de Horologies, door de laatſte Maans-afſtanden verbeterd, = 137° 08′. Den volgenden nacht zeilden wij ſlechts met weinige zeilen, omdat de Paſſaatwind friſch waaide. Bij het aanbreken van den dag, zagen wij het eiland *Fetugu*, dat op 50° in het Z. W., op een' afſtand van 35 tot 38 mijlen van ons lag. Dit eiland is hoog, maar niet groot in deszelfs omtrek; het beſtaat uit eene enkele hooge rots, wier top geheel vlak is, en eenigermate naar het N. en Z. afhelt. Aan den noordelijken hoek kan men, evenwel niet zeer duidelijk, eene verdeeling van twee hoogten onderſcheiden. Op de kaart van Kapitein Cook ziet men aan de Zuid-zijde eenige kleine rotsachtige eilanden, die wij niet konden gewaar worden. In plaats van deze, zagen wij aan de noord-west en aan de west-zijde verſcheidene, van welke eenige vrij hoog en geheel rond zijn, andere de gedaante van eene Piramide hebben. Zij liggen omtrent 250 tot 300 vademen van het eiland. Daar Kapitein Cook niet noordelijker dan 9° 20′ koerste, waar het eiland van hem in het W. Z. W. lag, kon hij ook deze rotſen, die de noordwestelijke zijde omringen, niet zien. Te half zeven uren zagen wij ook het eiland *Ohiwaoa*, dat door Mendanna *Dominik* genoemd wordt. Wij hielden het eerst voor het eiland *Motane* —

Men-

MENDANNA's *San Pedro*. — De oostelijke hoek lag volgens het Kompas in het Z. W. van ons; het midden in het Z. W. op 70° 30′. Zoo verre wij zien konden, is de beſchrijving, die COOK van dit eiland geeft, naauwkeurig; doch het was voor ons onmogelijk, om op een' afſtand van 35 mijlen hetzelve duidelijker optenemen. Te 9 uren lag de Oostelijke hoek van dit eiland voor ons in het *ware* Zuiden. Dr. HORNER en de Luitenant LÖWENSTERN namen op dit oogenblik Zons-hoogte, ter bepaling van den tijd, uit welke, met de aangenomene fout van het Horologie, deszelfs Lengte gevonden werd te zijn 138° 21′ 30″. De westelijke hoek van dit eiland konden wij niet duidelijk genoeg zien. Ik liet te 8 uren W. N. W. ſturen, ten einde op den middag het eiland *Uahuga* in het westen te hebben, omdat dit het zekerſte middel was, om deszelfs Breedte zonder fout te bepalen. Te 10 uren ontdekten wij dit eiland in het W. t. N. Eenige minuten later lag het midden van het eiland *Fetugu* juist in het ware Zuiden van ons. De Lengte van hetzelve is volgens onze waarnemingen 138° 29′ 30″, welke van COOKS opgave van 138° 48′, 18′ 30″ verſchilt. Ook de Breedte vonden wij volgens de vereeniging van onze hoeken en peilingen drie minuten noordelijker. Juist op het oogenblik van de Culminatie der Zon, lag eene dubbelde Piek op het eiland *Uahuga* van ons in het ware westen, op een' afſtand van 18 mijlen. De Middags-hoogte was door Dr. HORNER, den Luitenant LÖWENSTERN en mij, met

Sextanten van TROUGTHON en RAMSDEN, met alle mogelijke ſcherpheid waargenomen, en de Breedte gevonden = 8° 55′ 58″, welke derhalve de Breedte van deze dubbelde Piek is, die mij toeſcheen bijna in het midden, misſchien iets meer naar den zuidelijken, dan naar den noordelijken kant van het eiland te liggen. Het eiland *Fetugu*, dat wij ſpoedig uit het gezigt verloren, lag op den middag 18° in het Z. O. van ons. Ik ſtuurde thans langs het eiland *Uahuga*, op een' afſtand van omſtreeks 6 of 7 mijlen: op welken afſtand wij eenige malen het diep-lood lieten vallen, maar met 100 vademen geenen grond vonden. Dit eiland laat zich bijzonder duidelijk onderkennen. Van het oosten naar het westen verheft zich het land tot eene aanmerkelijke hoogte, en vormt alzoo in het midden een' vrij hoogen en aan de westzijde ſteilen berg. Slechts op een' kleinen afſtand ten westen ziet men de zoo even gemelde dubbelde Piek. Toen de oostelijke hoek in het N. W. t. W. lag, verdween de dubbelde Piek uit ons gezigt, en de hooge berg, die in het midden ligt, had het voorkomen van een' Koepel, aan welks westzijde eene zuil zich in de gedaante van eene piramide zeer hoog verhief. Men ziet wel aan de zuidzijde twee inhammen, waar misſchien goeden anker-grond te vinden is; maar men is daar evenwel te weinig voor den wind beſchut, om veilig te kunnen liggen. Het westelijk gedeelte dezes eilands ſcheen mij toe het vruchtbaarſte te zijn; want ſchoon het vrij hoog ligt, is het nogtans vlakker dan het oostelijke,

op

op hetwelk dorre rotſen, die eene rij van Pieken vormen, met diepe dalen afwisſelen. Het krijgt door deze Pieken in het voorkomen iets gelijks met het *Staten-Land*, ſchoon het wel eenigzins minder woest is. Aan de westzijde van dit eiland ziet men een rotsachtig eiland, dat omtrent anderhalve mijl in den omtrek beſlaat, tusſchen hetwelk en het westelijk einde van het eiland zelf, een groot plat ſtuk ſteen ligt, dat wel op eene Grafzerk gelijkt. Het eiland zelf, dat al gaande weg lager wordt, eindigt in het westen met eene ſteile, zeer vooruitſtekende ſtompe rots. Achter deze hoogte moet aan de westzijde een veilige haven zijn; dien wij evenwel niet konden opnemen. Schoon wij het eiland ſlechts op eenen kleinen afſtand voorbijzeilden, en de wind niet ſterk was, kwam 'er echter geene Kano. Wij konden geheel geene Bewoners ontdekken, maar zagen op verſcheidene plaatſen rook. Toen de oostelijke hoek van het eiland voor ons juist in het N. lag, nam Dr. HORNER Zons-hoogte, ter bepaling van den tijd, uit welke de Lengte, volgens onze Horologies met de gevondene verbetering, werd gevonden te zijn = 139° 05′ 00″. De ligging van dit eiland is O. N. O. en W. Z. W., en deszelfs geheele lengte bedraagt 9 mijlen. In zoo verre is de teekening, die de Luitenant HERGEST en de Sterrekundige GOOCH van hetzelve ontworpen hebben, naauwkeurig; maar de gedaante, die deszelfs zuidzijde gekregen heeft, komt met de teekening van HERGEST geheel niet overeen. Deze was ook alleen in de nabijheid van

de westzijde geweest. Het midden van *Uahuga* ligt, volgens onze waarnemingen, op 8° 54′ 30″ zuider Breedte en 139° 09′ 30″ wester Lengte. Volgens HERGEST is deszelfs Breedte 8° 50′ 30″ en de Lengte 139° 09′ 00″.

Des middags te 5 uren zagen wij het eiland *Nukahiwa* in eenen nevel, waardoor wij deszelfs afstand van ons niet wel konden ramen. Te 6 uren liet ik alle zeilen innemen behalve het marszeil; en daar de afstand tusschen het eiland *Uahuga* en *Nukahiwa*, volgens de kaarten van ARROWSMITH, welke ik voor naauwkeuriger meende te moeten houden, dan die van HERGEST, die in het Tweede Deel van VANCOUVER's Reize gevonden wordt, 27 mijlen bedraagt, wendde ik naar het noorden, toen wij de helft van dezen afstand hadden afgelegd; maar na verloop van een uur, bevonden wij ons zoo nabij het land, dat ik terstond naar het zuiden moest wenden. Dit was een bewijs, dat de afstand te groot is opgegeven, hetwelk ook door onze opneming bevestigd wordt. De Afstand van de westzijde van *Uahuga* tot *Martin*, den zuid-oostelijken hoek van *Nukahiwa*, is slechts 18 mijlen. Volgens HERGEST bedraagt dezelve 20, en volgens WILSON 24 mijlen. Ik zie daarom niet in, wat ARROWSMITH kan bewogen hebben, om de bepaling van HERGEST, zoowel ten opzigte der Breedte als Lengte, en van de betrekkelijke ligging der *Washingtons*-eilanden, te verwerpen; daar hij toch op den arbeid van eenen Kweekeling van COOK en van eenen Sterrekundigen van beroep ver-

vertrouwen had behooren te ſtellen. HERGEST is, wel is waar, niet overal naauwkeurig, maar zijne bepalingen zijn toch veel beter dan die van MARCHAND en WILSON. Bij de opgave van het eiland *Uahuga* kon hij daarenboven niemand, behalve HERGEST volgen, daar MARCHAND hetzelve geheel niet, en WILSON waarſchijnlijk ſlechts van verre gezien heeft. Van het werk des Eerſten Ontdekkers van dit eiland, des Amerikaners INGRAHAM en van deszelfs Landslieden, die dit eiland hebben aangedaan, is mij nimmer iets onder het oog gekomen.

Met het aanbreken van den dag ſtuurden wij naar den zuid-oostelijken hoek van het eiland *Nukahiwa*, die in het N. W. van ons lag, op een' afſtand van 15 mijlen. Ten zelfden tijde lag het eiland *Uapoa* van ons in het Z. W., en wel op een' afſtand van 24 mijlen. De vele Pieken van dit eiland gaven aan hetzelve, van verre gezien, het voorkomen van eene oude Stad met hooge torens. Te 10 uren bevonden wij ons tegenover de Baai *Home*, die door HERGEST *Comptrollers* Baai genoemd wordt. Hier liet ik bijleggen en twee booten uitzetten, waarmede ik den Luitenant GOLOWATSCHEFF en den Stuurman van het ſchip uitzond, om te peilen. Kaap *Martin* en de westelijke hoek van *Comptrollers* Baai doen zich beide, en eerstgemelde Kaap wel bijzonder, door hare vooruitſtekende en ſtompe gedaante kennen. Een ander, niet minder in het oog loopend kenteeken van de *Comptrollers* Baai is eene groote zwarte rots, eene halve mijl ten

westen van Kaap *Martin*. Schoon deze Baai vrij wel tegen den wind beſchut is, ſchijnt zij over het geheel genomen nogtans weinig goeds te beloven. Wij zagen eenige Eilanders op het ſtrand rondloopen; doch, ſchoon 'er weinig wind was, kwam evenwel geen Kano bij ons aan boord; dit gaf ons geene hooge gedachten van hunne ſcheepvaart. Gedurende ons verblijf op dit eiland, werden wij in deze gedachten verſterkt. Tot op twee mijlen afſtands van land vonden onze peilers geen' grond; maar toen bereikten wij met 50 vademen een bodem van fijn zand, en deze diepte verminderde ſlechts 15 vademen, want zelfs nabij de kust is zij nog 35 vademen. Nadat ik de booten afgezonden had, ſtuurde ik in eene regte lijn langs het ſtrand, op eenen afſtand van ſlechts ééne mijl, zonder echter den haven, dien HERGEST Port *Anna Maria* noemt, te ontdekken. De geheele kust vormt eene gansch onafgebrokene reeks van enkele loodregte rotſen, aan welke eene geheele berg-keten, die zich verder binnenlands uitſtrekt, verbonden is. Deze ſteenachtige, kale rotſen leveren een ſomber aanzien op, dat ſlechts door ſchoone watervallen een weinig bevalliger wordt. Deze vloeijen op geringe afſtanden van elkander, en ſtorten van eene hoogte, die ten minſte 1000 voeten geſchat mag worden, in de zee neder. Op den top van een' dezer bergen zagen wij een vierkant ſteenen-gebouw, dat wel naar een' toren geleek. Het was niet hoog, zonder dak en door boomen omringd. Ik hield het voor eene *Morai*

of

of Begraafplaats. Daar ik echter op de *Morai*, die wij in het dal *Tayo Hoae* bezochten, een foortgelijk gebouw niet gezien heb, komt het mij waarfchijnlijk voor, dat het eene foort van Vesting geweest is. Ik heb evenwel, bij nader onderzoek hieromtrent, niets kunnen vernemen. Nabij den oever hadden zich verfcheidene Eilanders op rotfen, die niet zeer hoog waren, verzameld. Nieuwsgierigheid dreef hen misfchien derwaarts. De meeste waren bezig met hengelen.

Te 11 uren zagen wij eene Kano op ons aankomen. Dezelve werd door acht Eilanders geroeid. Eene witte vlag, die zij opgehefchen hadden, viel ons zeer in het oog. Dit Europeesch Vredes-teeken deed ons vermoeden, dat 'er ook een Europeër zich in de Kano bevinden zou; en dit vermoeden werd ook bevestigd. 'Er was namelijk een Engelschman in de Kano, die wij echter, bij het eerfte gezigt, voor een' inboorling van het land moesten houden; want zijn geheele opfchik was in de manier der Eilanders, en beftond in niets anders, dan een' gordel, dien hij om de heupen droeg. Hij vertoonde mij getuigfchriften van twee Amerikanen, die hij, bij derzelver verblijf aan dit eiland, bijzonder in het bezorgen van hout en water, behulpzaam was geweest. In dezelve getuigde men, dat hij dit wel had uitgevoerd. Hij bood ook ons zijnen dienst aan. Gaarne maakte ik daarvan gebruik; want het was mij aangenaam, mij van zulk een' goeden Tolk te kunnen bedienen, door wiens hulp ik hopen mogt, eenige naauwkeuri-

ge berigten nopens dit, zeker geheel onbekend, eiland te zullen inwinnen. Daar wij ons hier ſlechts korten tijd dachten optehouden, zou het anders onmogelijk geweest zijn, iets bepaalds over de zeden en gewoonten van deszelfs bewoners te vernemen. Alles hadden wij zeker, door onkunde aan hunne taal, op gisſingen moeten gronden.

Deze Engelschman, die zich ROBERTS noemde, verhaalde ons, dat hij ſedert zeven jaren zich op dit eiland bevond, nadat hij twee jaren op het eiland *Santa-Christina* geleefd had. Op dit eiland was hij door Engelſche Matrozen, die tegen hun' Kapitein waren opgeſtaan, en ROBERTS niet hadden kunnen bewegen, om hunne partij te kiezen, aan wal gezet. Te *Nukahiwa* had hij onlangs eene Bloedverwante des Konings getrouwd, en daarom ſtond hij hier in groot aanzien. Het moest hem derhalve gemakkelijk vallen, ons zeer veel van dienst te zijn. Hij waarſchuwde ons te gelijker tijd voor eenen Franschman, die van een Engelsch Koopvaardijſchip weggeloopen, en zich ook ſedert eenigen tijd hier had neêrgezet. Hij beſchreef dezen Franschman als zijn' doods-vijand, die alles aanwendde, om hem bij den Koning en bij de Eilanders zwart te maken. Ook hier vertoonde zich de aangeboren haat tuſſchen de Engelſchen en Franſchen. Hoe treurig is het niet, dat zelfs op dezen afſtand, op eilanden, wier bewoners nog zoo ruwe zeden hebben, en wier levenswijze zoo vreesſelijk verwoestende is, waar alleen

leen de noodzakelijkheid van zelfs-behoud twee beſchaafde menſchen, al lag ook de halve wereld tusſchen hun beider geboorte-grond, als Broeders vereenigen moest: hoe treurig is het niet, dat hier twee Europeërs elkander haten en tot den dood toe vervolgen kunnen! Gedurende mijn verblijf te *Nukahiwa* wendde ik alle middelen aan, om deze menſchen te verzoenen, en ſtelde hun de beweegredenen voor, die hen weêrkeerig moesten nopen, om in volkomene eensgezindheid en vriendſchap te leven; daar zij door het toeval onder een volk verplaatst waren, dat zij zelve als valsch, trouweloos en wreed afſchetſten; alleen door eendragt en vriendſchap konden zij hunne meerderheid in kennis en ſchranderheid aanwenden, om de inwoners van het geheele eiland het hoofd te bieden; daar elk van hun integendeel, indien zij zoo bleven voortleven, dagelijks verwachten moest, een offer te zullen worden van hun' onderlingen haat. Zij beloofden mij wel, dat zij met elkander zouden verzoenen, en gaven zelfs in mijne tegenwoordigheid, tot een teeken van hunne verzoening, elkander de hand; maar de Engelschman zeide mij, zelfs in het bijzijn van den Franschman, dat hij op geene opregte verzoening rekenen durfde; want reeds dikwijls had hij zijn' vijand gebeden, om in eensgezindheid en vriendſchap met hem te leven, maar nooit had deze zich daartoe laten vinden. Ook voegde hij 'er met nadruk bij, dat het gemakkelijker vallen zou, de rotſen, op welke hij woes, effen te maken, dan

dien

dien Franschman vriendschappelijke gezindheden jegens hem inteboezemen.

Op den middag ankerden wij in *Port Anna Maria* op 16 vademen waters, boven eenen grond van fijn zand en klei, en wel eene halve mijl van den noordelijken, en eene vierde mijl van den oostelijken oever. Het kleine eiland *Mutonoe*, dat de westelijke zijde van den ingang uitmaakt lag op 30° van ons in het Z. W., en het eiland *Mattau*, dat aan de oostelijke zijde van den ingang gelegen is, lag juist in het Z. van ons. De kleine stroom, uit welke wij ons water haalden, lag 11° N. W.

ZE-

ZEVENDE HOOFDDEEL.

Verblijf te Nukahiwa.

Naauwelijks hadden wij ons eerſte anker laten vallen, of het ſchip was van verſcheidene honderden van de Eilanders omringd, die Kokosnoten, Broodvruchten en Bananen te koop bragten. Het eenige, dat wij aan hun verruilen konden, beſtond in ſtukken van oude ijzeren hoepels van vier of vijf duimen lengte, waarmede ik beide ſchepen ten dien einde te *Cronſtadt* rijkelijk had voorzien. Zulk een ſtuk was de gewone prijs voor eene Kokosnoot of voor drie of vier Broodvruchten. Zij ſchenen op deze ſtukken ijzer veel prijs te ſtellen; maar Bijlen en Akſen moeten toch het hoogſte doel van hun verlangen geweest zijn. Zelfs over kleine ſtukken van ijzeren hoepels betoonden zij eene kinderachtige vreugde, die zij doorgaans door ſterk lagchen uitdrukten. Met zegepralende gebaarden vertoonden zij dan hun' verkregen ſchat aan de minder gelukkigen, die rondom het ſchip zwommen. Deze buitengemeene vreugde is toch een bewijs, dat zij nog weinig gelegenheid gehad hebben, om het voor hun zoo kostbare metaal te bekomen. Volgens het zeggen van ROBERTS, zijn hier in den tijd van zeven jaren ſlechts twee Amerikaanſche Koopvaardij-ſchepen geweest.

Daar

Daar ik vernam, dát 'er ſlechts weinige varkens voorhanden waren, gaf ik te verſtaan, dat deze alleen de prijs waren voor Akſen en Bijlen. Om den inkoop van levensmiddelen in het algemeen te bevorderen, had ik, terſtond bij onze aankomst, de Manſchap geboden, om niets, zelfs geene zeldzaamheden, van de Inboorlingen interuilen. Ik beloofde evenwel, dit gebod eenige dagen vóór ons vertrek te zullen intrekken, zoodra een toereikende voorraad van levensmiddelen zou ingekocht zijn. Ik benoemde den Luitenant ROMBERG en Dr. ESPENBERG, om den ruil-handel te regelen, en aan dezen alleen ſtond het vrij, om levensmiddelen te koopen; ik beſchouwde dit als het eenigſte middel, om orde te houden. Daar ik echter zag, dat wij geene varkens zouden kunnen bekomen, en dat 'er aan Kokosnoten geen gebrek zoude zijn, trok ik dit gebod reeds binnen weinige dagen weder in, en elk kreeg vrijheid, om zich naar goedvinden van de merkwaardigheden dezes eilands te voorzien.

Te 4 uren des namiddags kwam de Koning met zijn gevolg aan boord. Zijn naam was TAPEGA KETTENOWEE. Hij was een zeer ſterk, welgedaan man, met een' dikken ſpeknek. Hij had den ouderdom van omſtreeks 40 of 45 jaren. Zijn ligchaam was van donkere, bijna zwarte verw geheel *getatueerd*, zelfs op die plaatſen van zijn hoofd, waar men het haar had afgeſneden. Hij onderſcheidde zich door niets van den geringſten zijner onderdanen; want hij droeg, behal-

halve den *Tſchiabu*, (*) geene kleeding, maar was geheel naakt. Ik bragt hem in mijne Kajuit, en ſchonk hem een mes, en een ſtuk rood linnen van bijna 20 ellen, dat hij terſtond om zijne heupen bond. Ook aan zijn Gevolg, dat meest uit Bloedverwanten beſtond, gaf ik geſchenken, ſchoon ROBERTS mij geraden had, niet al te goedgeefsch te zijn. „ Want zij erkennen het toch niet;" — zeide hij — „ en niemand, zelfs niet de Koning, zal u het geringſte tegengeſchenk geven." Ik verzuimde niet, den Koning opmerkzaam te maken op de grootte van onze ſchepen en op de menigte van onze kanonnen, en ik verzekerde hem daarbij, dat ik geenszins wenschte van dezelve gebruik te maken tegen zijne onderdanen, maar dat hij deze daarom maar op het ſcherpſte moest verbieden, ons tot gewelddadigheden te tergen. Destijds geloofde ik, dat het aanzien en gezag van den Koning hier even groot waren, als op de *Sandwich*-eilanden en op de *Gezelſchaps*-eilanden; zeer ſpoedig werd ik echter van het tegendeel overtuigd. Toen hij weder op het dek kwam, vielen hem eenige kleine Braſiliaanſche Papegaaijen in het oog, waarover hij niet weinig zijne vreugde en verwondering te kennen gaf. Hij ging zitten, en beſchouwde dezelve verſcheidene minuten. Ik dacht zijne genegenheid te zekerder te zullen winnen, wanneer ik hem

(*) *Tſchiabu* is de Gordel, dien de Wilden om de heupen dragen; op de *Sandwich*-eilanden wordt dezelve *Maro* genoemd.

hem een' van dezelve ten geſchenke gaf. Daar Roberts dacht, dat ik al te goedgeefsch was, deed hij mijn aanbod aan den Koning niet, gelijk ik het bedoelde; want den volgenden dag werd mij daarvoor een varken gezonden.

Met het ondergaan der zon, gingen alle mansperſonen, zonder uitzondering, aan land; maar meer dan honderd vrouwen bleven nog in de nabijheid van het ſchip, om hetwelk zij reeds ſedert vijf uren rondgezwommen hadden. Gedurende dezen tijd hadden zij alle kunstenarijen, die zij verſtonden, aangewend, om het oogmerk van hare komst aanteduiden. Zij konden zelve niet meer twijfelen, of hunne wenſchen wel begrepen waren; want zoowel hunne gebaarden als houdingen konden niet misverſtaan worden. De werkzaamheden op het ſchip, die niet mogten afgebroken worden, veroorzaakten intuſſchen, dat men haar met geene bijzondere opmerkzaamheid verwaardigde, en ik had bevolen, dat niemand, noch van het eene noch van het andere geſlacht, uitgenomen de koninklijke Familie, zonder mijne bijzondere vergunning aan boord zou komen. Naauwelijks echter begon het donker te worden, of deze arme ſchepſels ſmeekten op zulk een' jammerlijken toon, om toch op het ſchip toegelaten te worden, dat ik eindelijk daartoe vrijheid verleende. Ik kon ook te dezen aanzien te eerder wat toegevende zijn, daar ik geen' een' Veneriſche zieke aan boord had, en Roberts mij verzekerde, dat die kwaal tot dus verre op dit eiland niet bekend geworden was. Evenwel ſtelde

de ik aan deze liefhebberij paal en perk; en na verloop van twee dagen mogt geene Vrouw, gedurende ons verblijf, meer aan boord komen, ſchoon elken avond zelden minder dan vijftig om het ſchip rond zwommen, en hetzelve niet eerder verlieten, dan nadat men eenige geweren over hare hoofden had afgeſchoten. Ik geloof te mogen zeggen, dat de oorzaak dezer laagheid van het vrouwelijke geſlacht niet zoo zeer in ligtzinnigheid en ongebondene wellustigheid, als wel in het gehoorzamen aan het onnatuurlijk en tiranniek bevel van de Mannen en Vaders is te zoeken, die hunne Vrouwen en Dochters uitzenden, om ijzer en andere kleinigheden optedoen; want des morgens zag men hen der Vrouwen te gemoet zwemmen, om den verdienden ſchat te ontvangen. Ik heb zelfs eenen Man met een Meisje van tien of twaalf jaren, dat waarſchijnlijk zijne Dochter was, om het ſchip zien rondzwemmen, om haar tot wellustig gebruik aantebieden. Iets, dat mijne verwondering niet minder ten opzigte van het natuurlijke, als zedelijke wekte, was een Kind van ten minſte niet meer dan acht jaren, dat zich in het verſpillen van hare gunstbetooningen even weinig terughoudende en niet minder mild betoonde, als deszelfs gezusters. Met eene gemengde aandoening van medelijden en verbaasdheid beſchouwde ik, gedurende eenigen tijd, dit ongelukkige ſchepſel. Zij was in alle opzigten volkomen een Kind, en met een bij een kind natuurlijk gevoel lachte en ſchertſte zij, zonder de

minſte bewustheid van haren ongelukkigen toeſtand.

Den volgenden morgen te 6 uren, was het ſchip door meer dan 100 Eilanders omringd, die alle Kokosnoten, Bananen en Broodvruchten te koop bragten. Ook de geheele koninklijke Familie verzuimde niet, om reeds te zeven uren aan boord te zijn. Ik bragt alle, die tot dezelve behoorden in mijne Kajuit, om aan elk een geſchenk te geven. Een met olie-verw geſchilderd portrait van mijne Vrouw viel hun bijzonder in het oog. Eenen langen tijd ſtonden zij voor hetzelve, en zij bewonderden het met alle kenteekenen van welgevallen en verbaasdheid. Op het gekrulde haar, dat zij voor eene bijzondere ſchoonheid ſchenen te houden, maakten zij elkander opmerkzaam. Een ſpiegel was niet minder een voorwerp van hunne verwondering. Het was niet onwaarſchijnlijk, dat ſommige van hun reeds te voren eenen ſpiegel gezien hadden, ſchoon alle achter den ſpiegel zagen, om het wonderbare van dit verſchijnſel zich te kunnen verklaren. Maar een groote ſpiegel, waarin zij hun geheele ligchaam konden zien, moet evenwel geheel nieuw voor hun geweest zijn. De Koning vond 'er veel genoegen in, om zich zelven in dien ſpiegel te zien, en een zeker welgevallen met zijn' eigen perſoon, of wel bloote nieuwsgierigheid dreef hem bij elk bezoek terſtond naar mijne Kajuit en voor den ſpiegel, waar hij dikwijls geheele uren, tot mijn groot verdriet, doorbragt.

Daar

Daar ik voorgenomen had, om aan land te varen, zoowel om den Koning een tegen-bezoek te geven, als inzonderheid, om het water te onderzoeken, dat wij hier wilden innemen, en ik in mijne afwezigheid geene gasten aan boord wilde hebben: liet ik een kanon afſchieten en eene roode vlag ophijſchen. Daarbij werd het ſchip *Tahbu* (*) verklaard, en alle handel terſtond afgebroken. Dit maakte wel, dat niemand meer aan boord kwam, maar zij, die om het ſchip zwommen, ſchenen zich maar langzaam te verwijderen. Te 10 uren voer ik aan land, vergezeld door den Gezant en door het grootſte gedeelte der Officieren. Schoon ik van wege de goede verſtandhouding, die reeds tusſchen ons en den Koning, benevens diens Familie, plaats had, zoowel als om de niets minder dan kwaad ſchijnende gezindheid der Eilanders, op eene zeer vreedzame opwachting mogt rekenen, hield ik het nogtans raadzaam, en bij ons eerſte bezoek zelfs noodzakelijk, om niet dan wel gewapend te verſchijnen. Ik nam derhalve, behalve mijne ſloep, nog eene boot mede. De roeijers waren elk met een paar pistolen en eene ſabel gewapend, en ik hield nog zes mannen onder het geweer. Ieder Officier was tevens van wapenen wel voorzien. De Engelschman en de Franschman vergezelden ons als

(*) Ik acht het onnoodig, eene verklaring van het woord *Tahbu* te geven, dat uit de Reizen van Kapitein Cook genoeg bekend is. In het volgende Hoofddeel zal van de kracht van het *Tahbu* melding gemaakt worden.

als tolken. Eene groote menigte volk van beiderlei kunne was aan den oever verzameld, daar wij aan land ſtapten, dat van wege de ſterke branding vrij moeijelijk viel. Schoon noch de Koning, noch iemand van deszelfs Familie zich onder de menigte bevond, gedroegen zich echter alle zeer beleefd en eerbiedig. Nadat wij het water geproefd en zeer goed bevonden hadden, begaven wij ons naar een huis, dat niet verre van den oever ſtond, waar de Koning op ons wachtte. Omtrent vijf honderd ſchreden van hetzelve kwam de Oom des Konings, die ook tevens deszelfs Stiefvader is, en die hier niet anders dan Vader van den Koning genoemd wordt, ons te gemoet. Schoon hij een Grijsaard van 75 jaren was, ſcheen hij echter nog eene volkomene gezondheid te genieten. Hij had een zeer levendig oog, en uit de trekken van zijn gelaat mogt men tot een welberaden en onverſaagd karakter beſluiten. Ook is hij een der grootſte Krijgshelden van zijn' tijd geweest, en thans nog lijdt hij aan eene wonde aan het oog, waarover hij een verband droeg. Hij had een' langen ſtok in de hand, waarmede hij, ſchoon te vergeefs, de menigte, die ons naliep, poogde terug te houden. Hij vatte mij bij de hand, en geleidde mij naar een lang gebouw, waarin de Koninginnemoeder, met alle leden van hare Familie, in eene rij nederzat, en ons ſcheen te verwachten. Naauwelijks hadden wij den drempel van deze woning betreden, of wij ontmoetten ook den Koning, die mij met veel vertrouwelijkheid en vriendſchap ver-

verwelkomde. Hier bleef nu ook het volk ſtaan, en het ging zelfs uit een; want de woning van den Koning is *Tahbu*. Ik moest in het midden der Koninklijke Vrouwen plaats nemen, die alle met veel nieuwsgierigheid mij beſchouwden. Beurtelings hielden zij mijne hand in de hare vast, en lieten dezelve alleen los, om mijne kleeding, het borduurſel van mijne uniform, mijn' hoed enz. te bezien. Op het gelaat van alle deze Vrouwen ſcheen zoo veel hartelijke genegenheid zich te vertoonen, dat ik zeer gunſtig voor haar werd ingenomen. Ik ſchonk haar knoopen, meſſen, ſcharen en andere kleinigheden, die ik medegenomen had, maar die bij haar niet die vreugde verwekten, welke ik verwacht had. Zij ſchenen zich meer met onze Perſonen, dan met onze geſchenken bezig te houden. De Dochter des Konings, die omtrent 24 jaren was, en deszelfs Schoondochter, die iets jonger ſcheen, zagen 'er beide zeer wel uit, en zelfs in *Europa* zou men haar dien lof niet hebben kunnen weigeren. Zij waren alle met geel geverwde ſtof gekleed. Haar hoofd was met niets anders, dan met haar zwart haar verſierd, dat met Kokosolie ſterk ingewreven was. Haar ligchaam, dat door het gele kleed niet geheel bedekt kon worden, was noch geverwd noch *getatueerd*. Slechts de halve arm en de hand waren geel *getatueerd*; en het ſcheen dus, als of zij halve handſchoenen droegen, gelijk voorheen onder onze Dames de ſmaak was.

Nadat wij hier wat gerust hadden, bragt ons

de Koning, bij wien alle zijne Bloedverwanten verzameld waren, naar een gebouw, dat vijftien ſchreden van het andere was verwijderd, en alleen tot het houden van maaltijden diende (*). Men ſpreidde hier terſtond matten uit, op welke wij plaats namen. Onze gastheeren ſchenen alle zoo vrolijk te zijn, omdat zij ons in hun midden zagen, dat zij verlegen waren, op welke wijze zij hunne blijdſchap ons zouden betoonen. De een haalde Kokosnoten, de ander Bananen, een derde water, verſcheidene plaatſten zich naast ons, en verkoelden ons met hunne waaijers. Na een half uur ons opgehouden te hebben, namen wij ons afſcheid, en wij keerden naar onze booten terug. Niet de Koning, maar zijn Stiefvader geleidde ons, en wel even zoo verre, als hij ons te gemoet gekomen was. Ook nu omringde ons weder eene ontelbare menigte volks, en vele waren zeer luidruchtig, zonder evenwel, zoo als het mij voorkwam, iets kwaads in den zin te hebben. Nogtans waren de zes mannen, die onder het geweer bleven, en van welke drie vóór en drie achter ons gingen, misſchien wel de voorname reden van hun vreedzaam gedrag. Tegen den middag kwamen wij weder aan boord. Ik zond terſtond de Barcas met ledige watervaten af, en na drie uren kwam zij reeds weder terug. De Inboorlingen betoonden

(*) In het volgende Hoofddeel, waarin ik van hunne woningen ſpreken zal, zal dit Gebouw uitvoerig beſchreven worden.

den zich omtrent ons volk buitengemeen gedienſtig. Zij vulden de vaten, en zwommen met dezelve door de branding terug. Zonder hunne hulp, zou het ons niet mogelijk geweest zijn, om dagelijks meer dan eene Barcas met water te bekomen; en ook dit nog zou met veel moeite en met gevaar voor de gezondheid van ons volk geſchied zijn. Door hunne medehulp konden wij met het grootſte gemak de Barcas drie of viermalen op eenen dag aan land zenden, en ons volk had niets te doen, dan ſlechts het oog over de Eilanders te houden. In den tijd van acht dagen, gelukte het ook dezen ſlechts eenmaal, om een' ijzeren hoepel van een vat te ſtelen. Deze gemakkelijke manier, om onze watervaten te vullen kostte ons voor elke reis ſlechts een dozijn ſtukken oud ijzer van vijf duimen.

Ondanks alle onze moeite, konden wij geene zwijnen bekomen. In drie dagen kregen wij ſlechts twee, van welke het eene een tegengeſchenk voor den Papegaai was, en het andere tegen eene bijl werd ingeruild. Wij moesten derhalve, gelijk ter zee, van den ſcheeps-voorraad ons bedienen. Het eenige, dat na een zoo lang gebruik van gezouten vleesch, ter verkwikking diende, waren de Kokosnoten. Ik kocht zooveel van dezelve, als te koop werden gebragt, en liet zooveel uitdeelen, als elk verlangde te eten.

Den 10 Mei kregen wij des avonds berigt van land, dat men een ſchip met drie masten van de bergen konde zien. Daar ik vermoedde, dat dit

ſchip de *Newa* was, zond ik terſtond een' Officier met eene boot af, om dezelve in de baai te brengen. Het was echter te laat, en de *Newa* bleef zoo verre van land, dat de boot onverrigter zake terugkwam. Den volgenden morgen zond ik den Luitenant GOLOWATSCHEFF der *Newa* te gemoet; en tegen den middag hadden wij het genoegen, dezelve in de baai te zien komen. Daar 'er weinig of geen wind was, zond ik mijne ſloep, om haar te helpen, en eerst des namiddags te 5 uren kwam zij naast ons ten anker. Kapitein LISIANSKOY berigtte mij, dat hij zich eenige dagen bij het *Paasch*-eiland had opgehouden, in de hoop, van ons daar te zullen ontmoeten. Sterke weste winden hadden hem belet daar te ankeren. Hij zond eene boot naar *Cooks* baai af, en liet eenige Kokosnoten en Pataten van de Inboorlingen koopen. Ik had het genoegen, te vernemen, dat alles op de *Newa* in goeden ſtaat was, en dat zij, ſedert onze ſcheiding, niets onaangenaams had ontmoet.

Den 12 des namiddags te 5 uren, toen ik juist naar Kapitein LISIANSKOY gevaren was, kreeg ik het onaangename berigt, dat de Bewoners van *Nukahiwa* in opſtand waren, en de wapens hadden opgevat, omdat men onder hun verbreid had, dat de Koning op mijn ſchip was in hechtenis genomen. De Barcas van de *Newa* kwam op dit oogenblik aan boord; de Officier bevestigde dit berigt, en verhaalde, dat het hem met moeite gelukt was zich inteſchepen, en dat alleen de Engelschman ROBERTS de Eilanders had terug gehou-

houden van hem aanteranden. ROBERTS zelf was intusschen in het grootste gevaar geweest, om een offer van hunne woede te worden. Dit berigt was daarom te onbegrijpelijker voor mij, daar ik zoo even het schip verlaten had, en de Koning slechts een half uur te voren in eene der scheepsbooten naar land gevaren was. Hij had daarenboven den geheelen morgen bij ons doorgebragt, en nog nimmer was het mij gelukt, hem in eene betere luim te houden; want behalve eenige geschenken, die hij, gelijk bij elk bezoek, ontving, had ik hem laten scheren en met welriekend water doen wasschen, hetwelk hem ten hoogste gelukkig maakte. Ik voer terstond naar boord, om te vernemen, of hij ook van iemand was beleedigd geworden. Ook dit was niet gebeurd, en ik bleef in het onzekere, of niet de Koning zelf misschien aanleiding tot dit valsch gerucht gegeven had. Evenwel kwam ook dit mij onmogelijk voor, daar hij zich over niets beklagen konde. Ik kreeg derhalve argwaan, dat de Franschman, uit een of ander kwaad oogmerk, misschien wel uit nijd, dat de Engelschman bij ons den voorrang boven hem had, oneenigheid tusschen ons en de Eilanders had willen verwekken, waaruit hij eenig voordeel voor zich konde hopen. De zaak had zich aldus toegedragen. Terwijl ik des middags aan tafel zat, liet de Officier van de wacht mij zeggen, dat de Koning, die naauwelijks een uur geleden aan land gevaren was, en met hem nog iemand, met een varken aan boord gekomen was, waarvoor

hij een' kleinen Papegaai begeerde. Tien minuten daarna kwam ik op het dek, en zag, dat de eigenaar van het varken reeds weggevaren was, omdat men hem den Papegaai niet terſtond had gegeven. Hierover verwonderde ik mij; en daar ik het varken gaarne hebben wilde, verzocht ik den Koning, dat hij den ongeduldigen verkooper zou terug roepen. Deze ſcheen echter op des Konings bevel weinig acht te geven, maar roeide met nog meer ſpoeds naar land. Terſtond daarop ſprong een van des Konings gevolg over boord, en zwom de boot na, om, gelijk de Franschman mij verzekerde, den man te bewegen, dat hij het varken aan boord bragt. Dit was echter het geval niet; maar hij was, gelijk ik naderhand vernam, naar land gezonden met het berigt, dat ik den Koning in ketenen wilde klinken. Indien dit al geene uitvinding van den Franschman was, dat ik echter wel geloof, dan nog had hij het pligtmatig moeten achten, mij berigt te geven van het bevel des Konings; daar hij ligtelijk voorzien konde, dat dit ernſtige gevolgen moest hebben. Ik had de geheele zaak als eene kleinigheid beſchouwd, gelijk zij ook was, en had dezelve niet eens ernſtig behandeld; veel min was ik toornig geworden, waaruit hij gewelddadige middelen van mijnen kant had kunnen duchten. Na dit voorval bleef de Koning nog een uur aan boord, en hij voer daarna, zoo het ſcheen, zeer gerust naar land. Naauwelijks had zich intuſſchen het gerucht aan land verſpreid, dat de Koning in ketenen was, of alles

liep

liep te wapen, en het gelukte de Barcas van de *Newa* met veel moeite, om van wal te komen. Alleen de aankomst van den Koning, die zijne Onderdanen verzekerde, dat hem geen leed wedervaren was, ſtelde hen een weinig gerust. Daar evenwel de Koning zelf eenig geweld van mijnen kant moest vreezen, of door den Franschman hem ſchrik was aangejaagd, beſloot ik, den volgenden dag hem te bezoeken, ten einde hem te overtuigen, dat wij geene vijandige oogmerken tegen hem gehad hadden. Reeds voor eenige dagen had de Broeder van den Koning mij gevraagd: waarom ik nog niemand in ketenen geklonken had, gelijk een Amerikaner een' Bloedverwant van den Koning gedaan had (*)? Ik antwoordde hem: dat ik zeker niemand hunner eenig leed zou doen, zoo lang zij zich vriendſchappelijk omtrent ons gedroegen, en dat ik hoopte, dat wij als Vrienden zouden ſcheiden.

Kapitein LISIANSKOY vergezelde mij. Te 8 uren des morgens voeren wij af. Reeds te 7 uren hadden wij onze Barcasſen gezonden, om water te halen. Wij landden onder het geleide van twintig gewapende manſchappen. Ons gezelſchap zelf was meer dan twintig perſonen ſterk, en alle waren wij gewapend. Daarenboven beſtond de Manſchap van beide Barcasſen, die elk met twee Draaibasſen van één pond gewapend waren, uit 18 Koppen, onder Commando van twee Lui-

(*) Deze Amerikaner was voor acht maanden hier geweest.

Luitenants van beide ſchepen. Wij konden derhalve aan het geheele eiland het hoofd bieden, in gevalle men iets vijandigs tegen ons in den zin had. Toen wij landden, vertoonde niemand zich aan den oever. Gedurende den geheelen nacht hadden wij aan alle oorden vuur gezien, en des morgens was niemand, gelijk te voren, met Kokosnoten aan boord gekomen. Uit dit alles beſloten wij, dat de gemoederen niet ten volle bedaard waren. Wij namen onzen weg regelregt naar het huis des Konings, dat bijna eene Engelſche mijl ver in het dal gelegen was. De weg liep door een bosch van Kokos-, Broodvrucht- en Maijo-boomen. Het gras groeide hier zoo welig, dat het ons tot aan de knieën reikte, en in het gaan zeer hinderlijk was. Eindelijk kwamen wij aan een voetpad, waarop wij kenteekens van eene Otaheitiſche gewoonte vonden, die geen groot denkbeeld gaven van de zindelijkheid der Nukahiwers. Een holle weg, door regenbuijen wel een' voet onder water geraakt, bragt ons op een met de grootſte zindelijkheid wel onderhouden pad. Hier traden wij in een romaneſk ſchoon oord, dat ſlechts door de op den achtergrond liggende bergen ſcheen begrensd te worden. De meeste boomen dezes wouds waren omtrent 70 of 80 voeten hoog, en beſtonden meerendeels uit Kokos- en Broodvrucht-boomen, die gemakkelijk uit de vruchten, waarmede zij alle waren beladen, konden gekend worden. In de bedding van verſcheidene kronkelende en elkander kruiſende beken, die met eene ſnelle vaart

vaart van de bergen vloeiden, en de woningen in het dal bewaterden, zag men eene menigte afgebrokene groote ſtukken rots, waarover het water met hevig gedruis voortgedreven werd, en waardoor het tevens de ſchoonſte watervallen vormde. In de nabijheid der woningen, gaven groote plantſoenen van den *Taro*-wortel, en van Moerbezie-ſtruiken, die in de ſchoonſte orde, en met ſierlijke omheiningen van witte ſtokken (*) waren gepoot, aan het geheel een voorkomen, als of zij aan een volk toebehoorden, dat in den akkerbouw reeds groote vorderingen had gemaakt. Deze ſchoone aanleg droeg veel bij, om alle onaangename gewaarwordingen voor eenige oogenblikken te verzetten, welke anders bij ons moesten ontſtaan, bij de gedachte, dat wij ons in het midden der woningen van Kannibalen bevonden, die aan de grootſte ondeugden zijn overgegeven, en de onnatuurlijkſte misdrijven begaan, zonder dat hun gevoel daardoor beleedigd, of de ſtem der Natuur, die zelfs voor wilde dieren verſtaanbaar is, wordt opgewekt.

De Koning ontmoette ons eenige honderd ſchreden van zijne woning, binnen welke hij ons, na eene hartelijke verwelkoming, geleidde. Hier was de geheele Familie verzameld en over ons bezoek zeer verheugd. Zij had daartoe ook reden; want van elk van ons gezelſchap kreeg zij geſchenken.

Over

(*) De boom, van welks hout deze ſtokken gemaakt worden, heet in de taal van *Nukahiwa Fau*; het hout is geheel wit en zeer ligt.

Over eene kleine ſpiegel, dien men der Koningin ten geſchenke gaf, betoonde zij uitermate hare vreugde. Ik vroeg den Koning, wat hem bewogen had, om een valsch gerucht te doen verſpreiden, waardoor de eensgezindheid, die tot hiertoe zoo gelukkig onder ons had plaats gehad, geſtoord, en tot zeer bloedige tooneelen, die zeker niet tot zijn voordeel zouden uitgevallen zijn, aanleiding had kunnen gegeven worden? Hij verzekerde mij, dat hij nimmer gevreesd had, dat ik hem flecht zou behandelen; maar de Franschman had hem gezegd, dat ik hem zonder twijfel aan ijzer zou vastleggen, indien het varken niet aan boord gebragt werd. Mijn vermoeden tegen den Franschman was derhalve wel gegrond. Ik gaf den Koning en diens Familie rijke geſchenken, en verzocht hem, dat hij zich overtuigd wilde houden, dat ik zonder zeer getergd te zijn, zekerlijk geen geweld tegen iemand, veel min tegen hem, die mijn Vriend was, gebruiken zou.

Nadat wij wat gerust, en met Kokos-melk ons ververscht hadden, gingen wij, onder geleide van Roberts, naar eene *Moray* of Begraafplaats. Vóór dat wij de woning des Konings verlieten, liet men ons zijne Klein-dochter zien, die, gelijk alle Kinderen en Klein-kinderen uit de Koninklijke Familie voor een *Etua*, of een goddelijk wezen gehouden wordt. Zij had haar eigen huis, en de Moeder de Grootmoeder en de naaste Bloedverwanten alleen hebben den vrijen toegang tot hetzelve; voor alle overigen is het huis *Tahbu*.

De

De jongſte Broeder van den Koning had deze Godheid, een Kind van acht of tien maanden op den arm. Ik vernam hier eens, hoe lang eene Moeder hare kinderen pleeg te zogen. Men zeide mij, dat, met weinige uitzondering, geene Moeder zelve haar kind zoogde; maar dat, zoodra een kind geboren is, de naaste Bloedverwanten, (onder welke doorgaans een ſtrijd ontſtaat, wie de Voedſter-moeder van het Kind wezen zal) hetzelve van de Moeder af en met zich naar huis nemen. Dan worden de Kinderen niet met moeder-melk opgebragt, maar met vruchten en raauwe visch gevoed; — en evenwel zijn de Nukahiwers menſchen van eene kolosſale grootte en ſterkte.

Nu gingen wij naar de *Moray*. De weg liep langs minerale bronnen, hoedanige hier verſcheide moeten zijn. De *Moray* ligt op eenen vrij hoogen berg, welken te beklimmen ons veel moeite kostte, daar de Zon bijna op het hoogſte was. Zij beſtaat uit een digt bosch dat ondoordringbaar ſchijnt. Wij zagen hier eene Kist op eene ſtellaadje. Van het lijk, dat in de Kist lag, was alleen de ſchedel zigtbaar. In den buitenſten omtrek ſtonden eenige van hout geſnedene beelden, die menſchelijke gedaanten moesten verbeelden, en welke het grove werk van eenen onbekwamen kunstenaar waren. Naast deze beelden waren zuilen opgerigt, die met Kokos-bladeren en witte boom-wol waren bewonden. Wij waren nieuwsgierig, om te weten, wat deze bewondene zuilen beteekenden;

maar

maar onze nieuwsgierigheid werd niet bevredigd, en wij vernamen alleenlijk, dat deze witte zuilen *Tahbu* zijn. Naast de *Moray* ſtaat het huis van den Priester, dien wij echter in hetzelve niet vonden. Elke Familie heeft hier hare eigene *Moray*. Die, welke wij bezagen, behoorde tot de Familie van den Priester, en zonder ROBERTS, die zich een medelid van die Familie rekent, gelijk hij ook is van die des Konings, zouden wij waarſchijnlijk geene *Moray* gezien hebben, want zij vergunnen dit ongaarne aan iemand. De *Morays* liggen veelal diep in het land op bergen. Die, waarvan ik thans ſpreek, maakte ten dezen eene uitzondering, daar zij niet zeer verre van den oever gelegen was.

Nadat Dr. TILESIUS eene teekening van de *Moray* gemaakt had, keerden wij terug naar onze booten. Wij konden intuſſchen het verzoek van onzen gedienſtigen ROBERTS niet wederſtaan, om namelijk ook zijn huis te bezoeken, en het berouwde ons niet, dat wij dezen kleinen omweg genomen hadden. Zijn huis, dat op de aldaar gebruikelijke manier gebouwd, en nog geheel nieuw was, lag in het midden van een Kokosbosch. Aan de eene zijde ſtroomde eene kleine beek, en aan de andere was midden tuſſchen rotſen eene minerale bron. Wij hadden alle rondom zijn huis op de rots, die aan den oever van de beek grenst, plaats genomen, en rustten in de ſchaduw van hooge Kokos-boomen van onze wandeling uit, die ons zeer vermoeid had, voornamelijk door de groote hitte. Meer dan twintig Ei-

lan-

landers waren bezig, om Kokosnoten van de boomen te werpen, terwijl andere dezelve zuiverden en openden, en zich daarbij zeer handig betoonden. De kern ſtilde den honger, die zich bij ons begon te openbaren, terwijl de aangename, koele melk onzen dorst leschte en ons buitengemeen verkwikte. Roberts Vrouw, een jong knap wijf van 18 jaren, ſcheen eenigzins van de gewoonten van haar land aftewijken; en naar onzen ſmaak ſtrekte zulks haar zeer ten voordeele. Zij had namelijk haar ligchaam niet met Kokos-olie ingewreven; welke olie wel een' ſterken glans, maar tevens eene ſcherpe lucht van zich geeft.

Te 1 uur kwamen wij van onzen uitſtap zeer tevreden terug. Het berigt van ons bezoek bij den Koning had zich waarſchijnlijk terſtond verſpreid; want wij vonden nu, gelijk te voren, den oever met zeer vele menſchen bezet, en bij onze aankomst aan boord ging de ruil-handel weder als voorheen.

Den 11 Mei had ik den Luitenant van Löwenstern uitgezonden, om de zuidelijke kust van *Nukahiwa*, ten westen van de baai *Tayo-Hoae* optenemen. Op deze vaart had hij, drie mijlen van deze baai, eene haven ontdekt, van welke hij mij zulk eene gunſtige beſchrijving gaf, dat ik beſloot, dezelve te gaan zien. Den 15 Mei voer ik, vergezeld van Kapitein Lisianskoy, den Luitenant Löwenstern, de Heeren Tilesius en Langsdorff en van nog eenen Officier van de *Newa*, met twee booten der-

waarts. Wij hoopten ook in deze nieuwe baai eene voorraad van levensmiddelen optedoen, en namen ten dien einde verſcheidene dingen voor den handel en tevens voor geſchenken mede. Na eene vaart van 11 uur, kwamen wij des morgens te 10 uren in de baai aan. Bij derzelver ingang vonden wij eene diepte van 20 vademen boven eenen bodem van zand met klei vermengd. De westzijde van den ingang beſtaat uit zeer hooge, volkomen loodregte rotſen, die een woest maar echter ſchoon gezigt opleveren. Meer binnenwaarts aan de oostelijke zijde vindt men nog eene baai, die met rotſen als bezaaid ſchijnt, en aan de westzijde geheel open is, zoodat van daar de branding hier zeer ſterk was. Zoodra men den westelijken hoek van deze rotsachtige baai voorbij gevaren is, opent zich in het Oosten de ſchoonſte Kom die men begeeren kan. Het hiervan gemaakte plan geeft een duidelijk denkbeeld van deze ſchoone haven. Zij beſlaat in eene N. O. en Z. W. rigting 200 vademen in haare grootſte lengte, en 100 in de breedte. Aan het diepſte einde is eene vlakke zandige oever, en achter denzelven ligt eene groene vlakte, die met het ſchoonſte Engelſche *Bowling-green* mag vergeleken worden. Hier vindt men op eenige plaatſen versch water, dat van de bergen, die aan den vlakken oever, en aan de achter denzelven liggende groene weide grenzen, naar beneden vloeit. Behalve dit water, dat in de baai zelve voorhanden is, ſtroomt nog in een zeer ſchoon en bewoond dal, dat de Inboorlingen *Schegua* noemen,

men, eene beek, die in betrekking tot de grootte van *Nukahiwa* juist niet klein genoemd kan worden, en in de noordelijke baai uitloopt. Daar echter deze baai voor de winden niet beſchut is, valt het landen hier reeds van wege de branding moeïelijker; evenwel geloof ik, dat bij hoog water eene niet zeer groote boot de beek kan binnen varen. Het innemen van water is hier over het geheel zeer gemakkelijk, daar men met de boot bij de branding ſlechts behoeft te ankeren, en de Wilden, gelijk ik reeds gemeld heb, voor eenige ſtukken ijzer, niet alleen de watervaten vullen, maar ook met dezelve door de branding heenzwemmen.

De Kom is door het land zoodanig ingeſloten, dat zelfs bij den geweldigſten ſtorm het water zich naauwelijks zal bewegen. Een ſchip, dat gerepareerd moet worden kan daartoe geene betere haven wenſchen. Omtrent 50 vademen van den oostelijken oever vindt men 5 vademen, en tien vademen van den oever 10 of 12 voeten waters. Het ſchip zou hier met het grootſte gemak kunnen ontladen worden. Ook dan, wanneer 'er geene reparatie behoeft te geſchieden, zou ik deze haven verkiezen boven de baai, in welke wij lagen. Kokosnoten, Bananen en Broodvruchten vindt men ook hier in overvloed; maar aan dierlijk voedſel is hier misſchien even groot gebrek, als in *Tayo-Hoae*. Maar het grootſte voordeel, dat deze nieuw ontdekte haven voor elken Zeeman heeft, beſtaat daarin, dat men zich op een' afſtand van 100 vademen van

land bevindt, en dat de woning van den Koning en van alle bewoners van dit dal, onder het bereik van het geſchut des ſchips liggen; zoodat een aanval van de zijde der Inboorlingen aldaar onmogelijk is. Het is daarom ook niet noodig, gelijk te *Tayo-Hoae*, waar het ſchip eene halve mijl van den oever liggen moet, aan elke boot, die naar land vaart, eene bedekking van manſchappen mede te geven. Daarenboven is daar de geheele oever moerasſig, of met groote ſteenen bedekt, en men moet zich diep landwaarts begeven, wil men den weldadigen invloed eener gezonde land-lucht genieten. Ook zou het bezwaarlijk zijn, om in de nabijheid eene voordeelige plaats voor een Hospitaal te vinden; en wilde men een Obſervatorium oprigten, men liep gevaar, de Werktuigen te zullen bederven, omdat het landen door de ſterke branding zoo moeijelijk valt. In de nieuwe baai daarentegen, konde op de groene weide, onmiddellijk aan den oever, zoowel een Obſervatorium als een Hospitaal zeer doelmatig worden opgerigt, en men kan zich geene aangenamere wandelplaats verbeelden, dan het dal *Schegua*, aan den oever van de beek. Voor elken aanval, indien dezelve al te duchten ware, wanneer het ſchip zoo nabij het land geankerd is, is men volkomen zeker, daar de weg van *Schegua* naar deze groene plaats, of over de rotſen, die aan den noordelijken oever liggen, of over verſcheidene bergen loopt, en de aanvallers derhalve, lang vóór dat zij in de nabijheid van het ſchip zijn, kunnen ontdekt worden.

Het

Het eenige gebrek van deze haven is derzelver naauwe ingang aan den zee-kant, die ſlechts 120 vademen beſlaat, op de plaats namelijk, waar zij het ſmalſte is. De geringe breedte veroorzaakt moeijelijkheden; maar zij is echter niet gevaarlijk; want daar de diepte terſtond bij den ingang 15 of 20 vademen wordt, moet het winden (*), wanneer de wind niet al te hevig is, zeer gemakkelijk zijn. Men kan ook zelden de baai *Tayo-Hoae* zonder te winden uit- of in-loopen, gelijk wij zelve ondervonden hebben.

De Inboorlingen hebben voor de haven geen' bijzonderen naam; zij noemen alleen het dal, waarin hunne woningen zijn, *Schegua*. Ik heb dezelve, ter eere van den Minister van Zee-zaken, *Port-Tſchitſchagoff* genoemd. Zij ligt op 8° 57′ 00″ zuider Breedte en 139° 42′ 15″ wester Lengte.

Schoon het oord in de nabijheid van de woning des Konings van *Tayo-Hoae*, en dat bij die van den Engelschman ROBERTS, mij bijzonder wel bevallen waren, vond ik echter het dal *Schegua* nog veel bekoorlijker. De beek, die zich aan den voet van eene hooge berg-keten door het

(*) *Warpen*; hetzelfde, dat de Hollandſche Zeelieden *werpen* noemen. Zij bezigen dit woord, wanneer zij een ſchip, in of uit eene rivier of haven willende brengen, ten dien einde het zoogenaamde Werpanker met eene boot vooruitbrengen en uitwerpen, en vervolgens het kabeltouw, waaraan het anker vast is, door middel van het braadſpit weder inwinden. V.

het dal kronkelt, en wier ſtroom, door het ſterk hellen van derzelver bedding zeer ſnel was, droeg wel het meeste bij tot de ſchoonheid van dit oord. Aan den linker oever van de beek hadden de Inboorlingen hunne woningen gebouwd, en deze droegen blijken van grootere beſchaving, dan wij te *Tayo-Hoae* ontdekten; ook hadden de menſchen hier een beter voorkomen. Men zag hier meer en grootere plantſoenen van den *Taro*-wortel en van de Moerbezie-ſtruik, en, hetgeen hier de voorname rijkdom uitmaakt, ook meer varkens, met welke zij echter zeer karig waren; want ook hier konden wij niet een enig koopen. De Koning van dit dal, wiens naam BAUTING was, en die door zijne rijzige geſtalte boven de overige zeer uitſtak, was de eenige, die ons een varken te koop bood. Hij kon evenwel van zijn' ſchat niet ſcheiden, en, nadat hij veelmalen op nieuw koop gemaakt had, die ten laatſte zeer voordeelig voor hem uitviel, had hij echter terſtond weder berouw, en gaf onze waren, hoe goed zij hem ook bevielen, aan ons terug. Hoe zeer ook zijne eigenzinnigheid, of liever beſluiteloosheid, mij verdroot, verliet ik hem echter niet, zonder hem vooraf eenige geſchenken te geven. Onze aankomst baarde hier eene algemeene vreugde. Ieder lachte ons met welgevallen toe, en wij vernamen hier geen woest geſchreeuw, geen onbeſchoiden indringen; ſchoon wij de eerſte Europeërs waren, die hier geland zijn. Ieder bragt Bananen en Brood-vruchten te koop, die wij voor ſtukken van oude ijzeren hoe-

hoepels inruilden. Ook de Vrouwen van dit dal onderſcheiden zich zeer van die te *Tayo-Hoae;* zij waren over het geheel beter gekleed, en twee van haar konden voor zeer knap doorgaan. Geene van haar was geheel naakt; alle waren in lange *Schawls* van gele ſtof gekleed, en zij onderſcheidden zich bijzonder van hare Naburinnen, door een ſtuk witte ſtof, dat zij als een' Tulband met veel ſmaak om het hoofd gewonden hadden, en dat haar zeer goed ſtond. Zij hadden zich zeer ſterk met Kokos-olie ingewreven, en hielden dit, zoo het ſcheen, om den ſterken glans, dien het ligchaam daardoor verkrijgt, voor eene groote ſchoonheid; want wij ontdekten dien glans niet, toen wij haar aan den oever bij *Port-Tſchitſchagoff*, waar wij de eerſtemaal landden, ontmoetten. De begeerte om ons te zien had haar misſchien toen verhinderd, om zich vooraf optepronken; maar toen wij eenige dagen later naar *Schegua* voeren, ontvingen zij ons veel meer beglansd. Handen, armen en oorlellen waren bij haar alle *getatueerd;* zelfs op de lippen hadden zij verſcheidene *getatueerde* dwarsſtreepjes. Op kuischheid en vrouwelijke eerbaarheid ſchenen zij juist niet veel teederder te zijn, dan hare gezusters te *Tayo-Hoae*. Zij ſtelden 'er veel belang in, om met hare nieuwe Gasten ook nader bekend te worden. Hare gebaarden waren zoo ſneckende, en daarbij zoo vol uitdrukking, dat men aan derzelver bedoeling niet konde twijfelen. Het volk, dat haar omringde, vond in die gebaarden veel behagen.

Het ſcheen waarlijk, dat zij verpligt waren deze rol te ſpelen, en men moet haar het regt doen, van te bekennen, dat zij dezelve, in den geest van het ſchoone geſlacht van die oorden, zeer goed uitvoerden. Op onze wandeling door het dal, zagen wij, op den afſtand van eenige honderd ſchreden van des Konings woning, eene groote zeer effene plaats, voor welke eene ſtellaadje van ſteen ſtond, die één' voet hoog, en omtrent honderd vademen lang was. Dit werk verried eene bekwaamheid, van welke wij niets ſoortgelijks te *Tayo-Hoae* gezien hadden. De fondamenten waren zeer naauwkeurig gelegd, en zoo digt in elkander gevoegd, dat Europeeſche werklieden het niet beter hadden kunnen doen. ROBERTS zeide ons, dat deze platte ſtellaadje den aanſchouwers tot zitplaats diende bij de feesten en danſen dezer Eilanders.

Des namiddags te 4 uren gingen wij weder ſcheep, en daar wij tegenwind hadden, kwamen wij eerst des avonds te 8 uren aan boord. Dr. TILESIUS en Dr. LANGSDORFF, die den weg te land genomen hadden, kwamen eerst den volgenden dag zeer tevreden terug. De weg, die over zeer hooge ſteile bergen liep, had hen zoo vermoeid, dat zij ter halverwege bij een' bekende van ROBERTS, die op dezen togt hun leidsman was, den nacht moesten doorbrengen.

Den 16 hadden wij onzen geheelen voorraad van hout en water aan boord. Den 17 liet ik met het aanbreken van den dag een anker ligten,

ten, en te 8 uren ligtten wij het tweede. Daar de haven tusſchen hooge bergen ligt, die eene gedurige verandering van wind veroorzaken, is het uitzeilen zeer bezwaarlijk en het uitwinden (*) is, in weerwil van den grooten afſtand en de drukkende hitte, welke dezen arbeid zeer moeijelijk maken, volſtrekt noodig. Intusſchen woei de wind in het begin vrij beſtendig van land, en wij hadden reeds de helft der baai bereikt, toen hij zoo ongeſtadig werd, dat het ſchip ieder oogenblik over een' anderen boeg moest liggen. Daarenboven dreef het door den ſtroom meer en meer naar het westen, en wij waren genoodzaakt, om op een' afſtand van 120 vademen van de westzijde der baai, het anker te laten vallen. Nabij den oever was de diepte nog 20 vademen. De nabijheid van de kust was dus voor ons niets gevaarlijk. 'Er werd derhalve terſtond een werp-anker uitgebragt, en wij begonnen ons in het midden van de baai uittewinden, wanneer onverwacht een rukwind ontſtond, die voor ons kleine anker te ſterk was, zoodat wij een tweede lieten vallen. De *Newa* had ook met de ongeſtadigheid des winds te kampen, en toen zij zag, dat ons uitzeilen uit de baai zoo ſlecht gelukte, liet zij ook hare ankers vallen, ſchoon op eenen grooteren afſtand van het land. Een tweede werpanker werd terſtond uitgebragt, en des middags te vier uren bevonden wij ons weder in het midden van de baai. De wind ſcheen gun-

(*) *Warpen.*

gunſtiger te zullen worden. Ik liet terſtond alle zeilen losmaken en hoopte nog heden in zee te gaan. Maar ook nu waren wij weder een ſpeelbal van den wind, want hij veranderde weder op hetzelfde oogenblik, en wij moesten ten derdenmale het anker laten vallen. Sedert 4 uren des morgens hadden de Manſchappen beſtendig gearbeid, bij eene hitte van 23 graden; ik beſloot daarom den nacht hier te blijven, en hun rust te geven. Te 8 uren des avonds kwam 'er een friſſche wind, die gedurende den geheelen nacht bleef waaijen. Den volgenden morgen zeilden wij met het aanbreken van den dag uit de baai. Thans ook was het weêr niet gunſtiger dan gisteren. Plotfeling werd de wind hevig en het weêr onſtuimig en regenachtig; en daar ik mij uit dien hoofde zoo ſpoedig mogelijk van land wilde verwijderen, waren wij genoodzaakt den Franſchman Joseph Cabret, die laat in den vorigen avond bij ons aan boord gekomen was, en zich geheel niet vertoond had, mede te nemen. Hij ſcheen over dit toeval meer verheugd dan bedroefd; en ik geloof zeker, dat hij met het oogmerk aan boord gekomen is, om met ons te vertrekken. Roberts werd op deze wijze, zonder dit te kunnen voorzien, van zijn' dood-vijand verlost.

Vóór dat ik evenwel de geſchiedenis onzer reize vervolge, acht ik het niet overbodig, om over de ligging der *Washington*-eilanden en over de zeden en gewoonten van derzelver bewoners zooveel hier nog bij te voegen, als ik, gedurende

de ons verblijf van tien dagen op het eiland *Nukahiwa*, dat het grootſte van deze groep is, met behulp van de twee Europeërs, die wij daar ontmoetten, heb kunnen verzamelen.

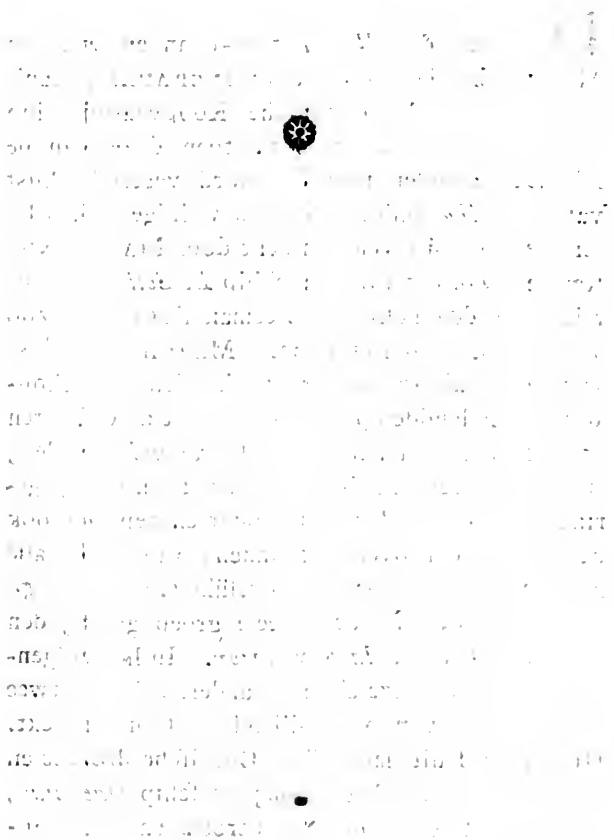

ACHT-

ACHTSTE HOOFDDEEL.

Aardrijkskundige Beſchrijving van de Washington-Eilanden.

De groep der *Washington*-eilanden werd in Mei van het jaar 1791 door INGRAHAM, Kapitein van het Amerikaanſche Koopvaardij-ſchip *Hope* uit *Boston*, ontdekt, toen deze van de *Mendoza*-eilanden naar de noord-westelijke kust van *Amerika* zeilde. Slechts weinige weken later werden zij tevens ontdekt door MARCHAND, Kapitein van het Franſche ſchip *Le Solide*, wiens reis door den geleerden Zeeman FLEURIEU zoo voorbeeldig beſchreven is. MARCHAND moest zijne ontdekking natuurlijk als nieuw beſchouwen. Hij landde op een eiland, dat de Officieren van het ſchip naar hem *Isle Marchand* noemden, en van hetwelk hij in naam der Franſche Regering bezit nam. Hij onderzocht en bepaalde ook de ligging der overige eilanden, aan welke alle hij namen gaf, maar het oostelijke eiland *Uahuga* zag hij niet; aan de geheele groep gaf hij den naan van *Isles de la Revolution*. In het volgende jaar werden deze eilanden andermaal door twee Zeevaarders van verſchillende natiën ontdekt. HERGEST Luitenant bij de Engelſche *Marine* en Kommandeur van het Transport-ſchip *Daedalus*, dat beſtemd was, om den beroemden VANCOU-

VER

VER levensmiddelen en andere noodwendigheden ter voortzetting van deszelfs reize aantevoeren, zag deze eilanden in Maart 1792. Hij nam dezelve met veel naauwkeurigheid op, gaf ze namen, ontdekte twee inhammen aan de zuidelijke kust van *Nukahiwa*, en landde met eene boot op een dezer eilanden, dat den naam van *Port Anna Maria* ontving. VANCOUVER noemde deze geheele groep, ter gedachtenis van zijnen ongelukkigen Vriend (*), dien hij voor den eerſten ontdekker hield, *Hergest Islands*. Eenige maanden later dan HERGEST, zeilde een Engelsch Koopvaardij-ſchip *the Butterworth*, onder Kapitein BROWN, langs deze eilanden, doch zonder aan dezelve nieuwe namen te geven: een geluk, dat anders binnen twee jaren aan dezelve viermalen te beurt viel. Hij landde op het eiland *Uahuga*, en onderzocht deszelfs westelijke kust. De laatſte ontdekker van deze eilanden is JOSIAH ROBERTS, Kapitein van het Amerikaanſche ſchip *Jefferſon*. ROBERTS had zich drie maanden te *Taowatte* opgehouden; van daar bragt een Inboorling van *Uahuga* hem in Februarij 1793 naar deze oorden. ROBERTS is waarſchijnlijk de eerſte, die dezelve den naam van *Washington*-eilanden gegeven heeft: gelijk men dit uit ROCHEFOUCAULTS Reize door *Amerika* zien kan, alwaar een kort berigt van ROBERTS ontdekking ge-

(*) HERGEST werd, benevens den door VANCOUVER beſtemden Sterrekundige GOOCH, op het eiland *Woahoo*, een der *Sandwich*-eilanden vermoord.

gevonden wordt (*). Maar ook INGRAHAM had den naam van *Washington* aan het eiland *Uahuga* gegeven (†); zoodat het onzeker is, of ROBERTS, dan wel INGRAHAM het eerst dien naam ingevoerd heeft. In allen gevalle komt toch de eer van de ontdekking dezer eilanden den Amerikanen toe, en het zij dan dat INGRAHAM den naam *Washington* aan een derzelve, of ROBERTS aan allen gegeven hebbe, het is niet meer dan billijk, dat zij dezen naam blijven behouden. Ook FLEURIEU verwerpt den naam *Isles de la Revolution*, dien MARCHAND, de tweede ontdekker van deze eilanden, aan dezelve gegeven had, zonder evenwel dien van *Washington* aantenemen; maar hij vereenigt deze eilanden met de groep, welke in het Z. O. van dezelve gelegen en onder den naam van de Eilanden van den *Marquis de Mendoza* bekend is. Het is buiten twijfel, dat het voor de Aardrijkskunde voordeeliger is, hoe minder namen op de Kaarten gevonden worden, en hoe meer eilanden men onder éénen naam brengen kan; maar zou men ten dezen geene uitzondering behooren te maken met opzigt van den naam *Washington*, die elke Kaart ter

(*) Voyage dans les Etats unis par LA ROCHEFOUCAULT LIANCOUR, tome III. pag. 23. De namen der eilanden zijn daar zeer onnaauwkeurig. *Uahuga* b. v. wordt genoemd *Onhava*.

(†) ZACHS Monatliche Correspondenz, erfter Band. S. 348: een uittrekfel uit de Memorien van het Gezelfchap van *Masfachufet* van het jaar 1795.

ten fieraad moet verſtrekken? Vorderen niet de eiſchen der ſtrengſte regtvaardigheid, dat de eerſte ontdekking der Amerikanen door eenen, hun bijzonder toebehoorenden, en bij hun geëerbiedigden naam in de Jaarboeken der Zee-geſchiedenisſen bewaard worde? Is het wel geoorloofd, den in de geſchiedenis onſterfelijken naam van den beroemden Stichter en Verdediger eens grooten Staats, van de Kaart uitteſchrappen, daar een dankbaar Burger van denzelven dien aan eene nieuwe groep van eilanden als toegewijd heeft; en wel eeniglijk, om die eilanden met eene andere groep te vereenigen, welke twee honderd jaren vroeger ontdekt en benoemd is? Dan ik laat het aan de Aardrijkskundigen over, om mijn' voorſlag aantenemen of te verwerpen; tot zoo lang heb ik deze eilanden op onze Kaarten den naam van WASHINGTON laten behouden.

Zij liggen ten N. W. van de *Mendoza*-eilanden, en beſtaan uit de acht volgende, die zich van 9° 30′ tot 7° 50′ zuider Breedte en van 139° 5′ 30″ tot 140° 13′ 00″ wester Lengte uitſtrekken. Daar op ſommige kaarten de eigenlijke namen geheel niet voorkomen, wil ik de verſchillende namen, die de bovengemelde ontdekkers hun gegeven hebben, bij ieder eiland noemen.

I. *Nukahiwa* (*). Dit eiland is het voornaam-

(*) Gedurende ons verblijf op het eiland *Nukahiwa* heb ik gedurig moeite gedaan, om niet alleen de ware namen van deze eilanden te vernemen, maar ook, zooveel mogelijk, het eigenaardige in derzelver uitſpraak te vatten; ten ein-

naamſte van de groep. Deszelfs grootſte lengte van den zuid-oostelijken tot den zuid-westelijken hoek bedraagt 17 mijlen. Over het geheel van deszelfs omtrek kan ik evenwel niets ſtelligs zeggen, daar wij de noordelijke zijde niet opgenomen hebben. Deszelfs rigting van den zuid-oostelijken tot den zuid-westelijken hoek is O. N. O. en W. Z. W. Van den zuidelijken hoek neemt het eene noordwestelijke rigting, en waarſchijnlijk daarna eene noordoostelijke, gelijk de rigting van den zuid-oostelijken hoek volkomen noordelijk is. De zuid-oostelijke hoek, dien HERGEST *Point-Martin* noemde, ligt volgens onze waarnemingen op 8° 57′ Breedte en 139° 32′ 30″ Lengte. De zuidelijke hoek op 8° 58′ 40″ zuider Breedte en 139° 44′ 30′ vester Lengte; en de noord-westelijke hoel 8° 53′ 30″ zuider Breedte en 139° 49′ 00″ wester Lengte. INGRAHAM noemde dit eiland *Federal Island;* MARCHAND *Isle Beaux;* HERGEST *Sir Henry Martins Island;* en ROBERTS *Adams Island.*

II. *Uahuga.* Dit is het oostelijkſte eiland van deze groep. De westelijke hoek ligt volgens onze waarnemingen op 8° 58′ 15″ zuider Breedte en 139° 13′ 00″ wester Lengte, en van *Point-Martin* op het eiland *Nukahiwa* Z. O. 87°, op een afſtand van 18 mijlen. Deszelfs ligging is O.

einde de namen overeenkomſtig daarmede te kunnen ſchrijven. Nergens heb ik intuſſchen de R gevonden, waarmede WILSON de namen van verſcheidene eilanden laat beginnen.

O. N. O. en W. Z. W. en deszelfs lengte bedraagt 9 mijlen. Aan de westzijde is eene baai, die wij niet hebben opgenomen. MARCHAND heeft dit eiland geheel niet gezien; INGRAHAM noemde hetzelve *Washington Island;* HERGEST *Rion Island* en ROBERTS *Masfachufets Island.*

III. *Uapoa.* Het zuidelijkfte der *Washington*-eilanden. Deszelfs noordelijke hoek ligt van *Port Anna Maria* juist in het zuiden, op een' afftand van 24 mijlen, volgens onze waarnemingen op 9° 21′ 30″ zuider Breedte en 139° 39′ 00″ wester Lengte. De Officieren der *Solide* noemden dit eiland *Isle Marchand;* INGRAHAM noemde het *Adams-Island;* en ROBERTS *Jefferfon-Island.* Daar wij dit eiland niet rondzeilden, zagen wij ook de rots niet, die de gedaante van een Suiker-brood heeft, en die MARCHAND *Le Pic*, en WILSON, zes jaren later, *Church* noemde, en van welke HERGEST in zijne befchrijving van dit eiland (*) gewag maakt, als hebbende iets gelijks met eene naar den Gothifchen fmaak gebouwde Cathedrale Kerk. De witte rots, die MARCHAND, van wege derzelver gedaante, Obelisk noemde, en die waarfchijnlijk dezelfde is, welke WILSON op zijne Kaart den naam van *Stack Island* gaf, konden wij niet zien.

IV. Op een' afftand van 14 mijl in het Z. O. van den zuidelijken hoek des eilands *Uapoa* ligt een klein vlak eiland, dat omtrent twee mijlen in

(*) VANCOUVER's Reize, 2de Deel der Franfche Vertaling in 4°.

in den omtrek beſlaat, en door MARCHAND *Isle platte*, door INGRAHAM *Lincoln*, door WILSON *Level*, en door ROBERTS *Revolution Island* is genoemd. Ik kon den eigenlijken naam van dit eiland niet ontdekken. Volgens de waarnemingen van MARCHAND ligt hetzelve op 9° 29′ 30″ zuider Breedte. De Straat tusſchen het eiland *Uapoa* en dit vlakke eiland moet zeer veilig zijn, daar ROBERTS dezelve is doorgezeild.

V en VI. *Mottuaity*. Twee kleine onbewoonde eilanden, die oost en west van elkander liggen, en door een Kanaal, dat één mijl breed is, van een geſcheiden zijn. Van den zuidelijken hoek van *Nukahiwa* liggen zij N. W. t. W. op een' afſtand van 30 mijlen. De Bewoners der nabij gelegene eilanden bezoeken deze onbewoonde dikwijls, om 'er te visſchen: maar zij ondernemen dezen togt dan alleen, wanneer het nijpendſte gebrek hen daartoe noopt; omdat, door de ſlechte geſteldheid van hunne Kanoos, zelfs deze vaart voor hun gevaarlijk is. De ligging van deze twee eilanden, die wij niet gezien hebben, is door MARCHAND en HERGEST verſchillende opgegeven, ſchoon het verſchil in de Breedte ſlechts weinige minuten bedraagt. Daar wij de Lengte van *Nukahiwa*, gelijk die door HERGEST is opgegeven, met de onze, die op eene groote reeks van Maans-waarnemingen, van welke in het IV Hoofddeel melding gemaakt wordt, gegrond is, overeenſtemmende bevonden hebben, geef ik zijne bepaling van de eilanden *Mottuaity* de voorkeur, en die is 8° 37′ 30″ Z. en 140° 20′

20′ 00″ W. INGRAHAM noemde deze eilanden *Franklin-*, en ROBERTS *Blake-Island*. Zij hebben van verre deze eilanden waarschijnlijk voor één gehouden; ook hebben de Bewoners van *Nukahiwa* voor dezelve maar éénen naam (*).

VII en VIII. *Hiau*, *Fattuuhu*. Twee onbewoonde eilanden, van welke het eerste 8 mijlen lang en 2 mijlen breed is. De zuidelijke hoek van *Hiau* ligt, volgens de waarnemingen van HERGEST en van den Sterrekundigen GOOCH, die aldaar landden, en eene menigte Kokosboomen vonden, op 7° 59′ Z. en 140° 13′ W. Het midden van *Fattuuhu*, welk eiland veel kleiner is, en eene ronde gedaante heeft, ligt op 7° 50′ Z. en 140° 06′ W. Zij liggen van den westelijken hoek van *Nukahiwa* N. N. W. 60 mijlen. De Bewoners der nabijgelegene eilanden bezoeken dezelve, om Kokosnoten te halen. INGRAHAM noemde deze twee eilanden *Knox-* en *Hancok-Island;* MARCHAND het eerste *Masfe*, het tweede *Chanal*. HERGEST noemt beide *Roberts-Islands*, en ROBERTS het eerste *Freemantle* en het tweede *Langdon-Island*.

Daar het gebrek aan dierlijk voedsel, dat wij op het eiland *Nukahiwa*, dat het grootste, en, volgens de verzekering der Bewoners zelve, het vruchtbaarste van de geheele groep is, ondervonden, zoo groot is; geloof ik den Zeevarenden het

(*) De Engelschman ROBERTS verzocht mij meermalen, dat ik zijn' Vijand, den Franschman JOSEPH CABRIT, op een dezer eilanden wilde aan wal zetten.

het meer te moeten af- dan aan-raden, om op hun' togt door dit gedeelte des grooten Oceaans een der *Mendoza*- of *Washington*-eilanden aan te doen. Cook, de eerſte, die deze eilanden in lateren tijd heeft aangedaan, kon, in vergelijking van het geen hij voor zijn ſcheepsvolk noodig had, ſlechts weinig bekomen; en het geen Marchand, 17 jaren later, aldaar kon opdoen, was betrekkelijk nog veel minder. De onmogelijkheid, om een genoegzaam aantal varkens te bekomen, ontſtaat niet zoo zeer uit gebrek aan deze dieren (ſchoon die hier wel zoo menigvuldig niet zijn, als op de *Sandwich*- en *Gezelſchaps*-eilanden, indien men de berigten van verſcheidene reizigers gelooven mag) als wel uit de onwilligheid der Eilanders, om dezelve te verkoopen; daar het bij hun de gewoonte is, om ter gedachtenis van hunne afgeſtorvene Bloedverwanten, Opperhoofden en Priesters feesten te vieren, bij welke varkens-vleesch de kostbaarſte en voornaamſte ſchotel is. Ik heb reeds gemeld, hoe moeijelijk het den Koning van *Schegua* viel, om tot het verkoopen van een zwijn te beſluiten, en hoe hij, na den koop verſcheidene malen gefloten te hebben, nogtans van zijn kleinood niet ſcheiden konde, ſchoon hij verſcheidene varkens bezat, en wij een aanmerkelijk getal van deze dieren in het dal zagen. Zelfs het voedſel, dat het planten-rijk oplevert, is niet toereikende. Kokosnoten krijgt men voor dagelijks gebruik genoeg, maar meer ook niets; want Bananen en Broodvruchten levert dit oord weinig op; ten min-

minſte was dit het geval te *Port Anna Maria*. Te *Port Tſchitſchagoff* verkocht men ons wel meer Bananen, maar ook geene Broodvruchten. De Zeeman kan derhalve niet verwachten, dat hij, na eene lange vaart om Kaap *Horn*, die van eene der Braſiliſche havens zelden binnen drie maanden gedaan worden kan, zijne Manſchappen op deze eilanden zal kunnen ververſchen, en hen genoegzaam verſterken, ter voortzetting der reize, het zij naar *Amerika*, het zij naar *Kamtſchatka;* daar het nog zeer onzeker is, of die eilanden hem wel zooveel levensmiddelen zullen opleveren als hij tot dagelijks onderhoud noodig heeft. Water en hout zijn daarom het eenige, wat men op dezelve in eenen ruimen overvloed bekomen kan. Zonder de hulp der Eilanders, die met de vaten door de branding heen zwemmen, met eene gemakkelijkheid, die een Europeër wel bewonderen, maar niet navolgen kan, zou evenwel het innemen van water zeer moeijelijk vallen, en zelfs gevaarlijk kunnen worden; daar bij een' onverwachten opſtand, de Manſchappen, die om water zijn uitgezonden, terſtond zouden afgeſneden zijn: een opſtand nu moet men altijd duchten; want eene kleinigheid, ja een misverſtand, kan daartoe aanleiding geven, gelijk wij zelve hebben ondervonden. Schepen, die om Kaap *Horn* naar *Kamtſchatka* ſtevenen, zouden daarom beter doen, uit *Braſilien* terſtond naar de *Gezelſchaps*-eilanden, BOURGAINVILLE's *Isles des Navigateurs* of naar de *Vriendſchaps*-eilanden te zeilen, alwaar zij ten minſte voor

zes of acht weken voorraad van verſche levensmiddelen kunnen opdoen. De vaart loopt daarenboven regter toe, en zou ook gelegenheid geven, om de nog weinig bekende eilanden, in deze ſtreek gelegen, naauwkeuriger te onderzoeken; gelijk b. v. de eilanden, die tot de groep *Fedji*, *Babacos*, *Hapae*, *Vavao*, enz. behooren; gelijk mede, om nieuwe te ontdekken, die 'er nog vele in deze zee moeten voorhanden zijn. Voor ſchepen daarentegen, die naar de Noord-westkust van *Amerika* of naar *Codiak* beſtemd zijn, is het voordeeliger, eene haven van *Chili* binnen te loopen, waar ook overvloed van verſche levensmiddelen gevonden wordt, en waar men zich (dat zeker voor *Codiak* en voor de Kolonien zeer belangrijk is) met koren kan voorzien. Van *Chili* naar *Codiak* is de togt niet te verre; en indien men zulks al achten mogt, bieden de *Sandwich*-eilanden eene nieuwe rustplaats, die niet uit den weg ligt.

Schoon ik de voordeelen, welke deze eilanden, ter bekoming van levensmiddelen opleveren, niet zeer geroemd heb, houd ik het echter niet onnoodig, eene beſchrijving te geven van de baai *Tayo-Hoae*, en van de zuidelijke kust van *Nukahiwa*, die wij naauwkeurig hebben kunnen onderzoeken. Deze kust beſtaat geheel uit hooge, afgeſcheurde rotſen, die naar den oever ſteil afhellen, en van welke men de ſchoonſte watervallen naar beneden ziet ſtorten. Onder deze munt bijzonder een uit, die aan den zuidelijken hoek van het eiland gezien wordt, en zoo

ſchoon

ſchoon is, als men ooit elders een' zal kunnen vinden. De bedding van dezen ſtroom ſcheen verſcheidene vademen breed te zijn, en het water ſtortte van eenen berg naar beneden, die ten minſte 2000 voeten hoog mag geſchat worden. Deze waterval, dien Dr. TILESIUS en Dr. LANGSDORFF bezocht hebben, vormt den ſtroom, die zich in *Port Tſchitchagoff* uitſtort. Aan deze keten van rotſen grenzen nog een aantal meest kale bergen, uit welke het geheele binnenſte gedeelte des eilands ſchijnt te beſtaan; maar aan de noordwestzijde van den zuidelijken hoek is de kust laag en effen, en ſchier onzigtbaar wordt het land naar het midden des eilands al gaande weg hooger. Wij waren evenwel niet na genoeg aan deze zijde, om eenige inhammen te kunnen onderſcheiden, die naar mijne gisſing aldaar moeten zijn; ſchoon de geheele westkant, volgens de beſchrijving van HERGEST, rotsachtig en zonder eenigen inham is. De Engelschman ROBERTS verhaalde ons dikwijls van een dal, aan dezen kant des eilands gelegen, dat zeer volkrijk moet zijn, en 2000 mannen ten ſtrijde zou kunnen brengen; daar hij echter niet zelf in dit dal geweest was, dat *Hotty-ſchewe* genoemd wordt, wist hij niet, of bij hetzelve eene baai gevonden wordt, waarin ſchepen veilig kunnen ankeren. Aan de oostelijke zijde, en wel nabij den noordelijken hoek, is ook eene baai, waar de *Newa* het eerst met de *Nukahiwers* kennis maakte.

Aan de zuidelijke kust worden drie havens gevonden, in welke men met volkomene zekerheid

kan liggen: de Baai *Home* die HERGEST *Comptrollers*-baai noemde, *Port Anna Maria* en *Port Tſchitſchagoff*. Tusſchen de beide laatſte zijn wel meer inhammen, maar dezelve waren voor ankerplaatſen ongeſchikt, omdat zij te weinig voor den wind beſchut en vol rotſen zijn. *Port Tſchitſchagoff* heb ik in het vorige hooſddeel genoeg beſchreven, en *Comptrollers*-baai, die wij ſlechts voorbijgezeild zijn, hebben wij niet opgenomen. Ik bepaal mij dus hier alleen bij *Port Anna Maria*. Het Plan van deze haven kan, wel is waar, ter genoegzame aanwijzing dienen voor hun, die dezelve willen binnenzeilen; doch de volgende voorſchriften kunnen evenwel misſchien nog veel ter opheldering en verdere volmaking bijbrengen.

Zoodra het eiland *Nukahiwa* zich opdoet, vertoont zich ook, wanneer men van het Oosten komt, terſtond *Point Martin*. Dezelve is duidelijk te onderſcheiden, en kan onmogelijk met eenige andere ſpits van dit eiland verward worden. Het daaraan liggend land vormt den oostelijken hoek van *Comptrollers*-baai; de hoek zelf ſteekt verre vooruit, en beſtaat uit afgebrokene, dorre rotſen, die te eenigen tijde eene geweldige ſchok ſchijnen ondervonden te hebben. Men kan dezen hoek, gelijk mede de geheele zuidelijke kust, gerustelijk tot op eene Engelſche mijl naderen; op welken afſtand men nog tusſchen de 50 en 35 vademen waters vindt boven een' grond, die uit fijn zand beſtaat. Spoedig ontdekt men eene zwarte rots, die omtrent eene vierde mijl van

Point

Point Martin gelegen is, en die men aan de regter hand moet laten liggen; dan vertoont zich de *Comptrollers*-baai, wier ſtrekking N. en Z. is, gelijk mede een weinig westelijker eene kleinere baai. Zoodra men de *Comptrollers*-baai geheel open voor zich heeft, ſtuurt men 5 of 6 mijlen parallel met de kust, die zich O. N. O. en W. Z. W. uitſtrekt, en dan ontdekt men een klein eiland, dat *Mattau* (*) heet, en niet meer dan dertig vademen van den oostelijken hoek van den ingang gelegen is. Zoodra men dezen kleinen ingang ontdekt, ſtuurt men regt op het eiland aan, en omzeilt hetzelve op eenen afſtand van 100 tot 150 vademen. Dan ligt *Port Anna Maria* geheel open. Op de westzijde van den ingang ligt ook een eiland bijna van dezelfde grootte als *Mattau;* beide worden door een Kanaal van omſtreeks 30 vademen breed van elkander geſcheiden, dat echter alleen voor Kanoos bevaarbaar is. Dit kleine eiland, dat de Inboorlingen *Mutonoe* (†) noemen, is nog door eene rots kenbaar, die op een afſtand van 10 tot 15 vademen van hetzelve gelegen is. De eilanden *Mattau* en *Mutonoe* vormen den ingang van *Port Anna Maria*. Men zorge, dat men het westelijk-

(*) De Inboorlingen hebben dezen naam aan hetzelve gegeven, omdat zij bij dit eiland met den hengel viſſchen; want *Mattau* beteekent in de taal der Nukahiwers een' Visch-hengel.

(†) *Mutonoe* beteekent Groot Eiland, en is een Spotnaam van wege deszelfs kleinheid.

lijke eiland, gelijk over het geheel de westelijke zijde, bij het in- en uit-zeilen niet te nabij kome, omdat zoowel een oostelijke wind, wanneer die flaauw mogt waaijen, als mede een vrij ſterke ſtroom, dezelve zeer gevaarlijk kan maken. Vindt men in de baai een' friſschen wind, dan is het inzeilen met geen het minſte gevaar vergezeld: men kan aan beide zijden de kusten tot op 50 vademen naderen, en de oostelijke zelfs tot op een' minderen afſtand; en 'er is niets dat eenig ongeluk zou kunnen veroorzaken. Maar is de wind zwak en veranderlijk, dat doorgaans in de baai het geval is, van wege de hooge bergen, door welke zij als ingeſloten wordt, dan moet men geene rekening maken, dat men dezen veranderlijken wind zal kunnen gebruiken. Dit is volſtrekt onmogelijk, daar de wind ieder oogenblik nu naar het oosten, dan naar het westen loopt, nu met hevige rukken zich doet gevoelen, dan weder in eene doodelijke ſtilte overgaat. Men moet winden (*). Deze manier van uit- en invaren, die zoo lastig, en van wege de brandende hitte zoo vermoeijende is, kan evenwel als de eenige veilige beſchouwd worden. Omtrent ¼ mijlen van den noordelijken oever wordt de baai in eene oostelijke- en westelijke-rigting wijder. Men moet nu tot op ¼ mijl eenen zeer vooruitſtekenden heuvel aan den oostelijken oever naderen, waar de meest geſchikte ankerplaats is. Men werpe dan zijn anker in 14 of 15 vademen wa-

(*) *Warpen.*

water, en legge beide ankers in dezelfde rigting, namelijk Oost en West. De afſtand van eene kleine beek aan den noordelijken oever, waar men water kan innemen, bedraagt aldaar omtrent ¼ mijl. De oostzijde is boven de westzijde als ankerplaats te verkiezen, omdat de ſtroom aldaar minder op het ſchip aanloopt. Gedurende de tien dagen, die wij ons hier ophielden, waren onze ankertouwen niet eenmaal verward; daar integendeel de *Newa*, die aan de westzijde lag, dezelve dagelijks moest in orde brengen.

Het Klimaat van de *Washington*-eilanden, gelijk mede van de *Mendoza*-eilanden, die zoo nabij elkander liggen, dat in dezen geen onderſcheid plaats hebben kan, moet doorgaans zeer heet zijn. Uit de Reis van MARCHAND ziet men, dat in Junij te *Port Madre Dios*, op het eiland *St. Christina*, de Thermometer op 27 graden geſtaan heeft. Gedurende den tijd, dien wij te *Port Anna Maria* waren, was de hoogſte ſtand van den Thermometer op het ſchip 25°, gewoonlijk echter 23 en 24 graden. Op het land zou hij ten minſte wel 2 graden hooger geſtaan hebben. In weerwil van deze groote hitte, houdt men het Klimaat voor zeer gezond. De Europeërs, die zich hier bevonden, verzekerden ons, dat men geen gezonder zich verbeelden kan; en de friſſche kleur der Bewoners ſchijnt dit ook te bevestigen. Gelijk in alle gewesten tusſchen de Keerkringen gelegen, zoo zijn ook hier de wintermaanden de regentijd; evenwel moet dezelve hier zeldzamer en minder aanhoudende zijn, dan

el-

elders. Dikwijls verloopen 'er tien maanden en meer, dat 'er geen droppel regen valt; wanneer dit ongelukkiglijk gebeurt, is een algemeene hongersnood het gevolg; die hier de vreesfelijkfte gevolgen heeft, daar hij de Bewoners tot affchuwelijkheden drijft, van welke geen volk ter wereld een foortgelijk voorbeeld oplevert.

De heerfchende wind tusfchen deze eilanden is de Z. O. pasfaat-wind, die eenige ftreken naar het O. en Z. afwijkt; evenwel waaijen hier ook Z. W. winden, en wel vrij aanhoudende. De Bewoners bedienen zich van dezen wind, om hunne Zuid-oostelijke Naburen te bezoeken. Te *Port Anna Maria* wisfelen wel de land- en zeewinden elken dag en nacht af, doch niet zeer regelmatig; ook waren dezelve altijd zeer zwak, uitgezonderd eenige windvlagen, die nu en dan van de bergen en uit de holen, die tusfchen dezelve zijn, voortkomen.

Ik heb reeds in het vorige Hoofddeel gemeld, dat geene Sterrekundige Werktuigen aan land konden gebragt worden. Uit de waarnemingen, die Dr. HORNER op den dag van onze aankomst en van ons vertrek maakte, bepaalde hij evenwel een' nieuwen gang voor onze Horologies.

Den 18 Mei was N° 128 later dan de gemiddelde tijd te *Greenwich* . = 7u. 51′ 24″.
Deszelfs dagelijkfche vertraging . . . . = + 21″ 3.
N° 1856 was later dan de gegemiddelde tijd te *Greenwich* = 10u. 15′ 08″,

Des-

Deszelfs dagelijkſche verſnelling = — 24″ 50.

Daar de kleine Chronometer van PENNINGTON als zoodanig geheel onbruikbaar geworden was, gaf Kapitein LISIANSKOY mij een' *Box Time-Keeper* van denzelfden Kunstenaar. De dagelijkſche gang van dit Horologie, dat den 18 Mei te laat voor den gemiddelden tijd te *Greenwich* = 1 u. 49′ 09″ was, bedroeg . — 16″ 40.

De Breedte van den ingang in *Port Anna Maria* tusſchen de eilanden *Mattau* en *Matonoe* is 8° 56″ 32′ Z.

De Breedte der Waterplaats aan den Noordelijken oever . 8° 54′ 36″ Z.

De Lengte van *Port Anna Maria* uit 42 reekſen van Maans-afſtanden, die door Dr. HORNER en mij, van den 29 April tot den 4 Mei, zijn genomen, en van den 4 tot 7 Mei des middags, dat is tot den ingang der baai, volgens den Chronometer N° 128, naar deszelfs nieuwen gang gereduceerd zijn, is 139° 39′ 45″ W. (*).

De Lengte volgens ARNOLDS Horologie N° 128, gelijk dit te *St. Catharina* liep, . . 140° 42′ 30″.

Volgends ARNOLDS Horologie N° 1856, ingevolge deszelfs gang te *St. Catharina*, die te Kaap *Horn* twee Sekonden vergroot werd, = 141° 29′ 30″.

Vol-

(*) Deze bepaling komt op eene minuut na overeen met de Lengte, door den Luitenant HERGEST, en den Sterrekundigen GOOCH gevonden; maar is bijna eene halve graad oostelijker, dan MARCHAND de Lengte opgeeft.

Volgens het gemiddelde uit de waarnemingen op den 7 en 18 Mei in de nabijheid van de baai gedaan, had de Magneet-naald 4° 36′ 30″ Noordoostering.

Door de hevige branding was het onmogelijk omtrent Eb en Vloed naauwkeurige waarnemingen te doen; zooveel kan ik intusschen zeggen, dat beide regelmatig om de 6 uren afwisselen. De Vloed komt uit het O. Bij volle en nieuwe Maan is het tusschen 4 en 5 uren hoog water. Men kan de hoogte van het klimmend water niet naauwkeurig opgeven, het gaat niet boven de 3 voeten.

NEGENDE HOOFDDEEL.

Schets van de Bewoners van Nukahiwa.

Hoewel ik van de Eilanders des grooten Oceaans geene, dan de Bewoners van de *Sandwich*- en *Washington*-eilanden gezien heb, meen ik echter met groote waarschijnlijkheid te kunnen zeggen, dat de laatstgenoemde door geene in schoonheid van ligchaam worden overtroffen. Als ik de beschrijving, die Cook van de eilanden dezer zee gegeven heeft, raadpleeg, schijnt het mij toe, dat derzelver Bewoners met de Eilanders dezer groep niet kunnen vergeleken worden. Het geen Cook en Forster ten dezen opzigte van de *Mendoza*-eilanden verzekerd hebben, laat geen den minsten twijfel over. Deze schoonheid van ligchaam is niet, gelijk op alle bekende eilanden dezes Oceaans, een voorregt, dat de Natuur alleenlijk aan de *Erih's*, of voornaamsten verleent; neen, dezelve is hier zonder uitzondering aan allen geschonken. De meer evenredige verdeeling van den rijkdom kan hiervan misschien de reden zijn. De nog weinig verlichte *Nukahiwer* erkent nog in den persoon zijns Koning den Despoot niet, voor wien hij zijne beste krachten en vermogens moet opofferen, zonder op een behoorlijk onderhoud van zich zelven en van zijne familie te durven denken. Het betrekkelijk zoo geringe aantal van aanzienlijken, dat

dat slechts in de Bloedverwanten des Konings bestaat, en derzelver gering gezag, geven hun meer tijd en vrijheid, om te arbeiden, en schenken hun het vrij en gerust bezit des lands, waarvan ieder, onder zeer weinige bepalingen, een gedeelte erlangen kan.

De *Nukahiwer* (*) is doorgaans lang en zeer welgemaakt; hij is sterk gespierd, heeft eenen schoonen langen hals, zeer regelmatige gelaatstrekken, die zelfs iets goeds beloven, dat zich ook in den omgang met 'er d[illegible] openbaart: wanneer men evenwel weet, aan welke afschuwelijkheden deze schoon gevormde menschen zich overgeven, dan verdwijnt het gunstig vooroordeel omtrent hunne menschelijke waarde, dat de schoonheid van hun ligchaam zoo ligtelijk verwekt; en men ziet in hunne gelaatstrekken niets, dan stompe onverschilligheid. Doorgaans missen zij een vurig oog. Het sterk tatueren en het inwrijven van eene donkere verw geven aan hun ligchaam een zwart aanzien; hunne natuurlijke kleur is anders zeer helder, ten minste bij Jongens en Vrouwen, die zich niet tatueren; dezelve verschilt in witheid zelfs weinig van de kleur des

(*) Ik spreek slechts van de Bewoners dezes Eilands, omdat ik bij dezen alleen geweest ben; maar onder het beeld van een' *Nukahiwer* mag men zich niet alleen een' Eilander van de *Washington*-groep, maar ook van de *Mendoza*-eilanden voorstellen; onder welke alle eene volkomene gelijkheid in taal, regeringsvorm, zeden en gebruiken plaats vindt.

des Europeërs, en eeniglijk daarin, dat zij een weinig geelachtig is. Deze Eilanders onderscheiden zich ook bijzonder daardoor, dat men geene, die misvormd zijn of ligchaamsgebreken hebben onder hun vindt; ten minste niemand onzer heeft zulk eenen gezien: ook is hun ligchaam volkomen zuiver, zonder eenige zweren of uitslag. Dit hebben zij waarschijnlijk aan hunne matigheid te danken; want het op alle de eilanden dezes Oceaans zoo gewone *Kawa* drinken, wier onmatig gebruik voor de gezondheid zoo bij uitstek nadeelig is, daar het ligchaam daardoor dikwijls geheel wordt misvormd, vindt hier slechts bij weinigen, en zelfs bij dezen met groote matigheid plaats. De *Nukahiwers* zijn over het geheel in het benijdenswaardig bezit van eene gansch ongestoorde gezondheid. Ook waren zij tot hiertoe zoo gelukkig, om van de Venerische ziekte volkomen vrij te blijven. Zij kennen geene ziekte, en dus ook geene geneesmiddelen. Alleen hunne vrees voor den *Kaha*, eene ziekmakende Tooverij, van welke ik naderhand spreken zal, kan misschien eene toevallige ongesteldheid, door de kracht der inbeelding, tot eene ziekte doen klimmen; maar derzelver geneesmiddel, het ophouden der betoovering, onderscheidt ze genoegzaam van eigenlijke ziekten. De ganssche Heelkunde der Eilanders bestaat daarom alleenlijk in het verbinden der wonden, waartoe de Koning eene bijzondere bekwaamheid schijnt te bezitten.

Onder de zeer vele schoone menschen van dit

eiland muntten twee bijzonder uit, die ook de algemeene bewondering tot zich trokken. De een was te *Tayo-Hoae* een groot Krijgsheld, en tevens, naar de taal des lands, Vuuraan-maker des Konings (*). Zijn naam was MAU-HA-U, en hij is misschien een der schoonste Mannen, die 'er ooit geweest zijn. Hij was 6 voeten en 2 duimen hoog; elk deel van zijn ligchaam was in allen opzigte volkomen en schoon. De ander, BAUTING, Koning van het dal *Schegua*, was, niettegenstaande hij den ouderdom van ten minste 50 jaren bereikte, nogtans een volmaakt schoon Man.

De Vrouwen zien 'er over het algemeen zeer wel uit; op hare gelaatstrekken ten minste valt niet veel aantemerken. Een wel geëvenredigd hoofd, een meer rond dan langwerpig gezigt, een groot fonkelend oog, eene blozende kleur, zeer schoone tanden, gekruld haar, dat zij met een' witten band met smaak weten te tooijen, en dat haar buitengemeen goed staat, en eene zeer heldere kleur van het ligchaam — dit alles mag haar iets voor geven boven de Bewoners van de *Sandwich-*, *Societeits-* of *Vriendschaps*-eilanden (†); maar een onpartijdig oog zal evenwel nog menig gebrek ontdekken, dat de togtgenooten

(*) Ik zal naderhand gelegenheid hebben om te verhalen, waarin voornamelijk de bezigheid van den Vuuraanmaker bestaat.

(†) In het dal *Schegua* inzonderheid zagen wij verscheidene, die 'er zeer wel uitzagen, en zich met meer smaak wisten optetschikken dan de Vrouwen te *Tayo-Hoae*.

ten van MENDANNA en MARCHAND hebben voorbijgezien, of niet hebben willen opmerken. Hare geſtalte is ten minſte niets minder dan ſchoon. Haar ligchaam, dat gewoonlijk klein is, heeft geheel geene houding; deze mist men zelfs bij een Meisje van 18 jaren. Haar gang kan van daar niet dan ſlepende en ſlingerende zijn. Daarbij hebben zij een' onregelmatig dikken onderbuik. Hare denkbeelden van ſchoonheid moeten van de onze zeer verſchillen; want anders zouden zij meer moeite doen om deze en andere gebreken te verbergen. Een ſtuk ſtof van middelmatige grootte, dat zij achteloos om zich heen ſlaan, is het eenige dat haar ſchoon en leelijk zeer ſlecht bedekt. THOMSON's

When unadorn'd, is then adorn'd the most. (*)

kan op de Vrouwen van *Nukahiwa* niet wel toegepast worden. Uitdrukking van goedaardigheid en gevoel, die der bewoneresſen van *Otaheite*, en zelfs der vrouwelijke landslieden van WAINI (†), in wier blikken dezelve ſpreekt, zoo ei-

(*) Wanneer zij niet opgeſierd is, dan is zij het meest verſierd.

(†) Dus is de naam van een Meisje van de *Sandwich*-eilanden, dat Mevrouw BERCLEY, die haar' man, op diens reis naar de Noord-west kust van *Amerika* vergezelde, van *Owaihi* met zich genomen had, om haar naar *Europa* te vergezellen, in *China* alleen achterliet. Kapitein MEARES zou haar van *China* naar haar Vaderland terug brengen,

eigen moet zijn, zou men hier te vergeefs zoeken. In plaats daarvan, kenmerken zij zich door onbeschoftheid, — want Coquetterie zou hier eene te zachte uitdrukking zijn — die ook het aanlokkelijke van het weinigje ligchamelijke schoon, dat zij bezitten, voor elk, die niet ten eenenmale ruw en onbeschaafd is, wegneemt.

Zoodra de *Nukahiwers* den mannelijken ouderdom bereikt hebben, tatueren zij hun geheele ligchaam. Nergens, geloof ik, heeft men deze kunst tot zulk een' trap van volkomenheid gebragt, als op dit eiland. Eigenlijk is het eene kunst, om verscheidene figuren op het ligchaam te schilderen. De huid, door fijne kerfjes tot bloeden toe geopend, wordt met eene verw, die men verkiest, ingewreven. Gewoonlijk neemt men de zwarte kleur, die naderhand zwartachtig blaauw wordt. De Koning, deszelfs Vader en de Hoogepriester waren de eenige, die geheel zwart getatueerd waren, en bij wie men geen deel van het ligchaam ontdekken kon, dat niet op deze wijze verfierd was. Het gelaat, de oogen en zelfs een gedeelte van het hoofd, waar men het haar had weggeschoren, waren getatueerd. Op de *Gezelschaps*- en op de *Vriendschaps*-eilanden vindt men deze gewoonte niet. Op de laatstgenoemde zijn alleen de Koningen geheel niet getatueerd. Maar in *Nieuw-Zeeland* en op de *Sandwich*-eilanden tatueert men ook het gezigt, gelijk

maar zij stierf op de reis. Men zie het portrait van deze schoone Wilde in MEARES Reis, pag. 27. in de orig. uitgave.

lijk Kapitein KING verhaalt. Ook komt de wijze van tatueren bij de Nieuw-Zeelanders en bij de *Nukahiwers* overeen. Zij beſchilderen namelijk het ligchaam niet met op zich zelve ſtaande, regtlijnige figuren en afbeeldingen van dieren, gelijk op de *Sandwich*-eilanden; maar zij teekenen, met volkomene in achtneming der evenredigheid, in cirkelvormige kringen en banden, te zamenhangende voorwerpen op het ligchaam, die met 'er daad deszelfs geſtalte verfraaijen. De Vrouwen tatueren alleen hare handen, armen, oorlellen en lippen. De lage klaſſe is hier minder, en ſommige van dezelve, geheel niet getatueerd. Het is daarom niet onwaarſchijnlijk, dat dit ſieraad eenen voornamen, ten minſte een' meer of min uitſtekenden Man aanduidt. 'Er zijn lieden onder hun, die zich deze kunst volkomen eigen gemaakt hebben. Een van dezelve had zijn verblijf op het ſchip genomen, waar hij overvloedig te doen vond, daar zeker ieder Matroos zich liet tatueren.

De Mannen zijn niet beſneden. Men zag echter eenige, bij wie de voorhuid in de lengte was gekloofd, dat met een ſcherp mes ſchijnt gedaan te worden. Even als de bewoners van *Santa Christina*, hebben de Mannen de voorhuid met een ſnoer te zamen gebonden. Dat dit uit voorzorg tegen inſekten, of uit eene ſoort van verfijnde wellust geſchiedt, gelijk FLEURIEU vermoedt, is niet waarſchijnlijk. Daar 'er zulke tegenſtrijdige denkbeelden van eerbaarheid onder de menſchen zijn, zou men eerder op het vermoe-

den komen, dat de geheele schaamte der *Nukahiwers* alleen daarin bestaat, dat zij voor het oog der andere kunne zoeken te verbergen, het geen de natuur zelve wilde bedekt hebben. Ten minste toonden de schaamachtige schoonen, die rondom ons schip in het water dartelden, haar afschuwen, wanneer eene toevallige behoefte van een' der Matrozen door het gezigt daarvan hare oogen kwetste. Ook ROBERTS bevestigde dit bijgeloof, met bijvoeging, dat de Vrouwen van *Nukahiwa* voor alien onverbiddelijk zijn, die dezen regel niet in acht nemen.

De Mannen gaan doorgaans naakt, en zelfs de Koning maakt in dezen geene uitzondering; want ik houd een smal stuk grove stof, dat zij om de heupen slaan, voor geene kleeding. Voor dezen Gordel, die op de *Vriendschaps*-eilanden *Maro* heet, hebben de *Nukahiwers* twee namen, die zij gebruiken naar gelange die gordel uit fijne of grove stof gemaakt is: in het eerste geval noemen zij denzelven *Tschiabu* in het tweede *Eatu*. Zelfs dezen gordel dragen niet alle *Nukahiwers*. De schoone MAU-HA-U, bij voorbeeld, was 'er op gesteld, om altijd geheel naakt te gaan. Schoon ik tweemalen hem een' gordel gaf, kwam hij toch de volgende maal weder zonder denzelven aan boord. Matten moeten ook bij hun in gebruik zijn; daar de Schoonzoon des Konings, schoon hij de eenige was, altijd met eene mat aan boord kwam; dezelve was van eene zeer grove soort, hing alleenlijk over den schouder, en was onder de kin vastgebonden, zoodat zij slechts

flechts den rug bedekte. Staatsie-kleederen hebben noch de aanzienlijken noch de Koning zelf. De oorzaak hiervan ligt evenwel niet zoo zeer in hunne Republikeinsche staatsgesteldheid, als wel in hunne armoede; want Kapitein Cook had op het eiland *Christina* den Koning in een prachtig kleed gezien.

Aan sieraadjen ontbreekt het den *Nukahiwers* niet, schoon dezelve geenszins het voorregt der aanzienlijken schijnen te zijn; want ik heb dezelve noch bij den Koning noch bij een' van deszelfs Bloedverwanten gezien. Alleen de Schoonzoon des Konings droeg een' varkens-tand, of iets, dat daar naar geleek, in zijn' baard. Deze sieraadjen zijn zeker dezelfde, die Forster bij de Bewoners der *Mendoza*-eilanden gevonden heeft. Varkens-tanden en roode boonen maken ook hier de voornaamste versierfels uit. Daar Forster van de meeste eene naauwkeurige beschrijving en afbeelding gegeven heeft, wil ik dezelve slechts kortelijk vermelden. Het hoofdsierfel bestaat, of uit een' grooten helm van zwarte hane-veren, of uit eene soort van Diadeem of band van Kokos-vezeltjes, versierd met parelmoer, of uit een' hoepel van wit hout, van welke eene rij snoeren naar beneden hangt. Sommige droegen groote bladeren, die zij tusschen de lokken hadden gestoken. Hunne ooren versieren zij met witte ronde schelpen, die zij met eene harde, zandachtige zelfstandigheid opvullen, en waarin een doorgeboorde varkens-tand vastgemaakt was, die zij door de oorlellen steken.

Een door dezen doorgeboorden tand geſtoken houten ſtiftje dient, om het uitvallen te beletten. Het allermeest heeft men gezorgd, om den hals te verſieren. Zij hebben eene ſoort van Ringkragen, in de gedaante van eene halve maan, die van hetzelfde witte hout gemaakt zijn; waarop verſcheidene rijen van roode boonen gelijmd worden. Door dit verſierſel alleen kent men den Priester. Eene andere ſoort van ringkragen beſtaat geheel uit Varkens-tanden, die aan een' uit Kokos-vezelen gevlochten band geregen zijn. Ook dragen zij enkele varkens-tanden om den hals of in den baard, en ronde ballen, zoo groot als een appel, die geheel met roode boonen bezet zijn. Zij ſcheren den baard, maar laten aan de kin een klein bondeltje haar groeijen. Het hoofd ſcheren zij ook, behalve twee plaatſen aan beide zijden, waar zij het haar in twee lokken opbinden, die wel naar hoornen gelijken. Dit is evenwel niet de eenige wijze, waarop zij het haar dragen. Bij velen, bijzonder van de geringe klaſſe, wordt het haar geheel niet van het hoofd afgeſneden, en bij dezen wast het wollig en kroes, doch niet volkomen zoo, als bij de Afrikaanſche zwarten.

De kleeding der Vrouwen beſtaat uit een' gordel, dien zij gelijk de Mannen tuſſchen de dijbeenen doortrekken, en uit een' lap, die haar, gelijk ik reeds zeide, ſobertjes bedekt, en tot aan de kuiten reikt; zij wierpen echter alles van zich af, ſomwijlen zelfs hare *Tſchiabu*, wanneer zij naar boord kwamen zwemmen. Dagelijks beſtrijken

ken zij haar ligchaam met Kokos-olie, die haar wel eenen ſterken glans, maar ook eene onaangename lucht geeft. Of dit nu ter verſiering geſchiedt, dan of zij het doen, om zich tegen de zonneſtralen of de inſekten te beſchutten, tegen welke het tatueren en het inwrijven met gele verw de Mannen beveiligt, kan ik niet met zekerheid bepalen. Ik geloof echter dat men aan beide oogmerken zoekt te voldoen. Bij niemand heb ik eenig hals-ſieraad gezien; maar doorgaans dragen zij waaijers, die of langwerpig-vierkant zijn, of ook wel de gedaante van een' halven cirkel hebben: dezelve zijn zeer kunſtig uit gras gevlochten, en met ſchelp-kalk wit geverwd. Haar haar is zwart, ſterk met olie ingewreven, en in een bos digt aan het hoofd bijeen gebonden.

De woningen der *Nukahiwers* beſtaan uit een lang ſmal gebouw, dat van Bamboes-riet en van den ſtam van eenen boom, die in de taal van *Nukahiwa Fau* genoemd wordt, opgerigt, en uit Kokos-bladen en Stieren-kruid te zamen gevoegd is. Het huis heeft van achteren een' hooger wand dan van voren; zoodat het dak, dat eenen halven voet dik, en met drooge bladeren van broodvrucht-boomen belegd is, altijd naar één zijde afloopt. Het gebouw wordt van binnen door een' balk, die langs den grond in de lengte door het huis ligt, in twee deelen geſcheiden. Het voorſte deel is met ſteenen belegd, het achterſte daarentegen met matten, op welke de geheele Familie met derzelver huisgenooten, zon-

der onderſcheid van kunne of betrekking, zich te ſlapen nederlegt. Aan de eene zijde ziet men nog eene kleine afgezonderde plaats, waar zij hunne kostbaarſte meubelen bergen. Onder het dak en aan den muur hangen hunne kalebasſen, wapenen, trommels, bijlen, enz. De deur is in het midden van het huis en omtrent drie voeten hoog; de geheele familie plaatst zich veelal rondom dezelve. Op een' afſtand van 20 tot 25 vademen van het woonhuis is nog een ander gebouw, dat inwendig op dezelfde wijze, als het zoo even beſchrevene, is ingerigt, en zich alleen daardoor onderſcheidt, dat het anderhalve of twee voeten boven den grond ſtaat. Vóór dit huis is een platte verhevenheid opgerigt, die de geheele lengte van het huis beſlaat en 10 of 12 voeten breed is. Dit gebouw dient hun tot eetzaal. Alleen de Koning, diens Bloedverwanten, de Priesters en eenige uitſtekende Krijgshelden mogen, behalve hunne woning, zulk een gebouw laten optrekken, daar het ook reeds eene groote welvaart doet vooronderſtellen; want deszelfs Eigenaar moet altijd een groot getal dischgenooten hebben, die met hem een geſloten gezelſchap uitmaken, en die hij, zelfs bij het grootſte gebrek van levensmiddelen, onderhouden moet. De Medeleden van dit gezelſchap onderſcheiden zich door verſcheidene op hun ligchaam getatueerde teekens. Zoo b. v. hebben zij, die tot des Konings gezelſchap behooren, en die 26 in getal zijn, een' vierhoek op de borst, die zes duimen lang en vier duimen breed is: tot dit gezelſchap

ſchap behoorde de Engelschman ROBERTS. De medegenooten van den Franschman JOSEPH DE CABRIT hadden één oog getatueerd; enz. ROBERTS verzekerde mij, dat hij nooit in zulk een gezelſchap zou gegaan zijn, indien niet de uiterſte honger hem daartoe genoopt had. Zijn afkeer kwam mij voor eene ongerijmdheid te zijn, daar dezulke, die tot deze gezelſchappen behooren, niet alleen ontheven zijn van de zorgen voor hun onderhoud, maar het ook, volgens ROBERTS eigene verklaring, eene eer is in dezelve opgenomen te worden, waarom ook vele daar naar trachten. Hij deed mij dus vermoeden, dat misſchien aan dit voorregt ook het verlies van een gedeelte der natuurlijke vrijheid was verbonden. Want men kan bij een Volk, dat zoo weinig deugd bezit, bezwaarlijk eene gastvrijheid en liefde tot den naasten in dien graad verwachten, waarbij zoo veel goeds, zonder eenige vergelding of voordeel, aan anderen bewezen wordt. De Koning gaf ons dikwijls bewijzen, dat hij niet zeer genegen tot geven, of liever, dat hij gierig was; en hij liet ook geen enkelen trek blijken, die eenig gevoel van erkentelijkheid en toegenegenheid bewees (*). Van zulk

(*) Schoon ik den Koning bij ieder bezoek, dat hij mij gaf, met geſchenken overlaadde, die wel op zich zelve van geringe waarde, maar voor eenen Nukahiwer gewigtig waren; bragt hij evenwel nooit iets, zelfs geene Kokosnoot tot een tegengeſchenk terug; en toen hij, na het misverſtand, dat bijna een oproer had veroorzaakt, en waarvan ik

zulk eenen Wilde kan men waarlijk niet verwachten, dat hij beſtendig eene menigte menſchen, zonder eenige ſchavergoeding, zou onderhouden; en zulk eene ſchavergoeding kan hem toch, door menſchen, die geen eigendom bezitten, op geene andere wijze gegeven worden, dan wanneer dezelve van een gedeelte hunner natuurlijke vrijheid en onafhankelijkheid ten zijnen gevalle afſtand doen. Dit is toch ook de gewone loop der politieke zaken. De weg tot het Despotismus wordt langzaam gebaand; en na verloop van weinige jaren is de Koning van *Nukahiwa*, die thans ſlechts de rijkſte Burger van dit onbeſchaafde gemeenebest is, en niet de geringſte magt bezit over den armſten Bewoner van het dal, zijne dischgenooten misſchien uitgezonderd, waarſchijnlijk even zoo groot een Despoot als de Koning van *Owaihi*. Het vrouwelijke geſlacht mag geen deel aan de maaltijden nemen, die in deze gezelſchappen gehouden worden, gelijk in het algemeen zelfs het huis voor haar *Tahbu* is; dit beneemt evenwel aan de Vrouwen het voorregt niet, om met hare mannen te zamen te eten. Dit ſtaat haar vrij, wanneer het bij haar aan huis geſchiedt; gelijk haar ook

ik in het zevende Hoofddeel geſproken heb, aan boord kwam, en ten teeken van vrede eene Peper-plant bragt, ſcheen hij zelfs over dit geſchenk berouw te gevoelen; want eer dat 'er een half uur verloopen was, verzocht hij mij, dat ik hem dezelve terug wilde geven, indien ik 'er toch geen gebruik van maakte.

ook niet verboden is, om varkens-vleesch te gebruiken; maar zelden valt haar echter hetzelve ten deel (*). Roberts verzekerde mij, dat hij de eenige was, die deze lekkernij niet aan zijne Vrouw onthield.

Op den afstand van 10 tot 15 schreden van hunne woonhuizen zijn verscheidene kuilen gegraven, die met steenen belegd, en met twijgen en bladeren bedekt zijn. In deze kuilen bewaren zij hun' voorraad van levensmiddelen. Deze bestaan voornamelijk uit gebakkene visch en zuurpodding, dat is, een deeg, dat uit *Taro*-wortel en Broodvrucht gemaakt wordt, hetwelk in deze kelders verscheidene maanden goed kan blijven. Hunne kookkunst is voor het overige zeer eenvoudig. Behalve varkens, die zij, volgens het berigt van den Engelschman, op de manier der *Otaheiters* toebereiden, bestaat hunne voornaamste spijs in de zoo even genoemde zuur-podding, die niet onsmakelijk is, en wel iets van eene appeltaart heeft. Voorts eten zij *Yam*, *Taro*, Bananen en Suikerriet. Zij braden hunne spijzen op de bladen van Bananen, die zij ook als schotels gebruiken. De visch eten zij geheel raauw en gedoopt in zout water. De wijze, waarop zij eten, is niet zeer geschikt, om den lust bij anderen optewekken. Zij tasten met de vingers in de zuur-podding en brengen dezelve aldus gretig naar den mond; ten minste ik heb den Koning

(*) Op alle eilanden in deze zee is zoowel het een als het ander aan de Vrouwen verboden.

ning op deze wijze zijnen maaltijd zien doen; en van hem mag men toch wel tot de overige besluiten. Nogtans moet ik ter zijner regtvaardiging zeggen, dat hij terstond na den maaltijd zijne handen wiesch.

Hunne werktuigen voor den arbeid zijn zeer eenvoudig; zij bestaan in een scherp-gepunten steen, om gaten te boren, en in eene bijl, die van een' zwarten, platten steen gemaakt is. Slechts bij gebrek van Europeesche bijlen maken zij daarvan gebruik; want het geringste stuk ijzer, dat zij van ons ontvingen, werd terstond als bijl aan een hout vastgebonden, nadat zij hetzelve aan de één zijde zoo lang op eenen steen geslepen hadden, dat het de vereischte scherpte had; evenwel heb ik hen een steenen aks bij het maken van eene Visschers-Kano zien gebruiken. Tot hun Huisraad behooren de doppen van de Kokosnoten, uitgeholde Pompoenen, of Kalabassen (gelijk zij ook somwijlen genoemd worden) groote, gedekte schalen van dun bruin hout, die de gedaante van eene mossel hebben, hengels en hengel-snoeren en tanden van den Haai, die zij als scheermessen gebruiken. De schalen van Kalabassen en Kokosnoten zijn doorgaans versierd met de tanden hunner vijanden, die zij verslonden hebben.

De Wapenen der *Nukahiwers* bestaan in Oorlogs-Knodsen, Spiesen en Slingers. De Knodsen zijn omtrent vijf voeten lang van *Casuarina*-hout gemaakt, buitengemeen schoon gepolijst en zeer zwaar. Zulk eene Knods weegt ten minste tien pon-

ponden. Aan de eene zijde heeft zij de gedaante van een menſchen-hoofd. De Spieſen zijn van hetzelfde hout, tien of twaalf voeten lang, in het midden één' duim dik en aan beiden einden ſcherp gepunt. Hunne Slingers zijn net gevlochtene koorden, die in het midden breed zijn, om den ſteen te kunnen houden.

De *Nukahiwers* hebben eene manier, om visch te vangen, die, zoo ik geloof, hun alleen eigen is (*). Een' wortel, die tusſchen de rotſen groeit, maken zij met een' ſteen fijn; de visſcher duikelt naar den grond, beſtrooit denzelven met dezen wortel, waardoor de visſchen zoodanig bedwelmd worden, dat zij binnen korten tijd half dood op de oppervlakte van het water drijven, zoodat men ze dan zonder moeite kan vangen. Zij vangen ook visch met netten, doch ik geloof, dat deze manier bij hun het minſte in gebruik is, daar te *Tayo-Hoae* in het geheel ſlechts acht Visſchers-Kanoos te vinden waren. Eene derde manier, om visch te vangen, is die met den hengel, welke met parel-moer zeer net bewerkt is. De Hengel-ſnoeren, gelijk alle koorden, die zij zoowel bij de uitrusting van hunne Kanoos als anders gebruiken, maken zij uit den bast van den *Fau*-boom. Eene andere ſoort van ſnoeren, die glad en zeer ſterk zijn, maken zij van de vezeltjes der Kokosnoten. Het visſchen is intusſchen eene bezigheid, welke een ieder ver-

(*) In *Surinamen* heb ik eene manier van visſchen gezien, die met deze iets gelijks heeft.

veracht, die flechts een ſtuk lands bezit. Arme menſchen zijn dus de eenige, die zich met hetzelve bemoeijen, om zoo hun onderhoud te vinden. Schoon zij wel wisten, dat wij de visch goed wilden betalen, bragten zij ons echter flechts tweemalen 7 of 8 Boniten; en dit bewijst toch, dat maar weinige zich met de vischvangst bezig houden, en dat derhalve het getal der zulken, die geen eigen land hebben, zeer gering moet zijn.

De Nukahiwiſche Kanoos, die algemeen Uitleggers (*) hebben, worden van drie verſchillende ſoorten van hout gebouwd, die hunne meerdere of mindere waarde bepalen. Die van den Broodvrucht- en den *Mayo*-boom gemaakt zijn, worden minder geacht, dan die van het hout eens booms getimmerd zijn, dien de *Nukahiwers Tamana* noemen. Deze laatſte duren het langst, en men kan 'er ſneller mede roeijen. Voor het overige zijn zij alle zeer hecht gebouwd en met koorden, uit Kokosvezeltjes gedraaid, te zamen gehecht. De grootſte, die wij gezien hebben, was 23 voeten lang, 2½ voeten breed, en 2½ voeten diep.

Daar de *Nukahiwer* nog weinige behoeften kent, heeft de Akkerbouw hier ook weinige vorderingen gemaakt, en men maakt hier minder werks

(*) Een Uitlegger, in het Engelsch *Outriger*, in het Fransch *Balancier*, is eene ſteng of balk, die parallel met de Kano op het water rust, en met dwarshouten aan dezelve is vastgemaakt, en dient om het omſlaan te beletten.

werks van denzelven, dan, naar de beſchrijvingen te oordeelen, op de andere eilanden dezes Oceaans. Men ziet, wel is waar, plantſoenen van de Papiermoerbezie-ſtruik, van den *Taro*-wortel en van de Peperplant; maar betrekkelijk zijn dezelve zeer weinige: dat ook blijken kan uit het gebrek aan *Taro* en uit de zeer eenvoudige en armoedige kleeding der Eilanders van beiderlei kunne. De Brood-boom, de Kokospalm en de Banaan-plant vereiſchen geene opkweeking. Het verplanten van dezelve kost weinig moeite; daar men ſlechts een gat behoeft te graven, waarin een afgeſneden telg gezet kan worden. Na verloop van eene maand is de plant in vollen groei, en alle verdere oppaſſing is noodeloos. De Akkerbouw houdt derhalve de Mannen zeer weinig bezig; de vischvangst verachten zij, waarſchijnlijk, omdat dezelve eenige moeite vordert en ook ſomwijlen met eenig gevaar vergezeld is. Het bouwen van hunne huizen en het maken van hunne wapenen zijn dus het eenige, dat arbeid van belang vereischt; en ook deze kan hen evenwel maar zelden bezig houden. Zij moeten derhalve hun' tijd in de verregaandſte ledigheid doorbrengen. De Engelschman verzekerde ons ook, dat zij het grootſte gedeelte van den dag doorbrengen, met bij hunne Vrouwen op de matten te liggen. De Vrouwen hebben meer bezigheden te verrigten. Zij maken koorden, wier gebruik zeer menigvuldig is; waaijers voor haar zelve en voor hare Mannen, en verſcheidene bij haar in gebruik zijnde

ſieraden. Hare hoofd-bezigheid beſtaat in het bereiden van zekere ſtof, die zij tot kleederen gebruiken, en van welke zij twee ſoorten hebben. De eene is grof, en heeft eene graauwachtige kleur; deze maken zij van de vezeltjes van een' boom. Deze ſtof wordt tot gordels en *Tſchiabus*, en bij de arme Vrouwen tot kleeding gebruikt, die zij ook zelve verwen. De tweede ſoort, waarvan de voornamere Vrouwen kleederen en hoofdſieraden dragen, is zeer fijn en verblindend wit, en van de Papiermoerbezie-ſtruik gemaakt. De fijne ſtukken zijn vrij wat kleiner, dan de grove, en niet zoo digt en vast. Ik heb ten minſte niet een gezien, dat zonder, ja dat niet vol gaten was.

Reeds verſcheidene malen had ik gelegenheid, om te doen opmerken, dat de Regeringsvorm hier niets minder dan monarchaal is. De Koning onderſcheidt zich van den geringſten zijner onderdanen zoo min door kleeding als ſieraden. Men lacht om zijne bevelen; en indien hij het wagen mogt, om iemand te ſlaan, zou hem terſtond gelijk met gelijk worden vergolden. In oorlogstijd wordt hij waarſchijnlijk als het Opperhoofd van zijn Krijgs-volk beſchouwd, en bezit hij alsdan eenig gezag. Uit de wijze waarop zij oorlog voeren zou men echter niet opmaken, dat de Koning alleen het heir aanvoert. De ſterkſte en onverſchrokkendſte beſlist waarſchijnlijk door zijne maatregelen de beweging der overige, en daarom ſchijnt het mij toe, dat de magt des Konings in den oorlog nog zeer twijfelachtig

tig is. Ook houd ik mij overtuigd, dat KETTENOWEE op verre na zulk eene luisterrijke rol op het ſlagveld niet ſpelen zal, als zijn Vuuraanmaker MAU-HA-U. Het voornaamſte voorregt des Konings, waarvan men iets bepaalds zeggen kan, beſtaat in zijn' grooteren rijkdom, waardoor hij in ſtaat is, meer perſonen, dan andere te kunnen onderhouden.

Daar de Koning niet het minſte gezag bezit, kan hier ook op geenerleie wijze de geregtigheid gehandhaafd worden. Stelen is niet alleen geene misdaad, maar ook hij, die in dezen de grootſte geſchiktheid en handigheid betoont (*), heeft daarom bijzondere verdienſten. Echtbreuk ſchijnt alleen voor de Koninklijke Familie misdadig te zijn. Doodſlag is het eenig misdrijf, dat geſtraft wordt; maar niet door den Koning of den Prieſter, neen, door de bloedverwanten van den gedooden, die wraak zoeken en bloed met bloed betalen.

Hun huisſelijke toeſtand en betrekkingen zijn niet de gelukkigſte; ten minſte volgens de berigten, die ik hieromtrent vernam. Schoon de *Nukahiwer* zich in zoo verre aan den ſtaat van het dier ontrokken heeft, dat de echtelijke verbindtenis het

(*) Ik moet evenwel den Nukahiwers het regt doen van te melden, dat zij op het ſchip ons zelden gelegenheid gaven, om hunne handigheid in het ſtelen te bewonderen. Misſchien hield de wacht, die met geladen geweer, waarvan zij de werking kenden, gedurig hen in het oog had, hen wel van ſtelen terug.

het gemeenſchappelijk gebruik der Vrouwen verbiedt, wordt echter deze wederzijdſche verbindtenis ſlechts van zeer weinigen als heilig gehouden. Dezelve is vermoedelijk niets meer, dan een bloot te zamen leven, dat door wederzijdſche neiging, of uit belang ontſtond, en naderhand door gewoonte en het voortduren der vroegere beweegredenen, wordt voortgezet. Dat elk zedelijk denkbeeld van de betrekkingen en de pligten, aan het huwelijk eigen, die men bij alle bekende Eilanders van deze zee, en bij ſommige in een' zeer hoogen graad ontdekt, bij de *Nukahiwers* ten eenenmale wegvallen: hiervan hebben wij ons, in weerwil van ons kort verblijf, genoegzaam kunnen overtuigen (*). Met één woord Echtbreuk is bij de *Nukahiwers* een misdrijf, dat men algemeen gedoogt. De verſchrikkelijke gevolgen van zulk een volkomen dierlijk leven ontdekt men in niets zoo ſterk, als in de onverſchilligheid, waarmede dikwijls de Man, in tijd van hongersnood, zijne Vrouw vermoordt, om met haar vleesch zijn' honger te ſtillen. Hij ſlagt zijn eigen Kind, en verſlindt hetzelve met even veel ſmaak. Misſchien zou zelfs een *Nukahiwer* zich tot zulk eene affchuwelijkheid niet laten verleiden, indien hij niet met reden twijfelde, of het zijn eigen Kind waarlijk zij. Ook ver-

(*) De Franschman, die na een verblijf van 10 jaren volkomen een Nukahiwer geworden was, beſchouwde het als een bewijs van de braafheid zijner nieuwe Landslieden, dat onder hen een Broeder niet bij deszelfs Zuster ſliep.

vermoed ik, dat ROBERTS flechts uit grootschheid de eer der Koninklijke Familie heeft willen redden, van welke hij zich een' medelid beſchouwde, toen hij verhaalde, dat de Koning, en elk, die tot deszelfs Familie behoort, het regt heeft, om zijne Vrouw omtebrengen, wanneer hij dezelve in de armen van een' ander vindt: indien 'er zulk een geval werkelijk heeft plaats gehad, waren 'er waarſchijnlijk andere oorzaken, die tot zulk eene ſtrenge ſtraf aanleiding gaven; want volgens zijne eigene verklaring, moeten de Dames der Koninklijke Familie geenen zeer hoogen prijs op de huwelijkstrouw ſtellen. Wij vonden haar ook niet minder voorkomende in dit opzigt, als alle de overige.

Een wezenlijk Medelid van de Koninklijke Familie is de zoogenaamde Vuuraan-maker. Zijn dienst beſtaat wel gedeeltelijk daarin, om gedurig bij den perſoon des Konings te zijn en diens bevelen te volbrengen; maar het werk, waartoe zijn Heer hem inzonderheid gebruikt, is van dien aard, dat het eenen Souverein van *Nukahiwa* volkomen kenſchetst. Wanneer deze namelijk langer dan eenige uren van huis gaat, mag de Vuuraan-maker hem niet vergezellen, maar hij moet des vorsten perſoon bij de Koningin in allen opzigte vertegenwoordigen. Deze vindt in hem haren tweeden Gemaal gedurende de afwezigheid van den eerſten. Hij houdt de wacht over hare eer; zijn loon is het genot van hetgeen hij bewaakt. De Koningen van *Nukahiwa* gelooven misſchien, dat het beter is, iets vrij-

willig met éénen te deelen, wat zij anders toch met velen zouden deelen moeten. Maar misſchien is ook het ambt van Vuuraan-maker ſlechts Koninklijke ſtaatſie op *Nukahiwa*. Bij de Koningin op *Tayo-Hoae* werd deze gewigtige post door den Herkuliſchen MAU-HA-U bekleed. Hij verdiende echter het vertrouwen des Konings niet, want hij ſcheen een ſlecht bewaker van de eerbaarheid zijner Vrouw te zijn.

Men kan ligtelijk denken, dat een volk, dat in het eten van menſchen-vleesch veel genoegen vindt, dikwijls met deszelfs Naburen oorlog voert, om deze lekkernij te bekomen; ſchoon ook andere redenen tot den krijg aanleiding kunnen geven. De wijze, waarop men denzelven voert, bevestigt ook volkomen, dat de *Nukahiwer* in aard den verſcheurende dieren gelijk is. Maar zelden komen groote partijen met elkander in gevecht; de gewone wijze van elkander te beoorlogen beſtaat in een gedurig beſpieden en heimelijk moorden, waarbij de buit op de plaats zelve verteerd wordt. Hij, die in deze Kunstenarijen en Krijgslisten de grootſte bekwaamheid betoont; die het langſte op den buik liggen kan, zonder zich in het minſte te bewegen, die het zachtſte ademhalen, het ſnelſte loopen en het vaardigſte van de eene rots op de andere ſpringen kan, verwerft onder zijne Kameraden niet minder roem, dan de dappere en ſterke MAU-HA-U. In alle deze bekwaamheden muntte de Franschman bijzonder uit, die ons ſedert dikwijls over zijne Krijgskunſten onderhouden heeft.

Hij

Hij wist ons vele op te noemen, die hij op deze wijze van oorlogen verflagen had; en hij konde een naauwkeurig verflag geven van alle de omftandigheden, welke daarbij hadden plaats gevonden. Evenwel verzekerde hij, en zelfs zijn vijand ROBERTS erkende dit, dat hij nooit menfchen-vleesch gegeten, maar de verflagene altijd tegen varkens verruild had.

Het zijn de Bewoners der nabij gelegene dalen, *Home*, *Schegua*, *Hotty-fchewa*, met welke die van *Tayo-Hoae* een' gedurigen krijg voeren, gelijk zij ook de Bewoners van een nog dieper in het land liggend dal beoorlogen. De Krijgslieden van *Home*, wier getal meer dan duizend moet zijn, hebben eenen hun bijzonder eigenen naam. Zij heeten *Tai-pihs*, dat zoo veel zegt, als de Troepen van de groote Zee. Met deze *Tai-pihs* voeren de Bewoners van *Tayo-Hoae* geen oorlog ter zee, maar alleen te land. De oorzaak hiervan is zonderling, en verdient daarom vermeld te worden, omdat zij ook bewijst, dat, ondanks het geringe aanzien, waarin hunne Koningen ftaan, echter in fommige gevallen eene buitengemeene achting aan Perfonen, tot de Koninklijke Familie behoorende, bewezen wordt; dat intusfchen op een oud bijgeloof misfchien gegrond is. De Zoon van den Koning KETTONO-WEE heeft de Dochter van den Koning der *Tai-pihs* getrouwd; en daar deze te water overgekomen is, wordt de zee, die beide dalen van een fcheidt, *Tahbu* gehouden, dat is, dezelve mag door geen bloedvergieten ontheiligd worden. Scheiden de jonge Prins

en zijne Gemalin, en keert de laatſte tot hare Ouders terug, dan begint de oorlog, die tot dus verre alleen te land gevoerd is, ook weder ter zee zich uittebreiden. Maar ſterft zij in dit dal, dan is een eeuwige vrede het gevolg van dit ſterfgeval, omdat dan de geest van deze Koninklijke perſone, die men als eene *Etua*, of goddelijk wezen beſchouwt, in de ſtreken dezes dals zweeft, en deszelfs rust niet mag geſtoord worden. Eene ſoortgelijke gelukkige verbindtenis houdt thans den vrede in ſtand, tusſchen het dal *Tayo-Hoae* en een ander, dat in het binnenſte gedeelte des eilands gelegen is, welks Koning MAU-DAY — dat zoo veel beteekent als Hoofd der Krijgslieden, van welke 1200 onder zijn bevel ſtaan — de Dochter van KETTONO-WEE getrouwd heeft; en daar 'er buiten dat geen oorlog ter zee tusſchen deze dalen plaats hebben kan, heerscht tusſchen beide eene volkomene vrede. De Koning MAU-DAY houdt ook beſtendig zijn verblijf te *Tayo-Hoae*. Hij was naast MAU-HA-U en BAU-TING de ſchoonſte Man, dien wij gelegenheid hadden te zien, en een van onze dagelijkſche Gasten.

Met de *Tai-pihs* wordt de Krijg te land zoo lang gevoerd, tot dat een der beide Koningen — en beide partijen hebben hiertoe het regt — eenen Wapenſtilſtand begeert; en wel onder voorwendſel van de Dansfeesten — de Olympiſche ſpelen dezer Wilden — te zullen vieren, die volgens hunne gewoonten niet te lang mogen uitgeſteld worden. Om deze feesten te houden, waaraan alle gemeenſchappelijk, zoowel vrienden als vijan-

anden, deel nemen, komt men onderling overeen in het bepalen van een' tijd voor de toebereidſelen tot dezelve en tevens voor derzelver during: en ten bewijze, dat zelfs ruwe en bloedgierige menſchen geen genoegen vinden in een' beſtendigen ſtaat van oorlog en ook nu en dan naar rust en veiligheid verlangen, kan de lange tijd verſtrekken, dien zij beſteden, om zich voor deze feesten, die ſlechts weinige dagen duren, voortebereiden. Zes maanden waren reeds verloopen, ſedert dat de laatſte wapenſtilſtand was aangekondigd, en nog acht maanden moest het duren, eer de feesten zouden beginnen, ſchoon de toebereidſelen alleen beſtaan in eene nieuwe plaats, waarop de Dans-partijen zullen gehouden worden. Na het eindigen dezer feesten, keert elk naar huis, en terſtond begint de krijg. Van het oogenblik af, dat de wapenſtilſtand aangekondigd wordt, dat door het planten van Kokos-takken op de toppen der bergen geſchiedt, houdt de krijg terſtond op. Slechts ééne uitzondering vindt in dezen plaats, niet alleen ten tijde van wapenſtilſtand, maar ook gedurende de feesten, met één woord, ten allen tijde en onder alle mogelijke omſtandigheden; en de Genius des vredes, de rustende geest eener *Etua* kan die oorzaak om den krijg te beginnen, niet afwenden. Zoodra namelijk in een of ander dal een Hoogepriester ſterft, moeten hem drie menſchenoffers gebragt worden. Deze worden echter niet uit het volk zelf genomen, maar als buit bij de Naburen gezocht; en men zendt terſtond eenige

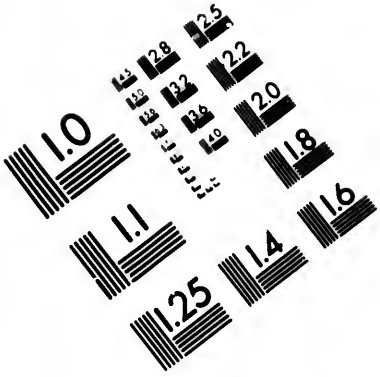

IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)

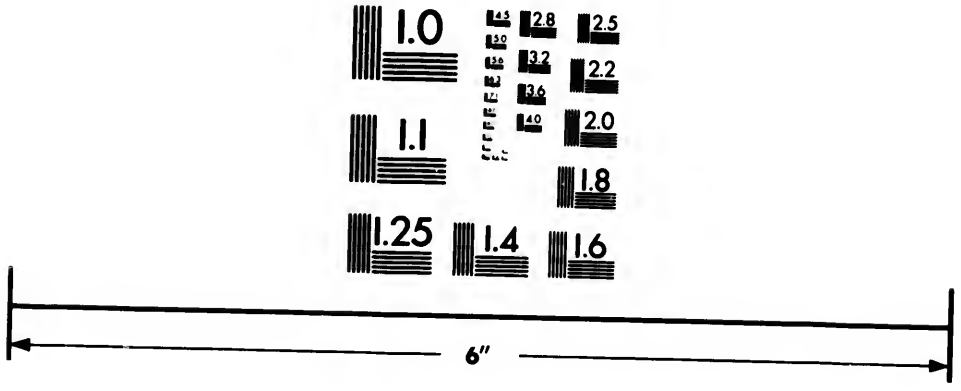

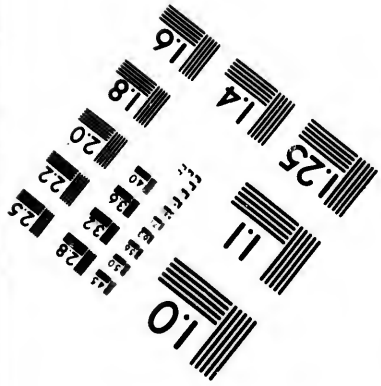

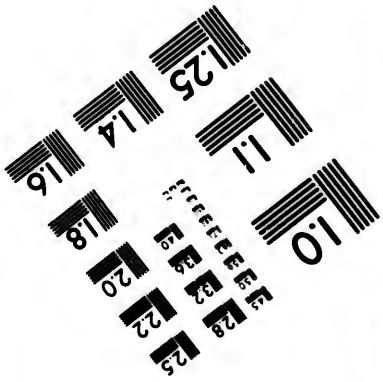

Photographic
Sciences
Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

Kanoos af, om ze optevangen. Verrasſen de afgezondene eene Kano, die te zwak is, om zich tegen hun te verdedigen, en wordt het benoodigde getal in dezelve gevonden, dan houden van dat oogenblik af alle gewelddadigheden weder op, en de zee is weêr als voorheen *Tabbu*. Gelukt echter hun oogmerk ter zee niet, dan gaan zij aan land, loeren van onder de rotſen, werwaarts de Eilanders dikwijls des morgens komen, om te hengelen, en het duurt doorgaans niet zeer lang, of zij hebben de offers, die den geest des Hoogepriesters met de Godheid moeten verzoenen, vermoord. Deze worden evenwel niet verſlonden, maar aan eenen boom opgehangen, waaraan zij zoo lang blijven gehecht, tot dat het vleesch van de beenderen afvalt. Worden echter de ſlagtoffers den eerſten dag niet gevangen, dan verſpreidt zich terſtond het gerucht daarvan, het regt van wedervergelding wordt uitgeoefend en de oorlog algemeen. Nogtans duren deze tusſchen-oorlogen doorgaans kort, omdat het getal der gene, die geveld moeten worden, gering is. Gedurende ons verblijf te *Taio-Hoae* verwachtte men aldaar ieder oogenblik zulk een tooneel, omdat de Hoogepriester zeer zwaar ziek was, en men vreesde, dat hij niet herſteld zou worden.

Daar 'er Priesters onder hun zijn, moet men ook vooronderſtellen, dat zij Godsdienst hebben; maar wat kan de Godsdienst van eenen *Nukahiwer* zijn? Van hun zedelijk karakter kan men ligtelijk tot hun' Godsdienst beſluiten. Dezel-

zelve heeft in geen opzigt iets ter hunner verbetering bijgedragen. Hij dient waarſchijnlijk alleen ten voorwendſel aan eenige weinige, om zich van een gemakkelijk en veilig leven te verzekeren (*), die door eenige ongerijmdheden, welke veelal in afſchuwelijkheden ontaarden, het middel vinden, om bij de overige als eene noodzakelijke klaſſe van menſchen aangezien te worden. Een duister begrip van een hooger wezen, dat zij *Etua* noemen, vindt echter bij hun plaats; evenwel hebben zij verſcheidene *Etua's*. De geest van eenen Priester, van eenen Koning of van iemand zijner Bloedverwanten is eene *Etua*. Ook beſchouwen zij alle Europeërs als *Etua's*. Want daar hunne denkbeelden zich niet verder uitſtrekken dan tot den horizon, dien hun gezigt bereikt, houden zij zich zeker overtuigd, dat de Europeeſche ſchepen uit de wolken komen. Zij verklaren zich den donder aldus: zij gelooven namelijk, dat de Europeeſche ſchepen, die naar hun denkbeeld ligtelijk in de wolken zweven aldaar kanonneren, en zij hebben van daar groote vrees voor zwaar geſchut (†).

Het eenige goede, dat hun Godsdienst hier uit-

(*) De Priesters zijn *Tahhu*.

(†) Het gebeurde eens, dat de Broeder des Konings aan boord was, terwijl 'er een Kanon afgeſchoten werd. Terſtond wierp hij zich neder, klemde zich vast aan den Engelschman Roberts, die naast hem ſtond; doodsangst was op zijn gelaat te lezen, en met eene bevende ſtem herhaalde hij verſcheidene malen: *Matte, Matte*.

uitgewerkt heeft, is het *Tahbu*, dat buiten twijfel van Godsdienſtigen oorſprong is; want daar niemand, zelfs niet de Koning, het *Tahbu* ſchenden mag, kan men daaruit afleiden, dat het een of ander donker gevoel hun eerbied voor dit woord heeft ingeboezemd. Een algemeen *Tahbu* kunnen alleen de Prieſters opleggen. Elk particulier perſoon heeft evenwel ook het regt, om over zijn eigendom een *Tahbu* uitteſpreken, en dit geſchiedt wel op de volgende wijze. Wil b. v. iemand een' broodvrucht- of kokos-boom, of zijn huis of plantſoen voor roof en verwoesting beveiligen, dan verklaart hij, dat de geest zijns Vaders of des Konings of van eenig ander perſoon in dezen boom rust, en dan draagt die boom of dat huis dien naam, en niemand waagt het, zulk een voorwerp aantegrijpen. Wie ondertuſſchen goddeloos genoeg is, om een *Tahbu* te ſchenden, en daarvan overtuigd wordt, die heet *Kikino* en de *Kikinaas* zijn de eerſte, die door de vijanden verſlonden worden: ten minſte zij gelooven, dat zulks gebeurt; en het is ook niet onmogelijk, dat de Prieſters het zoo weten interigten, dat het werkelijk plaats heeft. De Perſonen der Koninklijke Familie en de Prieſters zijn *Tahbu*. De Engelſchman verzekerde mij, dat ook zijn perſoon *Tahbu* was; desniettegenſtaande gaf hij toch dikwijls zijne vrees te kennen, van in den aanſtaanden oorlog gevangen genomen en opgegeten te zullen worden. Misſchien heeft men hem, gelijk elken Europeaan, in den beginne voor eene *Etua* gehouden, en al-

alleen de zevenjarige kennis met hem heeft misschien den glans zijner goddelijkheid doen verdwijnen.

Roberts kon mij weinige opheldering geven omtrent de godsdienstige begrippen van zijne nieuwe Landslieden; waarschijnlijk omdat zij zelve daarvan slechts verwarde denkbeelden hebben: misschien heeft hij zich ook weinig moeite gegeven, om aangaande dit onderwerp naauwkeurig onderrigt te worden. De volgende zijn de gewone Begrafenis- en rouw-plegtigheden, in welke men den geest van derzelver insteller niet ligt miskennen zal. Nadat het lijk gewasschen is, wordt hetzelve op eene platte verhevenheid, die met een gloed nieuw kleed van de reeds gemelde stoffen overtrokken is, gelegd en dan met een soortgelijk kleed bedekt. Den volgenden dag geven de Bloedverwanten van den overledene een groot feest, waarop de beste Vrienden en Bekenden genoodigd worden. Aan deze feesten, bij welke de Priesters altijd tegenwoordig moeten zijn, mogen de Vrouwen geen deel nemen. Men geeft dan zijn' ganschen rijkdom van varkens, die bij andere gelegenheden maar zelden gegeten worden, *Taro*-wortel en Broodvruchten ten beste. Zoodra alle de Gasten bijeen zijn, snijdt men de varkens den kop af, die, als eene gave voor de Goden, dienen moet, om voor den overledene eene veilige reize naar de beneden-wereld te verwerven. Deze gave, welke de Priesters ontvangen, wordt door dezen heimelijk gebruikt, en slechts een klein stuk wordt

on-

onder een' ſteen bewaard. De Vrienden of de naaste Bloedverwanten van den overledene moeten dan eenige maanden bij het lijk waken en hetzelve geſtadig met Kokos-olie inwrijven, om de verrotting te voorkomen. Het lijk wordt door dit inwrijven zoo hard als ſteen, en voor alle ontbinding bewaard. Twaalf maanden na het eerſte feest, wordt een andere, niet minder overdadige maaltijd gegeven, en wel om de Goden te danken, dat zij den overledene in de andere wereld gelukkiglijk hebben laten aanlanden; en hiermede nemen de plegtigheden der begrafenis een einde. Het lijk wordt dan in ſtukken gebroken, de beenderen in kleine kasten, die van het hout des Broodvrucht-booms gemaakt zijn, ingepakt, en naar de *Morai* of Begraafplaats gebragt, welke de Vrouwen op ſtraffe des doods niet mogen naderen.

Een algemeen geloof in Tooverij, dat door alle Eilanders als zeer gewigtig beſchouwd wordt, ſchijnt mij toe in eenig verband te ſtaan met hun' godsdienst: want het zijn alleen de Prieſters, die volgens hun getuigenis de toover-kracht bezitten; ſchoon ook eenige uit het volk voorgeven, dit geheim te weten; misſchien wel, om zich gevreesd te maken en geſchenken te kunnen afperſen. Deze Tooverij, die zij *Kaha* noemen, beſtaat in de kunst, om iemand langzaam te dooden; twintig dagen zijn de daartoe beſtemde tijd. Men gaat in dezen op de volgende wijze te werk. Hij, die zich door tooverij wreken wil, zoekt het ſpeeksel, de pis of den afgang

gang van zijn' vijand op de eene of andere wijze magtig te worden. Hij vermengt dit met een poeder, doet dit mengsel in een' buidel, die op eene bijzondere wijze gevlochten is, en begraaft dan hetzelve. Het voornaamste van het geheim bestaat in het wel vlechten van den buidel en in het bereiden van het poeder. Zoodra de buidel begraven is, bespeurt men de werkingen van de tooverij bij hem, die 'er het voorwerp van is. Hij wordt ziek, van dag tot dag zwakker, verliest eindelijk alle zijne krachten, en na verloop van twintig dagen sterft hij zeker. Tracht hij daarentegen de wraak aftewenden, en koopt hij zijn leven voor een varken of voor eenig ander aanzienlijk geschenk, dan kan hij nog op den negentienden dag behouden worden; en zoodra de buidel opgegraven is, houden ook terstond de toevallen der ziekte op. Hij wordt van tijd tot tijd beter, en na verloop van eenige dagen is hij weder volkomen hersteld. Aan deze tooverkracht der Priesters geloofden zoowel ROBERTS, die anders een zeer schrander man was, als de Franschman, die zich, hoewel te vergeefs, oneindig veel moeite gegeven had, om het geheim te ontdekken, ten einde zich van zijn' vijand ROBERTS te ontslaan; naardien hij niet hopen konde, denzelven op eenige andere wijze te zullen kunnen uit den weg ruimen; want ROBERTS bezat een behoedmiddel, dat de toover-kracht nog overtrof, namelijk een Geweer. Om zich echter nog geduchter voor zijn' vijand te maken, verzocht ROBERTS zoowel mij, als Kapitein

LI-

Lisianskoy op het dringendſte, om een paar pistolen, een geweer, kogels, kruid en hagel. Het deed ons waarlijk leed, dat wij het verzoek van dezen man, die ons hier van zooveel dienst geweest was, ten dezen opzigte niet konden inwilligen. Wij bragten hem onder het oog, dat een algemeene krijg, die zoo lang duren zoude, tot dat de geheele voorraad van kruid en kogels, dien hij begeerde, zou verſchoten zijn, een ontwijfelbaar gevolg van ons voldoen aan zijn verzoek moest worden; want daar het bezit van kruid en lood op het eiland geen geheim konde blijven, zou men ongetwijfeld zoeken, om zijn' ſchat magtig te worden, en hierdoor zouden deze dingen zijn leven meer in gevaar brengen, dan hem tot veiligheid verſtrekken. Onze redenen ſchenen hem te overtuigen, en daar wij als goede vrienden ſcheidden, verzorgden wij hem, in plaats van met het verlangde, met andere dingen, die hem van meer dienst konden zijn, dan kruid en lood.

Schoon Roberts mij toeſcheen een woelgeest en onvast van karakter te zijn, was hij echter een man van gezond verſtand en tevens, zoo ik geloof, van een goed hart. Het ſlechtſte, dat zijn aartsvijand, de Franschman van hem zeggen konde, was, dat hij niet zeer handig in het ſtelen was, en daarom dikwijls gevaar liep, van honger te moeten ſterven. Hij had intusſchen van tijd tot tijd zoo veel achting bij deze wilde natie gewonnen, welke het verſtand boven de domheid zich ligtelijk verwerft, dat hij meer op de-

dezelve vermogt, dan een van derzelver uitſtekendſte Krijgslieden. Hij was inzonderheid voor den Koning noodzakelijk geworden, en het lijdt bij mij geenen twijfel, dat hij aldaar meer nut ſtichten zal, dan de Zendeling CROOK, die zich op dit eiland eenigen tijd opgehouden heeft, vermogt. Deze had geene andere gedachte, dan om de *Nukahiwers* tot Christenen te maken; zonder te bedenken, dat men dezelve eerst tot menſchen diende te vormen: en hiertoe ſchijnt mij ROBERTS, zoowel door zijn voorbeeld en ervarenheid, als ook door de algemeene achting, waarin hij bij deze natie ſtaat, meer geſchikt te zijn, dan CROOK, ja dan eenig Zendeling. Hij heeft een zeer aardig huis voor zich gebouwd, en hij bezit een ſtuk lands, dat hij met vlijt en orde bearbeidt; voorts verzuimt hij niet, om overal, waar het mogelijk is, verbeteringen, die te voren onbekend waren, intevoeren; en hij leidt, volgens zijne eigene bekentenis, een gelukkig en zorgeloos leven. Alleen de gedachte van door Kannibalen omringd te zijn, kwelt hem, en inzonderheid is hij beangst voor den aanſtaanden oorlog. Ik bood aan, om hem naar de *Sandwich*-eilanden te brengen, waar hij ligtelijk gelegenheid vinden zou, om naar *China* te komen. Maar hij kon niet beſluiten, om zijne Vrouw en Kinderen te verlaten, en waarſchijnlijk ſlijt hij zijn geheele leven op *Nukahiwa*.

Bij een volk, dat zich in zulk een' ellendigen toeſtand bevindt als de *Nukahiwers*, kan men geen bijzonder fijn gevoel voor de betooverende

muzijk verwachten. Gelijk 'er evenwel geen volk, hoe ruw ook, beſtaat, bij hetwelk men niet eenig welgevallen in het hooren van muzijk bemerkte, zoo zijn ook de *Nukahiwers* niet geheel onverſchillig voor dezelve. Hunne muzijk komt met hun karakter overeen. Dit blijkt duidelijk uit hunne muzijk-inſtrumenten. Bij een volk, dat voor alle gevoel onvatbaar is, kan het oogmerk der muzijk, om namelijk zachte gewaarwordingen te verwekken, geene plaats hebben; en menſchen, die zonder eenige aandoening hunne Vrouwen en Kinderen vermoorden, kunnen geen' ſmaak vinden in de liefelijke toonen van eene fluit. Alleen zulke inſtrumenten kunnen hun genoegen geven en in gebruik blijven, die hunne woestheid aanvuren, wanneer de natuur beginnen mogt, hare regten te hernemen; en daartoe ſchijnen hunne trommels, die eene wanſtaltige grootte hebben, en een dof en hol geraas maken, bijzonder geſchikt te zijn. Even zoo welluidende en aangenaam is voor de *Nukahiwers* een toon, dien zij voortbrengen, door eenen arm digt tegen het ligchaam te drukken, en met het vlak van de andere hand geweldig in de holte te ſlaan, dat een doordringend geluid veroorzaakt. Hun zang en dans zijn niet minder wild. Hun dans beſtaat in een beſtendig ſpringen op ééne plaats, waarbij zij geſtadig de handen omhoog heffen, en met de vingers eene trillende, ſnelle beweging maken. De maat voor dezen dans wordt op de bovengemelde wijze met de handen geſlagen. Hun zang gelijkt meer naar een

een gehuil dan naar eene regelmatige vereeniging van ſtemmen; nogtans vinden zij daarin genoegen, en ik twijfel zeer, of een *Nukahiwer* door de ſchoonſte muzijk wel getroffen zou worden.

De berigten, die ik aangaande de bevolking van dit eiland geven kan, rusten wel op eene zeer willekeurige berekening, maar wanneer 'er geene naauwkeurige bepalingen voorhanden zijn, heeft eene opgave bij nadering reeds eenige waarde. Volgens de berigten van ROBERTS kan *Tayo-Hoae* 800 Oorlogsmannen tegen den Vijand op de been brengen; *Home* 1000; *Schegua* 500; MAUDAY heeft 1200 Krijgslieden onder zijn bevel; *Hotty-ſchewa* in het Z. W. van *Tayo-Hoae*, en nog een dal in het N. O. ieder 1200 mannen. Dit getal nam ROBERTS willekeurig aan, want bepaald was hij hiervan niet onderrigt; evenwel meende hij, dat zijne berekening niet te klein was. Het getal der ſtrijdbare bewoners beloopt dus 5900. Neemt men nu dit getal driemalen voor de Vrouwen, Kinderen en afgeleefden (hetwelk ik niet te gering ſchat, omdat de huwelijken hier zeer onvruchtbaar zijn, en ik noch op *Tayo-Hoae* noch op *Schegua* een' eenigen geheel afgeleefden man gezien heb) dan heeft men voor de geheele bevolking van het eiland 17700, of om het ronde getal te nemen, 18000. Maar nu ſcheen mij toe, dat de opgave van ROBERTS ten opzigte van de bevolking van *Tayo-Hoae* altans eene derde te groot was; want ik zag hier, waar 800 Oorlogsmannen, en dus 2400 menſchen moesten wonen, nooit meer dan 800 of

1000 op eenmaal te zamen, waaronder ten minſte drie of vier honderd Meisjes waren. En het grootſte gedeelte der bewoners was evenwel aan den oever verzameld; want daar hier zoo zelden Europeeſche ſchepen komen, en de begeerte naar ijzer zoo buitengemeen groot is, mag men wel vermoeden, dat, behalve de Moeders met hare Kinders, van welke wij alleen des Konings Kleindochter gezien hebben, weinige zullen nagelaten hebben aan den oever te komen. Neem ik derhalve aan, dat ROBERTS berekening eene derde te groot is, en verminder ik in die evenredigheid de geheele bevolking, dan blijven 'er ſlechts 12000 over. Dit getal is zekerlijk zeer gering voor een eiland, dat meer dan 60 mijlen in den omtrek beſlaat; vooral daar het klimaat gezond is, de *Kawa* matig gebruikt wordt, en het Veneriſche gift zich hier nog niet verſpreid heeft. Aan den anderen kant moeten echter de beſtendige oorlogen, menſchen-offers, het onderling moorden, zoodra 'er gebrek aan levensmiddelen ontſtaat, de verregaande buitenſporigheden van het vrouwelijk geſlacht, waaraan hetzelve zich reeds op den ouderdom van acht of negen jaren overgeeft, en de geringe achting voor het huwelijk de bevolking buitengemeen doen verminderen. ROBERTS verzekerde mij, dat eene Vrouw zelden meer dan twee kinderen heeft, maar zeer dikwijls niet één. Men mag derhalve door elkander op één Kind voor ieder huwelijk rekenen, dat naauwelijks het vierde is van het gene men in *Europa* gewoon is te ſtellen.

Ik

Ik eindig deze berigten omtrent de zeden en gebruiken van deze Eilanders met eenige algemeene aanmerkingen over hun karakter. En ik kan niet nalaten hier te betuigen, dat ik de *Nukahiwers* met de gunſtigſte denkbeelden aangaande hun karakter zou verlaten hebben, indien wij hier den Engelschman en den Franschman niet aangetroffen hadden. In hun' omgang met ons betoonden zij altijd de beste gezindheid, en in den ruil-handel eene buitengewone eerlijkheid; want zij gaven altijd eerst hunne Kokosnoten over, vóór dat zij de daarvoor bedongen ſtukken ijzer ontvingen. Altijd waren zij bereid, om hout te hakken en de watervaten te vullen, en waarlijk, de hulp, die zij ons bij dezen moeijelijken arbeid bewezen, was niet gering. De beſchuldiging van diefſtal, welke ten opzigte van de Eilanders van deze zee zoo algemeen verſpreid is, konden wij hun maar zelden aantijgen. Altijd ſchenen zij vrolijk en vergenoegd. Men verbeeldde zich, hunne goedaardigheid op hunne gezigten te kunnen lezen. Met één woord, gedurende de tien dagen, die wij bij hun doorbragten, was het niet eene enkele maal noodig, een met ſcherp geladen geweer op hun afteſchieten. Zekerlijk zou men hun ſtil en vreedzaam gedrag aan de vrees voor ons ſchietgeweer, en aan de begeerte, om beloond te worden, kunnen toeſchrijven; maar wat geeft ons regt, om gedragingen, die wij moeten goedkeuren, aan onedele oogmerken toeteſchrijven, en wel bij menſchen, die de Europeërs nog weinig kennen, en dus,

naar het gevoelen van eenige Wijsgeeren, nog geheel onbedorven moeten zijn?

Dat ik echter, ondanks het gunstige vooroordeel, dat ik voor de Eilanders der Zuid-zee uit *Europa* had medegebragt, de goede meening, welke ik, van wege het uiterlijk voorkomen, in de eerste dagen ten opzigte van de *Nukahiwers* opvatte, niet behouden, maar daarentegen hen in het ongunstigste licht voorgesteld heb, zal men zeker billijken, wanneer men het volgende naauwkeurig en onpartijdig overwogen heeft.

De twee Europeërs, die wij hier ontmoetten, en die verscheidene jaren met hun verkeerd hadden, beweerden eenstemmig: dat de *Nukahiwers* een woest, wreed en ongebonden volk zijn, en, zelfs zonder uitzondering van het vrouwelijk geslacht, den naam van Kannibalen in den hoogsten graad verdienen; dat hunne vrolijkheid en hun goedaardig gezigt, waarmede zij ons zoo zeer misleid hadden, in het geheel niet overeenkwamen met hun eigenlijk karakter; en dat alleen de vrees voor straf en de hoop op gewin hen konden terughouden, van aan hunne woeste driften den vrijen teugel te vieren.

Deze Europeërs gaven als ooggetuigen eene omstandige beschrijving van de gruwelijke tooneelen, die, vooral in tijd van oorlog, dagelijks bij hun plaats hebben. Zij verhaalden ons, met welk eene verschrikkelijke woede zij op hunne prooi aanvallen. Dezelve terstond den kop afhouwende, slurpen zij daarna, met eene afzigtelijke gulzigheid, het bloed uit de hersenpan

pan (*) naar binnen, en voltooijen verder dezen affchuwelijken maaltijd. Langen tijd wilde ik dit niet gelooven, en hield ik deze vertelling voor overdreven. Maar vooreerst rusten deze berigten op het verhaal van twee perſonen, die verſcheidene jaren, niet ſlechts ooggetuigen van deze affchuwelijkheden geweest zijn, maar zelfs deel in dezelve genomen hebben. Deze perſonen droegen elkander eenen doodelijken haat toe, en deden hun best, om door van elkander kwaad te ſpreken, bij ons meer ingang en vertrouwen te winnen; doch ten dezen opzigte waren zij het altijd met malkander eens. De bijzonderheid, dat ROBERTS zijn' vijand het regt deed, van te erkennen, dat deze zijne ſlagtoffers niet zelf verſlonden, maar tegen zwijnen verruild had, zet de zaak veel waarſchijnlijkheid bij. Ten tweeden: de berigten van deze twee Europeërs komen ook overeen met verſcheidene dingen, die wij, gedurende ons kort verblijf, konden waarnemen. Dagelijks namelijk boden zij eene menigte doodshoofden te koop aan, hunne wapenen waren alle met menſchen-haar verſierd, en de fraaiheden van hun huisraad beſtonden meest in menſchenbeenderen. Dikwijls ook gaven zij ons door gebaarden te kennen, dat menſchen-vleesch eene lekkernij voor hun was. Dit alles maakt, helaas! dat men niet twijfelen kan, of de *Nukahiwers* Kannibalen zijn. Het verſlinden van hun-

(*) In alle doods-hoofden, die wij van hun kochten, was ten dien einde eene groote opening geſlagen.

hunne in den oorlog gedoode vijanden hebben echter de *Nukahiwers* gemeen met de *Nieuw-Zeelanders*, de bewoners der *Sandwich*-eilanden, in één woord, met alle de Eilanders van de Zuidzee; maar de volgende trek, die allerverfchrikkelijkst, en evenwel, naar het eenftemmig berigt der twee Europeërs, aan geen' twijfel onderhevig is, doet de bewoners van deze groep eilanden boven alle Kannibalen uitfteken, en is waarfchijnlijk eenig in hare foort onder de menigvuldige wilde volks-ftammen, die de ontelbare eilanden en de noordwestelijke kust van deze zee bewonen.

Ten tijde van hongersnood dooden de Mannen hunne Vrouwen, Kinders en afgeleefde Ouders, braden en ftoven het vleesch, en eten hetzelve met het grootfte genoegen. Zelfs de Nukahiwifche Vrouwen, wier voorkomen zoo zacht is, en wier blik niets dan wellust ademt, nemen deel aan deze verfchrikkelijke maaltijden, wanneer men haar daartoe de vrijheid verleent. Mag men zulke menfchen verontfchuldigen? Kan men nog met GEORG FORSTER beweren, dat de Eilanders der Zuid-zee een goedaardig, zacht en onbedorven volk zijn? Het is immers de vrees alleen, die hen terughoudt, om elken vreemdeling te vermoorden en te verflinden. Voor eenige jaren was een Amerikaansch Koopvaardij-fchip te *Port Anna Maria* binnengeloopen. De Kapitein, die een Kwaker was, had zijn volk ongewapend aan land laten gaan. Naauwelijks hadden de *Nukahiwers* derzelver weerloosheid bemerkt,

merkt, of zij verzamelden zich terſtond, om hun aantevallen en tuſſchen de bergen te ſlepen. Met veel moeite was het aan den Engelschman ROBERTS, door hulp van den Koning zelven, dien hij over het trouweloozе van zulk eene daad onderhield, en de gevolgen voor oogen ſtelde, die zij voór zijn eiland zekerlijk zou hebben, gelukt, deze menſchen uit de handen der Kannibalen te redden. Ook aan ons lieten zij blijken, dat de natuur hun alle gevoel voor billijkheid en genegenheid geweigerd had; want hoewel wij gedurende ons verblijf, nooit iemand van hun, zelfs door geen boos gezigt vertoornd, maar integendeel alle mogelijke goedheid bewezen hadden, om hun, indien al geene dankbaarheid ten minſte genegenheid inteboezemen: zoo deed onze behandeling juist eene tegenovergeſtelde werking. Het gerucht had verſpreid, dat een onzer ſchepen geſtrand was; en dit was ontſtaan, door dat wij bij het afzeilen genoodzaakt waren, nabij den oever voor anker te gaan, gelijk ik in het VII Hoofddeel verhaald heb. In minder dan twee uren had zich eene menigte Eilanders tegen over het ſchip op den oever verzameld, die alle met Oorlogs-knodſen, Akſen en Spieſen waren gewapend. Wat oogmerk konden zij derhalve hebben, dan om te rooven en te moorden? Ook bevestigde dit de Franschman, die terſtond aan boord kwam en ons van de vijandelijke oogmerken der bewoners en van het algemeen oproer in het ganſche dal verwittigde.

Uit deze ſchetſe van de *Nukahiwers*, die mis-

ſchien overdreven ſchijnt, maar het echter niet is, zal men ligtelijk kunnen opmaken, dat zij noch maatſchappelijke inrigtingen, noch godsdienst noch eenig zedelijk gevoel bezitten; dat zij niets kennen dan de voldoening van hunne natuurlijke behoeften, met één woord, dat 'er geen ſpoor van eenige goede eigenſchap bij hun te vinden is; dat zij derhalve ongetwijfeld tot het ſlechtſte menſchen-ras behooren, en men het ten minſte niet te erg maakt, wanneer men hen Wilden noemt (*). In weerwil van de gunſtigſte ſchilderij, die men in de reizen van Kapitein Cook van de bewoners der *Vriendſchaps-*, der *Societeits-* en der *Sandwich*-eilanden vindt opgehangen; in weerwil van de geestdrift, met welke Forster dezelve tegen allen verdedigt, die zich hier of daar veroorloven, eene harde uitdrukking om-

(*) De volgende bepaling geeft Fleurieu van de Wilden: Voyage de Marchand, Tom. V. pag. 441. édit. in 8°. „ J'appelle ſauvages les peuples, qui ne reconnoiſſent aucun gouvernement, aucune inſtitution ſociale, et ſatisfait de pourvoir aux premiers beſoins de la nature, peuvent être conſiderés comme le terme intermediaire entre la Brute et l'Homme; on doit cependant claſſer au deſſous de la brute l'homme, qui mange ſon ſemblable." Wilden noem ik die volken, die geheel geene Regeringsvorm noch maatſchappelijke inrigtingen hebben, en die, tevreden met te kunnen voldoen aan de noodzakelijke behoeften der natuur, beſchouwd kunnen worden, als ſtaande tusſchen den Mensch en het Dier; evenwel mag men beneden het dier die menſchen rangſchikken, welke hunne evenmenſchen eten.

omtrent hen te bezigen, kan ik niet nalaten, de bewoners van alle eilanden dezes Oceaans, niet alleen, overeenkomstig de bepaling van FLEURIEU, voor Wilden te verklaren, maar hen gezamenlijk, misschien met zeer weinige uitzondering, tot die klasse van menschen te rangschikken, welke nog eenen trap lager staan dan het dier. Met één woord, alle zijn zij Kannibalen. Men neme slechts die Eilanders, aangaande welke het reeds bewezen is, dat zij tot die klasse behooren: b. v. de *Nieuw-Zeelanders*, de woeste bewoners der *Fidji-*, *Navigateurs-*, der *Mendoza-*, der *Washington-*, der *Salomons-* en *Sandwich*-eilanden; van de eilanden der *Luisiade* en der *Nieuw-Caledoniers*. De gunstige gedachten omtrent de *Vriendschaps*-eilanders zijn sedert het voorval met Kapitein BLIGT en het bezoek van DENTRECASTEAUX ook zeer verminderd; en zeker mag men beweren, dat zij ten dezen opzigte een' gelijken smaak hebben met hunne naburen op *Fidjis* en op *Isles de Navigateurs*.

Tot hiertoe zijn de *Societeits*-eilanders de eenige van alle, die men naauwkeurig kent, welke nog niet onder deze verdenking liggen. Over het geheel genomen zijn zij de zachtaardigste, de minst bedorvene, en de menschelijkste van alle de bewoners des grooten Oceaans; met één woord, zij zijn de gene, die het meest de geestdrift voor Natuur-menschen hebben verwekt. Maar ook daar vermoort eene Moeder, met de vreesselijkste onverschilligheid, haar pas geboren Kind, om slechts te kunnen voortgaan in hare zwel-

zwelgerij; en de talrijke gezelschappen der *Arreoyes*, die FORSTER met zooveel welsprekendheid verdedigt, bestaan dezelve niet uit buitensporigen, die alle den naam van Vadermoorder verdienen? De overgang tot Kannibalen is zeer ligt. Het is misschien slechts de buitengemeene vruchtbaarheid van hun eiland, die hen tot hiertoe bewaard heeft, om beneden het dier te zinken (*).

Hoezeer het ook COOK en hun, die hem vergezelden tot eer verstrekken kan, dat zij de Eilanders, die zij bezochten, en die zij voor Kannibalen begonnen te houden, van der Kannibalen aard wilden vrijspreken; hebben nogtans latere reizen onbetwistbaar bewezen, hoe ligt men zich door den schijn tot een verkeerd oordeel kan laten verleiden. Ik wil slechts het volgende voorbeeld bijbrengen, en zonder twijfel zal elke latere reis, en eene naauwkeuriger kennis aangaande deze Natuurmenschen meer soortgelijke opleveren. COOK werd in *Nieuw-Caladonien* bij uitstek goed ontvangen, hij hield de *Nieuw-Caladoniers* niet alleen voor geene Kannibalen, maar hij geeft aan hun karakter den grootsten lof. Hij prijst hen zoodanig, dat hij hen boven alle volken dezes Oceaans, die hij bezocht had, verheft, en hen voor veel zachtzinniger dan de bewoners der *Vriendschaps*-eilanden houdt. FOR-

STER

(*) De oude FORSTER gelooft, dat ook de bewoners der *Societeits*-eilanden voorheen Menschen-eters geweest zijn.

STER ſchetst hen niet minder gunſtig. DENTRECASTEAUX daarentegen vond bij hun de duidelijkſte ſporen van der Kannibalen aard; en wee den Zeeman! die het ongeluk heeft, om zijn ſchip op de gevaarlijke kusten van dit eiland te verliezen. Het was misſchien onder deze Barbaren, dat de ongelukkige LA PEROUSE zijn graf vond, nadat hij kort te voren zijne togtgenooten, die een gelijk lot getroffen had, beweende.

TIEN-

TIENDE HOOFDDEEL.

Vertrek van de Washington-Eilanden. Aankomst der Nadeshda te Kamtschatka.

Den 18 Mei waren wij met zeer slecht weêr uit de baai *Tayo-Hoae* gezeild. Wij verloren bij deze gelegenheid een Werpanker en twee Kabeltouwen. Terwijl wij bezig waren, om ons uit de baai te winden, kwam 'er zulk eene hevige windvlaag, dat wij het Kabeltouw kappen en de zeilen moesten bijzetten, ten einde niet tegen de rotsen van den westelijken hoek des ingangs gedreven te worden, van welke wij naauwelijks eene Kabels lengte verwijderd waren. Te 9 uren braken de wolken, en het weêr werd helder. De wind woei evenwel nog sterk uit het O. N. O. Op dit oogenblik zagen wij ook de *Newa*, die het reeds den vorigen avond gelukt was, in zee te komen. Nadat wij onze booten ingenomen en de ankers vastgelegd hadden, liet ik het schip naar het N. wenden, om het eiland weder te naderen, omdat wij nog eenige hoeken van hetzelve te meten en eenige teekeningen te maken hadden, waarin wij door het donkere en stormachtige weêr dezen morgen waren verhinderd. Op den middag schoten wij de Zon op 8° 59′ 46″. Op dit oogenblik lag de Noordwestelijke hoek van *Nukahiwa* voor ons juist in het N. Dezen hoek, wiens wester Lengte, volgens

gens onze waarnemingen, 139° 49′ 00″ is, namen wij aan als het punt van onze afreize.

Ik nam nu, bij eenen ſterken oostewind, mijn' koers naar het W. Z. W., om mij van het beſtaan van dat land te overtuigen, hetwelk MARCHAND op zijne vaart van deze eilanden naar het Noorden zou gezien hebben, en dat FLEURIEU meent het *Ohiwa-Potta* van den *Otaheiter* TUPAYA, die COOK op deszelfs eerſte reize vergezelde, te kunnen zijn. Schoon de nacht helder was, beſloot ik echter, ten einde 'er geen twijfel aangaande het beſtaan van dit eiland zou kunnen plaats vinden, om te 9 uren bijteleggen, toen wij ons juist één graad ten westen van het punt onzer afreize verwijderd hadden. Des morgens te half zes uren ſtevenden wij met alle zeilen W. t. Z., en op den middag W. Ik achtte het onnoodig, om langer W. Z. W. te koerſen, want had MARCHAND in deze rigting wezenlijk land gezien, dan moesten wij hetzelve ongetwijfeld nog vóór zonsondergang ontdekken. Nadat wij tot 's avonds te 6 uren onzen koers naar het Westen hadden volgehouden, zonder ergens eenig blijk van land te ontdekken, deed ik verder geene poging, om hetzelve in deze rigting te vinden. Ik durfde mij niet te ver naar het Westen verwijderen, omdat een ſterke ſtroom naar het Westen, in dit gedeelte van den Oceaan, de vaart, zelfs regelregt van de *Washington*-eilanden naar de *Sandwich*-eilanden, zeer gevaarlijk maakt; gelijk ook de Luitenant HERGEST van het ſchip *Dædalus* ondervonden heeft. Deze

ſter-

ſterke ſtroom was het ook, die den Kapitein VANCOUVER op deszelfs vaart van *Otaheite* naar *Owaihi* in het jaar 1791 dikwijls noodzaakte, naar het Oosten te wenden, ſlechts omdat eiland te bereiken. Des avonds te 6 uren veranderde ik mijn' koers naar het N. N. W. Wij vonden ons toen op de zuider-breedte van 9° 23′ en onze Lengte was 142° 27′, derhalve 2° 48′ westelijker dan het eiland *Nukahiwa*. Den eerſten nacht, nadat ik dezen koers genomen had, dreven wij ſlechts voor weinige zeilen, omdat wij op deze hoogte nog land konden vinden. Dit geluk viel ons echter niet ten deel. Wij hadden gedurende eenige dagen eenen ſterken wind uit het O. en O. Z. O. met hevige rukwinden, die verſcheidene van onze oude zeilen aan ſtukken ſcheurden. De ſtroom liep, gelijk ik wel verwachten konde, altijd naar het Westen. Volgens de ondervinding van VANCOUVER, doet hij ook zijne werking naar het Noorden, en ik was dus niet weinig verwonderd, toen ik hem twee dagen na elkander Zuidelijk vond, en wel op den 21 en 22 dezer maand, tuſſchen de breedte van 4 en van 6 graden, 49 mijlen in eene rigting van het Z. W. 65°. Dit bewoog mij, om eene ſtreek Noordelijker en wel N. t. W. te ſturen. De ſtroom, die naar het Z. liep, hield intusſchen op, en wij hadden hem tot aan de *Sandwich*-eilanden altijd Noordwestelijk.

Op den 22 Mei bevonden wij ons op 3° 27′ zuider breedte en 145° 00′ wester lengte. De zuider Inclinatie werd op dezen dag bevonden te

te zijn 13° en de Noordoostering van de Magneetnaald was 5° 18′ (*). Op den 24 liet Dr. HORNER, terwijl de wind zeer ſtil was, den Thermometer van SIX tot op 100 vademen zinken. Op deze diepte ſtond dezelve op 12½ graden en op de oppervlakte van het water 22½ graden, dat ook met de temperatuur van de lucht overeenkwam. Het *Haleſche* werktuig daarentegen ſtond op 19 graden, ſchoon hetzelve gedurende 20 minuten onder water geweest was: dit was een bewijs, dat het water in hetzelve bij het uithalen aanmerkelijk warmer geworden was. Toen deze proef gedaan werd, bevonden wij ons 56 minuten ten Zuiden van den Evenaar, en op de Lengte van 146° 16′, waar de Magneet-naald 4° 34′ noordoostering heeft, en de Zuidelijke inclinatie van dezelve 8° 30′ is. Schoon de wind, gedurende twee dagen, zwak en afwisſelende was, en wij ſomtijds zelfs eene volkomene ſtilte hadden, vonden wij echter de lucht veel aangenamer, en dezelve kon, in vergelijking met het heete weêr, dat wij ſedert eenige weken gehad hadden, vooral des nachts, koel genoemd worden. De Thermometer ſtond intuſſchen ſlechts 1½ graden lager dan in de eerſte dagen na ons vertrek van *Nukahiwa*.

Vrijdag den 25 Mei des namiddags te 3 uren, door-

(*) Op den avond van dezen dag werd een graauwe vogel zoo groot als eene duif gevangen. Hij had eenige uren rondom het ſchip gevlogen, en ging eindelijk op het touwwerk zitten, waar men hem met de hand ving.

doorſneden wij den Evenaar, volgens onze Horologies op de Lengte van 146° 31′, maar volgens de Scheepsrekening van 144° 56′. In zeven dagen verſchilde dus onze Lengte van de *ware* 1° 35′. Juist op het oogenblik, dat het ſchip den Evenaar doorſneed, dat vrij naauwkeurig bepaald kon worden, daar de waargenomene zuider breedte op den middag ſlechts 4 minuten bedroeg, werd de zuidelijke inclinatie 6° 15′ gevonden. Ons Inclinatorium was evenwel niet het beſte, zoodat deze opgave geen onbepaald vertrouwen verdient. Op den volgenden dag werd dezelve op 1° 12′ Noorder Breedte (*), en op 146° 46′ Lengte 5° 30′ gevonden, en eenige uren later had de Magneet-naald 5° 18′ Noordoostering.

Tot hiertoe hadden wij geheel geene vogels gezien. Den 27 Mei zagen wij, op de Breedte van 2° 10′, en op de Lengte van 146° 50′ een' ganſchen zwerm Keerkrings-vogels en nog andere kleinere, waaronder een groote zwarte was, welke ſoort, volgens het zeggen van onzen wilden Franſchman, ook zeer menigvuldig in de nabijheid van *Nukahiwa* en van de overige *Washington*-eilanden gezien wordt, en, naar het algemeen gevoelen, zich nooit verre van land begeeft. Deze kenteekens van de nabijheid des lands en een groote, nog volkomen groene tak van

(*) Van nu af aan, tot op ons vertrek uit *China* naar *Europa*, wordt door Breedte altijd eene Noordelijke bedoeld.

van een' boom, dien ſommige onzer hadden zien voorbij drijven, deden ons hopen, dat wij misſchien in den nacht een onbekend eiland zouden ontdekken. Maar, ſchoon de maan zeer helder ſcheen, werd echter onze hoop niet vervuld.

Op den 30 Mei ſtierf onze Kok JOHANN NEULAND. Ik heb reeds te voren van zijne ziekte melding gemaakt. Ik hoopte hem naar *Kamtſchatka* te zullen brengen; maar de groote hitte gedurende ons verblijf te *Nukahiwa* beſpoedigde zijn' dood. Hij was een Koerlander van geboorte, omtrent 35 jaren oud, en van zeer goed gedrag.

Tot op de Breedte van 8 graden hadden wij dikwijls ſtilte, die door zeer veranderlijke winden werd afgewisſeld, zoodat op éénen dag de wind zelfs 16 uren lang uit het westen woei. Het weêr was donker, en wij hadden een' ſterken regen, die ons dit voordeel aanbragt, dat wij alle onze ledige watervaten konden vullen. Op 8 graden liep de wind naar het N. O. en O. N. O., en wij hadden dus den waren Paſſaat-wind, die bleef waaijen tot op onze aankomst aan de *Sandwich*-eilanden. Tot hiertoe kwamen onze Lengten, uit de Maans-afſtanden afgeleid, tot op weinige minuten na met die onzer Horologies overeen. Op den 3 Junij vonden wij evenwel, volgens onze waarnemingen, reeds een onderſcheid van 10 minuten, en den volgenden dag van 25 minuten. De Horologies waren te Oostelijk. Schoon de waarnemingen van Dr. HORNER, van mij en van den Kapitein

Lisianskoy naauwkeurig overeenkwamen, helden wij echter over, om dit onbegrijpelijk plotseling verschil eer aan onze afstanden, dan aan de Horologies toetesschrijven; maar te onregt; want bij onze aankomst te *Owaihi* vonden wij, dat N° 128 33′ 30″ en N° 1856 11′ 00″ te oostelijk waren.

De wind woei bij aanhoudendheid sterk uit het N. O. en N. O. t. O., en 'er gingen hooge golven uit het N. O. die eene zeer onaangename beweging aan het schip veroorzaakten. Hetzelve kreeg nu voor de eerstemaal een lek; en dit was zoo groot, dat wij twee of drie malen 's daags moesten pompen. Evenwel was het lek niet gevaarlijk, en het was alleen ontstaan, door dat het schip veel ligter was, dan toen wij uit *Europa* vertrokken, en dus ook veel hooger uit het water lag. Het werk, waarmede de voegen, die met het water gelijk zijne gekalefaterd waren, was geheel verrot, en dus drong het water, bij de minste beweging, door dezelve heen. Dit gebrek kon vóór onze aankomst te *Kamtschatka* niet verholpen worden, en ik vreesde maar, dat het bestendig pompen mijn volk, bij de groote hitte, die wij hadden, te zeer vermoeijen zou.

Donderdag den 7 Junij, des morgens te 6 uren rekende ik, dat wij niet verre waren van den oostelijken hoek van *Owaihi*, en ik veranderde daarom mijn' koers van het N. N. W. naar het N. W. t. W. Te 8½ uren zagen wij land, en onderkenden terstond daarna den oostelijken hoek van *Owaihi*, op een' afstand van 36 mijlen in het

het N. W.; evenwel konden wij den berg *Mowna-Roa* niet ontdekken. Op den middag bevonden wij ons op de breedte van 19° 10′. De oostelijke hoek van *Owaihi*, op de Breedte van 19° 34′ lag voor ons juist in het *ware* Noorden. Daar de Lengte van dezen hoek, door de waarnemingen van Kapitein Cook zeer naauwkeurig bepaald is, en zij door deszelfs Kweekeling en Opvolger Vancouver ook als de *ware* Lengte aangenomen wordt, was deze rigting zeer gunstig voor ons, om de fouten van onze Horologies naauwkeurig te ontdekken.

De Lengte van dezen oostelijken hoek was volgens

N° 128 . . .	154° 22′ 30″	West.
N° 1856 . . .	154° 45′ 00″	
Pennington .	154° 29′ 30″	
Kapitein Cook	154° 56′ 00″	

De waarnemingen van Kapitein Cook en Vancouver kunnen geen' den minsten twijfel aan de naauwkeurigheid van deze bepaling der Lengte overlaten. Onze Maans-afstanden bevestigden dezelve ook volkomen op den 4 en op den 11 Junij, éénen dag nadat wij *Owaihi* verlaten hadden. De eerste toonden bij N° 128 eene fout van 39, en de laatste van 35 minuten te oostelijk. 'Er schoot nu voor ons anders niets over, dan de Lengte onzer Horologies naar dit gevonden verschil te verbeteren, en zoo goed dit ter zee gedaan kan worden, een' nieuwen gang voor dezelve te bepalen Het is merkwaardig, dat bij alle de zes Horologies, waarvan vier van Arnold waren, de fout op dezen kleinen togt aan

denzelfden kant plaats had. De koelere luchtgeſteldheid kon deze verandering in derzelver gang niet veroorzaakt hebben, daar ten dezen, ſedert ons vertrek van *Nukahiwa*, een onderſcheid van ſlechts 2½ graden plaats had. De Lengte was volgens de ſcheepsrekening 150° 54′. De ſtroom had ons derhalve, in den tijd van 21 dagen, 4° 2′ naar het westen gedreven; hetwelk door elkander gerekend uitkomt op 11 mijlen 's daags.

Het volkomen gebrek aan dierlijk voedſel op het eiland *Nukahiwa*, waar wij voor beide ſchepen ſlechts 7 varkens, ieder van 70 tot 80 ponden gewigts, hadden kunnen opdoen, maakte het voor mij noodzakelijk, om naar de *Sandwich*-eilanden te gaan, naardien ik ſtaat kon maken, dat ik daar zeker een' ruimen voorraad van levensmiddelen zou kunnen bekomen. Schoon al mijn volk volkomen gezond was, moest ik echter verwachten, dat na eene zoo lange reis, gedurende welke gezouten vleesch dagelijks, behalve in de eerſte week na ons vertrek uit *Braſilien*, de eenige kost geweest was, de Scorbut, ondanks alle voorzorgen, bij hetzelve ontſtaan zou. Daar wij ons ten minſte eene maand te *Kamtſchatka* moesten ophouden, zoo was het noodzakelijk, onze reis te beſpoedigen, om nog vóór het einde van September te *Nangaſaky* te kunnen zijn; naardien de verandering van de Mouſon dikwijls in het midden van die maand op de Japanſche kusten plaats heeft. Ondertusſchen kon dit, indien de gezondheid van mijn volk daarbij gevaar moest

moest loopen, even zoo min bij mij in overweging komen, als het plan, om van de *Washington*-eilanden naar *Kamtſchatka* een' geheel nieuwen koers te nemen: en derhalve moest ik beſluiten, om in de nabijheid van de *Sandwich*-eilanden te komen. Om evenwel zoo weinig mogelijk tijd te verliezen, beſloot ik, nergens te ankeren, maar eenige dagen digt aan de kust van *Owaihi* mij optehouden, naardien, volgens de berigten van alle Zeereizigers, die bij dit eiland geweest zijn, deszelfs bewoners wel 15 of 18 mijlen ver in zee ſteken, om voor levensmiddelen Europeeſche waren intеruilen. Daarom naderden wij eerst de Zuidoostelijke kust van *Owaihi*, want ik hoopte, dat wij te rijkelijker zouden verzorgd worden, wanneer wij het geheele eiland omzeilden. Men zal terſtond zien, hoe deerlijk wij in deze hoop werden teleurgeſteld.

Nadat wij tot op den affland van 6 mijlen het land waren genaderd, liet ik het ſchip wenden, en ſtevende alleen onder het mars-zeil langs de kust. Zoodra wij eenige Kanoos zagen aankomen liet ik bijleggen; maar derzelver lading beantwoordde geheel niet aan onze verwachting. Eenige Pataten, een half dozijn Kokosnoten en een klein Varkentje waren alles, wat wij van zes Kanoos konden koopen; en zelfs deze kleinigheid kregen wij met veel moeite en voor een' hoogen prijs, naardien de verkoopers geene andere waren dan Laken, waarvan ik geene el ter mijner beſchikking aan boord had, wilden aannemen. Stukken van hun eigen maakſel hadden

zij wel in menigte, doch daar het mij om levensmiddelen te doen was, verbood ik iets anders te koopen. Een jong, en, gelijk ik uit hare verlegenheid en ten minſte ſchijnbare zedigheid en ſchaamte misſchien ten onregte beſloot, nog tamelijk onſchuldig Meisje, werd door een' oud man, die waarſchijnlijk haar Vader was, ons aangeboden. Maar hij ondervond het wel verdiende verdriet, van zijne waar te vergeefs aangebragt te hebben.

Daar het regenachtige weêr, vergezeld van windvlagen, niet veel te vertrouwen was, en wij ook geene Kanoos meer van land zagen komen, verwijderde ik mij van het eiland en ſtuurde bij een' friſſchen Oostewind Z. Z. O. Ik verwonderde mij over het gebrek aan levensmiddelen, dat wij hier ondervonden, omdat het gedeelte van *Owaihi*, waarbij wij ons bevonden, buitengemeen wel bebouwd was. Het eiland had hier waarlijk een bevallig voorkomen; en geen der *Washington*-eilanden kon ten dezen opzigte met hetzelve vergeleken worden. De geheele oever was met Kokos-boomen en eene menigte van plantſoenen en woningen bezet, en de menigte Kanoos, die men aan den oever zag liggen, maakten het waarſchijnlijk, dat het eiland ſterk bevolkt was. Van den oostelijken hoek, waar het land vlak, en niet zeer hoog is, rijst hetzelve al meer en meer tot aan den voet van den ſchoonen berg *Mowna-Roa*, wiens hoogte, naar de berekening van Dr. HORNER, 2254 *Toiſes* bedraagt. Hij is derhalve 550 *Toiſes* hooger dan de

de Piek van *Teneriffa;* wat zijne gedaante betreft is hij misschien de merkwaardigste berg van den geheelen aardbol, en hij mag ook onder de hoogste gerekend worden. Hij draagt te regt den naam van Tafel-berg, want zijn kruin, die in dit jaargetijde geheel van sneeuw ontbloot is, vormt, indien men de naauwelijks merkbare rijzing aan de oostzijde niet in aanmerking neemt, eene volkomene vlakte. Op den eersten dag onzer aankomst kwam hij slechts eenige oogenblikken uit de wolken te voorschijn, waarmede hij het grootste gedeelte van den dag bedekt is; de volgende twee dagen hadden wij echter meermalen gelegenheid, om deze verbazende klomp te bewonderen, wiens top eene vlakte van bijna 13000 voeten beslaat. Ook hadden wij niet een eenig maal het geluk, om den berg geheel te zien: dit kan ook zeer zelden gebeuren; want wanneer de top al van nevels ontbloot is, moet toch het midden door de zich verdeelende wolken omgeven zijn, die van de kruin, welke majestueus boven haar uitsteekt, naar beneden schijnen te storten. Des morgens, wanneer de lucht nog helder en zuiver van dampen is, heeft men het beste gezigt van dezen berg.

Voor zoo verre wij naar de weinige Eilanders, die bij ons aan boord kwamen, oordeelen mogen, zijn zij, wat hunne uitwendige gestalte betreft, in vergelijking met de *Nukahiwers*, niet van het schoonste ras. Zij zijn klein van postuur en niet wel gemaakt van leden, hunne kleur is veel donkerder en zij zijn geheel niet getatu-

tueerd. Geen van de *Owaihiërs*, die bij ons aan boord kwamen, was zonder vlekken, welke de gevolgen zijn van Veneriſche ziekte of van het *Kawa* drinken. Bij het gemeene volk konden echter deze vlekken niet door *Kawa* drinken veroorzaakt worden. Zoo zeker het is, dat de *Nukahiwers*, wat het ligchamelijke betreft, boven de *Owaihiërs* uitmunten, even zoo zeker ſcheen het ons toe, dat deze hunne meer zuidelijke naburen in geestvermogens te boven gaan. De menigvuldige omgang met Europeërs, van welke, inzonderheid van de Engelſchen, op dit eiland verſcheidene gevonden worden, heeft hiertoe misſchien veel bijgedragen. Wakkerheid, handigheid en een levendig oog ontdekten wij meer of min bij alle, die wij gelegenheid hadden dezer dagen te zien. Hunne Kanoos overtroffen in de manier, waarop zij gebouwd waren, verre die van de *Nukahiwers*, en zij wisten zich van dezelve te bedienen met eene bekwaamheid, waarin de *Nukahiwers*, wier Element de Zee zekerlijk niet is, hun veel ten achteren zijn. Wanneer men de lijst van eenige woorden uit de taal der bewoners van deze beide eilanden, welke Kapitein Cook in zijn werk geleverd heeft, inziet, zou men meenen, dat zij elkander volkomen moesten verſtaan, daar verſcheidene woorden vrij gelijk zijn. Desniettegenſtaande kon onze wilde Franschman zich niet door hen doen verſtaan, en het was hem onmogelijk, om iets voor ons te vertolken. Eenige Engelſche woorden, die de Eilanders vrij duidelijk uitſpraken,

kwa-

kwamen ons uitnemend te ſtade, om hun te begrijpen. Misſchien is de verſchillende uitſpraak der *Owaihiërs* de reden geweest, waarom de Franschman hun niet kon verſtaan. Hij kreeg in het algemeen een zoo ongunſtig denkbeeld van de bewoners dezes eilands, dat hij berouw had over zijn beſluit van zich hier nedertezetten, en mij verzocht, dat ik hem aan boord wilde houden. Schoon ik nu wel grootelijks redenen had, om hem zijn gedrag ten onzen opzigte te *Nukahiwa* gehouden niet te vergeven, ſtond ik hem echter zijn verzoek toe, daar ik gemakkelijk vooruit kon zien, dat hij op *Owaihi* eene nog erbarmelijker rol zou ſpelen, dan hij op *Nukahiwa* geſpeeld had.

Den volgenden morgen nam ik met het aanbreken van den dag mijn' koers naar den Zuidelijken hoek van *Owaihi*. Volgens de beſchrijving van Cook ligt hier een groot Dorp, uit hetwelk men hem een' grooten voorraad van levensmiddelen gebragt had. Ik hoopte hier, gelijk aan de Zuid-westzijde, even zoo gemakkelijk dezelve te zullen kunnen inkoopen. Te 11 uren zeilden wij om dezen hoek. Hij is kenbaar aan eene ſtompe rots, en op een' afſtand van 100 vademen omgeven met eene rij klippen, waarop de golven met geweld breken. Volgens de waarnemingen van Kapitein Cook ligt deze hoek op de Breedte van 18° 54′ en op de Lengte van 155° 45′. Op den middag lag hij voor ons in het Z. O. 78° op een' afſtand van niet meer dan drie mijlen. Volgens de waarnemingen van Dr. Hor-

Hornzr en den Luitenant Löwenstern is de Breedte 18° 54′ 45″ N., hetgeen dus zeer naauwkeurig overeenkomt met de waarnemingen van Kapitein Cook. Ten opzigte van de Lengte vonden wij, dat de vorige fout van onze Horologies eene minuut kleiner was, dan gisteren. Zoodra wij het bovengemelde Dorp zagen, gingen wij bijleggen, en daar de wind frisch woei, deden wij zulks op een' afſtand van niet meer dan 2 mijlen. Nadat wij twee uren gewacht hadden, kwamen 'er eindelijk drie kanoos van land; de eerſte had een groot Varken, dat zekerlijk 100 ponden moest wegen. Wij waren hierover niet weinig verheugd, en ik beſtemde hetzelve reeds tot den zondags-maaltijd voor het volk. Te grooter was daarom ook mijne ſpijt, dat ik zelfs dit eenige, waarmede men aan boord kwam, niet koopen konde. Ik bood voor hetzelve alles, wat ik maar weggeven kon. De ſchoonſte bijlen, meſſen en ſcharen, geheele ſtukken linnen, gemaakte kleéren werden van de hand gewezen, om een' grooten mantel van laken intekoopen, die den Eigenaar van kop tot teen moest kunnen bedekken; en dezen waren wij niet in ſtaat den verkooper te geven. Uit eene andere Kano kochten wij een klein Varkentje, en dit was de geheele voorraad van levensmiddelen, die door drie Kanoos werd aangebragt. Een zeer opgeſchikt en onbeſchaamd Meisje had hetzelfde lot als dat van gisteren. De handel van dezen dag, die zoo geheel tegen mijne verwachting was uitgevallen, overtuigde mij volkomen, dat

dat wij zonder laken, dat men voor de minſte kleinigheid verlangde, niet in ſtaat zouden zijn, zelfs niet te *Karakakua*, en daar misſchien nog minder dan hier, ons van levensmiddelen te voorzien; daar de pracht in het oord, waar de Koning van *Owaihi*, de bekende TAMAHAMAH zich ophoudt, betrekkelijk nog grooter zijn moet, dan hier. Welk eene verandering moet 'er niet bij de bewoners van deze eilanden gedurende het korte tijdvak van 10 of 12 jaren hebben plaats gehad! TIANNA (*), dien MEARES met zich naar *China* nam, deed, gedurende zijn verblijf te *Canton*, nooit anders onderzoek naar de waren, dan door te vragen: hoeveel ijzer men voor dit of dat moest geven? Zoo zeer was de waarde van het ijzer, nadat hij reeds een jaar met Europeërs verkeerd had, bij hem als ingeprent gebleven. Thans ſchijnen de bewoners van *Owaihi* dit metaal geheel te verachten, en zij verwaardigden zich naauwelijks, om de noodzakelijkſte werktuigen te bezien. Niets, dan hetgeen hunne ijdelheid en praalzucht ſtreelt kan hun bevredigen.

Daar wij geene boot meer naar ons zagen van land ſteken, ſtevende ik met weinige zeilen, tot 6 uren, langs de zuidwestelijke zijde van het eiland, en daarna naar het Zuiden, ten einde mij gedurende den nacht van land te houden. Schoon ik weinig hoop had van levensmiddelen te zullen opdoen, wilde ik echter dezelve niet ge-

(*) Een Opperhoofd van het eiland *Atuai*.

geheel opgeven, vóór dat ik dezelfde treurige ondervinding aan de westkust en in de nabijheid van *Karakakua* gemaakt had. Ik liet daarom des nachts te één uur het ſchip naar het Noorden wenden. Te 4½ uren lag *Mowna-Roa* voor ons in het N. N. O.; de zuidelijke hoek van *Owaihi* in het N. O. t. O. Maar eene dikke nevel bedekte het geheele land en belette ons, het overige gedeelte des eilands te zien, van het welk wij niet meer dan 10 mijlen verwijderd konden zijn. Te 8 uren liep de wind naar het N. en hij woei zoo weinig, dat wij niet hopen konden, nabij *Karakakua* te zullen komen, al ware hij ons ook gunſtig geweest. Deze ongunſtige omſtandigheden, en het onzekere of wij zelfs te *Karakakua* ons oogmerk wel bereiken zouden, deden mij beſluiten, om geen oogenblik langer te verliezen, de kust terſtond te verlaten en naar *Kamtſchatka* te zeilen, alwaar wij noodzakelijk in het midden van de maand Junij moesten aankomen. Eer ik evenwel dit beſluit bekend maakte, liet ik door Dr. ESPENBERG mijn Volk naauwkeurig onderzoeken. Bij niet een' vond hij het geringſte kenteeken van Scorbut. Had hij bij den een' of ander eenig verſchijnſel van deze ziekte ontdekt, dan was ik zeker naar *Karakakua* gegaan, ſchoon dit ons eenige weken mogt opgehouden hebben en zulk een verlies van tijd in onzen tegenwoordigen toeſtand van zeer veel belang was; want ik had mij, bij het veranderen van het plan mijner reize, als in de verpligting gebragt, om nog in dit jaar te *Nangaſaky* te komen,

men, en dit kwam mij voor, met den N. O. Mouſon moeijelijk te zullen zijn. Ik beſloot *Owaihi* te verlaten, en maakte de redenen, die mij hiertoe bewogen, aan mijne Officieren bekend. Schoon alle zich bij voorraad over het verblijf te *Karakakua* verheugd hadden, en het verlangen naar verſche levensmiddelen vrij ſterk was (want ſedert drie maanden kwam op onze tafel geene andere ſpijze, dan die voor het ſcheepsvolk gekookt werd) ſcheen echter elk met mijn beſluit volkomen tevreden. Kapitein LISIANSKOY, voor wien de tijd niet zoo kostbaar was als voor mij, nam evenwel voor, om voor eenige dagen de baai van *Karakakua* binnen te loopen, en dan zijne reis naar *Kodiak* voorttezetten.

Des avonds te 6 uren lag de zuidelijke hoek van *Owaihi* voor ons in het N. O. 87°. De Oostelijke zijde van *Mowna-Roa* in het N. O. 52°. Deze twee peilingen bepaalden het punt van mijne afreize, dat volgens de kaart van VANCOUVER op 18° 58′ Breedte en 156° 20′ Lengte ligt. Te 7½ uren des avonds, ſcheidde een friſſche Oostewind, die na eene ſtilte van eenige uren opkwam, ons van de *Newa*. Ik ſtuurde Z. W., omdat mijn oogmerk was in de parallel van 17° tot op de Lengte van 180 graden te zeilen. Twee redenen bewogen mij hiertoe. Vooreerst, omdat in de parallellen van 16 en 17 graden de Paſſaatwind friſſcher waait, dan in die van 20 of 21 graden; en ten anderen, omdat deze koers-lijn juist in het midden ligt van den koers,

koers, dien Kapitein CLERKE in het jaar 1779 hield, en dien, welken alle koopvaardij-ſchepen nemen op hunne vaart van de *Sandwich*-eilanden naar *China* (*). Het was dus mogelijk, dat ik nog de eene of andere ontdekking deed.

Den 11 Junij bevonden wij ons des middags op de N. Breedte van 17° 59′ 40″, en op de W. Lengte van 185° 00′ 30″. Uit de waarnemingen bleek, dat de ſtorm ons ſedert 8 uren van den vorigen avond 15 mijlen naar het N. en 8 mijlen naar het W. gedreven had. Hij bleef met gelijke kracht en in dezelfde rigting de twee volgende dagen voortduren, tot dat op de Breedte van 16° 50′ en op de Lengte van 166° 16′ zijne rigting noordoostelijk werd. Twee rijen van Maans-afſtanden, tot op den middag van den 11 gereduceerd, gaven voor de Lengte 157° 58′; volgens N° 128 was dezelve 158° 00′. De waarnemingen van Dr. HORNER kwamen ook zeer naauwkeurig met de mijne overeen: een nieuw bewijs, dat de Lengte van verſchcidene hoeken van *Owaihi* zeer naauwkeurig bepaald is, en dat derhalve de ware verbetering bij de Horologies had plaats gehad. Daar 'er echter tusſchen de Horologies onderling eenig verſchil was, maakten wij in derzelver gang eene kleine verandering.

(*) Kapitein CLERKE vervolgde de parallel van 20 graden tot op de Lengte van 179° 20′. De Koopvaardijſchepen, die van de *Sandwich*-eilanden naar *China* varen, blijven gewoonlijk in de parallel van 13° tot dat zij de *Mariannen* of de *Dieven*-eilanden naderen.

ring. N° 128 kreeg den gang weêr, dien het te *St. Catharina* had, namelijk — 24″. N° 1856 gaven wij eene halve ſekonde meer = + 27″ 5, en het *Penningtonſche* Horologie twee ſekonden minder, namelijk — 15″. Schoon deze verandering ſlechts eene nadering (*approximatie*) was, die eeniglijk op waarſchijnlijkheden rustte, achtten wij dezelve echter niet onnoodig, omdat ſedert verſcheidene dagen het onderling verſchil betrekkelijk hetzelfde bleef. Het heldere weêr en de zuivere dampkring veroorloofden ons, om de zes volgende dagen, dat is, van den 12 tot den 18 Junij, nog dagelijks waarnemingen voor de Lengte volgens Maans-afſtanden te doen. De uitſlag van deze waarnemingen, die wij onder de gunſtigſte omſtandigheden deden, was, dat gedurende de vier eerſte dagen de Horologies de Lengte 4′ 49″ te Oostelijk, de waarnemingen der twee laatſte dagen 6′ 11″ te Westelijk aanwezen. Het grootſte onderſcheid in deze zevendaagſche waarnemingen beliep bij die, welke te oostelijk waren, niet boven de 5 minuten en bij die, welke te westelijk waren, ſlechts 2 minuten. De waarnemingen van Dr. HORNER kwamen op eene ſoortgelijke wijze overeen. Deze fout is te gering, om tegen den gang bij de *Sandwich*-eilanden aangenomen eenig wantrouwen te verwekken. Tot hiertoe was ook het grootſte verſchil tusſchen de drie Horologies ſlechts twee tijd-ſekonden. De latere waarnemingen, die wij aan de Maan deden, toonden, wel is waar, eene grootere afwijking; maar deze moest ook wel

plaats hebben, daar 'er zulk eene groote verandering in de luchtsgeſteldheid kwam. Het gemiddelde van alle onze waarnemingen volgens N° 128, gereduceerd tot den Zuidelijken hoek van *Owaihi*, gaf voor de Lengte van dezen hoek 155° 19′ 16″ W. Deszelfs *ware* Lengte is, volgens de menigvuldige waarnemingen van Cook, King en Vancouver 155° 17′ 30″.

Den 15 Junij zagen wij op de Breedte van 17° en de Lengte van 169° 30′ eene verbazende menigte vogels, die in troepen van meer dan 100 om het ſchip vlogen. Wij werden hierdoor in de hoop van land te zullen ontdekken verſterkt. Doch ſchoon de nacht zeer helder was en 'er zeer naauwkeurig uitgezien werd, ontdekten wij echter niets. Evenwel ben ik van gevoelen, dat wij gedurende den nacht niet zeer verre van het een of ander eiland, of van eene uit het water ſtekende klip, waar de vogels zich ophouden, zijn gezeild. Des morgens zagen wij ook zeer vele vogels, maar tegen den middag verdwenen zij. La Perouse heeft in 1786, en een Engelſche Koopvaardij-vaarder in 1796, ten westen van de *Sandwich*-eilanden, de eerſte op de parallel van 22° de laatſte op die van 18°, twee klippige eilanden ontdekt, die beide zeer gevaarlijk waren, en het is meer dan waarſchijnlijk, dat nog meer zulke gevonden worden (*). Schoon ik het niet bijzonder noodzakelijk vond, een' prijs aan

(*) Ook de *Newa* vond, op hare reize van *Amerika* naar *China*, in het jaar 1805, in deze ſtreken een ſoort-

ge-

aan den genen te beloven, die het eerst land zou ontdekken, daar ieder Matroos buiten dien met mij en de Officieren dit verlangde, kon echter zulk eene belooning bij ſommigen als een middel dienen, om hunne opmerkzaamheid te meer in te ſpannen, en ik verdubbelde daarom den eerst bepaalden prijs.

Den 18 Junij nam ik op de Breedte van 17° 30′ en de Lengte van 176° 46′ mijn' koers iets noordelijker, en den 20 ſtuurde ik op de Breedte ven 19° 52′ en op de Lengte 180° 00′ N. W. t. N. Op denzelfden dag doorſneden wij de koers-lijn van Kapitein CLERKE, van welke wij ons echter terſtond weder verwijderden, daar deze veel weſtelijker liep. Ik heb op mijne geheele vaart van de *Sandwich*-eilanden tot *Kamtſchatka* zooveel mogelijk getracht, bij zijne koers-lijn niet nader te komen, dan op den afſtand van 100 tot 120 mijlen; dat mij ook zeer wel gelukte. Toen wij noordelijker kwamen, werd de wind ſtiller en veranderlijker. Tot dus verre was het weêr bij uitſtek ſchoon geweest. De Paſſaat-wind bleef bij eenen helderen hemel beſtendig waaijen, en altijd zoo frisch, dat wij zelden minder dan 7 knoopen in een uur aflegden. Daarenboven was de zee volkomen kalm, en nooit bemerkten wij eenige golven, die het ſchip ſlingerden, waaromtrent Kapitein KING zoo zeer klaagt. De luchtsgeſteldheid was uitne-

gelijk zeer gevaarlijk zandig eiland op 173° 35′ 45″ W. en 26° 02′ 48″ N.

nemend koel, de kwik rees in de Thermometer nooit boven de 21°, en ſchoon de hoogte van de Zon op den middag des tijds 83° en 84° was, viel hetzelve meermalen beneden 20°. Wij hadden bevonden, dat de afwijking van de Magneetnaald, ſedert ons vertrek van de *Sandwich*-eilanden, gedurig toenam. Op de Breedte van 20° en op de Lengte van 180° ſcheen dezelve op het hoogſte gekomen te zijn. De Magneet-naald had namelijk toen 13° 20′ Noordoostering. Van nu aan verminderde de afwijking in dezelfde evenredigheid als zij toegenomen was, en bij onze aankomst te *Kamtſchatka* vonden wij haar even zoo groot als bij de *Sandwich*-eilanden, dat is 4° 46′ oostelijk.

Daar de hoogte van de Zon op den middag op den 22 Junij bijna 90° moest bedragen, en de Zon op deze hoogte zeer moeijelijk waartenemen is, berekende Dr. HORNER reeds vooruit den tijd des *waren* Middags, en de op dat oogenblik gemetene hoogte werd voor de Middags-hoogte aangenomen. De Breedte uit deze hoogte afgeleid kwam ook met de ſcheepsrekening tot op 2 minuten overeen: een onderſcheid, dat wij reeds ſedert eenige dagen tusſchen de waargenome en berekende Breedte ontdekt hadden. Op dezen dag doorſneden wij den noorder Keerkring op 181° 56′ wester Lengte. Wij kregen nu ſtilte, die twee dagen duurde, gedurende welke de zee verſcheidene uren zonder de minſte beweging en, in een' eigenlijken zin des woords, zoo glad als een ſpiegel was, dat ik anders

ders nergens buiten de Oostzee gezien hcb. Dr. HORNER maakte van deze ſtilte gebruik, en ging van boord, om eenige proeven aangaande de temperatuur van het water te doen. Hij vond, dat de kwik in de Thermometer van SIX op de diepte van 125 vademen tot 13° 3 gevallen was. Op de oppervlakte van het water ſtond dezelve op 20° 5 REAUMUR; 'er had dus een onderſcheid plaats van 7° 2. Volgens het *Haleſche* werktuig was het onderſcheid ſlechts 2½ graden. Op 50 vademen diepte ſtond de Thermometer van SIX 17° 3, en op 25 vademen 19° 7. Derhalve is op deze Breedte het onderſcheid in de temperatuur van de oppervlakte des waters tot op 25 vademen diepte bijna één graad; tot op 50 vademen 3° 3; en tot op 125 vademen 7° 2 REAUMUR.

Op deze ſtilte volgde een tamelijk friſſche wind uit het O., die bij mooi en helder weêr tot op de Breedte van 27° aanhield. Hier ook was het einde van den N. O. Paſſaat-wind. Wij kregen nu veranderlijke winden, die eerst uit het Z. O. en uit het Z. waaiden.

Den 28 Junij vonden wij op de Breedte van 29° 3′ de Lengte uit verſcheidene rijen van Maans-afſtanden 185° 11′ W.. N° 128 wees 186° 00′. De westelijke fout van dit Horologie was dus tot op 49 minuten grooter geworden. Uit de waarnemingen van den volgenden dag bleek dezelve te zijn 43′ 30″, en naar het gemiddelde uit alle waarnemingen 44′ 45″.

Op de Breedte van 32 graden kregen wij, bij

betrokken en nevelachtig weêr, een' zeer frisschen wind uit het Z. W., die vergezeld ging van hevige rukwinden, waardoor eenige van onze oude zeilen scheurden, die ik niet had laten afnemen, omdat ik dezelve het herstellen niet waardig achtte. Op dit weêr volgde weder stilte, van welke wij gebruik maakten, om de temperatuur van het water waartenemen. Ik liet de boot uitbrengen, ten einde die waarneming met te meer naauwkeurigheid kon geschieden.

Den 2 Julij bevonden wij ons op de Breedte van 34° 2′ 41″, en op de wester Lengte van 190° 7′ 45″. De waarnemingen gaven voor den stroom in drie dagen 37 mijlen naar het N. O. t. N. Den 29 Junij, waarop wij de laatste waarnemingen gedaan hadden, was de stroom 13 minuten zuidelijk. Deze verandering in de rigting van denzelven was voor ons zoo aangenaam als onverwacht. Den volgenden dag bevonden wij ons op de Breedte van 36°, en volgens onze Horologies, met inachtneming van de laatste uit de Maans-afstanden gevondene verbetering van 45 minuten, op de wester Lengte van 191° 30′.

Zijne Doorluchtigheid, de Graaf Romanzoff, had mij, bij mijn vertrek uit *Rusland*, eene zeer uitvoerige Instructie gegeven, ten aanzien van het zoeken van een land, dat reeds in vroegere tijden door de Spanjaards en Hollanders verscheidene malen gezocht is. Omtrent de ontdekking van dit land is alles duister. Dezelve rust slechts op oude, misschien fabelachtige ver-

tel-

tellingen (*). De Spanjaarden, die gehoord hadden, dat ten zuiden van *Japan* een eiland, rijk in goud en zilver, ontdekt geworden was, zonden in het jaar 1610 of 1611 een ſchip van *Acapulco* naar *Japan* met het bevel, dat hetzelve op de reize derwaarts bezit van dat eiland zou nemen. Maar men vond het eiland niet. Ook de Hollanders werden door den vooronderſtelden rijkdom van dit eiland verblind, en zonden twee ſchepen onder den Kapitein MATTHIAS KWAST af, om het Goud- en Zilver-land optezoeken. Deze onderneming viel niet gelukkiger uit dan die der Spanjaarden (†). Even zoo vruchteloos was het zoeken van den bekenden Kapitein DE VRIES met het ſchip *Castricom* in het jaar 1643, en van LA PEROUSE in 1787. Van de nieuwere Zeelieden is evenwel LA PEROUSE de eenige, die dit eiland werkelijk gezocht heeft. COOK heeft hetzelve op zijne vaart van *Unalaschka* naar de *Sandwich*-eilanden zoo min gezocht als CLERKE op zijn' togt van die eilanden naar *Kamtſchatka* in 1779. Ook DIXON, VANCOUVER en anderen hebben dit niet gedaan. Ik ken geen werk, waarin de parallel, die Kapi-

(*) Men vindt op de oorſpronkelijke Japanſche Kaarten twee onbewoonde van klippen omringde eilanden ten Oosten van de baai van *Jeddo*; waarſchijnlijk heeft dit het vermoeden van deszelfs aanwezen doen ontſtaan.

(†) ADELUNG Geſchichte der Schiffahrten und Verſuche, welche zur Entdeckung des nordöſtlichen Weges nach *Japan* en *China* unternommen worden (in 4to) b. 477.

pitein KWAST bij het opzoeken van dit land volgde, opgegeven is; misschien was het wel dezelfde, op welke men hetzelve door DE VRIES liet zoeken. Men had aan DE VRIES de parallel van 37° 30′ opgegeven, en op deze zeilde hij van 142 graden Ooster Lengte van *Greenwich* tot op 170. LA PEROUSE bleef op dezelfde parallel, van 165° 51′ Ooster Lengte van *Parijs* tot 179° 31′; eene uitgestrektheid dus van 13° 41′.

Schoon ik zeer weinig hoop had, van gelukkiger dan mijne Voorgangers te zullen slagen in het zoeken van dit eiland, vooral daar het betrokkene weêr geen uitgebreid gezigt toeliet; hield ik het nogtans pligtmatig, om van den Oostewind, die tamelijk frisch waaide, gebruik te maken, ten einde iets bijtedragen ter betere kennis van eene zaak, die sedert zoo langen tijd de Aardrijkskundigen en de Zeevarenden misschien wel geheel te vergeefsch had bezig gehouden. Daar men niet op eenige graden de Breedte van dit eiland bepalen kan, moet het aan elken Zeeman overgelaten worden, eene parallel te kiezen, die hij of naar het Oosten of naar het Westen volgen wil. Ik had mij tot den 36sten graad der Breedte bepaald, en moest mij bedroeven, dat het weêr bij ons zoeken niets minder dan gunstig was. Op den middag nam ik bij een' frischen Oostewind mijn' koers naar het Westen. Tegen den avond nam de wind zeer toe, en in den nacht stormde het zoo hevig, dat wij de Bramraën en Bramstengen innemen en de Marszeilen geheel moesten reven. Te 6 uren des morgens

nam

nam de wind een weing af, maar hij liep meer en meer naar het Zuiden. Het weêr bleef intusschen gelijk te voren zeer nevelachtig. Dit bewoog mij, om den westelijken koers niet langer voorttezetten, naardien bij dit zoeken geen nuttig oogmerk bereikt, en hetzelve voor ons schadelijk zou kunnen worden. Ik nam dus des morgens te 8 uren mijn' koers naar het Noorden, nadat wij in 20 uren 3¼ graden westelijk op de parallel van 36° gezeild waren. Kort voor den middag werd het weêr helder, en het speet mij toen reeds, dat ik mijn' koers veranderd had. De spijt, die ik hier over gevoelde, was echter van korten duur; want de verandering van het weêr maakte ook eene verandering in den wind. Op den middag woei dezelve reeds uit het Z. W., kort daarna uit het W. Z. W., en hij noodzaakte ons dus buiten dat eenen noordelijken koers te nemen. De gedurige nevels, die op deze Zee gevonden worden, zullen het gezegde zoeken altijd moeijelijk maken, ten zij dat men dit alleen ten oogmerk heeft, en verscheidene maanden daartoe besteden wil. Van de Breedte van 30 graden tot op de kust van *Kamtschatka* zeilden wij bijna altijd in een' gedurigen nevel. Ook is het veel beter, daar de weste winden op deze Breedten de heerschende zijn, dit onderzoek te doen van het W. naar het O., dan in eene omgekeerde rigting te zeilen.

Op den middag van den 5 Julij zagen wij eene groote Schildpad. Ik liet terstond de boot uit-

zetten, om dezelve te vangen. Maar onze moeite was te vergeefsch; want zoodra de boot bij haar kwam, dook zij naar beneden. Wij bevonden ons toen op de Noorder Breedte van 38° 32′, en op de Wester Lengte van 194° 30′. MEARES had in 1788 bijna juist in dezelfde ſtreek, op de Breedte van 38° 17′, en op de Lengte van 194° 50′, ook eene Schildpad gezien. Wij zagen ondertusſchen geene kenteekens van land, die MEARES ontdekt heeft. De wind was thans meest veranderlijk en vergezeld van dikke nevels en regenachtig weêr. Op den 7 Julij zagen wij, op de Breedte van 42° 34′, en op de Lengte van 197° 00′, eene menigte van Zeemeeuwen, en eenen grooten zwarten Vogel, die men meent, dat zich niet verre van land verwijdert. Daarenboven was de Zee geheel kalm, ſchoon de wind, die ſterk uit het Z. W. gewaaid had, naar het N. O. geloopen was. Deze geheel tegengeſtelde rigting van den wind maakte de golven ook niet het minſte onſtuimig. Men kon uit deze buitengemeene kalmte der zee beſluiten, dat 'er land in de nabijheid was. Het ontdekken van land kan echter hier, van wege de beſtendige nevels, ſlechts bij toeval gebeuren.

Den 10 Julij woei de wind, op de Breedte van 47° 20′, gedurende eenige uren zoo hevig, dat wij een dubbeld rif in de Mars-zeilen moesten doen. Den volgenden middag bevonden wij ons op de Breedte van 49° 17′, en volgens de Horologies op de Lengte van 199° 50′, en dus op eenen

eenen zeer geringen afstand van land. Deze nabijheid werd ook uit meer omstandigheden blijkbaar; want wij zagen nu eene menigte vogels als Zeemeeuwen, wilde Eenden, eene soort van Leeuwerikken, die graauw en op den rug geel gestreept zijn, en eenen grooten witten vogel, die wel iets op een' Albatros geleek.

Den 13 Julij, des morgens te 8 uren zagen wij uit den top van den mast land. Deszelfs strekking was van het N. N. W. tot het W. N. W. en wij rekenden, dat het op een' afstand van 90 tot 95 mijlen van ons was. Volgens onze Lengte en Breedte moet het dat land, in de nabijheid van het Voorgebergte *Poworotnoy* zijn, dat op de Engelsche Kaarten Kaap *Gavarea* genoemd is. Hetzelve werd spoedig door den nevel bedekt, en eerst des avonds te 8 uren zagen wij het weder, toen wij ons bijna op de Breedte van Kaap *Poworotnoy* bevonden, namelijk 52° 21′ N. Een hooge berg, die op onze kaart van dit gedeelte der kust van *Kamtschatka*, van wege deszelfs nabijheid aan het Voorgebergte *Poworotnoy*, denzelfden naam gekregen heeft, lag voor ons juist in het Westen.

Bij het aanbreken van den dag zagen wij in het Noorden een hoog bergachtig land, hetwelk, naar deszelfs strekking te oordeelen, *Schipunskoy-Nosf* moest zijn. De ligging van dit Voorgebergte is op de beste kaarten, die men van de kust van *Kamtschatka* heeft, zeer verschillende opgegeven. Op de kaart van de Russische Ontdekkingen, die in het jaar 1802 te *Petersburg* uit-

uitkwam, ligt *Schipunskoy-Nosf* op 52° 56′ N. en 177° 38′ O. van *Ferro*, of 200° 07′ W. van *Greenwich*. Volgens de kaart van den Admiraal SARYTSCHEFF op 53° 02′ N. en 200° 15′ W. Volgens de kaart in de derde reis van COOK op 53° 10′ N. en 192° 50′ W.. Kapitein KING daarentegen geeft, in zijne beſchrijving van *Kamtſchatka*, de ligging van *Schipunskoy-Nosf* op twee verſchillende plaatſen geheel verſchillende op. In het 3de Deel van COOKS derde reis, de oorſpronkelijke uitgave in 4to bladz. 310, brengt Kapitein KING (*) bij, dat *Schipunskoy-Nosf* van Kaap *Gavarca* — op 52° 21′ N. en 201° 12′ W. — N. O. t. O. ½ O. 96 mijlen ligt; en bladzijde 311 dat het van den ingang van *Awatſcha*-baai — op 52° 51′ N. en 201° 12′ W. — O. N. O. ½ O. 75 mijlen verwijderd is. Volgens de opgave van bladzijde 310 moet de Breedte van *Schipunskoy-Nosf* 53° 32′ en deszelfs Lengte 199° 26′, volgens de laatſte 53° 16′ N. en 199° 15′ W. zijn. In beide deze opgaven zijn waarſchijnlijk drukfouten ingeſlopen. Volgens onze waarnemingen ligt *Schipunskoy-Nosf* op 53° 06′ N. en 200° 10′ W.

Wij hadden gedurende den geheelen dag ſtilte. Eerst tegen den avond woei de wind uit het Zuiden, waardoor wij de kust konden naderen. Nog vóór het ondergaan der Zon zagen wij de 5 bergen, door welke deze kust van *Kamtſchatka*

(*) Het 3de deel van COOKS derde reis is, gelijk men weet uit de pen van den Kapitein KING.

ka zich zoo duidelijk laat onderſcheiden, en van welke Kapitein KING eene even zoo naauwkeurige teekening als beſchrijving gegeven heeft. Het was gedurende den geheelen nacht ſtil. Te 4 uren des morgens kwam 'er evenwel eene tamelijke koelte, die, toen wij het land naderden, langzaam naar het Z. Z. O. liep. Des voormiddags te 11 uren liepen wij de baai *Awatſcha* binnen, en te 1 uur ankerden wij in de haven *St. Peter* en *Paul*, na eene zeer gelukkige vaart van 35 dagen van het eiland *Owaihi* en van 5½ maanden van *Braſilien*. Thans hadden wij ſlechts een' zieke aan boord, en na verloop van acht dagen was ook deze volkomen herſteld.
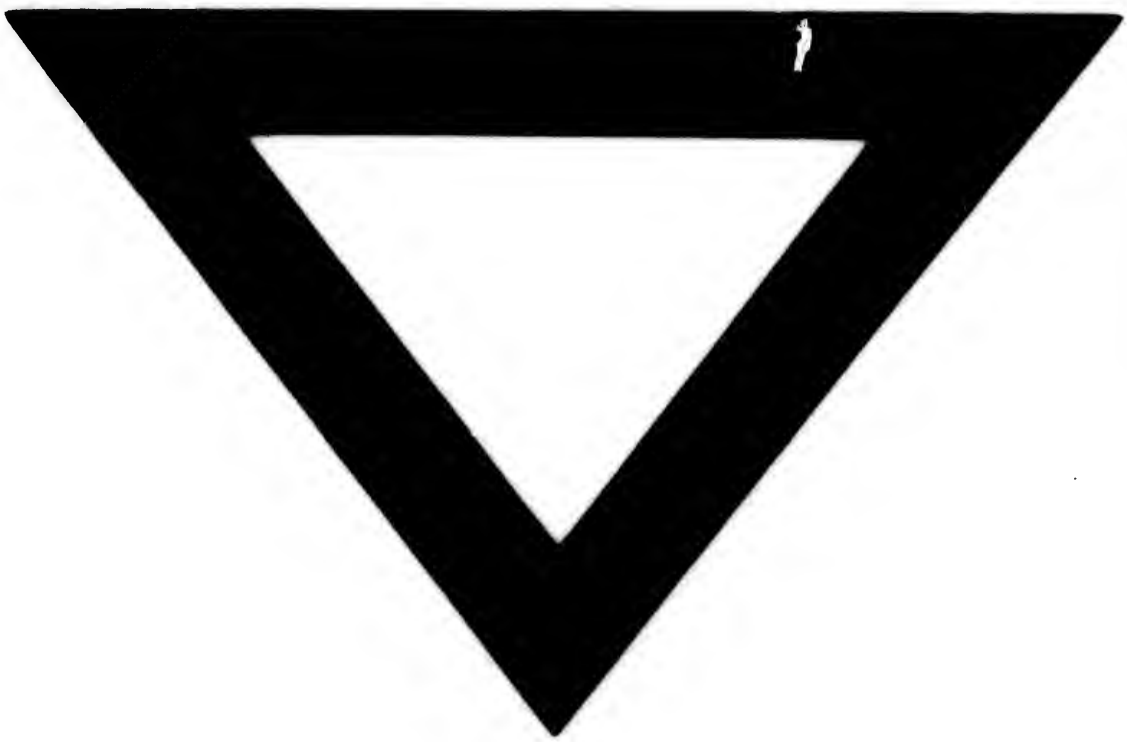
Einde van het Eerſte Deel.